

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β'
Τεύχος 855
Παρασκευή
18 Νοεμβρίου 2005
Τιμή: 4 ευρώ

Ο Νοέμβρης της εξέγερσης

- Το χρονικό μιας εξέγερσης
- Η έκρηξη μιας γενιάς ξένης στον τόπο της
- Όχι, μαμά, δεν καίω αυτοκίνητα
- Δοκίμιο για τη βία
- Νομοθεσία, Λυρική και Μέγαρο
- Ο βασιλιάς των σκουπιδιών
- Το Πολυτεχνείο και η νέα γενιά
- Ν. και Α. Κοκοβλή: Μια ζωή αγώνες

ISSN 1108-9822

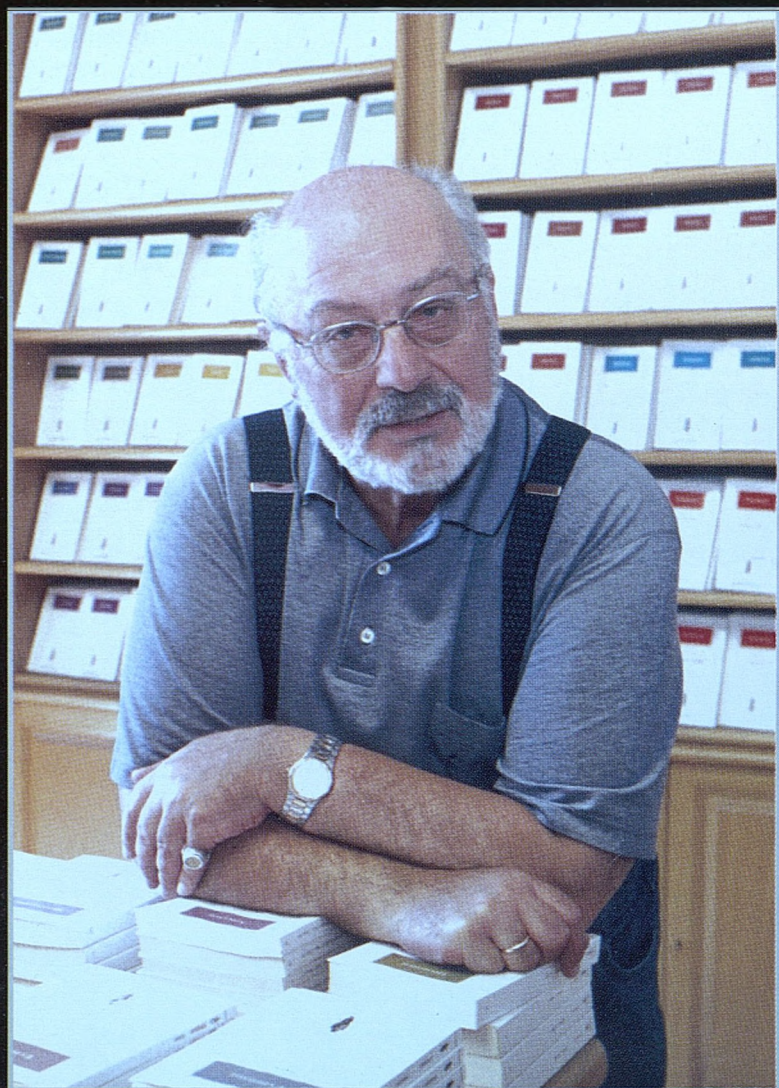

9 771108 982000

46>

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

«Τα κείμενα
της Αρχαίας Ελληνικής
Γραμματείας
δεν είναι παλιά.
Είναι το σωσίβιο
του μέλλοντός μας.
Ο ΚΑΚΤΟΣ
είναι η μοναδική κιβωτός
που διασώζει
τα πρωτότυπα κείμενα
μεταφρασμένα
και σχολιασμένα,
σε καιρούς
που ο κατακλυσμός
των σκουπιδιών
απειλεί να μας πνίξει».

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΣΕΙΡΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

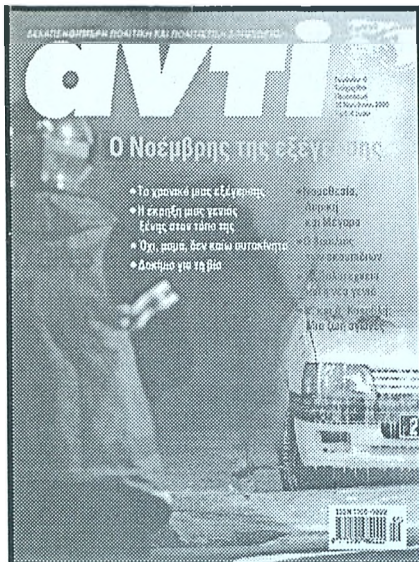
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ 700 ΤΟΜΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 46, ΑΘΗΝΑ 106 78

ΤΗΛ.: 210.38.40.524, 210.38.44.458. FAX: 210.33.03.098

Περίοδος Β' • Έτος 32ο • Τεύχος 855

Παρασκευή 18 Νοεμβρίου 2005

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ANTI - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.antli.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαρ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαρ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαρ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ο ανταρτοπόλεμος στα γκέτο της Γαλλίας	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΘΗΝΩΡ: Βιβλιολογία, βαρόνοι και -φρευ!- «αποστρατεύσεις»	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	14
• Μίρνα Νικολαΐδου: Χρονικό ενός προδιαγεγραμμένου ξεσπάσματος	15
• Παντελής Κυπριανού: Η έκρηξη μιας γενιάς ξένης στον τόπο της	18
• Μελίτη Κοντογιώργη: Όχι, μαμά, δεν καίω αυτοκίνητα!	20
• Β. Πολίτης-Στεργίου/G. Bressoud: Η διαμόρφωση ενός παρισινού γκέτο	22
• Μάνος Στεφανίδης: Μικρό δοκίμιο για τη βία	23
• Μανόλης Καρέλλης: Το βιβλίο του κ. Κ. Σημίτη	24
• Βασίλης Ζήσης: Η περίοδος της ήπιας προσαρμογής τελείωσε	26
• Μαρίνα Βήχου: Ανεκπλήρωτα τα αιτήματα του Πολυτεχνείου	28
• Ελένη Καρασαββίδου: 25η Νοέμβρη 2005	30
• -: Γιατί αποχώρησε ο «άρχων των σκουπιδιών»;	31
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	34
• Νίκος Ράπτης: Παρολίγο Χιροσίμες στη γειτονιά μας	36
• Όλγα Ι. Φωτακοπούλου: Ο κ. Λαμπράκης παραισιφρέει στο νόμο...	38
• -: Ο διπλοθεσίτης νομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού	41
• Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό	42
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	43
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	45
• Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος: Μαρία Ιωαννίδου-Μπαρμπαρίγου	47
• Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος: Αγαπητός Γ. Τσοπανάκης (1908-2005)	48
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Η εκπλήρωση ενός παλιού χρέους	49
• Κ.Δ. Μουτζούρης: Εξήντα χρόνια με το όπλο «παρά πόδα»...	50
• Γρ. Γεωργουδάκης: Ν. και Α. Κοκοβλή: Ποιο το διαφορετικό στη γραφή τους	51
• Ελπινίκη Νικολουδάκη-Σουρή: Οι μικρές ιστορίες της Αντίστασης στα Χανιά	52
• Άννα Μεταξάκη-Μανουκάκη: Η δύναμη της πίστης σ' ένα ιδανικό	56
• Δημήτρης Χαρίτος: Ασκήσεις και επιτεύγματα	58
• Γιώργος Αγγελής: Μεταμοντέρνες ενοχές	60
• Ντόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν: Fr. Krajberg	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63
• Συλλογή	66

Ο ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΑ ΓΚΕΤΟ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

ΤΡΕΙΣ ΜΕΡΕΣ πριν από το θάνατο των δύο αφρικανών εφήβων Μπούνα και Ζιάντ στο σταθμό ηλεκτροδότησης του Κλισύ-σου-Μπούα, ο υπουργός Εσωτερικών Νικολά Σαρκοζί είχε εξαγγείλει νέα μέτρα αστυνόμευσης για τις γειτονιές της Περιφέρειας του Παρισιού. «Κάποιοι αλήτες συμπεριφέρονται σαν να πρόκειται για τις δικές τους γειτονιές. Πρέπει ν' αλλάξουμε τις μεθόδους μας», είχε πει στις 24 Οκτωβρίου, κι εξήγγειλε την επιστράτευση 17 ταξιαρχιών καταστολής εγκλήματος. Τώρα θεωρείται βέβαιο πως η μαζική έκρηξη βίας που ξέσπασε στο Παρίσι κι απλώθηκε σε 116 πόλεις της Γαλλίας ήταν η απάντηση απ' τις γειτονιές στα νέα μέτρα του Σαρκοζί.

ΕΙΝΑΙ ΙΣΩΣ νωρίς ακόμα για ν' αποτιμηθούν πλήρως τα γεγονότα αυτά. Είναι όμως ταυτόχρονα σαφές ότι η ανομία που ξέσπασε στους δρόμους της Γαλλίας από τα νέα παιδιά των γκέτο είναι η εκδήλωση ενός συσσωρευμένου μίσους απέναντι στο τείχος πολλαπλών αποκλεισμών που για δεκαετίες τώρα κτίζεται γύρω από τις μειονότητές τους. Με ποσοστά ανεργίας μέχρι 50%, με αφιλόξενα σχολεία που αποφεύγονται απ' τους ικανούς δασκάλους, με εξαθλιωμένες πολυκατοικίες που θυμίζουν φυλακές και με σωρούς από σκουπίδια που κανείς δεν πάει να μαζέψει, η σχέση τους με την υπόλοιπη Γαλλία δε θα μπορούσε παρά να είναι εχθρική.

ΒΕΒΑΙΩΣ, οι οπαδοί της αγοράς βλέπουν τη ρίζα του κακού στη χρόνια ανεργία της χώρας που κρίνουν ότι οφείλεται στον παραδοσιακό της κρατισμό. Υποδεικνύοντας τη Βρετανία και τις ΗΠΑ ως μοντέλα, συστήνουν ελαστικοποίηση της γαλλικής εργασίας με μείωση του βασικού μισθού, περιοχές στις εισφορές κ.ο.κ. Η θεωρία αυτή όμως δεν εξηγεί γιατί η ανεργία στις γειτονιές είναι τριπλάσια ή πενταπλάσια του γαλλικού μέσου όρου, που βρίσκεται στο 10%. Όμως υπάρχει άλλη εξήγηση: η διαφορά αυτή ισούται με το υπόλοιπο των κοινωνικών και πολιτισμικών διακρίσεων που καθιστούν έναν Γάλλο αραβικής ή αφρικανικής καταγωγής τόσες φορές πιο ανήμπορο να βρει δουλειά από έναν λευκό συμπατριώτη του. Οι φτωχογειτονιές της Γαλλικής Δημοκρατίας είναι τα γνήσια παιδιά πολλών δεκαετιών δεξιού και σοσιαλιστικού ρατσισμού. Αυτή είναι η ουσία της εξέγερσης.

ΤΑ ΝΕΑ αυτά δεν είναι διόλου ευχάριστα βεβαίως για το περίφημο πολυπολιτισμικό μοντέλο της μετα-αποικιακής Ευρώπης. Είναι αλήθεια πως το γαλλικό χωνευτήρι υπήρξε πάντα πιο αδιάφορο προς την αρχή του σεβασμού της διαφοράς απ' ό,τι το αγγλοσαξονικό μοντέλο, που την αναγνωρίζει και την ενθαρρύνει. Εντούτοις, ένας στους δέκα βρετανούς μουσουλμάνους δήλωσαν πρόσφατα ότι εγκρίνουν τις τρομοκρατικές επιθέσεις του περασμένου Ιουλίου στο Λονδίνο, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς νιώθουν πως διώκονται μέσα στην ίδια τους τη χώρα.

ΔΕΝ ΠΑΥΕΙ όμως να εκπλήσσει ο τρόπος με τον οποίο ο Σαρκοζί, ακόμη και τώρα, χειρίζεται την κρίση. Αφού πρώτα αποκάλεσε τους εξεγερθέντες «κατακάθια της κοινωνίας», σε άρθρο του στις 7 Νοεμβρίου στη *Λε Μοντ* συνέχισε να υποστηρίζει την πολιτική του: «Την υπερασπίζομαι σήμερα πιο σθεναρά... διότι είναι η μόνη που έχει αποδειχτεί ότι λειτουργεί... Μειώσαμε το έγκλημα κατά σχεδόν 8% από το 2002 και σημειώσαμε 17% λιγότερα εγκλήματα τον Οκτώβριο του 2005 απ' ό,τι τον Οκτώβριο του 2001». Αν όντως το κριτήριο της επιτυχίας του είναι τα νούμερα αυτά, τότε ο ίδιος θα πρέπει να παραιτηθεί μόλις καταγραφούν τα ποσοστά του τρέχοντος Νοεμβρίου!

Ο ΣΑΡΚΟΖΙ και η πολιτική του δεν είναι η λύση στο πρόβλημα της ανομίας που σήμερα μαστίζει τη Γαλλία. Είναι η κύρια αφορμή του. Όσο για τις βαθύτερες αιτίες, αυτές δύσκολα πλέον αντιμετωπίζονται από τα μέτρα αναβάθμισης που εξήγγειλε ο πρωθυπουργός ντε Βιλπέν για τις γειτονιές. Το μίσος αρχίζει εκεί όπου σβήνει η ελπίδα. Αρχίζει εκεί όπου συνειδητοποιεί κανείς ότι οι πολιτικοί θυμούνται τους ανέργους και τους περιθωριοποιημένους μόνον όταν ανάψουν οι φωτιές στις συνοικίες των αστών.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΕΙΝΑΙ ΜΑΥΡΗ

... Γ'ΑΥΤΟ ΖΕΙ
ΣΤΟ ΓΚΕΤΟ...

KOKOTOPPO

Βιβλιολογία, βαρόνοι και -φενυ!- «αποστρατεύσεις»

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ, λοιπόν (για ένα στελέχη της Νέας Δημοκρατίας) είναι ο ανασχηματισμός! Θα γίνει ή δεν θα γίνει; Ο υπουργός Επικρατείας Θ. Ρουσόπουλος επιμένει ότι «η παρούσα κυβέρνηση είναι παραγωγική» (άρα ενδέχεται και να μην ανασχηματισθεί...), ενώ άλλα στελέχη (Πρ. Παυλόπουλος, Β. Μείμαρράκης) δεν αποκλείουν «διορθωτικές κινήσεις» και στην κυβέρνηση και στις ΔΕΚΟ. Πάντως, αν δεχθούμε την εκτίμηση της Καθημερινής, ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής «πρέπει να είναι προβληματισμένος για το γεγονός ότι, εδώ και αρκετό καιρό, την καθημερινή πολιτική ατζέντα δεν την καθορίζει η κυβέρνηση».

ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ τι γίνεται; Κάποιοι βιάστηκαν να γράψουν ότι ο «σάλαγος» από το βιβλίο του πρώην πρωθυπουργού Κ. Σημίτη καταλάγιασε, καταλαγιάζει... Φαίνεται, όμως, ότι τα

πράγματα δεν ήταν απολύτως έτσι, διό και ο πρόεδρος Γ.Α. Παπανδρέου υποχρεώθηκε να δηλώσει: Τέλος στη βιβλιολογία («το βιβλίο του Κώστα Σημίτη δεν το διάβασα ακόμα» - Τρίτη, 15 Νοεμβρίου...), «η δουλειά μας τώρα είναι να κοιτάμε μπροστά!» Παράλληλα αισθάνθηκε την ανάγκη να διευκρινίσει ότι είναι έτοιμος να κυβερνήσει όχι με «βαρόνους» (τον όρο αυτό χρησιμοποιεί η Ελευθεροτυπία...) αλλά με νέα πρόσωπα: «Έχω την υποχρέωση να φέρω στο προσκήνιο μια νέα γενιά πολιτικών».

**Γ.Α.Π.: ΑΛΛΟ ΤΟ «ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΥΩ»
ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΤΟ «ΑΞΙΟΛΟΓΩ»...**

ΩΣ ΤΗΝ ΩΡΑ που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές, δεν έχουν καταγραφεί επώνυμες αντιδράσεις από πλευράς «πατριωτικού» ή «σημιτικού» ή «παροπλισμένου» ΠΑΣΟΚ ... Πάντως, όταν ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ρωτήθη-

κε από δημοσιογράφους αν θα «αποστρατεύσει» στελέχη που έχουν, σε πρόσφατα γκάλοπ, «χαμηλή βαθμολογία» (λέγε με: Παπαντωνίου, Τσοχατζόπουλος, Χριστοδουλάκης, κ.ά.), ο Γ.Α.Π. απάντησε λέγοντας ότι έχει πάρει ευρεία εντολή από τον κόσμο του ΠΑΣΟΚ «για ριζικές αλλαγές». Συνεπώς, τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται. Φυσικά η λέξη «αποστρατεύω» δεν ηχεί ωραία. Γι' αυτό, όταν θα γίνουν εκλογές, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θα «αξιολογήσει»: Έχω -είπε- 40 νέα πρόσωπα στην κοινοβουλευτική ομάδα. Αν στις προσεχείς εκλογές γίνουν 80 ή 100, θα είμαι πολύ ευχαριστημένος.

[Όπως είναι γνωστό, ο πρώην πρωθυπουργός Κ. Σημίτης, άμεσως μετά την κρίση των Ιμίων, έσπευσε να αποστρατεύσει τον ναύαρχο Λυμπέρη, τον οποίο, αν και απόστρατο, είχε επαναφέρει στην ενεργό υπηρεσία η κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου, με «κύριο

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI (2004)

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δυσό ακόμα τόμοι του ANTI που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη
804 έως και 833 (Ξ)

και 821 έως και 833 (ΞΑ)

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

προσόν» το ότι ήταν μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ. Τω καιρώ εκείνω, όμως, η ιδιότητα του μέλους της Κ.Ε. ήταν κάτι σαν επάγγελμα.]

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ: ΠΟΙΟΣ ΠΡΟΩΘΕΙ ΤΗΝ ΕΣΩΣΤΡΕΦΕΙΑ;...

ΦΑΙΝΕΤΑΙ, όμως, ότι και στον ΣΥΝ τα πράγματα δεν πάνε κατ' ευχήν. Απόδειξη: Την περασμένη Τρίτη είχαμε δυο διαφορετικές συγκεντρώσεις, η μια στην ΕΣΗΕΑ, που οργάνωσαν οι συνιστώσες που συμμετέχουν στον ΣΥΡΙΖΑ και αντιτάχθηκαν στην υποψηφιότητα του Μιχ. Παπαγιαννάκη, και η δεύτερη στο «Τιτάνια» που οργάνωσε η *Ανανεωτική Συσπείρωση*, με θέμα «Οι τελευταίες εξελίξεις στον Συνασπισμό». Στην πρώτη συγκέντρωση, εκτός από τους κυρίους εισηγητές (Γ. Θεωνά και Ελένη Πορταλιού), μίλησε και ο Αλέξης Τσίπρας: «Πρέπει –είπε– ν' αφήσουμε την εσωστρέφεια, τις αντιπαραθέσεις και τα προβλήματα που είναι υπαρκτά, και να μιλήσουμε για τα προβλήματα που αφορούν την κοινωνία και τους πολίτες».

ΤΗΝ ΙΔΙΑ περίπου ώρα, ο Μιχ. Παπαγιαννάκης υποστήριξε ότι η διαλαλούμενη «αριστερή στροφή» της πλειοψηφίας του ΣΥΝ απέχει από εκείνο το πάθος της «ανανεωτικής και συνεχώς ανανεούμενης αριστεράς», που διεκδικεί να είναι πάντοτε δημοκρατική, μεταρρυθμιστική, συμμετοχική, εκσυγχρονιστική, οικολογική, ευρωπαϊστική και, βέβαια, κινηματική. Στη συγκέντρωση του «Τιτάνια» μίλησαν επίσης ο Σπ. Λυκούδης («δεν αποχωρούμε και δεν υποχωρούμε – ο ΣΥΝ μας χρειάζεται όλους»), ο Μ. Σαμπατακάκης («η επιλογή Τσίπρα, και όχι Παπαγιαννάκη έπληξε την ιδέα αυτού του «όλοι μαζί!»), καθώς και οι Θ. Μαργατίτης, Στ. Μπαγεώργος και Δημ. Χατζησωκράτης.

ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ κατάσταση πραγμάτων στον ΣΥΝ σχολίασε (μεταξύ άλλων) και ο πρώην πρόεδρος του κόμματος Νίκος Κωνσταντόπουλος: «Δεν καταλαβαίνω, δήλωσε, πώς είναι δυνατόν να πρωταγωνιστούμε στη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κόμματος της Αριστεράς και, στο σπίτι μας, να είμαστε σε αυτή την κατάσταση, που δεν είναι ευ-

χάριστη ούτε για τον κόσμο μας, ούτε για μας τους ίδιους». Για να καταλήξει: «Η αριστερά της εποχής μας πρέπει ν' ανοιχτεί προς την κοινωνία και να εξασφαλίσει τις κοινωνικές και πολιτικές προοδευτικές πλειοψηφίες που θα στηρίξουν μια δημιουργική δημοκρατική σύνθεση».

Ο «ΕΞΩΓΗΙΝΟΣ» ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, ο κατ' εξοχήν «πολιτικοποιημένος» κ. Χριστόδουλος που, αν και αρχιεπίσκοπος, «περιπατεί κατά σάρκα και ζει εν κόσμω» (ως μικρός Καίσαρ) ανακάλυψε, ξαφνικά, ότι δεν ασχολείται με τα γήινα... Και αυτό για να μην πάρει θέση απέναντι στις αθλιότητες του Καλαβρύτων Αμβροσίου. [Όπως είναι γνωστό, ο Αμβρόσιος καθύβρισε τον πρώην πρωθυπουργό Κ. Σημίτη, αποκαλώντας τον –μεταξύ άλλων– «μικρόσωμο και μικρόψυχο»].

ΩΣΤΟΣΟ, αυτή η «προσδοκία» (ν' αναμένεις, δηλαδή, από τον κ. Χριστόδουλο να αποκηρύξει ή να επιπλήξει τον ομογάλακτο αδελφό Αμβρόσιο),

ξεπερνά κάθε όριο φαντασίας. Θα ήταν σαν να αποκήρυττε ο Χριστόδουλος εαυτόν. Και, όπως είναι γνωστό, όμοιος ομοίω αεί πελάζει.

ΑΤΥΧΩΣ, με εξαίρεση την Αριστερά ή ενώσεις νομικών, διανοουμένων, κ.ά., ούτε η κυβέρνηση, ούτε η αξιωματική αντιπολίτευση φέρονται αποφασισμένες να προχωρήσουν στον διαχωρισμό κράτους και Εκκλησίας. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Γ. Παπανδρέου, που ρωτήθηκε, την περασμένη Τρίτη, αν υποστηρίζει τον διαχωρισμό αυτόν, απάντησε χρησιμοποιώντας παρακαμπτηρίους: «Επεξεργαζόμαστε –είπε– μια νέα σχέση. Όλα αυτά πρέπει να τα δούμε με σοβαρότητα. Ως ορθόδοξος χριστιανός θέλω μια Εκκλησία που να λειτουργεί σωστά και υπεύθυνα και όχι να μπερδεύει τους ρόλους. Καθαρές σχέσεις κάνουν τους καθαρούς λογαριασμούς». Σωστά. Μόνο που καθαρές σχέσεις κανείς δεν περιμένει από κουμάσια τύπου Αμβρόσιου και τους περί αυτόν.

ΑΝΘΗΝΩΡ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

• Όταν κανείς δε σε θυμάται, κανείς δε σε κουβεντιάζει, κανείς δε σε νοιάζεται, εκτός από τα σαλιγκαράκια σου που τα τάζεις με τόση στοργή επί οχτώ χρόνια, ή ξενιτεύεσαι ή γράφεις βιβλίο.

• Επειδή η ξενιτειά συνήθως συνδέεται με εργασία και ο τ. καταλληλότερος έμεινε στα αζήτητα και από την ΕΕ –ούτε για κλητήρα δεν τον ήθελαν–, προτίμησε να γράψει ή να του γράψουν –δεν ξέρουμε–, ένα βιβλίο.

• Ως καλός κοινοτάρχης, δήμαρχος, νομάρχης, περιφερειάρχης, άντε και υφυπουργός, αφιέρωσε γύρω στις 70 σελίδες από το πόνημά του στα έργα που έγιναν επί των ημερών του.

• Αυτά όμως ήταν δουλειά άλλων. Των υφισταμένων του.

• Για τα δύσκολα, την ουσία της πολιτικής του δηλαδή, μισόλογα, υπεκφυγές και ψέματα.

• Όχι πως αναμέναμε κάτι διαφορετικό.

• Η εικονική πραγματικότητα ήταν μια από τις αγαπημένες του ενασχολήσεις.

• Θυμάστε τις μακέτες δια χειρός Λαλιώτη και τα στατιστικά διαγράμματα δια χειρός Χριστοδουλάκη.

ΟΤΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ, ΔΥΣΤΥΧΩΣ, ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΤΟ!

Οι εφημερίδες έχουν ιδιοκτήτες, αλλά γράφονται από δημοσιογράφους. Και εδώ ακριβώς είναι το ζήτημα που δημιουργήθηκε με τις αποκαλύψεις του Μάκη Τριανταφυλλόπουλου σε σχέση με την ανάληψη Ολυμπιακών έργων και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της συζύγου του διευθυντή της *Ελευθεροτυπίας* δημοσιογράφου κ. Σεραφείμ Φυντανίδη. Σε μια χώρα που έχει σημαδευτεί από το σκάνδαλο Κοσκωτά και το σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου, κανένας κάτοικός της δεν μπορεί να πειστεί, όσο καλοπροαίρετος και να είναι, ότι οι δύο παραπάνω αναφερθείσες συζυγικές δραστηριότητες είναι ανεξάρτητες. Όταν μάλιστα «το πρόσωπο του δράματος» είναι ένας δημοσιογράφος

και μία εφημερίδα «σημεία αναφοράς» για τον ελληνικό Τύπο μετά τη μεταπολίτευση, το μπαμ ακούγεται περισσότερο. Αν βάλουμε στην άκρη τον πόλεμο των εκδοτών, λόγω του οποίου, ας μην κρυβόμαστε πίσω από το δάκτυλό μας, «αποκαλύφθηκαν» και οι δραστηριότητες της κυρίας Βιργινίας Βεντουράκη-Φυντανίδη, αυτός καθαυτός ο τρόπος ανάληψης και κατασκευής των Ολυμπιακών έργων του Αγίου Κοσμά αποτελεί ένα σκάνδαλο που θα έπαιξε, αν το είχε, «πρώτο θέμα» και η ίδια η *Ελευθεροτυπία*, όπως έχει κάνει πάμπολλες φορές μέχρι σήμερα. Δυστυχώς όποιος ανεβαίνει ψηλά, μερικές φορές ζαλίζεται, πέφτει και χτυπάει άσχημα. Ας πρόσεχε!

Μ.Τ.

Ο TEMPORA Ο MORES!

Εγραφε προχθές στην *Καθημερινή* ο Στάμος Ζούλας και προσυπογράφουμε: «Τι θα συνέβαινε πριν από είκοσι-εικοσιπέντε χρόνια αν κάποιος βουλευτής σε μια τοπική εφημερίδα χαρακτήριζε την κυβέρνηση του κόμματός του “λάιτ”; Τι σημασία θα έδινε η κοινή γνώμη αν κάποιος μητροπολίτης αποκαλούσε έναν πρώην πρωθυπουργό “μικρόσωμο και μικρόνυχτο”; Δεν θα συνέβαινε απολύτως τίποτε. Ουδείς θα έδινε σημασία σε δύο τέτοια περιστατικά, τα οποία θα περνούσαν στα ψιλά μερικών εφημερίδων, περισσότερο ως περιέργια και γραφικά, παρά ως σημαντικά συμβάντα». Δυστυχώς άλλαξαν οι καιροί, αγαπητέ συνάδελφε, και οι υπόλοιποι δίνουμε πλέον μάχη χαρακωμάτων. Νίκησαν οι «χαρτιστές» την βιομηχανική επανάσταση; Σε λίγο μάλιστα θα μας βάλουν και φτερά και θα μας περιγελούν ως «couleur locale».

Π.Π.

ΩΔΙΝΕΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ ΕΤΕΚΕ ΜΥΝ

Διαβάσαμε ότι ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Δ. Λινός συναντήθηκε πρόσφατα με ομοσπονδιακό εισαγγελέα της Ελβετίας και ζήτησε τη βοήθειά του για να ανοίξουν οι λογαριασμοί της Μπουρμπουλία. Καλά και άγια έπραξε ο εντιμότατος δικαστικός άρχων. Το ερώτημα είναι αν ζήτησε τη βοήθεια του συναδέλφου του και για το άνοιγμα των λογαριασμών του Κόκκαλη.

Γιατί αν δεν το έκανε, εμείς θα βάζουμε τη γλώσσα στο μάγουλο όταν θα διαβάζουμε και θα ακούμε δηλώσεις όπως εκείνες του κ. Παπαληγούρα περί «κάθαρσης στη Δικαιοσύνη». Ποια κάθαρση; Για επίλυση θανάσιμων διαφορών μεγαλοδικηγόρων και τηλεεισαγγελέων πρόκειται. Ασχολούνται μόνο με τη «μαρίδα» και αφήνουν τους καρχαρίες να ξεφεύγουν εσαεί.

Π.Π.

GEORGE IN ATTACK

Ετρίξε τα δόντια του ο Γιώργος Παπανδρέου όταν δήλωσε ότι δεν θα διστάσει να προχωρήσει στην αποστρατεία προσώπων προκειμένου να προχωρήσει η ανανέωση στο κόμμα. Είδατε τι κάνουν οι παρατεταμένες διακοπές; Επιστρέφεις σφριγίλος και ανανεωμένος. Όντως όμως

γίνεται ανανέωση στο ΠΑΣΟΚ! Έως και σεμινάρια στα νέα πρόσωπα του κόμματος γίνονται για το πώς θα εμφανιστούν στην τηλεόραση. Να ποιος είναι ο εκσυνγχρονισμός!

Σως

του Δημήτρη Πετσονίδη

ΕΚ ΒΑΘΕΩΝ

Μετά τον Σημίτη βιβλία ετοιμάζονται να εκδώσουν ο Κ. Λαλιώτης και η Γιάννα Αγγελοπούλου. (Ο Πάγκαλος πρόλαβε και έβγαλε πιο νωρίς.) Η μοναξιά που επιφέρει η απώλεια της δημοσιότητας και της τριβής με την εξουσία να είναι το κίνητρο για να επικοινωνήσουν με το κοινό; Ή θέλουν να εξομολογηθούν τα λάθη τους για να τους συγχωρήσουμε; (Εγώ πάντως θα εντυφλώσω σε αυτό του πρώην εισαγγελέα Καλούση. Αποπνέει σίγουρα περισσότερο αισθησιασμό και δη θηλυκό!)

Σως

Ο ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΕΡΟΣ ΓΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ευτυχώς που ο πάλαι ποτέ «καταλληλότερος για πρωθυπουργός» αποφάσισε να γράψει βιβλίο για τον πολιτικό βίο και την πολιτεία του τόσο νωρίς.

Και όλοι έχουμε ακόμα μνήμη. Φατνάζεστε τι θα γινόταν αν αυτά που έγραψε, τα έγραφε μετά από καμιά δεκαριά χρόνια, οπότε, όπως έχει πει και το άλλο ιερό πολιτικό τέρας, «κανείς δεν θα θυμάται τίποτα»; Χαζός είναι ο Μητσοτάκης που μίλησε για την Αποστασία καμιά τριανταριά χρόνια μετά, για να το σιγουρέψει, και ακόμα δεν έχει τολμήσει να γράψει βιβλίο;

Αν ακολουθούσε το σχετικό παράδειγμα της σοφής αλεπούς, ο τέως «καταλληλότερος για πρωθυπουργός» μπορεί και να μας έπειθε ότι τότε στη Βουλή εκείνος που ευχαριστούσε τους Αμερικανούς δεν ήταν ο ίδιος, ήταν ένας άλλος που απλά έτυχε να του μοιάζει. Φυσικά αυτός ο άλλος ήταν μια μαριονέτα και σαν στόχο είχε να εκθέσει τον πρωθυπουργό, την ώρα που τον ίδιο, τον πραγματικό, τον είχε δεμένο και φιμωμένο στην Αναγνωστοπούλου, κρατώντας όμηρο την κ. Δάφνη, ο Τζέιμς Μποντ... Αλλά αυτά θα αποδειχθούν όταν ανοίξουν τα αρχεία του Φόρεϊν Όφισ και η ιστορία θα τον αποκαταστήσει. Τότε ίσως ξαναγράψει ένα νέο βιβλίο με περισσότερο σασπένς, με κατασκόπους και συνωμότες, γιατί αυτό το πρώτο του, όπως άκουσα, είναι και λίγο ανιαρό.

Όμως τον έπνιξε το δίκιο του τον άνθρωπο και χάνοντας την υπομονή του έγραψε το βιβλίο λίγο νωρίτερα, έστω με το ρίσκο να αποβεί το timing εις βάρος της υπόθεσης. Έτσι τον ξαναέδειξαν και οι κάμερες μετά από αρκετό καιρό (αν θυμάμαι καλά, η τελευταία φορά ήταν όταν τον κατέγραψε ο γαλλικός φακός να προσπαθεί να πείσει τη γαλλική κοινή γνώμη να ψηφίσει «ναι» στο δημοψήφισμα για το Ευρωσύνταγμα).

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Η ανεργία σταθερά σε διψήφια νούμερα, η φτώχεια ν' αγκαλιάζει το 1/3 της κοινωνίας, το δημόσιο χρέος να καλπάζει, κι αυτός μες την καλή χαρά.

- Όλα πήγαιναν ρολόι, γιατί τρομάρα μας είμαστε στην ΟΝΕ.

- Όσο για τα Ίμια, έφταιγε ο ναύαρχος Λυμπέρης που δεν είχε σε ετοιμότητα το στράτευμα.

- Ποιο στράτευμα;

- Στο Πεντάγωνο γινόταν το μεγάλο φαγοπότι με τις μίζες από τις παραγγελίες των οπλικών συστημάτων.

- Και για τη βάρβαρη κι απάνθρωπη παράδοση του Οτσαλάν έφταιγαν οι «εθνικιστές» που τον έφεραν.

- Μιλάμε για τέτοια ευαισθησία.

- Σαν αυτή που έδειξε με την κατάσχεση με τα ρολόγια και τα λουράκια ενός ατυχούς εμπόρου που δεν πλήρωσε λίγα ενοίκια...

- Όσο για τα δημοκρατικά του φρονήματα, ας θυμηθούμε πώς διόρισε τον Giorgos πρόεδρο βλέποντας την επερχόμενη συντριβή.

- Για να του φορτώσει σήμερα την κακή προεκλογική εκστρατεία και τα λάθη τακτικής.

- Είπατε τίποτα για τη διαπλοκή που με τόση μαεστρία καλλιέργησε με τους εργολάβους-εκδότες, ή τέλος πάντων τους ανέχθηκε γιατί τον βόλευε, ή το αίσχος με τη ληστεία στο Χρηματιστήριο;

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Πληροφορήθηκα από τα καλά ενημερωμένα ρεπορτάζ ότι ο Κ. Σημίτης στο βιβλίο του «τα χώνει» και στον Χριστόδουλο για το θέμα των ταυτοτήτων. Πάνω που χάρηκα, γιατί θεώρησα ντόμπρο να υπεραμύνεται ένα πολιτικό πρόσωπο, και ειδικά ένας τέως καταλληλότερος, των πολιτικών του επιλογών χωρίς να υπολογίζει το σχετικό κόστος, πάγωσε το χαμόγελο στα χείλη μου.

Και πάγωσε το χαμόγελο στα χείλη μου διότι έχω πολύ καλή μνήμη. Φωτογραφική. Και θυμάμαι τον τέως καταλληλότερο, μετά το σκηνικό με τις ταυτότητες να τρέχει στις εκκλησίες, να ανάβει το κεράκι του και να προσπαθεί να αποδείξει ότι το πολιτικό κόστος το υπολόγιζε περισσότερο από τη δυναμική των πολιτικών επιλογών που εφάρμοζε. Αυτά που δεν μας λείει στο βιβλίο του έχουν και τη μεγαλύτερη σημασία. Γιατί άναβε το κεράκι on camera; Πρέπει ο πολιτικός να παίρνει την ευθύνη των επιλογών του πάνω του ντόμπρα και καθαρά μέχρι τέλους ή όχι;

Και καλά το πολιτικό κόστος τότε, το «εν ενεργεία». Τώρα που είναι πια παροπλισμένος τι έχει να μας πει;

ΦΛΟγα

ΦΛΟγα

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Όλα γίνονται σε μια ελεύθερη οικονομία. Τα υπόλοιπα ανήκουν στην προπαγάνδα των κομμουνιστών.
- Οπότε, ως επιλογος –ο τ. καταλληλότερος μπορεί να μην το γράφει, αλλά το επιθυμεί– μια μόνο λέξη αρμόζει:
- Δοξάστε με (τον).
- Πολλοί ήταν αυτοί που στην παρουσίαση έσπευσαν να του σφίξουν το χέρι.
- Μεταξύ άλλων και οι Κύρκος, Φαράκος και Κωνσταντόπουλος του ΣΥΝ.
- Ό,τι και να πεις, κάτι περισσεύει, που λέει κι ο ποιητής – για να μην πούμε το ρατσιστικό περί εγχρώμων και σάπωνος...
- Παρακολουθώντας τη συζήτηση για το πόνημα του τ. καταλληλότερου, μου ήρθε στο νου η παλιά καλή ελληνική ταινία με τον συμπαθέστατο και πολυτάλαντο Ν. Ρίζο «Ο γίγαντας της Κυψέλης».
- Ίσως σε μια νέα βερσιόν θα μπορούσαμε να έχουμε τον «γίγαντα του Κολωνακίου».
- Όσο για τον άλλο απογοητευμένο αστέρα του Κινήματος, ίσως θα έπρεπε να γυριστεί μια τηλεταινία με τίτλο «ο καστανάς των Δολιανών».
- Τι είπατε, ω κακεντρεχείς και αμετανόητοι λενινιστές;

ΔΗΜΑΡΧΟΙ!

Μπράβο σύντροφοι! Πολύ καλά τα καταφέρατε! Έστω κι αν αποχώρησε ο Χατζησωκράτης κι αν ξαναθύμωσε ο Μαργαρίτης... Έστω κι αν φτάσατε στη Λαμία μέσω Τριπόλεως... Κι αν κινδυνεύσατε να διασπαστείτε σε άνω παρέμβαση και κάτω παρέμβαση ή «νέα Ανανεωτική Συσπείρωση» και «παλαιά Ανανεωτική Συσπείρωση»... Τελικά επιλέξατε εκόντες άκοντες το σωστό. Και στο κονκλάβιο του Βατικανού οι ίδιες μέθοδοι και διαδικασίες ακολουθούνται. Άσε που φοράνε και κόκκινα. Χαίρομαι τέλος που ο σύντροφος Μιχάλης έκανε έκκληση στην ξεχασμένη, και στην Αριστερά, λέξη «αξιοπρέπεια», ενώ διαφοροποιήθηκε από τις ποικίλες «μικρότητες». Έστω και καθυ-

στερημένα. Διερωτώμαι πάντως αν η συνάντηση στο Τιτάνια την περασμένη Δευτέρα υπαγόταν στο κεφάλαιο «μικρότητα» ή στο υποκεφάλαιο «αξιοπρέπεια». Εκτός κι αν είχε σχέση με τον τόμο «διαδικασίες και νομιμότητα». Όσο για τις λοιπές επιλογές, εκτός του έξοχου «μικρού», έξοχος: Κουράκης για Θεσσαλονίκη και Δρίτσας για Πειραιά. Θοδωρή, είσαι και θα είσαι ο δήμαρχος!

ΥΓ.: Ο Αλέκος, κι αυτή τη φορά, τα κατάφερε να μην βουλιάζει το σκάφος. Αλλά και το «χωρίς εμένα» του Μιχάλη απαράδεκτο. Παιδιά, αντιλαμβάνεστε τι θα γίνει αν σας πούμε κι εμείς στις ερχόμενες εκλογές «χωρίς εμάς»;

Μ.Σ.

ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΟΛΙΝΤ

Τι κοινό έχουν ο Τροντ Σόλιντ, ο προπονητής του Ολυμπιακού, και ο Κώστας Καραμανλής, ο πρωθυπουργός; Δεν είναι πια αμφότεροι στο απυρόβλητο και κάθε παραστράτημά τους θα πυροδοτήσει την αντίστροφη μέτρηση. Άτιμο πράγμα, βλέπετε, η μπάλα και τιμωρεί όσους ξεκίνησαν την καριέρα τους με στραβοκλωτσιές και χαμένα πέναλτι. Με πεντάρες και αποκλεισμούς. Έχοντας μάλιστα υποσχεθεί τσάμπιονς λιγκ, κύπελλα, καθάρσεις, ανατροπές και τα τοιαύτα.

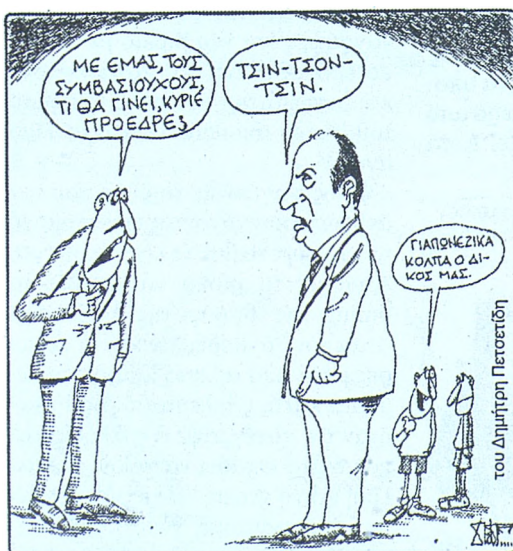
Άτιμο πράγμα επίσης η κερκίδα και δεν συγχωρεί όσους της έταξαν τον ουρανό με τ' άστρα. Έχουμε και λέμε: μια κυβέρνηση είναι σαν μια ομάδα. Χρειάζεται προπονητή με άποψη και μακρόχρονο σχέδιο. Χρειάζεται

παίχτες-σολίστες και παίχτες-κουβαλητές που να δουλεύουν για το σύνολο. Χρειάζεται επίσης διοίκηση με στιβαρό πρόεδρο και υγιή οικονομικά. Χρειάζεται μετεγγραφές και ανανέωση ώστε ν' ανταπεξέλθει στον διεθνή ανταγωνισμό και στις εσωτερικές προκλήσεις. Χρειάζεται, τέλος, πολλή δουλειά και λιγότερες δηλώσεις.

Ποια, καταπώς προβλέπουν όλοι οι αναλυτές, θα είναι η επόμενη κίνηση του αρχηγού της ΝΔ; Θα σηκώσει απ' τον πάγκο όσα παλληκάρια άγχονται να παίξουν μπάλα και θα φρεσκάρει την ενδεκάδα του παρότι το ρόστερ της ομάδας δεν ανανεώθηκε. (Ακουσον-άκουσον, κάποιοι απεργάζονται την επιστροφή του Τζιοβάνι στο Λιμάνι). Οι επιλογές όμως του Καραμανλή δεν είναι πολλές αφού η τριάδα Αλογοσκούφη, Σουφλιά και Παυλόπουλου παραμένει αμετακίνητη. Δηλαδή το παλαιομοδίτικο σύστημα 4-3-3, με τρεις χαφ για να χάνουν τη μπάλα.

Μοιραία λοιπόν, για να μη δημιουργήσει μιαν ακόμη επικοινωνιακή τρύπα, θα πρέπει να υπογεγοποιήσει τη Ντόρα. Δηλαδή μόνος του και σ' αυτή τη δύσκολη καμπή της κυβέρνησής του, να επισημοποιήσει την εσωτερική του αντιπολίτευση χρίζοντας μάλιστα αυτοπροσώπως τον αρχηγό της! Είναι σαν να λέμε ότι ο Κόκκαλης θα βάλει δίπλα στον Σόλιντ ως τεχνικό σύμβουλο τον κ. Μπάγιεβιτς. Τούτων δοθέντων, όπως θα έλεγε και ο τεράστιος Παναγιωτόπουλος, ο ανασχηματισμός, όσο κι αν αναμένεται σαν πανάκεια δια πάσαν κυβερνητικήν νόσον και μαλακίαν θα καταλήξει απλώς σε μια... μαλακία. Αντιλαμβάνεσθε τώρα, ως ποδοσφαιρόφιλοι, γιατί τον καθυστερεί ο πρωθυπουργός;

Τζιμ Μπούκης

ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΡΤ

Διαβάσαμε ότι με εντολή του υπουργού Επικρατείας κ. Ρουσόπουλου προσελήφθησαν πρόσφατα στην κρατική τηλεόραση στενός συνεργάτης της κ. Αγγελόπουλου με μισθό 14.000 ευρώ και άλλος επίσης συνεργάτης των Ολυμπιακών Αγώνων με μισθό 12.000. Μεταξύ των άλλων προσελήφθη και ένας «δημοσιογράφος» η σύζυγος του οποίου εργάζεται στην ΕΥΠ. Περί αυτού κανένα πρόβλημα, διότι το ζήτημα είναι αν και ο εν λόγω δημοσιογράφος συνεργάζεται με την ΕΥΠ. Αληθεύουν όλα αυτά; Γιατί αν αληθεύουν, ντροπή! και ελάτε να μας μιλήσετε μετά για μείωση των κρατικών δαπανών...

Π.Π.

(Σ)ΚΑΣ!

Ωραίο το ΚΑΣ! Ενέκρινε ασφαλτόδρομο πλάτους εννέα μέτρων μέσα στον Εθνικό Δρυμό του Ολύμπου. Αδίκως ωρύεται ο Γ. Βότσης απ' την *Ελευθεροτυπία* καταγγέλλοντας την επιδρομή των νεοβανδάλων. Οι νέοι ιδρυτές του κράτους, αλίμονο, δεν εγκατέλειψαν τις παλιές μεθόδους. Στο μυαλό τους πολιτισμός και μπετόν έχουν ταυτιστεί. Δηλαδή «κομποστοποίηση», όπως λέγεται η μετασχηματισμένη ιλύς της Ψυττάλειας (κοινώς το σκατό μας μπισκότο). Τι κι αν είναι ο Όλυμπος παγκόσμιο φυσικό αγαθό σύμφωνα με την Unesco. Στο ΥΠΠΟ το αγαθό ταυτίζεται αποκλειστικά με τη μονάδα.

Μειοψήφησαν βεβαίως οι, αναμενόμενοι, Μ. Κορρές, Γ. Σακελλαράκης και Β. Χανδακάς. Μήπως θα 'πρεπε να παραιτηθούν κιόλας; Μήπως επιβάλλεται να καταγγείλουν εκείνους τους θεσμούς που τους χρησιμοποιούν χωρίς να τους ακούνε; Μήπως, αγαπητοί Γιάννη και Μανόλη, τελείωσε η περίοδος χάριτος; Η ιστορία του καθενός γιατί να μην γίνει ιστορία του τόπου;

Μ.Σ.

Ο ΤΣΙΠΡΑΣ ΠΑΛΙ

Σκέφτομαι και το λέω ευθέως πως η επιλογή Τσίπρα είναι η τελευταία, ίσως, ευκαιρία του ΣΥΝ να εκπορθήσει με πολιτικά μέσα κι όχι με συναισθηματική επαιτεία την προσεχή Βουλή. Και για να προλάβω ηλίθιες αιτιάσεις, εννοώ, περισσότερο από το πρόσωπο καθεαυτό, τα όσα η συμβολική αυτή χειρονομία σηματοδοτεί: ξεπέραςμα των «θεσμικών» και των «βαρόνων» του κόμματος, ανανέωση ηλικιακή και ιδεολογική, άνοιγμα, τέλος, προς εκείνα τα τμήματα της κοινωνίας που μας κοιτάζουν καχύποπτα. Δηλαδή τους νέους, τους ανέργους, τους μετανάστες, τους λογής περιθωριοποιημένους. Όλα τ' άλλα είναι ξαναξεσταμένη πλην άνοστη και ναρκισσευόμενη γραφειοκρατία.

Μ.Σ.

ΤΟΣΟ ΑΠΛΑ!

Αντισταθείτε στον φασισμό της τηλεόρασης!, προέτρεψε και ο Ινιάσιο Ραμονέ της *Monde Diplomatique* από την *Ελευθεροτυπία*. Σεμνοπρεπώς υπενθυμίζουμε ότι το είχαμε πει κι εμείς εγκαίρως από το *Αντί*, επιμένοντας πως αυτό θα έπρεπε να καταστεί κεντρικό πολιτικό σύνθημα της ζωντανής Αριστεράς. Επίσης επιμένουμε πως χωρίς περαιτέρω θεσμικά μέτρα ο πολιτικός κόσμος θα μπορούσε ν' αντισταθεί στην τηλε-κατρακύλα –που μακροπρόθεσμα τον βλάπτει, γιατί σταθερά τον απαξιώνει εξομοιώνοντάς τον με τους καρνάβαλους– απλώς αποσυρόμενος οικεία βουλήσει από τα παράθυρα και τα κουφώματα. Τόσο απλά!

Μ.Σ.

του Πάνου

ΠΑΡΑ-ΠΟΙΗΣΗ

Εμείς θα επανέλθουμε στην υπόθεση του Γ' Προγράμματος της ΕΡΤ –τώρα μάλιστα που μάθαμε το προσωπικό ενδιαφέρον του κ. Ρουσόπουλου– που δεν πρέπει να είναι τσιφλίκι κανενός κι ας διαμαρτύρεται ο κ. Πετρίδης από τη Θεσσαλονίκη. Την 1 Νοεμβρίου στην *Καθημερινή* η Μαριάννα Τζιαντζή υπογράμμισε την «Σιωπή των ποιητών» από την ποιοτική μπάντα της ΕΡΤ. Κι αυτό γιατί η νέα διοίκηση σταδιακά σταμάτησε και τα πεντάλεπτα των σύγχρονων ποιητών και την αξιοποίηση των φωνών των παλαιότερων από το πολύτιμο αρχείο της κρατικής ραδιοφωνίας. Επίσης σταμάτησε και την πολύ καλή παρέμβαση της ποιήτριας Μαρίας Κυρτσάκη με τις επιλογές σοφίας που εκφωνούσε ο Μηνάς Χατζησάββας. Η κ. Τζιαντζή θυμάται τα καθημερινά πεντάλεπτα ποίησης που είχε εγκαινιάσει ο Μάνος Χατζιδάκις αλλά φαίνεται ότι δεν αρέσουν στον επίγονό του. Τι κρίμα που έχει μελοποιήσει και στιχάκια ποιητών. Καλημέρα, κ. Παπαδημητρίου, και χαιρετισμούς στον κ. Γκανά.

Μ.Σ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Για το κτηματολόγιο;
- Αν κάποιος δεν μπορεί να διαχειριστεί τα κιλά του, μπορεί να διαχειριστεί τα λόγια του;
- Απ' ό,τι φαίνεται, όχι.
- Παράδειγμα ο «σοσιαλιστής» μακεδονομάρχης, που έθιξε βάνουσα το Νικήτα Κακλαμάνη στη Βουλή με αιχμές περί ανδρισμού κ.λπ.
- Όταν τα βροχολύματα κατρακυλούν στη Βουλή, τι να σου κάνει η χωματερή των Λιοσίων;
- Και μια περί Λιοσίων ο λόγος, γιατί παραιτήθηκε ο δήμαρχος Παπαδήμας;
- Έχει ουρά η υπόθεση...
- Θα τον κρίνει η ιστορία, είπε ο άλλος εκσυγχρονιστής γίγαντας, Κ. Σκανδαλίδης, με αφορμή αυτά που είδαν το φως της δημοσιότητας για τις ημέρες και τα έργα του στο Υπουργείο Εσωτερικών.
- Το μέγα ερώτημα που αναδύεται είναι αν θα τον κρίνει ως πολιτικό ή ποιητή;
- *Δημοκρατική Λέσχη* χαρακτήρισε το πολιτικό συμβούλιο του ΠΑΣΟΚ ένα από τα μέλη του που επιμένει –εκτός τόπου και χρόνου– Αντρεϊκά.
- Λέσχη, να συμφωνήσουμε.
- Δημοκρατική όμως...
- Δυο ακόμα γίγαντες το δεκαπενθήμερο που πέρασε.

ΜΟΛΥΒΙΣ

- Ο περιπλανώμενος από κόμμα εις κόμμα Ανδρουλάκης, ο οποίος, όπως διαβάσαμε στο *Παρόν*, χαρακτήρισε παιδαρέλια τους συμβούλους του Giorgos μετά από άλλη μια μαρτυρημένη εμφάνιση-ομιλία για την οικονομία σ' ένα καφέ.
- Ενώ αν τον συμβούλευε η αφεντιά του, θα είχε την ίδια τύχη με τον κοκκαλο-ραδιοσταθμό όπου θήτευσε επί χρόνια ως αναλυτής που τον άκουγαν οι συγγενείς και οι φίλοι του.
- Τελευταίος γίγαντας της πολιτικής πασαρέλας ο εξ Αχαΐας ορμώμενος κ. Νικολόπουλος.
- Δε χωρούσε, μας είπε, σε κυβέρνηση light.
- Ενώ αν ήταν hard;
- Η αλήθεια είναι ότι χρειάζεται ταλέντο για να μαζέψεις σ' ένα κόμμα τέτοιους αστέρες.
- Είχαμε και τέσσερις δημοσκοπήσεις που όλες δίνουν προβάδισμα στη ΝΔ.
- Η RASS, η GPO, η VPRC και η Μέτρον Ανάλυσις. Η πρώτη μιλά για προβάδισμα 2,4%, η δεύτερη 2,5%, η τρίτη 3,5% και η τελευταία 0,6%.
- Είναι εντελώς συμπτωματικό ότι η τελευταία είναι η εταιρεία που παίρνει δουλειές από το ΠΑΣΟΚ;
- Ποια δημοσκοπήση πρόβαλαν τα κανάλια;

N. Μολ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

Βγαίνουν με αυταρέσκεια διάφοροι πολιτικοί παράγοντες και δημοσιολογούντες να δηλώνουν ότι η Ελλάδα δεν κινδυνεύει να μετατραπεί σε Γαλλία και ότι η χώρα είναι «θωρακισμένη νομοθετικά» για την αποτροπή τέτοιων φαινομένων. (Δηλαδή, οι δυνάμεις καταστολής είναι πάντα σε κατάσταση ετοιμότητας για να επέμβουν...) Ξεχνούν ή δεν θέλουν να θυμούνται σε τι άθλια κατάσταση είναι στοιβαγμένοι οι Κούρδοι στο Λαύριο και σε άλλα σημεία, οι ιρακίνοί, αφρικανοί ή από τη Σρι Λάνκα και το Μπανγκλαντές πρόσφυγες, που στριμώχνονται σε υποβαθμισμένες συνοικίες της Αθήνας δίχως ρεύμα και νερό. [Παρόμοια είναι δε και η κατάσταση κάποιων μειονοτικών. Οι τσιγγάνοι είναι αποκλεισμένοι στις παρυφές όχι μόνο των Αθηνών (στο Ζεφύρι, όπου πριν λίγα χρόνια είχαν προκληθεί επεισόδια) αλλά και σε άλλες πόλεις, όπως στη Λαμία, το Βόλο και αλλού. Να μην ξεχνάμε και τα χαμόσπιτα όπου ζουν οι μουσουλμάνοι στο κέντρο της Κομοτηνής εδώ και δεκαετίες...]

Οι μεταναστες ζητούν, εκτός από καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, δικαίωμα στην ασφάλιση, την ιατρική περίθαλψη αλλά και την ίδρυση σχολείων που θα συμβάλλουν στην καλύτερη ενσωμάτωσή τους. Το ότι δεν έχουν καταφέρει να πε-

ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΣ

Γνωρίζουμε ότι ο φόρτος εργασίας σας είναι τεράστιος λόγω των τηλε-δικείων. Επειδή όμως γνωρίζουμε ότι σας ενδιαφέρει ιδιαίτερα το λαθρεμπόριο όπλων και το ξέπλυμα χρημάτων, μήπως θα μπορούσατε ν' αναθέσετε μια προανακρισούλα και για το εξής σημαντικό γεγονός που εντός ολίγου θα λάβει τεράστιες διαστάσεις; Στη δίκη που άρχισε πρόσφατα στον Πειραιά με κατηγορούμενο τον γνωστό από τα δελτία του ΟΠΑΠ και υπόδικο για τόνους κοκαΐνης Αγγελόπουλο εθεάθη και ένας πρώην παράγων του υπουργείου Οικονομικών, ο οποίος προηγουμένως είχε περάσει από το τμήμα δίωξης ναρκωτικών του ΣΔΟΕ. Ο συγκεκριμένος είχε συλληφθεί πέρσι στην Ουκρανία με την κατηγορία ότι σχεδίαζε αγορές μεγάλων ποσοτήτων όπλων και πυρομαχικών, όπως επιθετικά ελικόπτερα «Μάνρος Καρχαρίας» και «Κροκόδειλος», αεροσκάφη «Μινγκ 24», αντιαεροπορικοί πύραυλοι κ.λπ. Τα όπλα προορίζονταν για συγκεκριμένη χώρα του Κόλπου. Στην υπόθεση εμπλέκονται μεταξύ άλλων κάποιοι παλαιοί γνωστοί του κ. Παπαγγελόπουλου από τα αρχεία της αλήστου μνήμης Στάξι. Υπάρχει σωρεία στοιχείων.

Π.Π.

του Πάνου

ράσουν σε μορφές πολιτικής αυτοοργάνωσης προφανώς οφείλεται στο ότι κινούνται στις παρυφές της κοινωνίας. Γιατί να μην τους δοθεί δικαίωμα ψήφου ύστερα από τη συμπλήρωση κάποιων χρόνων παραμονής στην Ελλάδα; Αυτό δεν θα τους καταστήσει πιο υπεύθυνους για όσα συμβαίνουν στη χώρα; Ας ξεκινήσει επιτέλους ένας γόνιμος διάλογος για τα προβλήματά τους πριν είναι πλέον αργά.

Σως

ΛΕΕΙ-ΛΕΕΙ

Χαρακίρι, λέει, είπε η Ντοράρα στον Αλέκο, έκανε, λέει, ο ΣΥΝ με την επιλογή του νεαρού Τσίπρα, λέει. Και τη στιχομυθία, άκουσε, λέει, ο Γ. Βότσης και την μετέφερε στην *Ελευθεροτυπία*, λέει. Τώρα αν ρωτήσουμε με τη σειρά μας αν η ίδια η Ντόρα κάνει χαρακίρι μετακινούμενη από τον Δήμο σε κάποιο υπουργείο-φωτιά και εκτιθέμενη στον άμεσο πόλεμο των Καραμανλικών και στην αδυσώπητη κριτική των ΜΜΕ θα λέει ή δεν θα λέει; Λέμε τώρα...

ΥΓ.: Και, επιτέλους, έλεος! Ένας άνθρωπος 30 χρόνων, ούτε «μικρός» είναι, ούτε ακατάλληλος για τα κοινά. Εκτός κι αν έχει ξεχάσει η κ. Μπακογιάννη σε ποια ηλικία υπουργοποιήθηκε η ίδια ή ο Αντώνης Σαμαράς. Εκτός κι αν ηλικιακό μέτρο πλέον για την πολιτική είναι ο χρόνος γέννησης του μπαμπά της.

Τζιμ Μπούκης

ΑΥΡΙΟ!

Κυβερνάμε από αύριο το πρωί, δήλωσε ο πολύς Πάγκαλος έχοντας προφανώς κάνει χρήση και κατάχρηση της πολιτικής του ασυλίας στην ευήθεια και το θράσος. Ο υπουργός των Ιμίων και του Οτσάλαν, ο πολιτικός που απεπέμφθη δις και αναγκάστηκε πλειστάκις να μαζέψει τις κουφιοκεφαλίστικης υπεροψίας δηλώσεις του, είναι έτοιμος πάλι να ξανακυβερνήσει. Σαν έτοιμος από καιρό, που θα 'λεγε κι ο ποιητής. Έλα όμως που εμείς δεν είμαστε!

Μ.Σ.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ Ο Κ. ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑΣ;

Δεν ξέρω, το λένε για τον Ρουσόπουλο αλλά εγώ νομίζω ότι ο ισχυρότερος ανήρ στην κυβερνητική παράταξη είναι ο πρόεδρος της ΔΕΗ Ιωάννης Παλαιοκρασσάς. Δεν πά'να εξοργίζονται μαζί του ο Αλογοσκούφης και ο Σιούφας και να ζητάνε κάθε τόσο την παραίτησή του από τον πρωθυπουργό. Ο τελευταίος δικαιώνει πάντα τον «Γιάννη», που λόγω της πρωθυπουργικής ευνοίας ζει και βασιλεύει και το ενεργειακό πακέτο δισεκατομμυρίων διαφεντεύει. Τα ερωτήματα όμως περί του προσώπου αυτού πολλαπλασιάζονται καθώς, όπως διαβάσαμε στο *Παρόν*, του έχει ανα-

τεθεί μεταξύ άλλων και η πώληση του *Ελεύθερου Τύπου*. Επειδή όπως συνήθως το Μαξίμου δεν είναι καλά ενημερωμένο για πρόσωπα και πράγματα, τους πληροφορούμε ότι ο κ. Παλαιοκρασσάς ίσως δεν είναι ο ενδεδειγμένος για το ρόλο αυτό εξαιτίας των εξής ερωτημάτων:

- Αληθεύει ότι τον Ιανουάριο του 2000, όταν δηλαδή το Χρηματιστήριο είχε αρχίσει να γκρεμίζεται, ο κ. Παλαιοκρασσάς έπεισε, με την ιδιότητα του «έμπειρου οικονομολόγου», τα άλλα μέλη του Ιδρύματος Βουδούρη να παίξουν 10.000.000 ευρώ από την κληρονομιά του μακαρίτη Βουδούρη και περι-

ουσία του Ιδρύματος;

- Σε ποιες χρηματιστηριακές εταιρείες ανέθεσε να παίξουν το τεράστιο αυτό ποσό; Μήπως συμπεριλαμβάνεται και μια που είχε σχέση με τον κ. Παλαιοκρασσά;

- Όταν ο κ. Παλαιοκρασσάς ήταν πρόεδρος του «Ιδρύματος Λίλιαν Βουδούρη» συναινε με την Alpha Bank δάνειο 5.000.000 ευρώ. Γνωρίζει κανείς πού ακριβώς πήγαν αυτά τα λεφτά; Διότι μόνο για την ενίσχυση της εφημερίδας δεν διατέθηκαν.

- Τι ακριβώς έγινε με το τυπογραφείο της εφημερίδας το οποίο επίσης πουλήθηκε επί Παλαιοκρασσά;

Π.Π.

ΚΑΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

Αγαπητέ Στάθη, εσύ που έχεις πικράν πείραν, η λέξη «κομποστοποίηση» είναι επιλήψιμη, μπορώ να την γράφω άφοβα, ή θα έχω τίποτε τραβήγματα; Αισθητικά ή γραμματικά δεν το συζητώ. Πρόκειται περί αριστουργήματος. Όσο το σκέφτομαι ποια είναι πιο κακή λέξη «κομποστοποίηση» ή «Γκαργκάνας»;

Μανωλάκης Βομβιστής

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο Νίκος Κωνσταντόπουλος, με αφορμή τα όσα συμβαίνουν προσφάτως εντός της Ιεραρχίας, καλεί την κυβέρνηση να προχωρήσει στην απογραφή της οικονομικής κατάστασης και να διενεργήσει διαχειριστικό έλεγχο στα οικονομικά Μητροπόλεων και Επισκόπων. Με επίκαιρη ερώτηση που απευθύνει προς τον πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή ζητεί ακόμη να μάθει εάν η κυβέρνηση προτίθεται να προωθήσει νομοθετική πρωτοβουλία για το νέο Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας, όπως και εάν θα προτείνει και συνταγματικά το χωρισμό κράτους και Εκκλησίας.

Σως

ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΠΟΥΛΗΘΕΙ Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ;

Παρά την ιδεολογική του τοποθέτηση στο χώρο της δεξιάς, ο *Ελεύθερος Τύπος* παραμένει μια ανεξάρτητη εφημερίδα μεγάλης κυκλοφορίας. Η κυβέρνηση Καραμανλή όμως, αντί να διαφυλάξει την ανεξαρτησία της και να την ενισχύσει, μεθοδεύει την πώλησή της σε συγκεκριμένο ενεργειακό μεγαλοεπιχειρηματία του χώρου. Και να σκεφθεί κανείς ότι η εφημερίδα είναι βιώσιμη, δεν βρίσκεται δηλαδή στην κατάσταση της *Απογευματινής* ή άλλων εφημε-

ρίδων της δεξιάς που φυτοζωούν με κρατικές διαφημίσεις. Χρωστάει μόνο τρία εκατομμύρια ευρώ περίπου, ποσό αστέιο αν σκεφτεί κανείς ότι πρόκειται για «γωνιακό μαγαζί» με βαρύτατο όνομα. Αν ήθελε πράγματι το Μαξίμου να την σώσει, θα μπορούσε να της δώσει το ποσό αυτό ως διαφημιστική χορηγία, όπως τα 3.000.000 ευρώ που έδωσε ο ΟΠΑΠ στο συγκρότημα Λαμπράκη για το ιστορικό ένθετο που δημοσιεύουν τα *Νέα*.

Π.Π.

ΜΗΝΙΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

Η παραίτηση Αχιλλέα Καραμανλή από ευθυξία εξέθεσε ακριβώς όσους εστόχευε. Κυρίως εξέθεσε τα δημοσιογραφικά παπαγαλάκια που διερρηγγνυαν τα μιάτια τους μιλώντας για νεποτισμό και άνωθεν παρεμβάσεις στη Δικαιοσύνη. Ο Αχιλλέας μπήκε στη Βουλή από μια καραμπόλα παρθένας και βγήκε σαν Καραμανλής. Τώρα αν στην πορεία του δυσκόλεψε μερικούς φίλους, αρκετούς περισσότερους «φίλους» και πλείστους λοιπούς συγγενείς, μικρό το κακό.

Μ.Σ.

26 ΔΙΣ.

Κάθε μήνα, που λέει ο λόγος, προγραμματίζεται από τα δύο κόμματα εξουσίας και διαπλοκής –η διακύμανση αλλάζει, ο βυθός παραμένει ο ίδιος– και μια αγορά του αιώνα, βυθίζοντας τα δημοσιονομικά της πατρίδας όλο και πιο βαθιά στην άβυσσο. 25 δισ. ευρώ δόθηκαν, 26 δισ. θα δοθούν, φέροντας τη χώρα μας αναλογικά στην πρώτη θέση ως προς τους εξοπλισμούς σ' ολόκληρη την ευρωζώνη. Σκεφθείτε να μην είχαν επιτύχει οι πολιτικές προσεγγίσεις προς τη γείτονα.

Μ.Σ.

ΚΟΥΙΖ

Πόσο καιρό παίρνει στον Αλογοσκούφη να συντάξει τον προϋπολογισμό του κράτους; Η εξίσωση είναι απλή: έστω Χ ο χρόνος σύνταξης της πρώτης εκδοχής του προϋπολογισμού. Πολλαπλασιάζουμε τον χρόνο της πρώτης αναθεώρησης του πρώτου σχεδίου επί 3 και τον προσθέτουμε στον αρχικό άγνωστο Χ ο οποίος εντοπίζεται δια της απλής μεθόδου των τριών. Το τελικό άθροισμα είναι και το ζητούμενο. Απλό; (Όταν έχω κέφια γίνομαι και γαμώ τους οικονομολόγους!)

Τζιμ Μπούκης

ΔΙΑΒΑΖΕΙ

Καταπληκτική δήλωση του Γιωργάκη: Θα μελετήσω το βιβλίο του κ. Σημίτη και μετά θα τοποθετηθώ. Οπότε, μην περιμένετε για φέτος. Από του χρόνου και βλέπουμε.

ΣΗΜΙΤΗΣ

Νομίζω ότι όσοι είχαν αμφιβολίες για τις πολιτικές ικανότητες του κ. Σημίτη, θα πρέπει πλέον να βεβαιώθηκαν: ο άνθρωπος ήταν πολιτικώς ανίκανος.

ΑΜΠΡΕΒΟΥΑΡ

Σκεφτείτε το εξής: Είμαστε μερικές ώρες πριν την πολεμική σύγκρουση με την Τουρκία. Το βράδυ οι Τούρκοι ετοιμάζονται για απόβαση. Και ο Σημίτης καλεί τους εμβρόντητους αρχηγούς του στρατού στο Μαξίμου, αντί να πάνε, όπως γίνεται πάντα σε όλο τον κόσμο, στην αίθουσα επιχειρήσεων. Πάλι καλά που δεν τους κάλεσε και στο Αμπρεβουάρ. Δίπλα είναι.

ΠΟΛΕΜΟΣ

Μερικοί δήθεν αφελείς οπαδοί του Σημίτη ρωτάνε; Μα καλά, τι θέλατε να κάνει; Πόλεμο με την Τουρκία; Ωραίο ερώτημα. Του Καραγκιόζη. Εάν όμως ο πόλεμος απαγορεύεται εκ των προτέρων, τότε γιατί έχουμε στρατούς; Για να σπάμε πλάκα;

ΠΥΡ

Φυσικά και έπρεπε να κάνει πόλεμο. Έδαφος του καταλάβανε, του υψώσανε την τουρκική σημαία, κατεβάσανε τη δική του, του ρίξανε πολεμικό ελικόπτερο και του σκοτώσανε 3 αξιωματικούς. Πέστε μου τώρα εσείς έναν στρατό στον κόσμο, ο οποίος δεν θα ανοίξει πυρ σ' αυτήν την περίπτωση. Υπάρχει; Όχι βέβαια. Ούτε ένας. Ακόμη και η Μάλτα να ήτανε, ή τα νησιά Μπαρμπάντος, μια τουφεκιά θα τη ρίχνανε. Όχι η Ελλάδα, πενήντα χρόνια μετά το Αλβανικό.

ΓΟΥΔΙ

Κανονικά, σε άλλες εποχές, ο άνθρωπος θα πέραγε από δίκη. Και θα τον στέλνανε τσιφ στο Γουδί. Αλλά άντε και του χαρίσαμε τη ζωή, λόγω εποχής. Δεν έπρεπε ως χώρα να τον ξαποστείλουμε ως ανίκανο; Και όμως. Όχι μόνον τον αφήσαμε στη θέση του, όχι μόνον τον αφήσαμε να μας ρεζιλιώνει ευχαριστώντας τους Αμερικανούς, αλλά τον ξαναψηφίσαμε κιόλας!

ΚΩΜΩΔΙΑ

Αλλά έτσι είμαστε ως λαός: Μας αρέσουν οι ηθογραφικές φάρσες. Ψηφίζουμε Σημίτη και μετά βγάζουμε γιωργάκη. Και μετά τους βάζουμε να διαβάσουν ο ένας το βιβλίο του άλλου! Ούτε ο Τσιφόρος δεν θα μπορούσε να το σκεφτεί.

ΑΝΤΡΕΑΣ

Τώρα τι θέλετε από μένα; Να σχολιάσω το βιβλίο του Σημίτη; Όχι φυσικά. Αν περιμένετε από μένα να σας πω ότι ήταν ένας τραγικός πρωθυπουργός, όχι, δεν πρόκειται να το πω. Ένα μόνον θα πω. Ο Αντρέας μπροστά του ήταν Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης.

ΣΟΥΜΑ

Εν συντομία υπενθυμίζω: Έδωσε στους Τούρκους τις γκρίζες ζώνες στο Αιγαίο, παρολίγο να δώσει και την Κύπρο, εάν δεν έπεφτε, χάρισε στους αεριτζήδες των Αθηνών τα δισ. του Χρηματιστηρίου, εδραίωσε τη διαπλοκή ΜΜΕ και εργολάβων, έσκυψε τον αυχένα στους Τούρκους δίνοντας τον Οτσαλάν, φοβούμενος μην τον ρίξουν, ντροπιάζοντας έτσι την Ελλάδα, αντικατέστησε τους νόμους και το Σύνταγμα με τις ανεξάρτητες αρχές δικών του ανθρώπων, έβαλε φίμωτρο στην κρατική τηλεόραση και για επιδόρπιο έδωσε στους φίλους του επιχειρηματίες τα φιλέτα της Ολυμπιά-

δας, αφού πρώτα ξεζούμισε τους μισθωτούς και χτύπησε τη μεσαία τάξη.

ΤΡΕΧΟΥΜΕ

Αυτός ήταν ο Σημίτης. Ένας πολιτικός του παρασκηνίου, που ούτε να φτιάξει μια πρόταση της προκοπής δεν μπορούσε, ένας εμπαθής εκφραστής του πασοκισμού. Και τώρα, μετά την εκδίωξή του, τρέχουμε και δεν φτάνουμε να συμμαζέψουμε τα ασυμμάζευτα.

ΒΕΡΓΗΣ

Θα μου πείτε, μας έβαλε στην ευρωζώνη. Θέλω να είστε σοβαροί άνθρωποι και να μη λέτε τέτοιες σαχλαμάρες. Ο Σημίτης μας έβαλε; Δηλαδή τι έκανε ακριβώς; Πήγε στις Βρυξέλλες και του είπανε όχι και αυτός επέμενε, μέχρι που τους έπεισε; Και τον Δημοσθένη Βεργή να είχαμε πρωθυπουργό στην ευρωζώνη θα μπαίναμε.

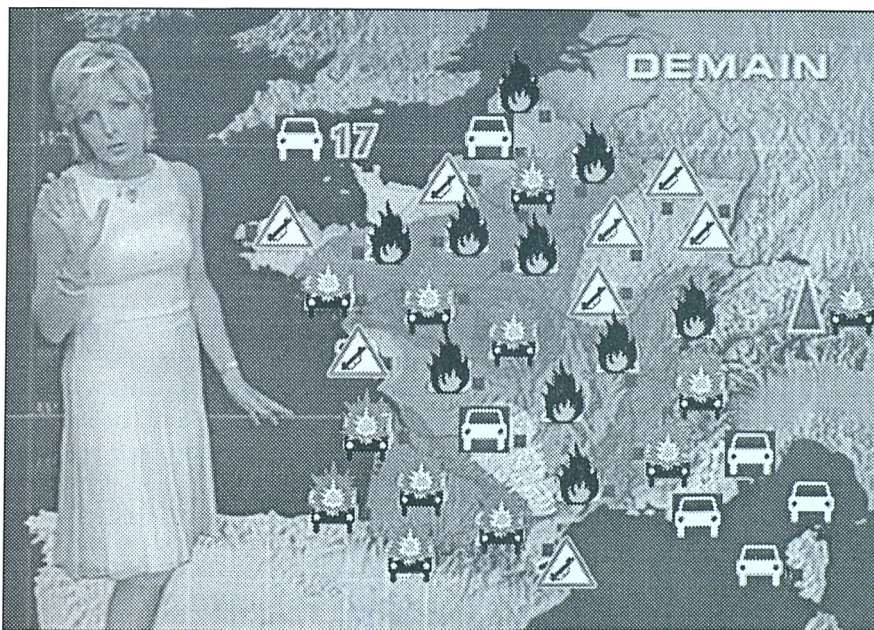
ΚΑΦΕΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Τώρα πρέπει να σας αφήσω. Πάω ξανά στην ταινία του Καφετζόπουλου. Την είδατε; Χάσατε. Είναι ένας άντρας, ο οποίος χωρίζει, μετά τα φτιάχνει με μια κοπέλα και γίνονται διάφορα γεγονότα. Μεταξύ του ανδρός και των γυναικών. Αυτός ο Καφετζόπουλος έκανε κινηματογραφική επανάσταση. Απέδειξε ότι μπορεί ο καθείς, άμα θέλει, να γυρίσει ταινία. Διότι, όσο νάναι, όλοι κάποτε τα φτιάξαμε με κάποια κοπελίτσα.

Χρονικό ενός προδιαγεγραμμένου ξεσπάσματος

της Μύρνας Νικολαΐδου

Χιλιάδες καμένα αυτοκίνητα, λεηλατημένα καταστήματα, καταστροφή ακόμη και σχολείων, απαγόρευση της κυκλοφορίας, εκατοντάδες συλλήψεις, δεκάδες τραυματίες και τρεις άδικοι θάνατοι. Αυτό είναι το πρόσωπο της σημερινής «εμπόλεμης» Γαλλίας. Της Γαλλίας των διακρίσεων, των ανισοτήτων, των γκέτο και των πολιτών «δεύτερης κατηγορίας». Μιας χώρας που τις τελευταίες δεκαετίες ήταν σαν ένα καζάνι που βράζει και αρκούσε μια αφορμή για να ξεχυλίζει και να κάψειλα πάντα στο πέρασμά του.

Η αφορμή τελικά δόθηκε την Πέμπτη 27 Οκτωβρίου, όταν δέκα μαθητές έπαιζαν ποδόσφαιρο στο παρισινό προάστιο Κλισύ σου Μπουά. Ξαφνικά εμφανίστηκαν αστυνομικοί για να κάνουν ελέγχους χαρτιών. Τα παιδιά προσπάθησαν να διαφύγουν, καθώς ορισμένα δεν είχαν χαρτιά. Τρία από αυτά βρέθηκαν καταφύγιο σε έναν υποσταθμό υψηλής τάσης και έπαθαν ηλεκτροπληξία. Οι αρχές του Παρισιού διέψευσαν ότι προχώρησαν στην καταδίωξη των νεαρών, απογόνων μεταναστών. Όμως κανείς δεν κατάφερε να αποτρέψει το

μοιραίο. Στον υποσταθμό αυτό άφησαν την τελευταία τους πνοή οι Zyed Benna (17) και Bouna Traore (15)· ο τρίτος της παρέας, Metin (21), διασώθηκε με σοβαρά τραύματα.

Το περιστατικό αυτό αποδείχθηκε αρκετό για να αναδυθούν στην επιφάνεια τα σοβαρά προβλήματα που ταλανίζουν τη χώρα εδώ και αρκετά χρόνια. Από την αρχή του 2005 περισσότερα από 9.000 αυτοκίνητα της αστυνομίας έχουν δεχθεί επιθέσεις με πέτρες, ενώ περίπου 20-40 αυτοκίνητα πυρπολούνται κάθε βράδυ. Στο επίκεντρο των συγκρούσεων βρίσκεται η

πολιτική «μηδενικής ανοχής» σε θέματα τάξης και ασφάλειας που προωθεί ο γάλλος υπουργός Εσωτερικών. Ο Νικολά Σαρκοζί έχει κηρύξει πόλεμο με τους ταραξίες των παρισινών προαστίων, ενώ δύο μέρες πριν από το παραπάνω περιστατικό δεν είχε διαστάσει να τους χαρακτηρίσει ως και «απόβλητα».

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΤΑΡΑΧΩΝ

Η είδηση του θανάτου των νεαρών μεταναστών δεύτερης γενιάς προκάλεσε την οργή των κατοίκων του Κλισύ σου Μπουά. Ομάδες νεαρών εξαπέλυσαν επιθέσεις κατά αστυνομικών στην ευρύτερη περιοχή, όπου διαμένουν πολλοί αφρικανοί μετανάστες. Χαρακτηριστική του κλίματος που επικρατούσε ήταν και η σιωπηρή διαδήλωση που πραγματοποιήθηκε στη μνήμη των δύο παιδιών, με τους συμμετέχοντες να φορούν μπλούζες με την επιγραφή «Πεθάναν για το τίποτα».

Οι τέσσερις νύχτες που ακολούθησαν στιγματίστηκαν από τις βίαιες συγκρούσεις μεταξύ συμμοριών και αστυνομικών. Αυτοκίνητα και κάδοι απορριμμάτων παραδόθηκαν στις φλόγες, 6 αστυνομικοί και δεκάδες πολίτες τραυματίστηκαν, ενώ συνελήφθησαν 11 άτομα. Στην περιοχή έσπευσε επειγόντως ο Νικολά Σαρκοζί, όπου και συναντήθηκε με τις οικογένειες των νεκρών εφήβων. Υποσχέθηκε δε ότι οι προβληματικές συνοικίες θα έχουν «την ασφάλεια που δικαιούνται». Μάταια όμως τις επόμενες ημέρες οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν και σε άλλα προάστια του Παρισιού, με αποτέλεσμα ολόκληρες περιοχές να μετατραπούν σε πεδίο μάχης.

Τη νύχτα της 2ας Νοεμβρίου, περισσότερα από 40 αυτοκίνητα και δύο λεωφορεία πυρπολήθηκαν σε εννέα συνοικίες του διαμερισματος Σεν Σεν

Ντενίς (βόρεια του Παρισιού), ενώ στο δυτικό προάστιο του Οτ ντε Σεν διαδηλωτές επιτέθηκαν με βόμβες μολότωφ στο τοπικό αστυνομικό τμήμα του Αντονί. Η μανία των εξαγριωμένων νεαρών ξέσπασε ακόμη και σε σχολεία. Δύο δημοτικά και ένα γυμνάσιο έγιναν παρανάλωμα του πυρός, ενώ στη συνοικία Ολνέι οι νεαροί έβαλαν φωτιά σε ένα κλειστό γκαράζ της Renault, προκαλώντας την άμεση κινητοποίηση 200 πυροσβεστών και 120 αστυνομικών.

Η διαφαινόμενη κρίση ωστόσο δεν

άφησε ανεπηρέαστη και την ίδια τη γαλλική κυβέρνηση, με τον υπουργό Ίσων Ευκαιριών Αζούζ Μπεγκάζ να επικρίνει τον Νικολά Σαρκοζί για την εμμονή του να χαρακτηρίζει τους νεαρούς «απόβλητα». Η ενδοκυβερνητική αντιπαράθεση έλαβε ακόμη μεγαλύτερες διαστάσεις όταν ο πρωθυπουργός Ντομινίκ Ντε Βιλπέν κατηγορήσε τον Νικολά Σαρκοζί για κακό χειρισμό της κατάστασης. Σύμφωνα με τους αναλυτές, πίσω από τη διαμάχη των δύο ανδρών κρύβονται οι προσωπικές φιλοδοξίες τους για την ανέλιξη τους στην

γαλλική Προεδρία στις εκλογές του 2007.

Πέρα όμως από τα πολιτικά παιχνίδια στο εσωτερικό της γαλλικής κυβέρνησης, η κατάσταση στη χώρα γινόταν όλο και πιο έκρυθμη. Η Ένωση των Γαλλικών Ισλαμικών Οργανώσεων κάλεσε τους μουσουλμάνους να μη συμμετέχουν στις ταραχές, που πλέον είχαν επεκταθεί και σε άλλες πόλεις εκτός του Παρισιού, όπως η Ντιζόν, η Σεν-Μαριτίν, η Μπουρς-ντι-Ρον και αργότερα η Λιλ, η Τουλούζ, η Ρουέν, η Ναντ, η Εβρί και η Ορλίν, ενώ δεν έλειψαν τα επεισόδια και στο κέντρο της πρωτεύουσας. Μετά το πέρας της 11ης συνεχόμενης νύχτας βίαιων συγκρούσεων, ο συνολικός απολογισμός από το ξέσπασμα των επεισοδίων, έφθανε τα 3.500 καμένα αυτοκίνητα, τις 800 συλλήψεις ατόμων και έναν νεκρό. Το πρωί της 7ης Νοεμβρίου ένας άνδρας, 61 ετών, ο οποίος είχε δεχθεί επίθεση από άγνωστο νεαρό στο βόρειο προάστιο Στενς, υπέκυψε στα τραύματά του.

Η ανεξέλεγκτη αυτή κατάσταση προκάλεσε έντονη ανησυχία ανά την υφήλιο. Η Γερμανία και η Ιταλία εξέφρασαν φόβους για ξέσπασμα ανάλογων επεισοδίων στο έδαφός τους, ενώ η Ρωσία, η Αμερική, η Βρετανία, η Αυστραλία και η Ιαπωνία εξέδωσαν σχετικές ταξιδιωτικές οδηγίες προς τους υπηκόους τους, προκειμένου να αποφύγουν τις «εμπόλεμες ζώνες». Τη νύχτα της 8ης Νοεμβρίου, μετά από έντονες επικρίσεις της αντιπολίτευσης για αδράνεια, ο γάλλος Πρόεδρος Ζακ Σιράκ ανήγγειλε νέο διάταγμα για την «ενίσχυση της δράσης της αστυνομίας και της δικαιοσύνης».

Τα ξημερώματα της επόμενης ημέρας έφεραν και άλλα δυσάρεστα μηνύματα, αυτή τη φορά από τη Γερμανία και το Βέλγιο. Το Βερολίνο, η Βρέμη και οι Βρυξέλλες μιμήθηκαν το γαλλικό παράδειγμα, καθώς άγνωστοι προχώρησαν σε εμπρησμούς οχημάτων. Όσο για το εσωτερικό της Γαλλίας, ο θάνατος του άτυχου άνδρα δεν πτόησε τους ταραξίες. Τα επεισόδια συνεχίζονταν με αμείωτο ρυθμό κατά τη διάρκεια της ημέρας, παρά την τεράστια κινητοποίηση των αρχών.

ΠΡΟΣ ΥΦΕΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

Τελικά, την Τρίτη 8 Νοεμβρίου η γαλλική κυβέρνηση αποφάσισε να λάβει ριζοσπαστικά μέτρα για την εκτόνωση της κρίσης. Ειδικότερα, ο γάλλος πρωθυπουργός Ντομινίκ Ντε Βιλπέν ενεργοποίησε το νόμο του 1955 που ίσχυε κατά την εποχή του πολέμου της Αλγερίας. Ο νόμος αυτός προβλέπει την απαγόρευση της κυκλοφορίας στις περιοχές που αυτό κρίνεται σκόπιμο. Επίσης επιτρέπει τη διεξαγωγή έρευνας σε ιδιωτικούς χώρους για διάστημα 12 ημερών, εάν υπάρχει υποψία για κατοχή όπλων.

Τα έκτακτα μέτρα τέθηκαν σε εφαρμογή τα μεσάνυχτα της Τρίτης σε 38 προάστια και πόλεις της Γαλλίας, συμπεριλαμβανομένου και του Παρισιού. Η απαγόρευση της κυκλοφορίας εφαρμόστηκε σταδιακά στην Αμιέν, τη Ρουέν, τη Χάβρη, την Ορλεάνη, το Σαβινί σιρ Ορζ, το Λε Ρενσί και σε πόλεις της γαλλικής Ριβιέρας όπως η Νίκαια και οι Κάννες. Η απαγόρευση αυτή αφορούσε τους ασυνόδευτους ανηλίκους κάτω των 16 ετών, και προκάλεσε αρκετά χλευαστικά σχόλια σχετικά με την προστασία των περιοχών από τους μεγαλύτερους σε ηλικία ταραξίες.

Επιπλέον, ο γάλλος υπουργός Εσωτερικών, σε μια επίδειξη δύναμης, έδωσε εντολή και για την απέλαση των μεταναστών που έχουν καταδικασθεί για τα επεισόδια, ακόμα και εκείνων που διαθέτουν άδεια παραμονής. Παρά το γεγονός ότι η εφαρμογή των μέτρων αυτών ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων, η γαλλική κοινή γνώμη φαίνεται να τα στηρίζει, καθώς συγκεντρώνουν την αποδοχή του 73% των πολιτών. Γεγονός που δεν προκαλεί έκπληξη, δεδομένου ότι σύμφωνα με τη σχετική δημοσκόπηση, το 86% των πολιτών δηλώνουν εξοργισμένοι από τις ταραχές που πλήττουν τη χώρα το τελευταίο διάστημα.

Την Τετάρτη και Πέμπτη 9 και 10 του μηνός, σημειώθηκε μερική ύφεση των επεισοδίων, με τον γάλλο Πρόεδρο Ζακ Σιράκ να αναγνωρίζει ότι υπάρχει «πρόβλημα» έλλειψης ισότητας στη γαλλική κοινωνία. Την Παρασκευή οι γαλλικές αρχές αποφάσισαν να απαγορεύσουν όλες τις συγκεντρώσεις σε δη-

μόσιους χώρους κατά τη διάρκεια του Σαββατοκυριακού. Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε την ανησυχία της για «πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», τη στιγμή που φκτώ αστυνομικοί τέθηκαν σε διαθεσιμότητα για ανατίτι ξυλοδαρμό 19χρονου νέου σε βόρειο προάστιο του Παρισιού.

Το βράδυ της 13ης Νοεμβρίου, παρότι σημειώθηκαν κάποια βίαια περιστατικά, κυρίως στην Τουλούζη και τη Λυόν, η κατάσταση έδειχνε ότι βρισκόταν υπό έλεγχο. Ο αρχηγός της γαλλικής αστυνομίας Μισέλ Γκοντέν εξέφρασε την

πεποίθηση ότι πολύ σύντομα θα αποκατασταθεί η τάξη σε όλη τη χώρα. Σε μια χώρα όμως, που συνεχίζει και θα συνεχίζει να μετράει τις πληγές της. Από τις 27 Οκτωβρίου, οπότε άρχισαν τα επεισόδια, έχουν καεί περί τα 8.500 αυτοκίνητα, έχουν συλληφθεί περισσότεροι από 2.500 άνθρωποι, ενώ οι απαιτήσεις σε ασφαλιστικές εταιρείες ξεπερνούν τα 200 εκ. ευρώ. Όσον αφορά στις ψυχολογικές επιπτώσεις, είναι βέβαιο ότι θα περάσει πολύς καιρός ώστε οι Γάλλοι να αισθανθούν ξανά ασφαλείς και ήσυχοι με τη συνειδήσή τους.

Η έκρηξη μιας γενιάς ξένης στον τόπο της

του Παντελή Κυπριανού

Η σχεδόν εικοσαήμερη εξέγερση των νέων στη Γαλλία δεν έχει καμία σχέση με το Μάη του '68 ούτε με εξεγέρσεις του 19ου αιώνα. Είναι η εξέγερση μιας γενιάς, παιδιών μεταναστών, η οποία, αποκομμένη από τη χώρα των γονιών της, αισθάνεται ξένη στη δική της χώρα. Στα γκέτο των προαστίων, οι νέοι δεν γεύονται τα αγαθά μιας κοινωνίας που μιλάει μεν για δικαιώματα, αλλά τους προσπερνάει. Περιθωριοποιημένοι στο σχολείο, στριμωγμένοι σε σπίτια-κλουβιά, έχουν καταφύγιο τη μουσική ραπ. Η οργή ξεχειλίζει όταν ο Λεπέν –κι άλλοι όπως ο Σαρκοζί– τους μετατρέπουν σε αποδιοπομπαίους τράγους για όλα τα δεινά και οι αστυνομικοί τούς μεταχειρίζονται ως συνήθεις ύποπτους.

Η οργή και ο αυθορμητισμός είναι τα όπλα, η δύναμη και η αδυναμία τους. Γι' αυτό διαρκεί η οργισμένη τους αντίδραση. Αλλά και γι' αυτό κάνουν πράγματα που απωθούν την πλειονότητα των Γάλλων, βολεμένων και μη. Ίσως από την έκρηξη να μη μείνουν πολλά. Ωστόσο οι εξεγερμένοι αναδεικνύουν το πρόβλημα και αφήνουν υποθήκη μια πράξη που σαν βίωμα και μνήμη τούς καθιστά δυνητικούς παίκτες σε μια Δημοκρατία που γίνεται υπόθεση των τηλεοπτικών αστέρων και των πολιτικών τζακιών.

ΑΠΟ ΤΗ ΓΗ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ

Τα πρώτα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα στη Γαλλία λαμβάνουν χώρα την επομένη του τραγικού –ιδιαίτερα από την άποψη του αριθμού των θυμάτων– Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Πάνω από ένα εκατομμύριο μετανάστες εγκαθίστανται στις βιομηχανικές περιοχές της χώρας και συμβάλλουν τα μέγιστα στην εκβιομηχάνισή της. Ευρωπαίοι στην πλειονότητά τους, γαλλόφωνοι κατά ένα μέρος (κυρίως Βέλγοι), οι μετανάστες, σύμφωνα με σχετικές έρευνες, δεν φαίνεται να έχουν πολύ

μεγάλα προβλήματα με τους ντόπιους.

Η τριαντάχρονη μεταπολεμική οικονομική ανάπτυξη και η συνακόλουθη ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας εξέθρεψε τα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα σε ορισμένες δυτικές χώρες, ανάμεσα τους και στη Γαλλία. Η αποαποικιοποίηση –ιδίως η ανεξαρτησία της Αλγερίας– και η οικονομική καθήλωση του Τρίτου κόσμου συνιστούν δύο πρόσθετους λόγους για το δυνάμωμα αυτού του ρεύματος και την αλλαγή της σύνθεσης των μεταναστών. Εφεξής πολλοί από αυτούς έρχονται από τις πρώην αποικίες, τη Βόρεια και τη Μαύρη Αφρική κατά κύριο λόγο. Σήμερα φτάνουν τα 4 εκατομμύρια – πέρα από εκείνους που είχαν ή απέκτησαν εντωμεταξύ τη γαλλική υπηκοότητα.

Στην ευφορία της οικονομικής ανάπτυξης λησμονήθηκε ή δεν δόθηκε μεγάλη σημασία στις συνθήκες ζωής των μεταναστών. Στοιβαγμένοι σε τεράστια κτήρια σε γειτονιές φτιαγμένες κοντά στα εργοστάσια, οι μετανάστες μοιράζονταν τη ζωή τους ανάμεσα στη δουλειά, τα τεράστια εμπορικά κέντρα των αναδυόμενων πόλεων και τα γύρω καφέ.

ΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ

Η ένταξη των μεταναστών στηρίχτηκε στην πολιτικά προωθημένη αρχή της αποδοχής των αξιών και δικαιωμάτων στα οποία εδράζεται η Γαλλική Δημοκρατία. Προτάχθηκε έναντι τόσο της αντίληψης που θεωρεί ύψιστη αρχή το έθνος όσο και εκείνης που δίνει την πρωτοκαθεδρία στις εθνικές πολιτισμικές παραδόσεις.

Η συγκεκριμένη «γενναϊόδωρη» αντίληψη φάνηκε αποτελεσματική όσο η οικονομία καθιστούσε δυνατή την οικονομική ένταξη των μεταναστών. Έτσι το γαλλικό χωνευτήρι, όπως ονομάστηκε, λειτούργησε αποτελεσματικά, χωρίς μεγάλους κραδασμούς και, κυρίως,

με γνώμονα το σεβασμό του Άλλου.

Η κατάσταση άρχισε να επιδεινώνεται μετά την πετρελαϊκή και οικονομική κρίση του 1973. Οι γάλλοι πολιτικοί, με πρώτο τον Ρεμόν Μπαρ το 1977, ανακαλύπτουν το πρόβλημα των προαστίων που μετατρέπονται ταχύτατα σε γκέτο. Έκτοτε όλες οι γαλλικές κυβερνήσεις, οι σοσιαλιστικές κατά πρώτο λόγο, παίρνουν μέτρα για τη βελτίωση της κατάστασης. Η πρώτη σοσιαλιστική κυβέρνηση, η κυβέρνηση Μωρουά, για να χτυπήσει το κακό στη ρίζα του θεσπίζει τις *Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας*, με στόχο την καταπολέμηση της μεγάλης σχολικής διαρροής στις περιοχές αυτές.

Μπροστά στις οσοραδικές εκρήξεις στις γειτονιές αυτές, τα μέτρα πολλαπλασιάζονται: το 1990 η κυβέρνηση των Σοσιαλιστών θεσπίζει «Υπουργείο για την Πόλη» και αποφασίζεται η συνδρομή προς τις φτωχές πόλεις. Το 1996 η κυβέρνηση Ζυπέ εστιάζει την προσοχή της στην «επαγγελματική ένταξη» των κατοίκων των πόλεων αυτών και θεσπίζει φορολογικές απαλλαγές με στόχο την προσέλκυση επιχειρήσεων. Για να αντιμετωπίσει, τέλος, τη γκετοποίηση, ο αρμόδιος Υπουργός για την Πόλη, σοσιαλιστής Ζαν-Λουί Μπορλό, αποφασίζει το 2003 να κατεδαφίσει και να ξαναφτιάξει προοδευτικά τα τεράστια πολυώροφα κτήρια-φυλακές.

ΝΕΟΙ ΧΩΡΙΣ ΜΕΛΛΟΝ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΟΠΟ

Ο Φρανσουά Μιτεράν προσδοκούσε πολλά από τα μέτρα των κυβερνήσεων του για την κοινωνική συνοχή. Αντιπαρέβαλε το ευρωπαϊκό, ιδιαίτερα γαλλικό, κοινωνικό κράτος στην απουσία ανάλογων μέτρων στις ΗΠΑ. Ωστόσο τα κοινωνικά μέτρα των εκάστοτε κυβερνήσεων δεν αποδίδουν τα προσδοκώμενα.

Η αποβιομηχάνιση, στις δεκαετίες του '80 και '90, πολλών περιοχών, χώρων υποδοχής μεταναστών, δημιουργεί νέα προβλήματα.¹ Η γεννητικότητα εδώ είναι πιο υψηλή από τον εθνικό μέ-

Φωτό: Nicola

σο όρο και έτσι ο πληθυσμός στις γειτονιές αυτές είναι πιο νεανικός. Τα παιδιά όμως πηγαίνουν λιγότερο σχολείο και συγκεντρώνουν όλα τα κοινωνικά στίγματα. Η δυσκολία εύρεσης εργασίας καθιστά τη ζωή τους δραματική.

Στα παραπάνω προβλήματα προστίθενται άλλα δύο. Με το χρόνο ορισμένοι από τους κατοίκους των γειτονιών αυτών, κυρίως Γάλλοι, μετακομίζουν. Ταυτόχρονα, όπως γίνεται συνήθως,² μπροστά στις δυσκολίες εκπαιδευτικοί, υπάλληλοι αλλά και γιατροί αποφεύγουν τις συγκεκριμένες περιοχές. Έτσι αυτές μετατράπηκαν σε γκέτο αλλοδαπών ή φτωχών «νεο-Γάλλων».

Το ακροδεξιό Εθνικό Μέτωπο του Λεπέν ήταν το κερασάκι στην τούρτα. Έθεσε υπό αίρεση το γαλλικό μοντέλο ένταξης των αλλοδαπών: αντί για την αρχή των δικαιωμάτων, πρόβαλε την αρχή του έθνους στην εθνικιστική-ρατσιστική του εκδοχή. Πολιτικοί, ιδιαίτερα συντηρητικοί, για να μην χάσουν ψηφοφόρους οικειοποιήθηκαν τον πυρήνα της επιχειρηματολογίας του Λεπέν. Στην ίδια λογική, οι αρχές, ιδίως οι αστυνομικές, άρχισαν να μεταχειρίζονται τους «ξένους», πρωτίστως τους μελαψούς νέους, ως συνήθεις ύποπτους. Έτσι οι μετανάστες, πρώτης και δεύτερης γενιάς, έγιναν ξένοι στον ίδιο τους τον τόπο.

ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ

Εθελοντικές ενώσεις, σύλλογοι και οργανώσεις, κυρίως αριστερές, επιχείρησαν να σώσουν ό,τι μπορεί να σωθεί. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο μειώθη-

καν σημαντικά οι δημόσιες επιχορηγήσεις, με αποτέλεσμα πολλοί από τους οργανισμούς αυτούς να υπολειμθούν ή να κλείσουν. Έτσι οι κάτοικοι των γειτονιών αυτών αφέθηκαν στη μοίρα τους.

Οι γειτονιές μεταβλήθηκαν σε κλειστούς κόσμους πρόσφορους στην παραβατικότητα. Είναι έτσι φτιαγμένοι που καθιστούν αδύνατη πρακτικά την είσοδο μη ντόπιων, ακόμη και αστυνομικών. Η εμφάνιση των αστυνομικών σημαίνει συναγερμό. Η αμοιβαία δυσπιστία, το μίσος –για να θυμηθούμε την ταινία του Κασοβίτς–, καταλήγουν εύκολα σε επεισόδια, ξυλοδαρμούς κι όχι σπάνια σε θανάτους.

Έτσι ξεκίνησε και η τελευταία στάση. Αστυνομικοί κυνήγησαν νέους, δύο από τους οποίους πέθαναν από ηλεκτροπληξία. Ο λόγος του υπουργού Εσωτερικών Σαρκοζί, επίδοξου διαδόχου του Σιράκ στη γαλλική Προεδρία, έριξε λάδι στη φωτιά, αναζωπύρωσε τις συνήθειες προκαταλήψεις εναντίον των νέων των γκέτο και ξανάβγαλε στο προσκήνιο το ζήτημα της ταυτότητάς τους.

Έκρηξη σημαίνει δήλωση παρουσίας. Με την έννοια αυτή η κραυγή των νέων μπορεί να διαβαστεί ως κάλεσμα για περισσότερη κοινωνική δημοκρατία, που σημαίνει πριν απ' όλα απογκετοποίηση. Ακόμη κι έτσι όμως, το πρόβλημα έχει μακριά πόδια. Όπως επισήμανε ένας γάλλος κοινωνιολόγος, ακόμα και αν ανακατευτούν οι πληθυσμοί οι βολεμένοι αποφεύγουν τους μη βολεμένους και τελικά οι φτωχοί μένουν με τους φτωχούς.

1. Το 1984 η κυβέρνηση Μωρουά απέγραψε 148 γειτονιές του τύπου αυτού που χρίζουν άμεσης βοήθειας και παρέμβασης. Το 2005 οι «ευαίσθητες αστικές ζώνες» ανήλθαν σε 752.

2. Θυμίζω ότι μετά το 1913 και το 1922 οι εκπαιδευτικοί και οι

δημόσιοι υπάλληλοι στην Ελλάδα αρνούνταν να μετατεθούν είτε στις λεγόμενες Νέες Χώρες είτε στις γειτονιές των προσφύγων. Αλίμονο αν δεν είχαν μέσο. Από την άλλη, η μετάθεση στα μέρη αυτά συνιστούσε τιμωρία, συνήθως για τα πολιτικά φρονήματα.

'Οχι, μαμά, δεν καίω αυτοκίνητα!

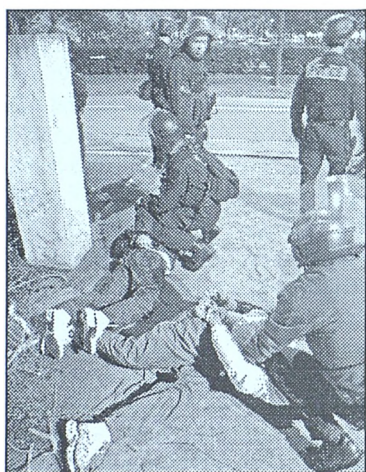
ΠΑΡΙΣΙ-ΝΕΑ ΟΡΛΕΑΝΗ-ΤΕΞΑΣ

Δεν έχουν, λέει, ψωμί. Ωστόσο παντεσπάνι άφθονο υπάρχει. Δεν καταλαβαίνω. Τους είπαμε πως έρχεται κυκλώνας. Γιατί έμειναν στη Νέα Ορλεάνη; Αμάξι αν δεν έχουν, κάποιο τρένο σαφώς θα φεύγει, είναι κανόνας.

Αλήτες θα 'ταν, άστεγοι, που κλέβουν και καίνε, όπως οι άλλοι στο Παρίσι. Τους κόβω ύποπτους και για τρομοκρατία. Κάθονται και δεν θέλουν να δουλεύουν, διακινούν χαπάκια και χασίσι, έχουνε άλλο χρώμα, άλλη θρησκεία.

Πώς έγινε και δείχνουν τόσο μίσος; Μας σκότωσαν στους Πύργους, στο Μετρό, στα ωραία θέρετρά μας στο Μπαλί, στην Αίγυπτο, στην Ιορδανία. Ίσως να φταίει πάνω απ' όλα ο Εξαποδώ. Φίλοι, ας κάνουμε μαζί μια προσευχή.

ΣΟΦΙΑ ΚΟΛΟΤΟΥΡΟΥ
11 Νοεμβρίου 2005

Chère maman, cher papa,

Σας γράφω τούτο το γράμμα για να σας καθησυχάσω. Σιγά μην μια χούφτα τραμπούκοι επηρεάσουν τον γαλλικό τρόπο ζωής και τη γαλλική νοοτροπία που τόσο θαυμάζουμε: είμαι καλά και για τους άλλους χέστηκα. *Mon dieu*, όμως, πόσο βαρετό καταντάει το συνεχές μπλα-μπλα και ο τόσος πανικός! Είναι όλα τόσο ξεκάθαρα – ο μεσιέ Σαρκοζί ήταν απόλυτα σαφής και κατανοητός: *έχουμε πόλεμο*,* είπε.

Και βέβαια έχουμε, λέω εγώ, αφού επιβλήθηκε απαγόρευση της κυκλοφορίας σε κάποιες *banlieues* όπου τα σπάνε, και απαγόρευση των συγκεντρώσεων ακόμη και μέσα στο Παρίσι, και γίνεται απέλαση των τραμπούκων αραβικής ή αφρικανικής προέλευσης, που αποτελούν κίνδυνο για τη δημόσια τάξη κι ασφάλεια, έστω κι αν έχουν πολιτογραφηθεί Γάλλοι. Γιατί –ε μα ήμαρτον, δίκιο έχει ο Νικολάκης– όταν έχουμε την τιμή να μας δίδεται άδεια παραμονής, το λιγότερο που πρέπει να κάνουμε είναι να μην προκαλούμε βίαια επεισόδια.*

Κι επειδή για τιμή και για καμάρι πρόκειται, ένας άλλος κυβερνητικός δήλωσε πως όλοι αυτοί που τα καίνε απορρίπτουν τη Γαλλία κι επιδιώκουν να καταστρέψουν το γαλλικό έθνος.* Γι' αυτό και να τους διώξουμε – επαυξάνω εγώ. Καθ' όλα νόμιμο λοιπόν το *état d'urgence* που εφαρμόζεται, αν και πολλοί το κατέκριναν· δεν καταλαβαίνω όμως γιατί, μιας και προβλέπεται από το Νόμο και ο Νόμος είναι δίκαιος και υπάρχει για να προστατεύει τους πολίτες, και μάλιστα από τα ένδοξα χρόνια του πόλεμου στην Αλγερία – από τότε έχει να εφαρμοστεί.

Αυτό που δεν καταλαβαίνω είναι γιατί η κυβέρνηση του μεσιέ Σαρκοζί –ε, συγγνώμη, του Σιράκ είναι– αποφάσισε να δώσει τόση βαρύτητα στο θέμα, αφού είναι τοις πάσιν γνωστό πως οι

banlieues υπάρχουν για να μαζεύουν τα αποβράσματα,* ένα είδος ανθρώπινης χωματελής οικοδομημένης στη βάση των *cités*, όπου *cité* είναι κάτι επιβλητικά μπετονένια μεγαθήρια, ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα, που τα έχουν όλα, από κατοικίες μέχρι καταστήματα. Τι βγαίνουν όλοι οι αριστερίζοντες πολεοδόμοι και τα καθαρίζουν σαν ένα είδος φυλακής και no man's land, δεν καταλαβαίνω...

Άλλο κι αυτό: οι κάθε είδους και απόχρωσης πολιτικοί και ασχολούμενοι με τα πολιτικά, ακόμα κι από τον κύκλο του μεσιέ Νικολά, βγαίνουν και λένε πως η Γαλλία, σε αντίθεση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες που αντιμετώπισαν ή αντιμετωπίζουν προβλήματα με τις περιφέρειες των πόλεων τους, απέτυχε να θέσει σε εφαρμογή μια πολιτική ισορρόπησης των προβλημάτων ανεργίας, αποκλεισμού, ρατσισμού και απομόνωσης που πλήττουν ιδιαίτερα τις περιοχές αυτές. Αυτό που εννοούν είναι ότι απέτυχαν τα μέτρα της «αστυνομίας εγγύτητας» (*police de proximité*) –δηλαδή του μπάτσου που σε σταματάει 5 φορές τη μέρα, αλλά σε σταματάει με το όνομά σου–, του πολεοδομικού επανασχεδιασμού, της ανοικοδόμησης του κοινωνικού ιστού μέσα από το διάλογο που προσπαθούν να εγκαθιδρύσουν διάφορες οργανώσεις, την εκπαίδευση, τα σπορ και τα γυμναστήρια, όπου οι νέοι θα εκτονώνονται περνώντας τον ελεύθερο χρόνο τους, που είναι πολύς, ζωγραφίζοντας, διαβάζοντας και σηκώνοντας βαράκια, αντί να πουλάνε ναρκωτικά και να τα καίνε.

Βγαίνουν λοιπόν όλες αυτές οι οργανώσεις και καταλογίζουν στη Δεξιά πως εδώ και χρόνια τα κονδύλια για τέτοιες ενέργειες ελαχιστοποιούνται, κι ορίστε τ' αποτελέσματα. Εγώ όμως την καταλαβαίνω τη Δεξιά, αν και κινδυνεύω να χαρακτηριστώ ακροαριστερή: Αν υποθέσουμε πως η ανεργία, ο αποκλεισμός, ο ρατσισμός και οι μειωμένες ευκαιρίες είναι η ρίζα του προβλήματος, απαντώντας έτσι στο «γιατί» των νεαρών που τα καίνε στις *banlieues*, μπορούν αυτά τα προβλήματα να λυθούν με την επένδυση στο διάλογο, τη ζωγραφική και τα βαράκια; Ή μήπως

όλα αυτά χρησιμεύουν στο να φαίνεται πως έστω και στην αποτυχία της, η κυβέρνηση, η κάθε κυβέρνηση, μεριμνά και κάνει κάτι γι' αυτούς τους ανθρώπους, κι αυτοί, αχάριστοι απέναντι στο γαλλικό κράτος, του το ανταποδίδουν με φωτιές; Κι επομένως, ποιος ο λόγος για τη σπατάλη τόσων χρημάτων;

Γι' αυτό και πιστεύω πως ο μεσιέ Σαρκοζί είναι τίμιος: μας δίνει ξεκάθαρα να καταλάβουμε, το θέμα δεν είναι η καλύτερευση της ζωής στις *banlieues*, ούτε οι «πολίτες» που ζουν εκεί, η ασφάλεια ή η ανασφάλειά τους. Το θέμα είναι πως τ' αποβράσματα θα μείνουν για πάντα αποβράσματα κι επομένως, εφόσον τα έχουμε αποδεχτεί ως τέτοια, θα πρέπει να τα χρησιμοποιήσουμε κάπως ωφέλιμα για μας και τα συμφέροντά μας, κάτι σαν ανακύκλωση.

Κι εδώ γυρνάμε στην έννοια του εσωτερικού εχθρού που αποτελεί κίνδυνο για τους πολίτες, και στο κράτος έκτακτης ανάγκης που κινητοποιείται. Τώρα, ως προς τα συμφέροντά μας, αυτά είναι πολλά και διάφορα: από την απλή αίσθηση ανασφάλειας και φόβου που θα συνενώσει τους Γάλλους γύρω από τον μεσιέ και το κράτος μέχρι την αντιστηροποίηση, στα όρια λεπενισμού, της μεταναστευτικής πολιτικής (*vive la nation française!*) και τα έξτρα κονδύλια για τον έλεγχο και την ασφάλεια.

Νομίζω λοιπόν πως ο Νικολάκης το έχει πιάσει το νόημα. Γι' αυτό και δεν μασάει τα λόγια του: επιλέγουμε μια ευαίσθητη χρονική στιγμή να εστιάσουμε μηνιακά σε κάτι που αποτελεί κατά

τα άλλα μια καθημερινότητα, το κάψιμο αυτοκινήτων, σχολείων, περιπολικών, πυροδοτώντας έτσι με λόγια και με πράξεις ευρύτερη αναστάτωση, ώστε να φτάσει επιτέλους ο κόμπος στο χτένι, ν' αγανακτήσουν τ' αποβράσματα και, με το δίκιο τους, οι πολίτες με τ' αποβράσματα, ώστε επιτέλους πια, καθαρά και ξάστερα, τ' αποβράσματα αυτά ν' αποκτήσουν ένα όνομα, αυτό του εχθρού παντός καιρού, που πάνω στην πλάτη του θα νομιμοποιηθεί, λένε οι κακεντρεχείς, η κρατική αυθαιρεσία, ο έλεγχος και η υποταγή των πολιτών – εγώ απλά λέω το *raison d' état*.

Το μεγαλειώδες της πολιτικής οξύνοντας του Νικολάκη όμως είναι πως τα λογάριασε με τον ξενοδόχο, τουτέστιν ζύγισε σωστά τις αντιδράσεις και εστίασε στη γαλλική νοοτροπία του τοπικισμού, του ατομικισμού και της έλλειψης αλληλεγγύης, που εκφράστηκε με μηδενικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας έξω από τις *banlieues* και την παγιωμένη αντίληψη των Παριζιάνων πως τα περίχωρα είναι κάπου αλλού, κάπου μακριά, εξωτικά κι επικίνδυνα, όπου ό,τι γίνεται δε μας αγγίζει.

Γι' αυτό λοιπόν σας λέω, chers parents, πως ως Παριζιάνα είμαι καλά, δεν καίω αυτοκίνητα και για τους άλλους χέστηκα, αν και ώρες ώρες σαν κάτι σάπιο να μου μυρίζει...

ΜΕΛΙΘ ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ

* Πηγές: εφημερίδα *Le Monde*, Παρασκευή 11 Νοεμβρίου 2005, αποσπάσματα από δηλώσεις του Nicolas Sarkozy και του Jean-Paul Gaud.

Η διαμόρφωση ενός παρισινού γκέτο

Στα τέλη της δεκαετίας του '70 ολοκληρώνεται η κατασκευή ενός οικοδομικού συγκροτήματος, της La Caravelle (με 1854 διαμερίσματα), στο βόρειο προάστιο του Παρισιού Villeneuve la Garenne, το οποίο κατοικείται από επαναπατρισθέντες μετά τον πόλεμο της Αλγερίας, από οικογένειες άλλων μουσουλμανικών χωρών, κυρίως του Μαγκρέμπ, αλλά και Γάλλους της μεσαίας τάξης που ζητούν υγιεινότερη στέγη από τα παλαιά (μη ανακαινισμένα ακόμα) κτήρια του Παρισιού και της επαρχίας.

Έτσι τα πρώτα χρόνια η μικρή αυτή πόλη μέσα στην πόλη, των 6.000 περίπου κατοίκων, χαρακτηρίζεται από μια σχετική κοινωνική πρόσμιξη.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 αποφασίζεται, ως μέτρο κοινωνικής δικαιοσύνης από την νεοεκλεγείσα σοσιαλιστική κυβέρνηση, το ύψος του ενοικίου να καθορίζεται με βάση το εισόδημα της κάθε οικογένειας. Η εφαρμογή του μέτρου αυτού έχει σαν παρενέργεια τη σταδιακή απομάκρυνση των μεσαίων τάξεων και την παραμονή μόνο των ασθενέστερων που είναι κυρίως μετανάστες. Στην ίδια αρνητική κατεύθυνση λειτουργεί η προσπάθεια ενίσχυσης της κοινωνικής πρόσμιξης στο σχολείο με την υποχρέωση όλων να στέλνουν τα παιδιά τους μόνο στα σχολεία του διαμερίσματος διαμονής. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, οι οικογένειες με μεγαλύτερο εισόδημα, προκειμένου να αποφύγουν το μέτρο, να μετακομίζουν οριστικά από την περιοχή.

Την ίδια περίοδο, η δυσμενής εξέλιξη της απασχόλησης, που πλήττει περισσότερο τους λιγότερο εξειδικευμένους, και συνεπώς τις μεταναστευτικής προέλευσης οικογένειες, στέλνει μαζικά τους νέους στην ανεργία. Έτσι η κοινωνική απομόνωση τροφοδοτείται από οικονομική ένδεια. Πολλοί νέοι κατα-

φεύγουν στην κατανάλωση και εμπορία ναρκωτικών, ή στην κλοπή για να αποκτήσουν τα προς το ζην. Η εγκληματικότητα των νέων αυξάνει, ενώ η δυσκολία και σε αρκετές περιπτώσεις η καθολική αδυναμία καταβολής ενοικίου οδηγούν στη σταδιακή απαξίωση του μη δυνάμενου να συντηρηθεί συγκροτήματος. Αυτό έχει σαν περαιτέρω συνέπεια την πλήρη αποχώρηση των μεσαίου εισοδήματος οικογενειών και την οριστική γκετοποίησή του στα μέσα της δεκαετίας του '90. Την πρώτη συμβολική ίσως πράξη της δραματικής αυτής αλλαγής αποτελεί το κάψιμο δύο φορές μέσα στη δεκαετία του '90 του πολιτιστικού κέντρου που λειτουργούσε με μεγάλη επιτυχία στο χώρο αυτό, στις δραστηριότητες του οποίου (όπως το ατελιέ κεραμικής) συμμετείχαν τα παιδιά της γειτονιάς. Η συμβολική αυτή πράξη ολοκληρώνεται, θα λέγαμε, με το κλείσιμο μέχρι τα τέλη της δεκαετίας όλων των καταστημάτων (σούπερ-μάρκετ, φούρνου, φαρμακείου) του εμπορικού κέντρου του συγκροτήματος.

Από την άλλη πλευρά, αυτό που αποτελούσε πάντα για τη Γαλλία το κυρίαρχο μέσο κοινωνικής ένταξης, το «λαϊκό σχολείο», έχει παύσει από καιρό, όπως φάνηκε, να παίζει το ρόλο του. Η άνοδος του θρησκευτικού φανατισμού ενισχυμένου από τη διεθνή συγκυρία, η εμφάνιση της μαντίας και ο νόμος που απαγορεύει τα θρησκευτικά σύμβολα στο σχολείο πριν ένα χρόνο αποτελούν τις συνέπειες αυτής της εξέλιξης.

Η εικόνα της περιοχής στην αυγή του 21ου αιώνα, που γιορτάζεται μεγαλόπρεπα στον Πύργο του Άιφελ, είναι εντυπωσιακή. Στην πλειονότητά τους τα εργοστάσιά της, κυρίως μεταλλουργικά, είναι κλειστά και εγκαταλελειμμένα, η συνοικία το όνειρο των μεταναστών, όχι μόνο της δεκαετίας του '70, είναι απομονωμένη από τον υπόλοιπο ιστό του διαμερίσματος Hauts-de-Seine, που

του Xρ. Παπανικολάου

γειτονεύει με εκείνο του Seine-Saint-Denis, το οποίο και επλήγη πιο πολύ από τα πρόσφατα επεισόδια. Περισσότερο υποβαθμισμένη και χωρίς εξωτερική ζωή, προβληματίζει τις τοπικές αρχές και τη διαχειριστική εταιρεία, οπότε αποφασίζουν ένα πρόγραμμα πολεοδομικών παρεμβάσεων για να σπάσουν το γκέτο, να αναβαθμίσουν τα διαμερίσματα και να ξαναδώσουν ζωή στο εμπορικό κέντρο. Το παράδειγμα αυτής της παρέμβασης ακολουθείται και σε άλλα προαστιακά γκέτο.

Όμως η επιτυχημένη πολεοδομική παρέμβαση, που ολοκληρώνεται το 2004, δεν επαρκεί να λύσει το πρόβλημα της ανεργίας των νέων, της κοινωνικής απομόνωσης των σχολείων, της αύξησης της εγκληματικότητας που αναπτύχθηκαν κάτω από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικράτησαν από τη δεκαετία του '80 μέχρι σήμερα.

Μήπως τα πρόσφατα γεγονότα θα οδηγήσουν σε νέα μέτρα που θα αναστρέψουν το κλίμα; Οι εκτιμήσεις δεν φαίνονται αισιόδοξες όσο δεν αντιστρέφεται το γενικό οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο που εκφράζεται με την ανεργία, ενώ καθώς φαίνεται ο δημόσιος λόγος που εκφέρει για την κυβέρνηση ο υπουργός Εσωτερικών Σαρκοζί, είναι μάλλον διχαστικός παρά ενωτικός για την ήδη διχασμένη γαλλική κοινωνία. Εξάλλου δεν είναι τυχαίο ότι τα μελλοντικά μέτρα θα παρθούν υπό το πρίσμα και τον κυρίαρχο ρόλο των μηχανισμών καταστολής.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΟΛΙΤΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΥ,
ανθρωπογεωγράφος -
GANAELLE BRESSOUD, αρχιτέκτων

Μικρό δοκίμιο για τη βία

Μαμά, τις απόκριες θα ντυθώ
καουμπόης, θα πάρω το πιστόλι μου και
θα σκοτώσω όλους τους μασκαράδες.
Από τοίχο στου Ψυρρή.

Ισως το ποίημα του μέλλοντος να είναι ένα καμένο αυτοκίνητο. Μια τσιπούρα λ.χ. που κατανάλωνε απίστευτη ενέργεια, ρύπαινε το περιβάλλον και έπνιγε την αστική κυκλοφορία. Οι ευπρεπείς δεν τολμούν ν' αποκαλέσουν εξέγερση αυτό που συμβαίνει στο Παρίσι, αρκούμενοι να ονομάζουν τα ραξίες τους άθλιους των γκέτο του Παρισιού ή της Μασσαλίας. Κι αυτό γιατί ξεχνούν πως κάθε καινούργια εξέγερση επανακαθορίζει το τι είναι «εξέγερση» και δεν βολεύεται με πρωθυστερες ερμηνείες. Το καινούργιο είναι αληθινά καινούργιο όταν ανατρέπει βεβαιότητες και δημιουργεί αμηχανία.

Οι γαλλικές εφημερίδες υποδεικνύουν στον Σιράκ το τι όφειλε να έχει πει και δεν είπε, ενώ το ελβετικό περιοδικό *Hebdo* καταδεικνύει την ευθύνη για τα πρόσφατα γεγονότα και των ΜΜΕ αλλά και της Αριστεράς που ούτε πρόλαβε, ούτε κατάλαβε ούτε παρενέβη. Γράφει ο Jacques Pilet (10.11, σελ. 40): «Υπάρχουν 8 εκατομμύρια Μουσουλμάνοι στη Γαλλία περιθωριοποιημένοι στο μεγαλύτερο ποσοστό τους. Εάν δεν γίνει τίποτε που να βελτιώσει τη μοίρα τους, εάν οι ίδιοι δεν πάρουν αυτή τη μοίρα στα χέρια τους, το χειρότερο επίκειται...». Ο μόνος που πήρε σωστή θέση σύμφωνα με τους περισσότερους αναλυτές είναι ο Jean Louis Borloo, υπουργός Κοινωνικών Υποθέσεων: «Η υπόθεση είναι πολύ πιο σοβαρή απ' ό,τι μπορείτε να διανοηθείτε», υπογράμμισε. «Εάν η Ευρώπη δεν βρει ένα πλουραλιστικό κοινωνικό μοντέλο επίκεινται θερμές νύχτες και καταπονημένα πρωινά».

Κι η Αριστερά; Έχοντας στο νου της αποκλειστικά τους εργάτες, τους υπαλλήλους και τους μικρομεσαίους, δηλαδή μόνον όσους έχουν εξασφαλισμένη αμοιβή,

αδιαφορεί προκλητικά γι' αυτούς που θα έπρεπε να είναι η ευνοούμενη μερίδα της: Δηλαδή τους άνεργους, τους παρόνομους, τους μετανάστες, τους απόβλητους. Αυτούς δυστυχώς η θεσμική Αριστερά και η μικροαστική πολιτική ηγεσία της Ευρώπης, αν δεν τους περιφρονεί, τους αγνοεί. *Et la Gauche ne trouve pas non plus les mots qu'il faut*. Ενώ αντίθετα ο Sarkozy υπερέβαλε σε λέξεις προβοκάτσας και υπερβολής. Ο Pilet είναι αυστηρός και προς τις δύο πλευρές. Το ζήτημα, πολιτικό και πολιτιστικό, κοινωνικό και ανθρωπιστικό, πρέπει να μας απασχολήσει όλους.

του Δημήτρη Πετσέτιδη

Σήμερα στην Ευρώπη η πιο ισχυρή πολιτική δύναμη είναι αυτό το κόμμα των σκιών που εμφανίζεται αργά το βράδυ και των φαντασμάτων που πυρπολούν μια ανυπαίρετη ευμάθεια. Συλλογικό τους όνομα «Είμαι και εγώ εδώ» και φιλοδοξία τους να υπάξουν ως κάτι καλύτερο από μια οχληρή υποχρέωση των υπηρεσιών προνοίας και ο εύκολος στόχος εκτόνωσης των δυνάμεων ασφαλείας. Η βία τους είναι ποιητική επειδή είναι τυφλά υπαρκτική. Και βέβαια εμπρός στην κρατική βία όλες αυτές οι εξεγερμένες ψυχές μέσα στην απόγνωση τους είναι άσπιλες και αθώες.

Πριν από μερικούς μήνες πάλι ο Sarkozy έκανε προκλητικές δηλώσεις

εμπρός στα φλεγόμενα ξενοδοχεία όπου έμεναν παρίες και στα πυροπολημένα διαμερίσματα των μεταναστών των «Αράβων», όπως τους αποκαλεί η επίσημη αργκό. Κι ήρθε η στιγμή να σκεφτούμε πως το γαλλικό ΟΧΙ –που τώρα πληρώνεται με περίεργο νόμισμα– δεν ήταν τόσο προοδευτικό όσο κλειστοφοβικό και απαξιωτικό μιας Ευρώπης που ήθελε να διευρυνθεί προς Ανατολάς.

Κι εμείς; Ως συνήθως τυρβάζουμε περί τις τενιστικές επιδόσεις του Χατζησαρίπολου και τις τελευταίες επιτυχίες του Πινικιότατου. Ο οποίος χριστιανικότητα θα έριχνε, αν μπορούσε, όλους αυτούς τους «άπιστους» και τους «σουνέτηδες», για να μας συνετίσει (ή μήπως συνετίσει;), σε γέεννα πυρός. Η ευήθης τηλεοπτική μάζα αγνοεί πως υπάρχουν και στην Ελλάδα ανάλογα απεχθή γκέτο και πως το Παρίσι δεν είναι μακριά, ενώ η συνειδητοποίηση του αδιέξοδου περνάει αναγκαστικά απ' τον ίδιο μονόδρομο.

Ο Γιώργος Καρατζαφέρης με ομολογουμένως βελτιωμένο πολιτικό λόγο και ασταμάτητη παρουσία στο Ευρωκοινοβούλιο και με επερωτήσεις που φέρουν σε αμηχανία όλους τους υπόλοιπους έλληνες βουλευτές διευρύνει επιτυχώς το πολιτικό κοινό του, ονειρευόμενος μια ρεβάνς έναντι του Καραμανλή. Αντίθετα η Αριστερά δεν έχει ακόμη συγκροτήσει έναν πειστικό και ισότιμο διάλογο μ' όλο αυτό το πλήθος των παριών που αγωνιά και αναμένει.

Γαντζωμένοι άπαντες στις αμφίρροπες νησίδες της ατομικής μας μικροεπιτυχίας αρνούμαστε να μοιραστούμε όχι το υστέρημα αλλά το περίσσειμά μας, πιστεύοντας αφελώς ότι ήγγικε το τέλος της ιστορίας και ότι το μίζερο παρόν μας θα μας οδηγήσει σε «χριστιανικά τέλη» έστω και χωρίς θεό. Όμως, αδελφοί, το πάργυ της ζωής μας μόλις τώρα αρχίζει. Και αυτές οι πρώτες φωτιές δεν είναι παρά το προοίμιο...

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Το βιβλίο του κ. Κ. Σημίτη Χρήσιμο, απολογιστικό, ελλειμματικό της αυτοκριτικής

του Μανόλη Καρέλλη

Δεν θυμάμαι ποιος ακριβώς και πότε είπε το πασίγνωστο «μέγα βιβλίο, μέγα κακό», σίγουρα, όμως, είχε δίκιο. Διαπίστωσα το τελευταίο, το δίκιο του δηλαδή, διαβάζοντας τις 626 σελίδες του πρόσφατου βιβλίου του πρώην πρωθυπουργού και πρώην προέδρου του ΠΑΣΟΚ κ. Κώστα Σημίτη *Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα*.

Την ίδια ώρα, βέβαια, και για να μη δημιουργηθούν παρεξηγήσεις, είμαι υποχρεωμένος να δηλώσω ότι προτιμώ, άπειρες φορές περισσότερο, εκείνον τον πολιτικό που ασχολείται με το βιβλίο, γράφοντας έστω ένα «μέγα σε μέγεθος, απολογιστικό έως λογιστικό, διόλου συναρπαστικό», όπως καλή ώρα ο κ. Κώστας Σημίτης, έναντι εκείνου που, γεμάτος περηφάνια ή και έπαρση ακόμα, δηλώνει ότι δεν διάβασε καν ένα βιβλίο τα τελευταία δέκα χρόνια. (Για τη συγγραφή ας μη γίνεται καλύτερα λόγος).

Μπορεί να φαίνεται παράξενο, όμως υπάρχει τέτοιος πολιτικός, φιλοδόξησε, μάλιστα, να κυβερνήσει τον τόπο...

Στο βιβλίο του κ. Κώστα Σημίτη, τώρα.

Γράφτηκαν και ακούστηκαν τόσο πολλά γι' αυτό, ώστε η προσθήκη μιας ακόμη

κρίσης καθίσταται περιττή και σίγουρα κουραστική.

Παρ' όλ' αυτά, θα αποπειραθώ να παρουσιάσω ορισμένες σκέψεις που έκανα διαβάζοντάς το (ή και φυλλομετρώντας το, απλώς, σε κάποια σημεία του).

«Δεν ήταν ώρα να γραφτεί», γράφτηκε και ειπώθηκε από πολλούς που το διάβασαν (ή ισχυρίστηκαν ότι το διάβασαν).

Αυτό, βέβαια, δεν είναι σωστό να γράφεται ή να λέγεται. Ο κάθε πολίτης οφείλει, τερματίζοντας τη θητεία του σε κάποιο αξίωμα που του είχε ανατεθεί, είτε η πρωθυπουργία είναι αυτό είτε η θέση επιτρόπου στην ενορία του, να παρουσιάσει τον απολογισμό του με κάθε ειλικρίνεια, χωρίς να αποκρύψει τίποτα και χωρίς να επιχειρήσει ωραιοποιήσεις ή άλλες αλλοιώσεις.

Τον απολογισμό του παρουσιάζει και ο κ. Κώστας

Σημίτης για την οκταετία του ως πρωθυπουργού, όπως είχε δικαίωμα αλλά, κατά μία βásiμη άποψη, και υποχρέωση.

Κανένας, επομένως, δεν μπορεί να του καταλογίσει, επειδή έπραξε κάτι τέτοιο, το άκαιρο ή το πρόωρό του.

Το αν τώρα έχει επιχειρήσει ωραιοποιήσεις ή έχει παραλείψει ή αν ελησμόνησε την αυτοκριτική, είναι μια άλλη ιστορία, όπως θα 'λεγε και ο γοητευτικός άγγλος παραμυθάς.

• Εντελώς ενδεικτικά και μάλλον δειγματοληπτικά θα αναφερθώ σε ορισμένες περιπτώσεις για να γίνει αντιληπτό τι εννοώ.

Μιλώντας για το χρηματιστήριο και για τον τρόπο που το χειρίστηκε ο ίδιος και οι κυβερνήσεις του, ο κ. Κώστας Σημίτης γράφει:

«Είναι εμφανές ότι ο μέσος επενδυτής από συνετός αποταμιευτής των μακροχρονίων επενδύσεων έτεινε να γίνει κυνηγός βραχυπρόθεσμου υπερκερδούς» (σελ. 239).

Και στα τελευταία κεφάλαια του βιβλίου ο κ. Κώστας Σημίτης εκφράζει τη λύπη του για την απώλεια των χρημάτων των μικροαποταμιευτών.

«... Ήταν πολύ λυπηρό το γεγονός – γράφει – ότι οι μικρο-

αποταμιευτές έχασαν τα χρήματά τους» (σελ. 599).

Δεν μας λέει, όμως, τι έκαναν ο ίδιος και η κυβέρνησή του για να αποθαρρύνουν τους κυνηγούς του «βραχυπρόθεσμου υπερκερδούς» ή για να αποτρέψουν την απώλεια των χρημάτων των μικροεπενδυτών.

Ενώ αποκρύπτει ότι «πέρασε» ρυθμίσεις που έδιδαν στους «άπληστους» κυνηγούς των βραχυπρόθεσμων υπερκερδών τη δυνατότητα να δανεισθούν από τις τράπεζες χρήματα για να τα παΐξουν στο χρηματιστήριο – την ίδια ώρα που όλοι οι σοβαροί οικονομολόγοι συμβουλευούν τους λογικούς πολίτες να τοποθετούν στο χρηματιστήριο μόνο όσα χρήματα τους περισσεύουν και όσα δεν θα τους δημιουργήσουν προβλήματα και αν ακόμα χαθούν.

Τουλάχιστον εξωπραγματικός και εξόφθαλμα υπερβολικός φαντάζει ο ισχυρισμός του κ. Κώστα Σημίτη σύμφωνα με τον οποίο «χάρη στη δουλειά που έγινε στη διάρκεια της οκταετίας (1996-2004) το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο δεν παρουσιάζει πια την εικόνα ενός τομέα όπου οι δυνάμεις της αγοράς μπορούν να επιβάλουν ανεξέλε-

γκτα τους κανόνες των» (σελ. 407).

Είναι σίγουρο δε ότι όποιος διατηρεί καλές σχέσεις με τη λογική και δεν βλέπει τα πράγματα με τους παραμορφωτικούς φακούς της προπαγάνδας, θα μειδιάσει πικρά διαβάζοντας τα γραφόμενα του κ. Κώστα Σημίτη για το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο ή, για να θυμηθούμε τον καλό μπαρμπα-Όμηρο, θα τα αντιμετωπίσει *δακρυδέν γελώντας*, μη κλαυσίγελω.

Για την *«υπόθεση Οτσαλάν»* ο κ. Κώστας Σημίτης επιρρίπτει ευθύνες στο *«ανεύθυνο παρακράτος που επενέβη στον κρίσιμο τομέα της ασφάλειας»* (σελ. 299).

Κι εδώ θα μπορούσε να ειπωθεί ότι ορθώς καταλογίζονται ευθύνες στο παρακράτος, αλλά τα ερωτήματα αν ευθύνεται το κράτος για την ύπαρξη και την ανεμπόδιστη δράση παρακράτους καθώς και για το ποίος ήταν προϊστάμενος του κράτους που επιτρέπει να υπάρχει και να δρα το παρακράτος είναι και παρακράτος είναι και υπαρκτά και περιμένουν την απάντησή των.

Όπως υπαρκτό είναι και το ερώτημα και περιμένει την απάντησή του για το πώς ξεχάσαμε καθ' οδόν τις ηθικές επιταγές που κάνουν λόγο για τους *ικέτες που ζητούν την προστασία μας...*

• Για τους Ολυμπιακούς Αγώνες που ανέλαβε η Ελλάδα, *«μια από τις πιο μικρές χώρες»* που ανέλαβαν το τόλμημα, ο κ. Κώστας Σημίτης χωρίζει στα δυο την περίοδο της προετοιμασίας.

Στην τριετία 1997-2000 που ήταν *«περίοδος ωρίμανσης»* (σελ. 438), και στην τετραετία 2000-2004 που ήταν *«η περίοδος υλοποίησης του σχεδίου μας»* (σελ. 442).

Αυτό που παραλείπει να

μας πει ο κ. Κώστας Σημίτης είναι ότι η τριετία της ωρίμανσης αναλώθηκε σε παλινδρομήσεις και σε απραξίες που επέβαλαν στην περίοδο της υλοποίησης απευθείας ανάθεσεις, εκβιασμούς των εργολάβων, *πριμ ταχύτητας «για να προκάνουμε»*, όπως θα 'λεγε και ο μακαρίτης Χαρίλαος Φλωράκης, και όλα τ' άλλα που προκάλεσαν τις υπερβάσεις και φόρτωσαν με χρέη που θα πληρώνει για δεκαετίες ο ελληνικός λαός.

Παραλείπει, επίσης, να μας πει ο κ. Κώστας Σημίτης αν γι' αυτές τις παλινδρομικές κινήσεις και για τις απραξίες έφταιγε κάποια κυβέρνηση, καθώς και για το ποίος ήταν επικεφαλής της.

• Το παρήγορο είναι ότι ο κ. Κώστας Σημίτης αναγνωρίζει τις αδυναμίες του. Γράφει λ.χ. ότι *«σε κάποιους τομείς δεν τα κατάφερα όπως θα ήθελα»* (σελ. 625).

Και συμπληρώνει αμέσως μετά φιλοσοφημένα: *«...Η αμφιβολία είναι μέσο για να πετύχεις περισσότερα»*. Και το καίριο: *«...Η αυτοκριτική δίδει δύναμη...»*.

Το απογοητευτικό, όμως, είναι ότι αυτά, τα πολύ σωστά, που αναφέρονται στο υστερόγραφο του βιβλίου *Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα*, δεν επηρέασαν τις σελίδες που προηγήθηκαν.

• Στο υστερόγραφο, όμως, βρήκα τις δύο πιο σημαντικές «εγγραφές» του βιβλίου του κ. Κώστα Σημίτη.

Η πρώτη αναφέρεται στην *«αλλαγή που κρατάει ζωντανή τη δημοκρατία»*.

Η δεύτερη εγγραφή αναφέρεται στο λαό που είναι *«ο κριτής των πολιτικών»* και στο χρόνο που είναι *«ο αντικειμενικότερος (κριτής) όλων»*.

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.), της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (EFPF) και της Εθνικής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (ΕΕΨΕ) (Μέλος της ΕΑΨ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Όμαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχοδράμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες - Εγγραφές

Λόγος: Γραμμείο του Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 6.00 μ.μ.
Τμήματα: Γραμμείο Μαρτυρίας 0651 75487, Τμήμα Τέλη 0651 21782.
Θεσσαλονίκη: Φροντιστήριο Μαρτυρία 031/455331, Τρίτη - Τετάρτη 6.00 - 8.00 μ.μ.
Λοκασιά Πικασσάκου 031 / 435.919, Δευτέρα & Τετάρτη 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη: Λοκασιά Σιδηρόπουλος 0351/ 38465, Τρίτη 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Λάρισα: Έντα 1 Λοκασιάκη 041 / 253108
Βόλος: Μαρία Λοκασιάκου 0421 / 50349

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447 533-6435 980
FAX 6445 140 e-mail: igaa-arc@otenet.gr - www.igaa.gr

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

• Εισηγήσεις
• Συζητήσεις Στραγγέλης Τραπεζής

Σάββατο, 26 Νοεμβρίου 2005
Αθήνα

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ

Σ. Χαράλαμψη 1 & Μαυρομιχάλη, 114 72 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 6447 533, Fax 6445 140, e-mail: igaa-arc@otenet.gr

Η περίοδος της ήπιας προσαρμογής τελείωσε

του Βασίλη Ζήση

Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ανάλυση για να περιγράψει κανείς τη βαθύτατη κρίση που διέρχεται η κυβέρνηση: υπουργοί και υφυπουργοί που δεν παράγουν έργο αλλά περιμένουν καθημερινά περιδεδεί τα ημερήσια φύλλα και τα κεντρικά δελτία ειδήσεων μπας και τους βγάλουν τίποτα· εντεινόμενο κλίμα σκανδαλογίας από τα πεπραγμένα ανόητων ή ατυχών κυβερνητικών επιλογών· αμφισβήτηση κάθε κυβερνητικής πρωτοβουλίας. Μια κυβέρνηση, με λίγα λόγια, που δίνει την εντύπωση ότι είναι ανίκανη να αναλάβει την πρωτοβουλία του πολιτικού παιχνιδιού και περιμένει απαθής το πέρασμα του χρόνου.

Ος μόνη λύση για την υπέρβαση αυτής της κατάστασης προβάλλεται καθημερινά ο πολυπόθητος ανασχηματισμός. Όλοι περιμένουν πλέον πότε θα γίνει, κανείς δεν κάνει τίποτα μέχρι τότε μήπως εκτεθεί, και ο καθένας προβάλλει τη δική του άποψη για το πώς πρέπει να γίνει και ποια έκταση πρέπει να έχει. Ο κ. Σαμαράς, αίφνης, ζήτησε μικρότερη και πιο ευέλικτη κυβέρνηση, η κ. Μπακογιάννη συμφώνησε μαζί του ότι χρειάζονται λιγότερα υπουργεία, ενώ ο κ. Μειμαράκης προχώρησε τον ανασχηματισμό μέχρι τις ΔΕΚΟ. Μόνον ο κ. Ρουσόπουλος επαναλαμβάνει καθημερινά ότι ο ανασχηματισμός δεν είναι αναγκαίος επειδή αυτή «η κυβέρνηση είναι παραγωγική» – ίσως στη δημιουργία σύγχυσης και ανασφάλειας.

Θα λύσει όμως τα προβλήματα της κυβέρνησης ο ανασχηματισμός; Όποτε και όπως γίνει; Θα βγάλει άραγε τον τόπο από τη βαθιά κρίση η είσοδος της Ντόρας ή του Αντώνη στην κυβέρνηση; Η λύση είναι να αντικατασταθεί ο τάδε ή ο δείνα υφυπουργός από τον Κυριάκο Μητσοτάκη ή οποιονδήποτε άλλο από τον ούτως ή άλλως μικρό «πάγκο» που διαθέτει ο πρωθυπουργός; Ένας ανασχηματισμός αυτή τη στιγμή θα επιδείνωνε την εικόνα της κυβέρνησης αν δεν συνδυαζόταν με μια ριζική αλλαγή κατεύθυνσης και επιλογών.

Από αυτήν την άποψη, ο κόμπος έχει φτάσει πλέον στο χτένι για τον πρωθυπουργό. Πριν από ένα χρόνο η εικόνα της διακυβέρνησής του είχε προοπτική τουλάχιστον οκταετίας, ενώ σήμερα οι περισσότεροι ούτε καν αυτή την τετραετία δεν βλέπουν να βγάζει. Αυτό όμως που βλέπει και αντιλαμβάνεται καθημερινά ο

λαός, δεν είναι σε θέση να το καταλάβουν όσοι συνεργάτες και επιτελείς του διακατέχονται από ναπολεόντεια σύνδρομο.

Για να αλλάξει την εικόνα της κυβέρνησής του και να ανακτήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων, ο πρωθυπουργός πρέπει πρωτίστως να παύσει να επαναπαύεται σ' εκείνους που του λένε όσα ακούγονται ευχάριστα σ' αφτιά του. Κυρίως πρέπει να σταματήσει να βασίζεται στις δημοσκοπήσεις ως μέσον διαμόρφωσης και άσκησης πολιτικής. Εν ολίγοις πρέπει να ανατρέψει ο ίδιος την πολιτική της «ήπιας προσαρμογής» που οδήγησε τη διακυβέρνησή του στα σημερινά αδιέξοδα και να εφαρμόσει την πολιτική των ρήξεων που υποσχέθηκε προεκλογικά και για την οποία εξελέγη.

Διάβαζα το περασμένο Σάββατο στην εφημερίδα *Αποψη* ένα ακόμη άρθρο του κορυφαίου πρωθυπουργικού συμβούλου Γιάννη Λούλη, που επιχειρούσε να διασκεδάσει τα συμπύματα ηττοπάθειας στην κυβερνητική παράταξη. Σύμφωνα λοιπόν με τον κ. Λούλη, το δυσμενέστατο κλίμα που επικρατεί σήμερα στην πολιτική σκηνή «δεν άλλαξε» τα πολιτικά δεδομένα» και η πολιτική κυριαρχία του Κ. Καραμανλή και της ΝΔ «παραμένει αναλλοίωτη» για τους εξής τέσσερις λόγους:

- πρώτον, η σύγκριση των ηγεσιών των δύο μεγάλων κομμάτων παραμένει πάντα υπέρ του Καραμανλή·

- δεύτερον, η φθορά της κυβέρνησης είναι φυσιολογική και μικρότερη από εκείνη της κυβέρνησης Σημίτη στην αντίστοιχη περίοδο·

- τρίτον η κοινή γνώμη ταυτίζει την παρούσα κυβέρνηση με τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις· και

- τέταρτον, η εικόνα του ΠΑΣΟΚ και της ηγεσίας του δεν του επιτρέπει να εκμεταλλευθεί τη φθορά της κυβέρνησης.

Συνεχίζουν δηλαδή να βασίζονται στην προφανή αδυναμία του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ να αναλάβει την πρωτοβουλία των κινήσεων και εφησυχάζουν επειδή δεν έχουν ακόμα αντιληφθεί ότι η εποχή του δικοματισμού παρήλθε ανεπιστρεπτή και ότι μπορεί να υπάρξει και «τρίτος πόλος». Τα σημάδια υπάρχουν από καιρό, αλλά το θέμα είναι ποιος τα αντιλαμβάνεται.

Υπάρχει βέβαια και η αντίθετη άποψη που υποστηρίζει ότι με το κόμμα που διαθέτει ο Κ. Καραμανλής δεν μπορεί να κάνει και πολλά και απλώς περιορίζεται στην οικοδόμηση και ισχυροποίηση ενός προσωπικού μηχανισμού ενόψει των μεγάλων αλλαγών στο πολιτικό σκηνικό του τόπου, που καλλιεργούνται υπομονετικά από ντόπιους και ξένους παράγοντες. Και ίσως αυτό να εννοεί ο κ. Ρουσόπουλος, που αρνείται καθημερινά ότι το κλίμα στην κυβερνητική παράταξη είναι «βαρύ» αντιτάσσοντας το επιχείρημα ότι «η κυβέρνηση είναι παραγωγική» επειδή «υπάρχουν πρωτοβουλίες σε μια σειρά από τομείς». Καμιά αντίρρηση, αν εξαιρέσει κανείς το γεγονός ότι οι περισσότερες από αυτές τις «πρωτοβουλίες» γίνονται επιτόλαιο, σε κλίμα και στυλ παρέας.

Στο μεταξύ, και μέχρι το Μαξίμου να οικοδομήσει το δικό του «σύστημα», η Λερναία Ύδρα της διαπλοκής διατηρεί ακέραια όλα τα κεφάλια της, με ορισμένα να κρύβονται πίσω από τα άλλα, το κράτος δεν επανιδρύθηκε και παραμένει το ίδιο διεφθαρμένο όπως και πριν, το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» παραμένει ως είχε και κάνει καθημερινά καφώνια στους άσχετους υπουργούς και υφυπουργούς της κυβέρνησης, η αποκατάσταση της νομιμότητας και η κοινωνική δικαιοσύνη κατήντησαν ρουσφετολογικές προσλήψεις από συγκεκριμένους υπουργούς και, τελευταίο και σημαντικότερο, η μνητιοκρατία απειλεί ν' αποσαθρώσει ό,τι έχει μείνει.

Νομίζουν στο Μαξίμου ότι οι ψηφοφόροι ενδιαφέρονται για τα αποτελέσματα των γκάλοπ ή για το πόσο «σοβαρός» και «σταθερός» είναι ο Κ. Καραμανλής ως

πρωθυπουργός; Τι θα πει ο Τριανταφυλόπουλος και τα κανάλια των εργολάβων τούς ενδιαφέρει, διότι αφού δεν υπάρχει «άρτος», αρκούνται αναγκαστικά στα «θεάματα». Αυτού του είδους τα «θεάματα» όμως δημιουργούν την εντύπωση ότι και τούτη η κυβέρνηση είναι διεφθαρμένη και ίδια κι απαράλλακτη με τις προηγούμενες. Και δυστυχώς αυτή η εντύπωση δείχνει να επαληθεύεται σε λίγες αλλά πολύ σημαντικές περιπτώσεις, αν λάβουμε υπόψιν μας όσα ακούγονται για τις προμήθειες στο υπουργείο Άμυνας, το ενεργειακό και τη ΔΕΗ, τις αλληλέλληλες απευθείας αναθέσεις και το κυνηγητό βουλευτών, πολιτευτών και κομματικών στελεχών στους διαδρόμους συγκεκριμένων υπουργείων, όχι για τους ψηφοφό-

ρους τους αλλά για λογαριασμό συγκεκριμένων προμηθευτών.

Κανείς δεν αμφισβητεί την ακεραιότητα, τις ικανότητες και τις προθέσεις του σημερινού πρωθυπουργού. Είναι όμως ανάγκη να ξεφύγει επιτέλους από την ασφυκτική ευδαιμονία του Μαξίμου, να απαλλαγεί από τις υπερφίαλες νοοτροπίες συγκεκριμένων συνεργατών του και να ξανακούσει το λαό, που πίστεψε και πιστεύει ακόμα σ' αυτόν. Η λύση του προβλήματος δεν βρίσκεται στο αν η κυβέρνηση πρέπει να αποκτήσει ή όχι συντονιστή. Το πρόβλημα έγκειται στην εκτέλεση των βασικών προεκλογικών δεσμεύσεων του Κ. Καραμανλή, στην πάταξη δηλαδή της διαπλοκής και της διαφθοράς, την επανίδρυση του κράτους και την αποκα-

τάσταση της νομιμότητας από τις συσσωρευμένες αδικίες και αμαρτίες της πρόσκαιρης διακυβέρνησης.

Για να γίνει αυτό, πρέπει ο Καραμανλής ν' αντιληφθεί ότι δεν είναι πλέον στην αντιπολίτευση, ότι δεν απαιτούνται ούτε κι έχει ανάγκη άλλες ισορροπίες και συναινήσεις κι ότι είναι πανίσχυρος πρωθυπουργός που μπορεί να κάνει ό,τι θέλει. Ως τότε άραγε θα αφήνει τα τηλεοπτικά τρωκτικά της διαπλοκής να χλευάζουν τον ίδιο και την κυβέρνησή του και να δημιουργούν ηττοπάθεια σε όσους πίστεψαν ότι επιτέλους κάτι θα άλλαζε στον τόπο αυτό; Έχει στα χέρια του όλα τα μέσα κι όλες τις ασφαλιστικές δικλείδες για να συντρίψει τη διαπλοκή και να αναζωογονήσει τον τόπο.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΔΗΝ

ΤΕΥΧΟΣ 56, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2005

ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΦΟΡΝΤ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το τεύχος του περιοδικού είναι αφιερωμένο στην δραστηριότητα του **Ιδρύματος Φορντ** στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της δικτατορίας. Πρόκειται για το α' μέρος μιας ευρύτερης αναφοράς στη **σχέση διανοομένων, χρήματος και εξουσίας** έτσι όπως εξελίχθηκε από τα χρόνια της χούντας μέχρι τις μέρες μας.

Εκτός από την παράθεση όλων **έλαβαν** ή αρνήθηκαν τις επιχορηγήσεις παρουσιάζουμε κείμενα της **Λιλής Ζωγράφου**, του **Γιώργου Χατζόπουλου** και του **Κώστα Χατζηπαργύρη** που αναδεικνύουν τόσο τον ευρύτερο ρόλο του ιδρύματος Φορντ, το οποίο με τη δράση του ήθελε να αμβλύνει τις συνέπειες της αμερικανικής παρέμβασης, όσο και

τον νέο τύπο διανοομένου που γεννήθηκε μέσα από αυτήν την διαδικασία.

Από την άλλη πλευρά παραθέτουμε κείμενα και δηλώσεις των **Β. Ραφαηλίδη, Δ. Μαρωνίτη, Ο. Ελύτη, Κ. Κουν Σ. Τοίρκα, Σ. Σόρογκα** καθώς και μια συνέντευξη της **Κ. Μυριβήλη** -εκπροσώπου του ιδρύματος στην Ελλάδα κατά την περίοδο αυτή- στο **Αρδην** που υπεραμύνονται της δραστηριότητας του ιδρύματος. Τέλος, παραθέτουμε κείμενα ξένων συγγραφέων, που φωτίζουν πτυχές της **διεθνούς δραστηριότητας** του Ι.Φ., της σχέσης του με την **αμερικανική εξωτερική πολιτική** και την διαπλοκή του με τις **πολυεθνικές επιχειρήσεις**.

Οι επιχορηγήσεις του Ι.Φ. άνοιξαν ουσιαστικά μια νέα σχέση μεταξύ αριστερών διανοομένων και εξουσίας. Αυτή η διαδικασία συντελέστηκε σταδιακά, για να καταλήξει στη ριζική **αποξένωση** της πλειοψηφίας των διανοομένων από την ελληνική κοινωνία και την ταύτισή τους με τις εξουσιαστικές επιλογές των **εκσυγχρονιστικών ελίτ**.

Στο τρέχον τεύχος περιλαμβάνονται κείμενα για την έκρηξη των **γαλλικών προαστίων** και τις αντιφάσεις της παγκοσμιοποίησης που τα γέννησαν, για την ενεργειακή κρίση που επισφραγίζεται από την **διαρκή άνοδο των τιμών του πετρελαίου**, για τις **εναλλακτικές μορφές ενέργειας** και τον **κοινοτισμό** και για την **Κίνα**.

Για την επικαιρότητα και για ευρύτερα θεωρητικά και πολιτιστικά ζητήματα γράφουν οι: **Σ. Χαλικιάς, Κ. Κατσιφαράκης, Γ. Κολέμπας, Σ. Κουτρούλης, Θ. Ντρίνιας, Γ. Καραμπελιάς, Σ. Καραγάκος, Μ. Καραΐσχος, Κ. Καραΐσχος, Γ. Εμμανουηλίδης, Γ. Ρακάς, V. Tursun κ.ά.**

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37, 106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ: 210 3826319, FAX: 210 3839930, email: ardin@hol.gr, www.ardin.gr

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

Η ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΓΚΟΣ

ΘΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΑΡΗΣ, ΔΗΜΗΤΡΑ ΒΕΚΙΑΡΗ
Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 37, 106 77 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ: 210 3826319,
FAX: 210 3839930, email: enal@ardin.gr

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ανεκπλήρωτα τα αιτήματα του Πολυτεχνείου

της Μαρίας Βήχου

Κόντρα στην κυρίαρχη αντίληψη που θέλει την εξέγερση του Πολυτεχνείου να είναι ένα επετειακό γεγονός με επίσημες ομιλίες και απαγγελία ποιημάτων, κάτι σαν την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου και της 25ης Μαρτίου –κάτι δηλαδή άψυχο και μουχλιασμένο– το Αντί επιχείρησε φέτος μια πιο βιωματική και άμεση προσέγγιση, φέρνοντας σ' επαφή νέα παιδιά –φοιτητές και μαθητές– μ' έναν απ' αυτούς που πρωτοστάτησαν στα γεγονότα εκείνης της εποχής, στη Νομική και στο Πολυτεχνείο, τον Παναγιώτη Λαφαζάνη, πρώην βουλευτή του ΣΥΝ και σήμερα μέλος της Π.Γ. του κόμματος.

Η κουβέντα ξεκίνησε με το τι έγινε τότε, το Φλεβάρη του '73, και την κατάληψη της Νομικής, που προετοίμασαν το κλίμα για την εξέγερση του Πολυτεχνείου, και σιγά σιγά, καθώς ζεστάθηκε η ατμόσφαιρα, έφτασε στο σήμερα, στο κατά πόσο έχουν εκπληρωθεί τα αιτήματα της εξέγερσης, στο αν είναι αναγκαίο ένα νέο Πολυτεχνείο κι αν κάτι τέτοιο είναι εφικτό.

Στη συζήτησή μας πήραν μέρος καταθέτοντας τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους ο Στέφανος και η Τόνια, μαθητές της Γ' Λυκείου, η Θάλεια και η Πατρίτσια, πρωτοετείς φοιτήτριες του Πολυτεχνείου και ο Κώστας, τελειόφοιτος του Πολυτεχνείου.

Η ερώτηση της Πατρίτσιας για το πώς ξεκίνησαν τα γεγονότα στο Πολυτεχνείο και πώς πέρασαν τόσο μήνες απ' το Φλεβάρη του '73 και την κατάληψη της Νομικής μέχρι το Νοέμβρη και την εξέγερση του Πολυτεχνείου έδωσε την ευκαιρία στον Παναγιώτη Λαφαζάνη να κάνει μια γενικότερη ανασκόπηση του πολιτικού σκηνικού εκείνης της περιόδου, του ρόλου των ΗΠΑ στην εγκαθίδρυση της δικτατορίας στην Ελλάδα και συγχρόνως των τραγικών εξελίξεων που ακολούθησαν με το πραξικόπη-

μα του Σαμψών στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή.

Η Θάλεια επέμεινε περισσότερο να πληροφορηθεί πώς ξεθάρρεψαν οι φοιτητές και οι πολίτες κατά της χούντας, ενώ συγχρόνως είχε και την απορία για το κατά πόσο ήταν πραγματικά σκληρή η ελληνική χούντα σε σύγκριση με τη χούντα σε χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η ερώτησή της μαζί μ' αυτήν του Στέφανου για το τι ακριβώς ήταν αυτό που βοήθησε, που προετοίμασε το έδαφος για την επιβολή της χούντας ήταν η αφορμή για να εξηγήσει ο Παναγιώτης Λαφαζάνης ότι η σκληρότητα ή μη ενός δικτατορικού καθεστώτος εξαρτάται κατά πολύ κι απ' την αντίσταση που προβάλλει σ' αυτό ο λαός, οι διανοούμενοι, οι φοιτητές. Και η χούντα έδειξε τότε το σκληρό της πρόσωπο αρχικά προς την Αριστερά, σέρνοντας για μια ακόμη φορά τους αγωνιστές της στις φυλακές και τα ξερονήσια.

Επισημάνε ακόμα ότι «η μεγάλη πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας προσαρμόστηκε είτε λόγω φόβου και πίεσεων των μηχανισμών της δικτατορίας είτε γιατί πίστεψαν στους ισχυρισμούς των πρωτεργατών της ότι το κράτος απειλείται από τους κομμουνιστές. Ακόμα και πολλοί αριστεροί ήταν φοβι-

σμένοι μετά από μια 20ετία διώξεων, φυλακίσεων και εξορίας. Στα εργοστάσια είχε επιβληθεί εξάλλου ο σκληρός νόμος της εργοδοσίας. Υπήρχε και ο “συνήθης φιλήσυχος” κόσμος, η μεγάλη κοινωνική πλειοψηφία που δεν αντέδρασαν, κοίταξαν το σπίτι τους και τη δουλειά τους. Αυτή η κατάσταση έσπασε με το ξεσκήωμα των φοιτητών ήδη απ' τις αρχές του '72, αρχικά με πανεπιστημιακά αιτήματα. Ήδη στην κατάληψη της Νομικής ο λαός άρχισε να δείχνει τη συμπαράσταση και την αλληλεγγύη του, που κορυφώθηκε με την εξέγερση του Πολυτεχνείου που παρολίγο να εξελιχθεί σε παλλαϊκή εξέγερση».

Η Τόνια αναρωτιέται πώς ήταν η κατάσταση της παιδείας τότε και ποια τα φοιτητικά αιτήματα, και η συζήτηση επεκτείνεται στο σήμερα, όπου κατά την άποψη του Παναγιώτη Λαφαζάνη «τα πράγματα είναι πιο δύσκολα για τους φοιτητές απ' ό,τι τότε. Όχι βέβαια από άποψη ελευθεριών, αφού σήμερα δεν υπάρχουν πια χαφιέδες, μηχανισμοί ασφάλειας, σύλλογοι διορισμένοι απ' τη χούντα. Είναι πιο δύσκολα απ' την άποψη του προσανατολισμού της παιδείας στην αγορά εργασίας, το καριερίστικο σύστημα, τον άκρατο ατομικισμό. Τότε εξάλλου με λίγα χρήματα βγαίναμε κάθε μέρα στις ταβέρνες και τα καφενεία, όπου γίνονταν έντονες πολιτικές ζυμώσεις και εκεί αποκτούσες πολιτική ευαισθητοποίηση. Σήμερα κοινωνικά και οικονομικά είναι πολύ πιο δύσκολα τα πράγματα για φοιτητές με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα».

Ο Κώστας ζητά το λόγο για να κάνει μια παρέμβαση. Εκείνον τον εξοργίζει αυτός «ο ρομαντικός τρόπος αναφοράς του Πολυτεχνείου στα σχολεία σαν να πρόκειται απλώς για μια γιορτή, κάτι σαν την επέτειο εορτασμού της Επανάστασης του '21, της προβολής από τα

ΜΜΕ, τα κομματικά συνθήματα, το ξεπούλημα του αγώνα». Το Πολυτεχνείο κατά τη γνώμη του «δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Ήταν ώριμο τέκνο της ανάγκης, συνέχεια του αγώνα του ελληνικού λαού στην Κατοχή, στον Εμφύλιο, στις εξορίες, συνέχεια της θυσίας του Γρηγόρη Λαμπράκη και του Σωτήρη Πέτρουλα. Είχε παρελθόν και θα 'χει και μέλλον. Δεν ηγεμόνευσε σ' αυτό καμία κομματική γραμμή. Η οργανωμένη Αριστερά ήθελε τότε να περιορίσει την εξέγερση, που ήταν αυθόρμητη αντίδραση των μαζών. Τα αιτήματά του ψωμί-παιδεία-ελευθερία παραμένουν μέχρι σήμερα ανεκπλήρωτα όπως δείχνουν η ανεργία, το ευέλικτο ωράριο, η μη νομιμοποίηση των μεταναστών, οι ιδιωτικοποιήσεις, οι νέοι νόμοι για την παιδεία, οι κάμερες στους δρόμους, οι διώξεις για τα πολιτικά φρονήματα, το γεγονός ότι την περασμένη βδομάδα αστυνομικά αυτοκίνητα κατέλυσαν το άσυλο του Πολυτεχνείου. Πρέπει να αποτελέσει εφαλτήριο νέων αγώνων».

Ο Παναγιώτης Λαφαζάνης συμφωνεί μαζί του ότι τα αιτήματα του Πολυτεχνείου έχουν μείνει ανεκπλήρωτα και διευκρινίζει ότι «υπάρχουν πολλές οπτικές να δει κανείς την εξέγερση του Πολυτεχνείου σήμερα. Κάποιοι θεωρούν ότι εκπληρώθηκαν οι στόχοι του. Γενικά η ιστορία επηρεάζεται όταν αρχίζει να γράφεται από το τι πιστεύει κανείς σήμερα, και η αναζήτηση της αντικειμενικότητας καταλήγει να είναι ένα πολύ δύσκολο έργο».

Στη συνέχεια ο Παναγιώτης ο Λαφαζάνης παίρνει τη σκυτάλη ρωτώντας τα παιδιά ποια είναι η δική τους αίσθηση για το Πολυτεχνείο και ποιο είναι το πρόβλημα που εκείνα σήμερα κρίνουν σαν πιο σημαντικό.

Η Πατρίτσια ομολογεί ότι «στο σχολείο είχα μάθει τα στοιχειώδη για το Πολυτεχνείο. Περνούσε σα γιορτή. Φέτος που μπήκα στο Πολυτεχνείο, έμαθα περισσότερα. Μου άρεσε ότι τότε υπήρχε όραμα και άνθρωποι με κότσια για να αντιδράσουν. Αναρωτιέμαι: Αν σήμερα συνέβαινε κάτι τέτοιο, θα υπήρχε άραγε αντίδραση; Φοβάμαι πως όχι, κι αυτό είναι λυπηρό. Εμένα προσωπικά με ενοχλεί ότι δεν υπάρχει αξιοκρατία, ότι προχωράς επαγγελμα-

του Δημήτρη Πετσέτση

τικά μέσα από τις γνωριμίες και τον κοινωνικό περίγυρο. Φοβάμαι ότι ακόμα κι αν εγώ αντιδράσω, δεν θα υπάρξουν αποτελέσματα. Τελικά ακόμα κι αυτοί που δημόσια καταγγέλλουν την αναξιοκρατία, σε προσωπικό επίπεδο την εκμεταλλεύονται».

Η Θάλεια δεν νιώθει να την αγγίζει κάποιο απ' τα κοινωνικά προβλήματα «εκτός ίσως από την ένταξη των μεταναστών στην ελληνική πραγματικότητα». Αναρωτιέται ακόμα πώς θα εξελιχτεί ο φετινός εορτασμός του Πολυτεχνείου και μήπως γίνουν ταραχές αντίστοιχες μ' εκείνες της Γαλλίας. Αυτό πάντως που τη φοβίζει είναι ότι «αργότερα δεν θα τα 'χω όλα έτοιμα όπως τώρα και θα πρέπει να παλέψω για κάποια πράγματα».

Για την Τόνια «το Πολυτεχνείο είναι πιο ζωντανό. Από πέρσι άρχισα να ασχολούμαι κάπως περισσότερο με την πολιτική. Με εξοργίζει ο τρόπος που οι Έλληνες αντιμετωπίζουν τους μετανάστες. Αυτός ο φόβος και το μίσος. Για μένα προσωπικά, φοβάμαι πιο πολύ την ανεργία».

Ο Στέφανος θέτει στο επίκεντρο τα προβλήματα της παιδείας. «Δεν υπάρχει καμία σχέση ανάμεσα σ' αυτά που κάνουμε και την πραγματικότητα. Γι' αυτό και τελικά είναι αναγκαίο να τρέχουμε στα φροντιστήρια για να καλύψουμε τα κενά. Υπάρχουν άσκοπα μαθήματα. Τα Θρησκευτικά αναρωτιέμαι γιατί τα κάνουμε; Δυστυχώς όμως τα μαθητικά μας συμβούλια ασχολούνται μόνο με εκδρομές και χορούς και οι δασκαλοί μας -οι περισσότεροι- είναι

απλώς δημόσιοι υπάλληλοι».

Και η Πατρίτσια συμπληρώνει ότι «ειδικά στην Γ' Λυκείου τα παιδιά δεν έχουν ζωή». Ο Κώστας από την πλευρά του τονίζει ότι «η ρίζα των προβλημάτων είναι κοινή, υπάρχουν όμως ιδεολογήματα που μας καλούν σε ατομικό δρόμο διαπραγμάτευσης. Αξιοκρατία σε μια αναξιοκρατική κοινωνία δεν είναι δυνατόν να υπάρξει. Μόνη διέξοδος είναι οι συλλογικοί αγώνες. Κι ως μην ξεχνάμε ότι πριν ξεσπάσει ο Μάης του '68 όλες οι εφημερίδες εκείνης της εποχής στη Γαλλία έγραφαν για μια υπνωτισμένη νεολαία».

Έχει έρθει και η σειρά του Αντί να ρωτήσει τόσο τα παιδιά όσο και τον Παναγιώτη Λαφαζάνη αν τελικά σήμερα είναι αναγκαίο και εφικτό ένα νέας μορφής Πολυτεχνείο και αν ναι με τι είδους αιτήματα, σε μια κοινωνία όπου καθημερινά η δημοκρατία δείχνει να νοσεί σοβαρά.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ τα παιδιά εκτιμούν ότι τα προβλήματα είναι σοβαρά ώστε να δικαιολογούν μια νέα εξέγερση, στην πλειοψηφία τους θεωρούν πως κάτι τέτοιο σήμερα είναι ανέφικτο.

Η Πατρίτσια προτάσσει τα θέματα παιδείας και την υποβάθμιση των πτυχίων και δηλώνει ότι θα τη συγκινούσε η ιδέα ενός νέου Πολυτεχνείου σε θεωρητικό επίπεδο· εντούτοις προσθέτει ότι για να γίνει κάτι τέτοιο χρειάζεται προετοιμασία.

Για τη Θάλεια, «όλοι σκέφτονται πώς να βολευτούν. Δεν υπάρχει εξάλλου χούντα. Οι συνθήκες δεν είναι προ-

σφοδρες για ένα νέο Πολυτεχνείο».

Η Τόνια πιστεύει ότι «καθένας κοιτάζει την ατομική του πορεία και άτομα που σκέφτονται κάπως πέρα απ' τον εαυτό τους θεωρούνται γραφικοί. Δεν θα ήταν εφικτό ένα νέο Πολυτεχνείο τώρα. Ίσως αργότερα».

Κατά την άποψη του Στέφανου «αποκλείεται να γίνει κάτι όπως τότε, το '73. Προβλήματα βέβαια υπάρχουν κι ο κόσμος δεν ξέρει πώς να αντιδράσει. Ίσως σταδιακά να μπορέσει κάτι να ξεκινήσει».

Αντίθετα ο Κώστας βλέπει ότι «κάθε τι που έρχεται να αλλάξει τη φύση του σημερινού συστήματος είναι αναγκαίο. Το '73 βοηθήθηκε κι απ' το παγκόσμιο σκηνικό. Σήμερα ο εχθρός δεν φαίνεται τόσο καθαρά. Κι όμως τι δουλειά έχει η Ελλάδα να διατηρεί στρατεύματα στα Βαλκάνια, γιατί πρέπει να λειτουργεί η αμερικανική βάση της Σούδας, τι γίνεται με το ΝΑΤΟ που παίρνει φοιτητές μέσα απ' τα πανεπιστήμια για στρατιωτικά προγράμματα; Το ξέρετε ότι εκπονήθηκε διατριβή στο Πολυτεχνείο για το πώς μπορεί να γίνουν καλύτερες οι ασπίδες των ΜΑΤ; Προχθές είχαμε και το περιστατικό μαχαιρώματος δύο φοιτητών από Χρυσανγίτες στο Μοναστηράκι».

Κλείνοντας τη συζήτηση ο Παναγιώτης Λαφαζάνης, με την εμπειρία που του δίνει και η συμμετοχή του στα γεγονότα τον Φλεβάρη του '73 ως μέλους της Επιτροπής Κατάληψης αλλά και στο Πολυτεχνείο εκ μέρους της Επιτροπής της Σχολής του Μαθηματικού, θα πει «η ιστορία σίγουρα ούτε επαναλαμβάνεται ούτε αντιγράφεται. Αυτό που πρέπει να κρατήσουμε είναι τον εξεγερτικό πυρήνα του Πολυτεχνείου. Όταν υπάρχουν έντονα προβλήματα, δημιουργείται πυρήνας ένωσης για εξέγερση, με μορφή και αιτήματα που εξαρτώνται απ' την εποχή και τις δυσκολίες της. Πάντως οι εξεγέρσεις και οι επαναστάσεις είναι το μέλλον των κοινωνιών μας για πιο δίκαιες και ανθρώπινες καταστάσεις, για κοινωνίες με αξίες και οράματα. Οι εξεγέρσεις τύπου Παρισιού θα πολλαπλασιαστούν, καθώς το ζητούμενο τελικά είναι: εξέγερση και επανάσταση ή μια νέα βαρβαρότητα;»

25η Νοέμβρη 2005

Παγκόσμια ημέρα κατά της βίας εναντίον των γυναικών

Αν και πλήθος «παγκόσμιων ημερών» θεωρούνται απλώς δικαιολογίες εκτόνωσης μιας κοινωνίας που αδιαφορεί, κανείς δεν μπορεί ν' αμφισβητήσει ότι την ίδια στιγμή ενισχύουν τη μνήμη σε έναν κόσμο που δεν θα ήθελε να θυμάται ούτε για μία ημέρα, και θέτουν ζητήματα. Μία τέτοια «επέτειος» είναι και η 25η Νοεμβρίου, παγκόσμια ημέρα κατά της βίας που ασκείται εναντίον των γυναικών. Παρόλο που όλοι ξέρουμε, λιγότερο ή περισσότερο, ότι η αναπαράσταση του κόσμου δεν είναι ουδέτερη, αλλά ένας αναπαραγωγικός μηχανισμός της κοινωνικής ιεραρχίας που απεργάζεται την καθιέρωση των -βαθιτάτα επιλεγμένων- οπτικών και ιδεολογιών που την στηρίζουν ως δήθεν «ουδέτερων κι αυτονόητων», όταν αυτό αγγίζει την καθημερινή μας ζωή δυσκολευόμαστε να το αναγνωρίσουμε. Συγκεκριμένες έρευνες π.χ. έχουν δείξει ότι τα θύματα παρεκτρεπόμενων συμπεριφορών αντιμετωπίζονται με πολύ μικρότερο σεβασμό όταν ο θύτης ανήκει σε κυρίαρχη ομάδα. Έτσι, σε περιπτώσεις βιασμού ή ξυλοδαρμού συχνά ανατρέπεται όλος ο νομικός πολιτισμός και ζητείται από την καταγγέλλουσα να αποδείξει την αθωότητά της. Αντίθετα, όταν ο θύτης είναι μειονοτικός, π.χ. Αλβανός «ύποπτος βιασμού», τότε ο σεβασμός στο θύμα αυξάνεται, τρέποντάς το γι' άλλη μια φορά σε πiónι κοινωνικών συγκρούσεων «άλλου τύπου», δίχως αυτονόητα δικαιώματα.

Σε περιπτώσεις φόνου η συνήθης προσπάθεια είναι να εξατομικευτεί το φαινόμενο, ως αντίδραση ενός ακόμη «τρελού» ή «αγανακτισμένου». Κι όμως, καμιά από αυτές τις

τόσο βολικές κατά τα άλλα προσεγγίσεις δεν μπαίνει στον κόπο να εξηγήσει την τεράστια συχνότητα του φαινομένου, που έτσι ανάγεται δικαίωτα σε κοινωνικό. Σύμφωνα λοιπόν με την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, τον ΟΗΕ και άλλους φορείς, η βία κατά των γυναικών κοστίζει (πέρα απ' τους ακρωτηριασμούς και τα ψυχικά τραύματα, τεράστια από μόνα τους) περισσότερους θανάτους από όσους ο καρκίνος, ο πόλεμος, τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα και η ελονοσία (που σαράνι στον Τρίτο κόσμο) μαζί! Κι αν νομίζει κανείς ή καμία ότι η Ευρώπη είναι έξω από αυτή την κατάμαυρη λίστα, κάνει λάθος. Η βία είναι η πρώτη αιτία θανάτου και στις Ευρωπαϊκές στις ηλικίες μέχρι 44 ετών και κανένα ανθρώπινο πλάσμα, όπως και κανένα σπίτι, δεν βρίσκεται στο απυρόβλητο. Η βία κατά των γυναικών εξευτελίζει και τα δυο φύλα και μπορεί να επηρεάσει τη ζωή όλων μας, όσο κι αν πιστεύουμε ότι είμαστε προφυλαγμένοι στον καναπέ μας. Γιατί, όπως και κάθε βία, δεν αφορά μόνο τα θύματα, αλλά θέτει ζητήματα βαθιά προσωπικά και γι' αυτό βαθιά πολιτικά. Όπως το τι κοινωνία είμαστε και σε τι κόσμο θα θέλαμε τα παιδιά μας να ζήσουν. Εκείνη την ημέρα κάποιες -λίγες- γυναίκες θα βγούνε στο δρόμο. Αν τις δείτε, να θυμάστε ότι δεν θα εκπροσωπούν μόνο τον εαυτό τους. Αλλά και τα χιλιάδες θύματα δίχως φωνή. Και πάνω απ' όλα θα 'ναι η φωνή της συνείδησης μιας κοινωνίας βαθιά ναρκωμένης...

ΕΛΕΝΗ ΚΑΡΑΣΑΒΒΙΔΟΥ
(Μέλος της Παγκόσμιας Πορείας
Γυναικών και της Ομάδας Γυναικών
Θεσσαλονίκης)

Γιατί αποχώρησε ο «άρχων των σκουπιδιών»;

του Ρεπόρτερ

Αποχώρησε επιτέλους και ένας «πούρος» εκπρόσωπος του «συστήματος ΠΑΣΟΚ»: ο επονομαζόμενος και «άρχων των σκουπιδιών» Δήμαρχος Άνω Λιοσίων Νίκος Παπαδήμας.

Εδώ και 15 χρόνια, από τότε δηλαδή που εκλέχθηκε για πρώτη φορά Δήμαρχος στην περιοχή, χύνονταν τόνοι τυπογραφικής μελάνης για το πρόσωπό του, κάθε φορά που υπήρχε πρόβλημα με τη χωματερή και τα σκουπίδια της Αττικής. Τώρα όμως η παραίτησή του «για λόγους υγείας» την προηγούμενη εβδομάδα, ούτε για μονόστιλο δεν βρήκε χώρο στις περισσότερες εφημερίδες. Στους δε τηλεοπτικούς σταθμούς ούτε καν αναφέρθηκε.

Μία εκδοχή είναι ότι, ιδιαιτέρως μετά την κόντρα του με τον Γ. Σουφλιά και τη φράση του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ «ή εγώ ή εκείνος», ο Παπαδήμας ήταν «καμένος». Άπαντες λοιπόν γνώριζαν ότι οι μέρες του ήταν μετρημένες και έτσι κανείς δεν ασχολήθηκε μαζί του όταν «έπεσε». Μια άλλη εκδοχή είναι ότι πολλοί δημοσιογράφοι σε σειρά ΜΜΕ, τους οποίους τάισε πλουσιοπάροχα το «σύστημα σκουπιδιών» του ΠΑΣΟΚ, για μια ακόμη φορά εισώπησαν.

Για να γίνει κατανοητό το πόσο πολύ πρόσχε το «σύστημα ΠΑΣΟΚ» τα «δικά του παιδιά» στα ΜΜΕ, ενδεικτική είναι η περίπτωση δημοσιογράφου ο οποίος μέσα σε δύο μήνες εισέπραξε από το Δήμο 170.000 ευρώ. Το ενδιαφέρον μάλιστα είναι ότι δεν πρόκειται για κάποιον αστέρα της TV ή μεγαλοδημοσιογράφο, αλλά για κάποια συνηθισμένη μετριότητα. Ο συγκεκριμένος δημοσιογράφος, του οποίου προ ετών ακου-

γόταν η φωνή σε πρωινή εκπομπή ραδιοφωνικού σταθμού, έλαβε από δύο δημοτικές επιχειρήσεις των Άνω Λιοσίων (Ανάπτυξης και Τεχνικών Εργων) το Νοέμβριο του 2004 120.000 ευρώ και το Δεκέμβριο του ίδιου έτους άλλα 50.030 ευρώ. Αμοιβές δηλαδή σπάνιες στη δημοσιογραφική «πιάτσα», πόσο μάλλον για απλούς δημοσιογράφους. Άραγε, τι έργο πια παρείχε, που κοστολογήθηκε για δύο μήνες σχεδόν 60 εκ. δρχ.; Και βέβαια, αυτά τα ποσά είναι μόνον όσα έχουν γίνει γνωστά. Πολύ πιθανόν να υπάρχουν και άλλα. Κάτι που κάνει πολλούς να πιστεύουν ότι από τη «μπάνκα» του εκατομμυριούχου «δημοσιογράφου» πληρώνονταν κι άλλοι.

Όλα αυτά όμως αποτελούν την κορυφή του παγόβουνου της εποχής Παπαδήμα στα Άνω Λιόσια. Ενδεικτική εικόνα της απαράδεκτης κατάστασης στο Δήμο έδωσαν δύο επιθεωρητές του υπουργείου Οικονομικών, οι οποίοι μετά από ελέγχους στα οικονομικά του για το διάστημα 2000-2004 διαπίστωσαν σωρεία διπλών πληρωμών για έργα και μελέτες, μη νόμιμες πληρωμές και πληρωμές που δεν οφειλονταν. Ποσά που ανέρχονται σε πολλά εκ. ευρώ. Κατόπιν τούτου οι επιθεωρητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα αρμόδια όργανα του Δήμου Άνω Λιοσίων, καθώς και άλλες κρατικές αρχές στην περιοχή, «υπέπεσαν στην τέλεση παρανόμων πράξεων και παραλείψεων και υπέχουν ευθύνες πειθαρχικές και αστικές».

Όλα αυτά συνέβαιναν στο «Δήμο Κουβέιτ», όπως ονομάζεται λόγω των τεράστιων κονδυλίων που εισέρρεαν ετησίως για τα σκουπίδια που στέλνονταν στη χωματερή. Να σημειωθεί ότι μόνον από τις αντισταθμιστικές οφειλές για τα σκουπίδια που έστελνε η Αττική στη χωματερή, ο Δήμος εισέπραττε (στοιχεία 2004) 30.815.000 ευρώ. Δηλαδή

10 δισ. δρχ. ετησίως. Το 2003 το ποσό αυτό ήταν μεγαλύτερο και έφτασε τα 31.328.000, ενώ το 2002 ήταν 30.395.000. Από το 1999 έως το 2001 κυμάνθηκε στα 26 έως 27 εκ. ευρώ, το 1997 και 1998 ήταν 18 και 22, το 1996 11,3, το 1995 6,9, το 1994 2,7, και από το 1991 έως το 1993 ήταν 1,5 έως 1,9 εκ. ευρώ.

Η εντυπωσιακά αυξητική πορεία των εσόδων του Δήμου αντικατοπτρίζει την παράλληλη, θεαματική αύξηση των ποσοτήτων σκουπιδιών που έμπαιναν στη χωματερή. Είναι ολοφάνερο ότι η «πολιτική σκουπιδιών» του Παπαδήμα είχε ως βασικό της άξονα ότι όσο περισσότερα σκουπίδια μεταφέρονται στη χωματερή τόσο περισσότερα χρήματα μπαίνουν στα ταμεία του Δήμου. Το πόσο συνεπής ήταν σ' αυτή την «πολιτική» του ο Δήμαρχος, φαίνεται από το γεγονός ότι παρά τις κουραστικά συνεχείς διαμαρτυρίες του ότι δεν δημιουργούνται άλλοι Χώροι Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ) στην Αττική, όταν προωθήθηκε η δημιουργία χώρου στη γειτονική περιοχή της Φυλής, την μπλόκαρε δικαστικά.

ΔΕΚΑΝΙΚΙ

Δεδομένου επίσης ότι οι περισσότερες περιοχές της Αττικής δεν δέχονταν χωματερές και, το σημαντικότερο, δεν είχαν κατασκευαστεί οι απαραίτητες υποδομές ανακύκλωσης ή καύσης σκουπιδιών, ο Παπαδήμας προσέφερε μια μοναδική διέξοδο για να μη βουλιάξει η Αττική, και κυρίως η Αθήνα, σε λόφους σκουπιδιών. Παράλληλα, προσέφερε «ανεκτίμητης» αξίας υπηρεσίες στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, οι οποίες ροκάνιζαν το χρόνο δίχως να υλοποιούν τις δεσμεύσεις τους προς τους πολίτες, αλλά και την ΕΕ, για υλοποίηση μεγάλων προγραμμάτων διαχείρισης και επεξεργασίας σκουπιδιών-

αποβλήτων. Κι όμως, η ΕΕ, τόσο στο Α' όσο και στο Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, πλουσιοπάροχα παρείχε στη χώρα γι' αυτό το σκοπό δύο τρις. δρχ. Να σημειωθεί πως τεράστια κονδύλια θα δοθούν στη χώρα μας και από το Γ' ΚΠΣ, που είναι η τελευταία ευκαιρία για να υλοποιήσει αυτά τα προγράμματα. Μέχρι το 2010 μάλιστα θα πρέπει να έχουν εκλείψει ολοκληρωτικά οι χωματερές σε όλη τη χώρα.

Στενός σύμμαχος του Παπαδήμα σε αυτές τις κινήσεις του ήταν ο «σύντροφος» του στο ΠΑΣΟΚ, πρόεδρος του Ενιαίου Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Αττικής (ΕΣΔΚΝΑ) και Δήμαρχος Ηρακλείου Νίκος Μαστοράκος (πρώην πρόεδρος Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Αττικής, ΤΕΔΚΝΑ). Ο κ. Μαστοράκος, ο οποίος υπήρξε μέλος της πρώτης Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ το 1975, σε περιόδους δοκιμασίας του Παπαδήμα, όπως πρόσφατα με τα λύματα της Ψυττάλειας, στήριξε τον Δήμαρχο Άνω Λιοσίων. Επίσης, κάθε τόσο δεν έχανε την ευκαιρία να ανακοινώνει το κλείσιμο της ΧΥΤΑ Άνω Λιοσίων. Κάτι που βέβαια μέχρι τώρα δεν έγινε. Ακόμα, ήταν αυτός που υποσχέθηκε το εργοστάσιο ανακύκλωσης σκουπιδιών, το οποίο, αν και θα έπρεπε να έχει λειτουργήσει από το 2001, σήμερα υπολείπεται. Εξίσου ενδιαφέρον είναι ότι τώρα ο κ. Μαστοράκος έρχεται να ζητήσει χρηματοδότηση 5 εκ. ευρώ για το εργοστάσιο.

ΑΤΤΙΚΗ: Η ΚΑΛΚΟΥΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Είναι προφανές βεβαίως ότι για την τριτοκοσμική κατάσταση με τα σκουπίδια στην Ελλάδα, δεν ευθύνονται μόνον οι Μαστοράκος-Παπαδήμας. Κυρίως ευθύνονται οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ που κλήθηκαν να διαχειριστούν τα κονδύλια των Α' και Β' ΚΠΣ. Ειδικότερα δε ο επί οκταετία υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Κ. Λαλιώτης και η διάδοχός του Βάσω Παπανδρέου. Το πρόβλημα με τις χωματερές στην Αττική αρχίζει από την κυβέρνηση Μητσοτάκη, όταν ξεκινούν οι προσπάθειες εξεύρεσης χώρων για νέες χωματερές που θα αντικαταθιστούσαν τις υπάρχουσες. Σε κάθε πρόταση προκαλείται θύελλα διαμαρτυριών, αντι-

δράσεις δημάρχων και κινητοποιήσεις κατοίκων. Τότε κλείνει και η χωματερή του Σχιστού και όλα τα απορρίμματα μεταφέρονται στα Άνω Λιόσια.

Γίνονται μελέτες για ανεύρεση θέσεων χωματερών, αλλά όλα παγώνουν έως το 1995, οπότε ξαναρχίζει το ίδιο «παιχνίδι». Πάλι πέφτουν στο τραπέζι ονόματα περιοχών, πάλι νέες αντιδράσεις. Το 1996 από «μελέτη Λαλιώτη» φαίνεται να προκρίνεται η περιοχή Μαύρο Βουνό Γραμματικού. Το 1997 προτείνονται οι περιοχές Αυλώνος, Γραμματικού και Κερατέας, ενώ ο Κ. Λαλιώτης υπογράφει την προέγκριση χωροθέτησης και για τις τρεις περιοχές. Ακολουθούν ενστάσεις κατοίκων του Αυλώνα στο Συμβούλιο της Επικρατείας κ.ο.κ.

Το 2003 η Βάσω Παπανδρέου αποφάσισε τη χωροθέτηση τριών ΧΥΤΑ. Στη Φυλή, το Γραμματικό και την Κερατέα. Πάλι αντιδράσεις, πάλι αδιέξοδα. Τότε η ΝΔ είχε καταψηφίσει αυτή τη νομοθετική ρύθμιση. Σήμερα όμως ως κυβερνηση την προωθεί, αλλά με μεγάλες καθυστερήσεις. Το ενδιαφέρον είναι ότι σε αντίθεση με την επίσημη θέση της ΝΔ, ο νόμος της Β. Παπανδρέου υποστηρίχτηκε από τον Μητσοτάκη (απείχε επιδεικτικά από την ψηφοφορία) και τη Ντόρα, που διαφώνησε με τη γραμμή της Ρηγύλλης. Μάλιστα τότε ο Λαλιώτης είχε επαινέσει την κ. Μπακογιάννη για τις θέσεις της στο θέμα των σκουπιδιών, ενώ τα είχε βάλει με τους Δήμους που δεν ήθελαν τους ΧΥΤΑ.

Και βέβαια δεν ήταν μόνον οι νεοδημοκρατικοί Δήμοι που αντιδρούσαν, επειδή ήταν οι «ριγμένοι» των πασοκικών σχεδιασμών, αλλά και όλοι εκείνοι, ιδιαίτερα στην Ανατολική Αττική, οι οποίοι θεωρούσαν ότι με την κατασκευή ΧΥΤΑ στην περιοχή τους θα πέσει η αξία της γης. Καθοριστικής σημασίας ρόλο στην υπόθεση αναμφισβήτητα έπαιξε το «χρηματιστήριο γης», οι επιχειρηματίες που το ελέγχουν και οι διπλεκόμενοι μ' αυτούς τοπικοί παράγοντες.

Όλα τα παραπάνω πάντως είχαν ως αποτέλεσμα να διατηρήσουν τα Άνω Λιόσια το μονοπώλιο σκουπιδιών και όλη η Αττική να εξαρτάται από αυτά. Ήταν ωστόσο γνωστό εδώ και αρκετά

χρόνια ότι η χωματερή έχει φάει τα ψωμιά της και πρέπει να φτιαχτούν νέοι ΧΥΤΑ. Πολύ περισσότερο, ότι παράλληλα πρέπει να εφαρμοσθούν οι νέες τεχνολογίες ανακύκλωσης και επεξεργασίας στερεών και υγρών αποβλήτων (η Ελλάδα είναι η μοναδική στην Ευρώπη που δεν διαθέτει τέτοια μέσα). Επίσης, να εφαρμοστεί ένα γιγαντιαίο σύστημα ανακύκλωσης που θα ξεκινά μέσα από το σπίτι, θα συνεχίζεται στους κάδους, και θα φτάνει μέχρι τα εργοστάσια – έτσι που και μειωμένος να είναι ο όγκος των απορριμάτων (η πρωτεύουσα σήμερα παράγει τουλάχιστον 6.000 τόνους σκουπίδια την ημέρα) και να χρησιμοποιείται η τεχνολογία για παραγωγικούς σκοπούς (ενέργεια κ.λπ.).

ΝΕΟΣ ΧΟΡΟΣ ΔΙΣ.

Τα περισσότερα από τα θέματα αυτά περιλαμβάνονταν σε προγράμματα που σε μεγάλο βαθμό έπρεπε να έχουν υλοποιηθεί. Ειδικότερα: ένας ΧΥΤΑ στη Δ. Αττική· 2 ΧΥΤΑ στην Α. Αττική· 2 εργοστάσια μηχανικής ανακύκλωσης και κομποστοποίησης στη Δ. Αττική· 5 σταθμοί μεταφόρτωσης απορριμάτων· 18 τοπικά συστήματα μεταφόρτωσης απορριμάτων στην Αττική· 2 κέντρα διαλογής ανακυκλώσιμων υλικών (ένα στη Δυτική κι ένα στην Ανατολική Αττική). Είναι συγκλονιστικό, αλλά το μόνο που έγινε είναι τα 10 από τα 18 τοπικά συστήματα μεταφόρτωσης απορριμάτων και το εργοστάσιο ανακύκλωσης στα Άνω Λιόσια, το οποίο όμως υπολείπεται. Στη διαχείριση και διαλογή των σκουπιδιών στην πηγή ή στους ΧΥΤΑ, καθώς και στα εργοστάσια ανακύκλωσης, θα πρέπει να προστεθούν οι κάδοι στα σπίτια και τους δρόμους, και τα απορριματοφόρα.

Είναι πασιφανές ότι τα κονδύλια που θα διατεθούν (ευρωπαϊκά και ελληνικά) για σκουπίδια-απόβλητα τα επομένα χρόνια, θα είναι τεράστια. Ενδεικτικό είναι ότι μόνον οι τέσσερις διαγωνισμοί για τη διαχείριση των σκουπιδιών της Αττικής ανέρχονται σε 130 εκ. ευρώ. Μπροστά στις εξελίξεις που δρομολογούνται, μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα και πολιτικοί χώροι ήδη συναγωνίζονται ποιος θα έχει το πάνω

χέρι. Γι' αυτό συγκρούονται με σφοδρότητα το παλαιό «σύστημα ΠΑΣΟΚ» και το νέο «γαλάζιο σύστημα». Το ΠΑΣΟΚ είχε κόψει και ράψει όλα τα προγράμματα στα μεγέθη του και σ' αυτά που εξυπηρετούσαν τους συμμάχους του επιχειρηματίες και τους «δικούς» του Δημάρχους. Μέσα σ' αυτό το σύστημα, αναμφισβήτητα υπήρχαν και «γαλάζιοι», καθώς και από άλλα κόμματα. Τώρα λοιπόν η «νέα κατάσταση» θέλει να αποκτήσει τον απόλυτο έλεγχο του «χρυσοφόρου παιχνιδιού» των σκουπιδιών. Ο Παπαδήμας φαίνεται ότι ήταν ένα από τα πολλά θύματα αυτού του «πολέμου».

Η πρόσφατη κόντρα Σουφλιά-Παπαδήμα, με αφορμή (πρόσχημα;) την Ψυττάλεια, έδωσε μια πρόγευση. Ο Γ. Σουφλιάς, με την ευκαιρία, είπε για τον δευτεροβάθμιο καθαρισμό (δημοπρατήθηκε το 1998) που προέβλεπε και κατασκευή μονάδας ξήρανσης της λάσπης: «Ο αρχικός προϋπολογισμός του έργου ήταν 128 εκ. ευρώ και με έξι συμπληρωματικές συμβάσεις αυξήθηκε στα 202 εκ. ευρώ, αλλά το ποσό αυτό εξαντλήθηκε σε διάφορες άλλες εργασίες, χωρίς να κατασκευαστεί η μονάδα ξήρανσης». Με την ίδια ευκαιρία, η κυβερνηση είπε ότι το εργοστάσιο κοιμποστοποίησης ξεκίνησε με προϋπολογισμό 8 δισ. δρχ. και κόστισε 25, ενώ ακόμα δεν έχει τεθεί σε κανονική λειτουργία. Επίσης ότι γι' αυτό το λόγο η Κομισιόν θα ζητήσει πίσω χρήματα από τα κονδύλια που διατέθηκαν για την κατασκευή του.

Έτσι όπως εξελίσσονται τα πράγματα, ο Παπαδήμας δεν είχε πλέον θέση στο «παιχνίδι». Άλλωστε, στην περιοχή ήδη συνωστίζονται νεοδημοκρατικές ομάδες –συνήα αντιτιθέμενες μεταξύ τους– έτοιμες να αρπάξουν τη μερίδα του λέοντος. Εάν αυτό γίνει σε συνεργασία με κομμάτι του παλαιού, ισχυρού σε πολλές περιπτώσεις ακόμα, «συστήματος ΠΑΣΟΚ», θα φανεί στο αμέσως επόμενο διάστημα. Ιδιαίτερα ενόψει των δημοτικών εκλογών.

Λέγεται πάντως ότι η ΝΔ είχε στείλει τελεσίγραφο στον Παπαδήμα να εγκαταλείψει «ήσυχα» το θρόνο του «βασιλιά των σκουπιδιών» έως το τέλος Οκτωβρίου, και σε αντάλλαγμα θα ξεχαστούν όλα. Πράγματι, στις αρχές Νο-

εμβρίου και υπό τις καταγγελίες για ατασθαλίες, παχυλούς λογαριασμούς στην Ελβετία και εκθέσεις επιθεωρητών του υπουργείου Οικονομικών για την οικονομική κατάσταση στο Δήμο, παραιτήθηκε «για λόγους υγείας», όπως ανακοίνωσε ο ίδιος.

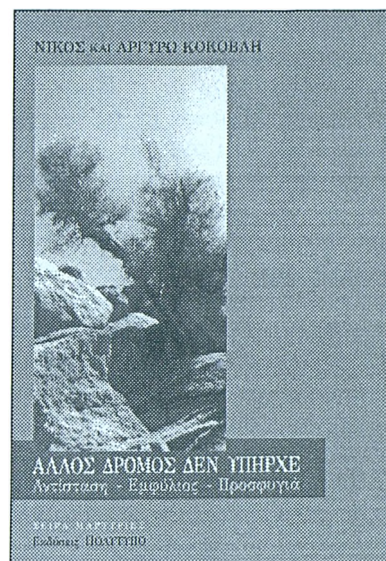
Το τελευταίο διάστημα ο Δήμαρχος είχε δεχθεί τα πυρά δημοτικών παραγόντων της περιοχής και τοπικών εφημερίδων για εξαιρετικά «φουσκωμένους» τραπεζικούς λογαριασμούς στην Ελβετία, ενώ τον κατηγορούσαν και για την τουλάχιστον περιέργη διαδρομή που έκανε, όπως λέγεται, μια επιταγή ύψους δέκα εκ. ευρώ. Επρόκειτο για επιταγή του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Υλικού (ΟΔΔΥ) προς το Δήμο, η οποία έφτασε στα ταμεία του μέσω Ελβετίας και στα χαρτιά φαίνεται ότι την έχει παραλάβει ο ίδιος ο Δήμαρχος.

Παλαιότερα, ο επί τέσσερις τετραετίες Δήμαρχος Άνω Λιοσίων κατηγορήθηκε ακόμα και για «ελεγχόμενη σταυροδοσία» σε εκλογικές αναμετρήσεις, τις οποίες είχε κερδίσει με εντυπωσιακά μεγάλα ποσοστά. Πρόσφατα επίσης αναφέρθηκε ότι είχε συνάψει μυστική συμφωνία με την ΕΥΔΑΠ για τη μεταφορά της λυματολάσπης της Ψυττάλειας στη χωματερή έως το 2010. Ο ίδιος το διέψευσε. Αφορμή για επικρίσεις στο πρόσωπό του στάθηκε και το πρόγραμμα για την ανοικοδόμηση της πόλης μετά τους σεισμούς του 1999. Κι αυτό γιατί το έργο έμεινε μισό.

Κυρίως όμως μπήκε στο στόχαστρο για τα ελλείμματα στο Δήμο. Διότι ενώ ο Δήμος είχε εξαιρετικά υψηλά έσοδα λόγω σκουπιδιών, σήμερα βρίσκεται με ελλείμματα που υπολογίζονται στα 150 δισ. δρχ. Τα ελλείμματα έφεραν καθυστερήσεις στην καταβολή μισθών και απολύσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι τον Ιούνιο του 2003 απολύθηκαν 550 άτομα και το Δεκέμβριο του ιδίου έτους άλλα 400. Ωστόσο ακόμα και σήμερα Δήμος και δημοτικές επιχειρήσεις έχουν 600 άτομα προσωπικό. Να σημειωθεί ότι τα προηγούμενα χρόνια είχαν γίνει στο Δήμο και τις δημοτικές επιχειρήσεις τόσες πολλές προσλήψεις που είχε φτάσει να είναι ένας από τους Δήμους με το μεγαλύτερο προσωπικό στην Ελλάδα.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:
ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ
Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι. Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια. Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819,
φαξ: 210-7226107
e-mail: chrapou@otenet.gr

ΗΠΑ ΣΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ Ο ΜΠΟΥΣ

Ο πλανητάρχης δεν είναι μόνο γυμνός, όπως αναφερόταν σε πολλά δημοσιεύματα του διεθνούς Τύπου με αφορμή τις πρόσφατες καταστροφές από τυφώνες που έπληξαν τη χώρα του. Αποδεικνύεται ότι ο Τζορτζ Μπους είναι και μόνος, σύμφωνα τουλάχιστον με τις τελευταίες πληροφορίες από την αμερικανική Γερουσία, η οποία αποφάσισε, με τη σύμφωνη γνώμη και των Ρεπουμπλικανών, να περιστείλει τις ευρείς εξουσίες που έχει περιβληθεί ο πρόεδρος εδώ και τέσσερα χρόνια –από την τρομοκρατική επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001– και ακόμα να τον θέσει υπό στενή επιτήρηση. Συγκεκριμένα, η Γερουσία αποφάσισε με μεγάλη πλειοψηφία να ζητήσει από τον Μπους να υποβάλει κάθε τρεις μήνες μια έκθεση πεπραγμένων για την πολιτική που ασκεί η κυβέρνησή του ιδιαίτερα στο θέμα του Ιράκ.

Η απόφαση αυτή αντανάκλα τον έντονο σκεπτικισμό που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται όλο και περισσότερο στις ΗΠΑ για τη σκοπιμότητα της εισβολής και κατοχής στο Ιράκ, για τον τρόπο που μεθοδεύτηκε, αλλά και για τους λόγους που εξυπηρετεί η παρατεινόμενη παραμονή εκεί των αμερικανικών δυνάμεων, οι οποίες μάλιστα αποδεκατίζονται συστηματικά.

Τον σκεπτικισμό προκάλεσαν αρχικά οι αποκαλύψεις για τα ψέματα που χρησιμοποιήθηκαν για να δικαιολογήσουν την εισβολή και το υπερβολικά υψηλό οικονομικό κόστος της όλης επιχείρησης, χάριν της οποίας ο πρόεδρος έχει αποδυναμώσει τις χρηματοδοτήσεις για απαραίτητους τομείς της κοινωνικής πολιτικής στις ΗΠΑ. Σε όλα αυτά προστέθηκαν αργότερα και οι αποκαλύψεις για την κατάσταση που επικρατεί στους τόπους κράτησης των συλληφθέντων μουσουλμάνων «τρομοκρατών», όπως στη βάση του Γκουαντανάμο στην Κούβα, στις φυλακές του Άμπου Γκράιμπ στο Ιράκ και αλλού, καθώς και οι πρόσφατες πληροφορίες για την ύπαρξη μυστικών φυλακών της CIA σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και για την παράνομη χρήση από τις αμερικανικές δυνάμεις όπλων μαζικής καταστροφής, όπως οι βόμβες λευ-

κού φωσφόρου που ρίχτηκαν πέρσι στη Φαλούτζα, πράγμα που παρά τις αρχικές διαψεύσεις το Πεντάγωνο υποχρεώθηκε να παραδεχτεί μόλις πριν από μερικές ημέρες.

Κατόπιν όλων αυτών και με δεδομένο το γεγονός ότι στο Ιράκ πρόκειται τον ερχόμενο μήνα να διεξαχθούν βουλευτικές εκλογές, η Γερουσία, με πρωτοβουλία Ρεπουμπλικανών γερουσιαστών, έθεσε το 2006 ως έτος μετάβασης του Ιράκ προς την πλήρη ανεξαρτησία και αρχή της αποχώρησης των αμερικανικών δυνάμεων που σταθμεύουν στη χώρα.

Μια απόφαση που ισχύει και για το Αφγανιστάν, από όπου μέσα στον επόμενο χρόνο η κυβέρνηση Μπους θα πρέπει να αποσύρει γύρω στους 4.000 στρατιώτες. Αυτό το τελευταίο μάλιστα αποτελεί και την αιτία για την οποία η Βρετανία ετοιμάζεται να αποστείλει 4.000 δικούς της στρατιώτες, ενώ παράλληλα, με δεδομένη την άρνηση των ευρωπαϊκών χωρών να συμμετάσχουν στην επιχείρηση αυτή, αναζητεί «συμμάχους» σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και NATO, όπως η Ν. Ζηλανδία, η Αυστραλία, ο Καναδάς, κ.ά.

ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ ΕΤΟΙΜΑΖΟΥΝ ΤΕΤΕΛΕΣΜΕΝΑ

Σε μια προσπάθεια να προκαταλάβουν τις διαπραγματεύσεις που πρόκειται να ξεκινήσουν για το μελλοντικό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου, η Βουλή της επαρχίας επρόκειτο χτες Πέμπτη να υιοθετήσει μια «διακήρυξη ανεξαρτησίας», η οποία προτάθηκε από το αντιπολιτευόμενο Δημοκρατικό Κόμμα Κοσσυφοπεδίου του Χασίμ Θάτσι, πρώην αρχηγού του UCK, αλλά ήταν βέβαιο ότι θα υποστηριζόταν από όλα τα αλβανικά κόμματα.

Μερικές ημέρες νωρίτερα, η αλβανική Βουλή στα Τίρανα είχε υιοθετήσει ένα αντίστοιχο ψήφισμα, περί «πλήρους ανεξαρτησίας» του Κοσσυφοπεδίου, το οποίο, όπως ήταν φυσικό, έγινε δεκτό από τους Κοσοβάρους Αλβανούς με μεγάλο ενθουσιασμό.

Πέρα από αυτό, οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου έχουν ξεκινήσει μια διαδικασία δημιουργίας τετελεσμένων, με σκοπό να εξα-

σφαλίσουν καθεστώς ανεξαρτησίας για την περιοχή τους με όλα τα μέσα, περιλαμβανομένης και της δυναμικής αναμέτρησης, καθώς σε ορισμένες περιοχές έχουν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους ένοπλες ομάδες οι οποίες δημιουργούν κλίμα πολέμου.

Και το κλίμα αυτό επιδεινώνεται από το γεγονός ότι η σερβική πλευρά προετοιμάζεται κι εκείνη για τις διαπραγματεύσεις που θα γίνουν (την περασμένη Τρίτη η σερβική κυβέρνηση ενέκρινε ομόφωνα το κείμενο των διαπραγματευτικών θέσεων που είχε προτείνει ο πρωθυπουργός Βόισλαβ Κοστούνιτσα), ενώ ο πρόεδρος Μπόρις Τάντιτς, από τη Μόσχα όπου βρισκόταν τις ημέρες αυτές, προειδοποίησε για επερχόμενη σύγκρουση, αν οι Αλβανοί του Κοσσυφοπεδίου επιδώσουν τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους, την οποία απορρίπτουν κατηγορηματικά οι Σέρβοι.

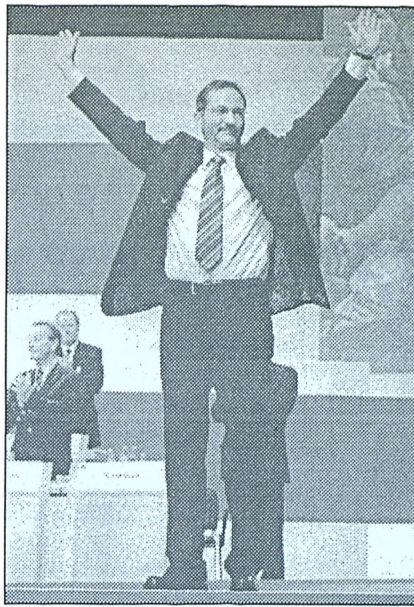
ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ... ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Μετά από έντονες διαβουλεύσεις και σκληρά παζάρια, που κράτησαν για δυο περίπου μήνες, μετά τις βουλευτικές εκλογές στη Γερμανία, τα δυο μεγάλα κόμματα της χώρας, οι Χριστιανοδημοκράτες και οι Σοσιαλδημοκράτες, κατάφεραν επιτέλους να σχηματίσουν την κυβέρνηση του αποκαλούμενου «μεγάλου συνασπισμού».

Μάλιστα, την απόφαση που αφορά στην πολιτική την οποία θα ασκήσει η νέα κυβέρνηση, επικύρωσαν σε έκτακτα συνέδρια τους και τα δυο κόμματα, οπότε την ερχόμενη εβδομάδα η Βουλή αναμένεται να επικυρώσει και την εκλογή της προέδρου των Χριστιανοδημοκρατών Άνγκελα Μέρκελ στη θέση του καγκελάριου.

Παρά την πανηγυρική ατμόσφαιρα που δημιούργησε η επίτευξη της συμφωνίας των δυο μεγάλων κομμάτων όμως, το ερώτημα που κυριαρχεί είναι τι θα καταφέρει μια τέτοια κυβέρνηση και, κυρίως, πόσο θα αντέξει την κατάσταση της αδράνειας στην οποία αναπόφευκτα θα βρεθεί πολύ σύντομα, αλλά και τη λαϊκή αντίδραση που αναμένεται ότι θα προκαλέσει.

Για την επίτευξη της συμφωνίας, οι ηγέτες και των δυο κομμάτων χρειάστηκε να κάνουν σοβαρές εκπνώσεις σε βασικές προγραμματικές θέσεις των παρατάξεών τους και να θέσουν ως πρώτη –και μοναδική προς το παρόν– προτεραιότητά τους: α) το νοικοκύρεμα των δημοσιονομικών, με στόχο να μειωθούν τα τεράστια ελλείμματα που παρουσιάζει η οικονομία της χώρας και β) την προσπάθεια αντιμετώπισης της ανεργίας, η οποία φαντάζει πλέον ως η σοβαρότερη πληγή, με τεράστιους κινδύνους για το μέλλον, ιδιαίτερα καθώς ορισμένες γερμανικές βιομηχανίες έχουν

ανακοινώσει ήδη ότι πρόκειται να προχωρήσουν σε μαζικές απολύσεις.

Δεν είναι γνωστό ακόμα ποια μέτρα θα χρησιμοποιήσει η νέα κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Είναι γνωστό όμως τι θα κάνει για να περιορίσει τα τεράστια ελλείμματα της οικονομίας, για τα οποία ήδη εξαγγέλλονται αποφάσεις που θα ισχύσουν από τον καινούργιο χρόνο και οι οποίες περιλαμβάνουν μέτρα σκληρής λιτότητας.

Χαρακτηριστικές είναι ωστόσο κάποιες επισημάνσεις αναλυτών που υποστηρίζουν ότι και με τα μέτρα αυτά δεν φαίνεται στον ορίζοντα κάποια γρήγορη επιστροφή της χώρας στην οικονομική ανάκαμψη, ενώ από την άλλη θεωρούν βέβαιο ότι η νέα κυβέρνηση θα κινείται στα τυφλά και χωρίς οράματα για το μέλλον, γεγονός που, με δεδομένες τις μεταξύ τους διαφορές (τις οποίες αναγκάστηκαν να παραμερίσουν), θα εντείνει τις τριβές μεταξύ των δυο κομμάτων. Πολύ περισσότερο καθώς το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα εξέλεξε προχτές πανηγυρικά ως νέο ηγέτη του τον 51χρονο Ανατολικογερμανό Μάτιας Πλάτσεκ, εκπρόσωπο μιας αριστερότερης τάσης μέσα στο κόμμα, σε αντικατάσταση του παραιτηθέντα Φραντς Μίντεφερινγκ.

ΒΡΕΤΑΝΙΑ Ο ΜΠΛΕΡ... ΣΚΟΝΤΑΨΕ

Ο ίδιος δηλώνει δημόσια ότι πρόκειται να αντιμετωπίσει δύσκολες ώρες. Η αλήθεια είναι όμως ότι ο Εργατικός πρωθυπουργός της Βρετανίας Τόνι Μπλερ βρίσκεται ήδη σε πολύ δύσκολη κατάσταση, η οποία μάλιστα έχει αρχίσει πριν από πολύ καιρό και τώρα απλώς επιδεινώνεται, καθώς αυξάνεται το κύμα αμφισβήτησης σε βάρος του, ιδιαίτερα μέσα στο ίδιο το κόμμα του, φτάνοντας στο βαθμό της πλήρους απόρριψης.

Έτσι, δεν έφταναν τα χαστούκια που έχει δεχτεί με αφορμή το κλίμα από τα ψέματα για την εισβολή στο Ιράκ, την υπόθεση Κέλι, αλλά και το μπάχαλο που προκάλεσε ως προεδρεύων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αντιμετωπίζει τώρα και μια ογκούμενη αντίδραση στις «μεταρρυθμίσεις» που θέλει να επιβάλει στη χώρα του και οι οποίες είναι καθαρά στα μέτρα τόσο της παγκοσμιοποίησης όσο και του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» που επιβάλλει κατά κύριο λόγο η Ουάσιγκτον.

Η γνωστή αλαζονεία και κυνικότητα που τον διακρίνουν όμως, δέχτηκαν ένα ισχυρό πλήγμα την περασμένη εβδομάδα, όταν σε συζήτηση στη Βουλή 49 από τους 354 Εργατικούς βουλευτές καταψήφισαν ένα νομοσχέδιο που είχε προταθεί με δική του ευθύνη και το οποίο προέβλεπε μεταξύ άλλων την παράταση της προσωρινής κράτησης υπόπτων μέχρι και 90 ημέρες.

Αλλά τα βάσανα του Μπλερ δεν σταματούν εδώ. Αντίθετα αναμένεται παραπέρα όξυνση του κλίματος που έχει δημιουργηθεί, καθώς ο βρετανός πρωθυπουργός επιμένει ότι θα προχωρήσει στο πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεων που έχει εξαγγείλει, για τον τομέα της εκπαίδευσης, της υγείας, των συντάξεων και των κοινωνικών παροχών. Σύντομα μάλιστα αναμένεται η πρώτη αντίδραση των «ανταρτών», που υπολογίζεται ότι θα αυξηθούν στους 89, με αφορμή ένα σχέδιο για την καθιέρωση αστυνομικών ταυτοτήτων.

ΙΣΡΑΗΛ ΝΕΟ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑ Η ΚΟΝΤΟΛΙΖΑ

«Μεγάλο βήμα προς τα εμπρός» χαρακτήρισε η αμερικανίδα υπουργός Εξωτερικών Κοντολιζα Ράις τη συμφωνία που επέβαλε η ίδια στην ισραηλινή κυβέρνηση και την Παλαιστινιακή Αρχή και η οποία επιτρέπει στους Παλαιστίνιους να ανοίξουν ένα μεθοριακό πέρασμα επικοινωνίας με την Αίγυπτο αλλά και με το Ισραήλ στην περιοχή της Ράφα και παράλληλα την εγκαθίδρυση λεωφοριακής γραμμής που θα συνδέει την Γάζα με την περιοχή της Δυτικής Όχθης.

Χαρακτηριστικά, ο πάντα αισιόδοξος ύπατος εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Χαβιέρ Σολάνα, που συμμετείχε στη διαδικασία, δήλωσε ότι «οι Παλαιστίνιοι θα ελέγχουν για πρώτη φορά διεθνή σύνορα προς τον έξω κόσμο».

Η συμφωνία είναι πράγματι σημαντική, καθώς βρίσκεται στο πλαίσιο της διαδικασίας για τη δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους. Ωστόσο θα πρέπει να επισημανθεί ότι η συμφωνία επιτρέπει, η επικοινωνία από το πέρασμα της Ράφα, που θα γίνεται υπό την επιτήρηση αιγυπτίων και ευρωπαίων αξιωματούχων, να παρακολουθείται στενά, μέσω κλειστού κυκλώματος, και από τις ισραηλινές αρχές, οι οποίες «θα μπορούν να εκφράζουν άποψη για τους ταξιδιώτες», αν και δεν θα έχουν δικαίωμα να σταματήσουν άτομα θεωρούμενα ύποπτα, όπως είχαν ζητήσει αρχικά.

Από την άλλη, για την επικοινωνία Γάζας-Δυτικής Όχθης, οι ισραηλινές αρχές δεσμεύτηκαν να άρουν τα μπλόκα που έχουν εγκαταστήσει σε διάφορα σημεία μεταξύ των δυο περιοχών, αλλά «όταν αυτό καταστεί δυνατό».

Παραλίγο Χιροσίμες στη γειτονιά μας

του Νίκου Ράπτη

Οταν οι γνωστοί καλοντυμένοι κύριοι και οι γνωστές καλοντυμένες κυρίες (που συνήθως έχουν και το διπλωμάτκι τους από την αλλοδαπή) στριμωχτούν σε κάποια συζήτηση περί κοινωνικών θεμάτων, τότε καταφεύγουν πάντοτε στην έννοια της «ευνομούμενης» πολιτείας. Εάν στη συνέχεια τους ρωτήσει κάποιος, ποιοι είναι υπεύθυνοι να κρατάνε τις πολιτείες «ευνομούμενες» η απάντηση είναι: οι ηγέτες της πολιτείας. Δηλαδή, οι καλοντυμένοι κύριοι και κυρίες (υπό μορφή πολιτικών) που βγαίνουν στα παράθυρα των τηλεοράσεων του κόσμου, οι ανάλογοι συνάδελφοί τους που το γλεντάνε στα διάφορα κοινοβούλια του κόσμου και τέλος οι καλοντυμένοι (αλλά πολύ σοβαροί) κύριοι και κυρίες που έχουν κρυφτεί μέσα στα Ανώτατα Δικαστήρια του κόσμου.

Συνεπώς επειδή η ευνομούμενη πολιτεία, σύμφωνα με όλους τους ως άνω κυρίους και κυρίες, είναι ένα πολύτιμο αγαθό, προκύπτει ότι οι ηγέτες που προσφέρουν αυτό το αγαθό πρέπει να είναι επίσης «πολύτιμοι».

Ας κάνουμε τον κόπο να ερευνήσουμε πόσο πολύτιμοι είναι αυτοί οι ηγέτες. Ας αρχίσουμε από την κορυφή (της κορυφής), τον Πατέρα της Νίκης του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και γόνο ευγενών της Μεγάλης Βρετανικής Αυτοκρατορίας, τον Ουίνστον Τσώρτσιλ. «Ο Ουίνστον Τσώρτσιλ θεωρούσε ότι τα δηλητηριώδη αέρια ήταν ό,τι έπρεπε για χρησιμοποίηση κατά των "απολίτιστων" φυλών (ιδιαίτερως κατά των Κούρδων και των Αφγανών)». (Νόαμ Τσόμσκι, Έτος 501, Εκδόσεις Τόπος, 1994, σελ. 31).

Ας κατέβουμε λίγο πιο χαμηλά, π.χ. στον Χάρυ Τρούμαν, Πρόεδρο των ΗΠΑ (την κορωνίδα της Δύσης). Επτά μόνο μήνες μετά την ατομική βόμβα στο Ναγκασάκι ο Τρούμαν είπε στον Στάλιν ότι τα σοβιετικά στρατεύματα πρέπει να αποχωρήσουν από το Ιράν (όπου είχαν πάει με συμφωνία και των ΗΠΑ για να προφυλάξουν τα πετρέλαια από τον Χίτλερ) μέσα σε 48 ώρες. Ο Στάλιν έφυγε από το Ιράν σε 24 ώρες! (Daniel Ellsberg, στο *Protest and Survive*, επιμέλ. E.P. Thompson, 1981, Monthly Review Press, σελ. ii). Όταν ένας άνθρωπος όπως ο Στάλιν τρομάζει από έναν Τρούμαν, καταλαβαίνει κανείς την ηθική του Τρούμαν σε σχέση με τα πυρηνικά όπλα.

Ο κατάλογος των «πολύτιμων» ηγετών είναι μακρύς. Ας προχωρήσουμε λίγο ακό-

Προταθείσα χάραξη της διώρυγας από τον Κόλπο της Άκαμπα μέχρι τη Μεσόγειο.

μα.

— Το 1953, ο Αϊζενχάουερ απειλεί με πυρηνικά την Κίνα για να συμβιβαστεί στον πόλεμο της Κορέας.

— Το 1954, ο (απιθάνου βαρβαρότητας) υπουργός των Εξωτερικών των ΗΠΑ J.F. Dulles προσφέρει στον πρωθυπουργό της Γαλλίας Bidault 3 τακτικά πυρηνικά όπλα για να απελευθερώσει τους γάλλους στρατιώτες που είχαν εγκλωβιστεί στο Ντιενμπιενφού στο Βιετνάμ.

— Το 1958, πάλι ο Αϊζενχάουερ έδωσε απόρρητη εντολή να χρησιμοποιηθούν πυρηνικά εάν το Ιράκ έμπαινε στην περιοχή πετρελαίων του Κουβέιτ. (σ.σ.: πάντα η ιστορία διδάσκει!)

— Δεν χρειάζεται να συνεχίσουμε τον κατάλογο. Ας σταματήσουμε στο «Λευκό Ιππότη», τον Κένεντυ, ο οποίος για περίπου 7 λεπτά θα είχε ανατινάξει τη Γη στον αέρα κατά την «κρίση των πυραύλων» στην Κούβα, το 1962.

Δυστυχώς, θα πρέπει να παραδεχτούμε ότι γι' αυτούς τους πολύτιμους ηγέτες ήταν πολύ εύκολο να περάσουν για έγκρι-

ση από τους πολίτες τους την πολεμική πυρηνική απειλή. Απλώς θα ανέφεραν ότι εξολοθρεύουν «κουμμούνια», ή εξασφαλίζουν βενζίνη για τα αυτοκίνητά τους, κ.λπ.

Το πράγμα, για τους ηγέτες, δυσκολεύει στα «ειρηνικά πυρηνικά», γιατί πρέπει κανείς να είναι ή ηλίθιος ή πλούσιος για να δεχτεί να πεθάνει από ραδιενέργεια. Οι απλοί άνθρωποι θέλουν να ζήσουν όσο παίρνει.

Ας δούμε αυτά τα «ειρηνικά πυρηνικά» μέσα από ένα κείμενο που έχει τρομακτικό ενδιαφέρον:

Το 1956 στη Γη είχαν διαδοθεί τα αντιβιοτικά, ο Χρυσόσσοφ είχε αποκηρύξει τον Στάλιν, ο Νάσερ είχε εθνικοποιήσει το Σουέζ το οποίο βομβάρδισαν μετά οι Αγγλογάλλοι, στην Ελλάδα υπουργός Δημοσίων Έργων ήταν ο (εκκολαπτόμενος εθνάρχης) Καραμανλής, ο Μακάριος είχε σταλεί εξορία, κ.λπ., κ.λπ.

Όμως τη χρονιά αυτή του '56, στο περίφημο πυρηνικό ίδρυμα Lawrence Radiation Laboratory, στο Livermore των ΗΠΑ, συστήθηκε μια ομάδα για να εξετά-

σει τη δυνατότητα κατασκευής μιας διώρυγας από τον Κόλπο της Ακαμπα στην Ερυθρά Θάλασσα μέχρι τη Μεσόγειο, βόρεια της Γάζας (βλέπε χάρτη) με τη χρησιμοποίηση πυρηνικών εκρήξεων! Η έκθεση που συνέταξε η ομάδα έμεινε επτασφράγιστο μυστικό. [Εμείς ξεθάψαμε το θέμα μέσα από μια μελέτη στο έντυπο του Τμήματος Υδάτινων Οδών και Λιμένων του Συλλόγου Πολιτικών Μηχανικών των ΗΠΑ (ASCE), όπου δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά (τεύχος Αυγούστου 1969)! Απ' ό,τι ξέρουμε, το θέμα δεν έχει δημοσιευτεί στον παραδοσιακό Τύπο.]

Δώδεκα χρόνια αργότερα, το 1968, ξανάγινε η μελέτη με τη χρησιμοποίηση των δεδομένων που είχαν προκύψει από το «ειρηνικό» πυρηνικό πρόγραμμα «Plowshare».

Το μήκος της διώρυγας θα ήταν περίπου 300 χλμ. Το πλάτος στην επιφάνεια του νερού για την κίνηση των πλοίων θα ήταν τουλάχιστον 180 μέτρα και βάθος 25 μέτρα (βεβαίως το ολικό πλάτος του ορύγματος θα ήταν περίπου 400 μέτρα και το βάθος περίπου 70 μέτρα). Από τα 300 χλμ. το μεγαλύτερο κομμάτι ήταν στο επίπεδο της θάλασσας και η εξόρυξη θα ήταν εύκολη. Όμως υπήρχε ένα κομμάτι γύρω στα

16 χλμ. που πέρναγε μέσα από βουνά μεγίστου ύψους περίπου 560 μέτρων από (σκληρό πέτρωμα) βασάλτη στην περιοχή της Μπερ Σέβα.

[Μικρή παρένθεση: Η βόμβα στη Χιροσίμα (και το Ναγκασάκι) ήταν περίπου 20 χιλιοτόνων. Ο ένας χιλιοτόνος ισοδυναμεί με 1.000 τόνους κοινού δυναμίτη. Ο ένας μεγατόνος είναι 1.000 χιλιοτόνοι. Δηλαδή ο ένας μεγατόνος ισοδυναμεί με 50 Χιροσίμες.]

Η νέα μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για το κομμάτι των 16 χλμ. μέσα στο βασάλτη έπρεπε να χρησιμοποιηθούν πυρηνικά των 15 μεγατόνων (που είναι και το μέγιστο όριο που έχει θεσπισθεί για τα ειρηνικά πυρηνικά). Δηλαδή θα έπρεπε να σκάσουν συγχρόνως 750 Χιροσίμες για να γίνουν μερικά χιλιόμετρα διώρυγας. Και αυτό θα έπρεπε να επαναληφθεί αρκετές φορές.

Η Ιερουσαλήμ απέχει γύρω στα 75 χλμ. από την περιοχή Μπερ Σέβα των εκρήξεων. Το Τελ Αβίβ απέχει 90 χλμ. Τα παράλια της Κύπρου απέχουν γύρω στα 390 χλμ. (Η Αθήνα βρίσκεται σε απόσταση περίπου 1.400 χλμ.).

Το έργο τελικά δεν έγινε. Όχι γιατί υπήρχε κίνδυνος για τους λαούς της περιοχής

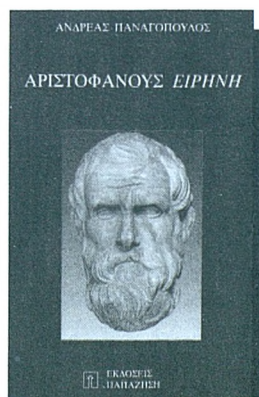
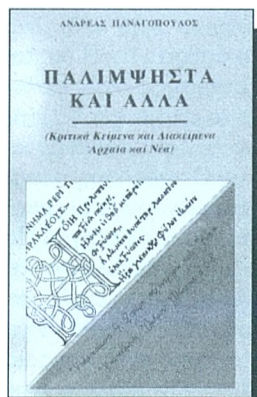
από τη ραδιενέργεια (αυτό το είχαν «βολέψει» οι επιστήμονες: δεν θα υπήρχε κίνδυνος από τις 750 Χιροσίμες), αλλά γιατί υπήρχε κίνδυνος για την Ιερουσαλήμ λόγω σεισμού από τις πυρηνικές εκρήξεις!

Θα είχε ενδιαφέρον να ακούσει κανείς τις απόψεις των παραπάνω κυρίων και κυριών για όλα αυτά.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Το 1958 ένας άνθρωπος, που είναι βέβαιο ότι σε κάποιο σημείο της ιστορίας της η ανθρωπότητα θα τον περάσει από μια Νυρεμβέργη, έστω και πεθαμένο, ο αμερικανολύγος πρόσφυγας και μετανάστης **Edward Teller** πήγε στη Γενεύη και σαν αντιπρόσωπος του αμερικανικού λαού έβγαλε λόγο σε μια Διεθνή Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, που είχε θέμα «τις ειρηνικές χρήσεις της ατομικής ενέργειας». Εκεί λοιπόν, στη Γενεύη, ο Teller παρουσίασε την «Επιχείρηση Λεπίδα του Αρότρου» («Project Plowshare»), που ξεκίνησε το αμερικανικό έθνος για να «διορθώσει τον πλανήτη μας γιατί είναι λιγάκι ελαττωματικός»! (βλ. Νίκος Ράπτης, *Ο εφιάλτης των πυρηνικών*, Εκδόσεις Καρρέ, 1986, σελ. 195).

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΖΟΠΟΥΛΟΣ

εκδόσεις παπαζιση από το 1929

ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2 – 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ: 210 38 38 020 – 38 22 496, FAX: 210 38 09 150 – E-mail: papazisi@otenet.gr
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΗΩΛΕΙΟ 11 – ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ, ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5 – 105 64 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: 210 32 16 148, FAX: 210-33 13 074

Ο κ. Λαμπράκης παρεισφύρει στο νόμο για τους δεσμούς του Πολιτισμού

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Δυο μέρες μετά τα Χριστούγεννα του 1994, στις 27 Δεκεμβρίου, δημοσιεύεται στην *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως* ο νόμος 2273, με τις υπογραφές των υπουργών Α. Πεπονή (Προεδρίας της Κυβερνήσεως), Α. Παπαδόπουλου (Οικονομικών), Θ. Μικρούτσικου (Πολιτισμού), Κ. Σημίτη (Εμπορίου) και Γ. Δασκαλάκη (αναπληρωτή Εσωτερικών). Ήταν ένας μοιραίος νόμος, καθοριστικής σημασίας για μεγάλους πολιτιστικούς θεσμούς όπως η Εθνική Λυρική Σκηνή, κυρίως όμως ωφέλησε τελικά το Μέγαρο Μουσικής. Συντάκτης-εισηγητής ήταν ο τότε υπουργός Πολιτισμού Θάνος Μικρούτσικος. Μαζί του συνυπέγραφε και ο Πρόεδρος του «Συλλόγου οι Φίλοι της Μουσικής» Χρήστος Λαμπράκης.

Εντεκα χρόνια μετά, αναζητούνται στην εφαρμογή αυτού του νόμου οι αιτίες της κακοδαιμονίας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και τα σημερινά αδιέξοδα στη λειτουργία της. Στον ίδιο νόμο αναζητείται και η τυχόν διασύνδεση του Μεγάρου και της Λυρικής εις βάρος της δεύτερης.

Το τελευταίο διάστημα η κρίση στην ΕΛΣ έχει κορυφωθεί. Ανεξάρτητα από τις απόψεις που μπορεί να έχει ο κάθε σχετιζόμενος με το θέμα, όλοι συμφωνούν σε ένα πράγμα: ποτέ στην ιστορία της η Λυρική δεν είχε περάσει τόσο σοβαρή κρίση όσο η σημερινή.

Επειδή ακριβώς το παραγόμενο πολιτιστικό προϊόν της ΕΛΣ απευθύνεται σε συγκεκριμένο κοινό (κατά πολύ μεγαλύτερο όμως απ' όσο θα φανταζόταν κανείς), η κρίση που ξέσπασε με την παραίτηση του καλλιτεχνικού διευθυντή της στο τέλος του καλοκαιριού θεωρήθηκε ως κάτι το ξαφνικό. Δεν ήταν όμως. Οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ γνώριζαν και κατά κάποιο τρόπο το περιέμεναν. Από την εποχή ακόμα που το Μέγαρο σχεδίαζε την «Οπερά» του.

Το *Αντί* έχει παρακολουθήσει το τε-

λευταίο διάστημα τα τεκταινόμενα περί την ΕΛΣ. Αναρωτηθήκαμε, αναζητήσαμε και βρήκαμε. Μιλήσαμε με τον κ. Άλκη Μπαλτά, πρώην καλλιτεχνικό διευθυντή της ΕΛΣ (ο οποίος είχε φύγει κακήν κακώς από τη Λυρική διότι δεν ενέδωσε σε υπουργικές υποδείξεις πρόσληψης υπαλλήλου) και με τον κ. Γιώργο Κουρουπό, πρώην πρόεδρο του Δ.Σ. Ενημερωθήκαμε αναλυτικά για τις απόψεις των μελών της Εταιρείας για τη δημιουργία νέου κτηρίου Ελληνικής Λυρικής Σκηνής και Ακαδημίας «Μαρία Κάλας», και μιλήσαμε και με εργαζόμενους στην ΕΛΣ. Δεν συμφωνούσαν κατ' ανάγκη όλοι, ούτε στις απόψεις ούτε στις εκτιμήσεις τους. Επιδιώξαμε με επιμονή να πληροφορηθούμε και τις απόψεις του κ. Λουκά Καρυτινού. Ψάξαμε τηλέφωνα, αφήσαμε μηνύματα, μιλήσαμε με φιλικά του πρόσωπα. Πλην όμως, εις μάτην.

Ο ΝΟΜΟΣ 2273

Απ' όσα καταγράψαμε –σπουδαία όλα, ακόμα και τα επιμέρους ή τα του παρασκηνίου– αυτό που ιεραρχήσαμε ως σπουδαιότερο είναι ο νόμος 2273

στον οποίο αναφερθήκαμε στην αρχή του κειμένου.

Το άρθρο 10 του νόμου αφορά τη λειτουργία της Λυρικής· σύμφωνα με αυτό, §1: «Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με έδρα την Αθήνα και επωνυμία Εθνική Λυρική Σκηνή, που εποπτεύεται από τον Υπουργό Πολιτισμού. Η Ε.Λ.Σ. δεν υπάγεται στις διατάξεις για το δημόσιο λογιστικό, τις διατάξεις για τις δημόσιες προμήθειες και τα δημόσια έργα, λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο και ειδικότερα από τις διατάξεις του παρόντος νόμου». Κανένας δημόσιος ή πολιτικός (πλην του υπουργικού) έλεγχος λοιπόν!

Σύμφωνα με το άρθρο 11: «Η διοίκηση και η διαχείριση της Ε.Λ.Σ. ασκείται από το Δ.Σ., το οποίο αποτελείται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τρεις συμβούλους. Ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού». Αλλά και ο καλλιτεχνικός διευθυντής «διορίζεται από τον Υπουργό Πολιτισμού». «Ο καλλιτεχνικός διευθυντής έχει τις εξής αρμοδιότητες: καταρτίζει τον καλλιτεχνικό προγραμματισμό κάθε περιόδου. Καταρτίζει τον προϋπολογισμό κάθε έργου και κάθε παράστασης και κάθε εκδήλωσης γενικά. Είναι υπεύθυνος για την όλη και εντός του προϋπολογισμού της Ε.Λ.Σ. προετοιμασία, οργάνωση και εκτέλεση κάθε καλλιτεχνικής παραγωγής. [...] στο πλαίσιο του προϋπολογισμού προσλαμβάνει με σύμβαση ορισμένου χρόνου ή καταρτίζει συμβάσεις έργου με το καλλιτεχνικό

κό και τεχνικό προσωπικό, προσλαμβάνει συνεργάτες, μετακαλεί συγκροτήματα ή καλλιτέχνες, υπογράφει τις συμβάσεις πρόσληψης και μετάκλησης των παραπάνω και ορίζει τους καλλιτεχνικούς και μη όρους της απασχόλησής τους και τις αμοιβές τους, συμφωνεί τους όρους και τις αμοιβές των συμβάσεων εργασίας και έργου του καλλιτεχνικού προσωπικού και έχει πειθαρχική εξουσία σε πρώτο βαθμό για το καλλιτεχνικό και τεχνικό προσωπικό. Αποφασίζει για τις παραστάσεις, τις εμφανίσεις σε φεστιβάλ, προτείνει στο Δ.Σ. σχέδιο του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας, προτίσεται των διοικητικών υπηρεσιών, εποπτεύει και συντονίζει τη λειτουργία τους, έχει δικαίωμα έγκρισης λειτουργικών δαπανών στα πλαίσια του προϋπολογισμού, εισηγείται την πρόσληψη διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού». Ο απόλυτος άρχων λοιπόν της Λυρικής είναι ο καλλιτεχνικός διευθυντής της, ο οποίος δίνει λογαριασμό μόνο στον υπουργό Πολιτισμού. Στον υπουργό Πολιτισμού εξάλλου χορηγούνται όλα τα στοιχεία ελέγχου της λειτουργίας της Λυρικής. Ακόμη, ο νόμος προβλέπει το διορισμό και δύο αναπληρωτών διευθυντών. Ο κ. Καρυτινός δεν είχε αναπληρωτές διευθυντές.

Ο πρώην πρόεδρος του Δ.Σ. της Λυρικής Γιώργος Κουρουπός ξεκαθαρίζει την άποψή του ευθύς εξαρχής: «Ο νόμος του 1994 έφερε δύο θετικά πράγματα. Πρώτον, διευρυμένες αρμοδιότητες στον καλλιτεχνικό διευθυντή, ώστε καλλιτεχνικά να μπορούσε να κάνει ό,τι θέλει, χωρίς δυνατότητα παρέμβασης οποιουδήποτε οργάνου και, δεύτερον, τα οικονομικά της Λυρικής παύουν να περνούν από το δημόσιο λογιστικό». Άρα, «απέφευγε κανείς όλες τις αγκυλώσεις που προέκυπταν από παρεμβολή – ούτε καν από τον Πάρεδρο». Σ' αυτό συμφωνεί και ο πρώην καλλιτεχνικός διευθυντής Α. Μπαλτάς: «Οι δυνατές εξουσίες λειτούργησαν θετικά». Έτσι, τρεις καλλιτεχνικοί διευθυντές, Μπαλτάς, Κούκος και Καρυτινός, δούλεψαν με λυμένα χέρια, με μια ευελιξία στη Λυρική «που δεν την είχε παλιά». Έντεκα

χρόνια μετά την ψήφιση του νόμου, η πραγματικότητα απέδειξε ότι «λύθηκαν τα χέρια, αλλά δεν λύθηκαν τα προβλήματα».

ΠΟΙΑ ΧΕΡΙΑ ΑΚΡΙΒΩΣ ΛΥΘΗΚΑΝ;

Υπάρχουν εκείνοι που θεωρούν ότι ο νόμος ήταν για καλό, αφού είχε καλές προθέσεις. Πλην όμως οι προθέσεις μπορεί να ήταν καλές – αυτό βέβαια μπορεί να ελεγχθεί, ειδικά ως προς τις υπουργικές – αλλά ως γνωστόν με τέτοιες είναι σπαρμένοι και ο δρόμος προς την Κόλαση.

Λέγεται από ορισμένους ότι δεν έχει σχέση η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η ΕΛΣ με την «Όπερα Λαμπράκη» και τα σχέδια του μουσικόφλου εμπνευστή της. Ο κ. Κουρουπός μάλιστα θεωρεί ότι «η κόντρα με το Μέγαρο αποπροσανατολίζει. Το κυρίως πρόβλημα είναι το κτηριακό. Το Μέγαρο με τη νέα αίθουσα λειτουργεί ασφαλώς ανταγωνιστικά. Δεν φταίει ο Λαμπράκης που έφτιαξε το κτήριο αυτό. Φταίει το κράτος που επί πενήντα και πλέον χρόνια δεν έφτιαξε το κτήριο που έπρεπε για τη Λυρική». Γιατί έγινε αυτό; «Διότι γενικώς –και όχι κατ' επιλογήν– οι πολιτικοί δεν είναι καθόλου ανδρείοι».

Η διαπίστωση ότι δεν φταίει ο κ. Λαμπράκης είναι μάλλον λανθασμένη. Διότι δεν έφτιαξε απλά «ένα κτήριο». Η σχέση του κ. Λαμπράκη και της Λυρικής αποδεικνύεται από όσα αναγράφονται στο νόμο. Εκεί που ο κ. Λαμπράκης συνυπογράφει με τον τότε υπουργό Πολιτισμού και αυτό καταγράφεται στο κείμενό του νόμου.

Εθνικό Θέατρο, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Κρατική Ορχήστρα Ελληνικής Μουσικής, Ορχήστρα των Χρωμάτων, Εθνικό Κέντρο Βιβλίου, Εθνική Λυρική Σκηνή... Όλοι αυτοί οι πολιτιστικοί θεσμοί αναφέρονται μέσα στο νόμο. Είναι όλοι τους κρατικοί και συνυπάρχουν σε ένα νόμο στον οποίο συμπεριλαμβάνεται και ένας ιδιωτικός θεσμός! Με πρόεδρο τον κ. Χρήστο Λαμπράκη, ο οποίος αναφέρεται και ονομαστικώς σε αυτόν. Και όλως τυχαίως οι παραπάνω κρατικοί θεσμοί βρέθηκαν κατόπιν αντιμέτωποι με μεγάλα προβλήματα που γιγαντώ-

θηκαν την τελευταία δεκαετία και είναι κατά κύριο λόγο συνέπεια της εφαρμογής του συγκεκριμένου νόμου. Σχετικά με την ύπαρξη προβλημάτων συμφωνεί και ο πρώην καλλιτεχνικός διευθυντής της ΕΛΣ Α. Μπαλτάς. Εκτιμά όμως διαφορετικά τις αιτίες τους. Θεωρεί ότι «φταίει ένα και μόνο πράγμα: το μη πραγματικό ενδιαφέρον της Πολιτείας για τον σοβαρό πολιτισμό» (σ.σ.: φυσικά ισχύει και αυτό).

Στον ίδιο νόμο λοιπόν και υπό τον γενικό τίτλο «Εθνικό Θέατρο, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος και άλλες διατάξεις», στις «άλλες διατάξεις περιλαμβάνονται και αυτές για την ίδρυση και λειτουργία του Μουσικού και Εκπαιδευτικού Οργανισμού Ελλάδος από το Ελληνικό Δημόσιο και το Σύλλογο οι Φίλοι της Μουσικής». Εδώ ακριβώς συνυπογράφουν ο υπουργός και ο κ. Χ. Λαμπράκης. Σύμπτωση;

Αυτό τα λέει όλα: άρθρο 8: «ο Οργανισμός απολαμβάνει οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας, λειτουργεί σύμφωνα με τις αρχές της ιδιωτικής οικονομίας, δεν υπόκειται σε κρατικό έλεγχο σκοπιμότητας, αλλά μόνο σε έλεγχο νομιμότητας της διαχείρισης των κρατικών επιχορηγήσεων και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού». Σύμφωνα δε με την §6: «Το Διοικητικό Συμβούλιο διοικεί τον Οργανισμό, διαχειρίζεται ελεύθερα την περιουσία του και αποφασίζει για όλα τα ζητήματα που αφορούν στην εκτέλεση των σκοπών του και γενικά ασκεί κάθε εξουσία που απορρέει από τον Οργανισμό του και τους Νόμους»...

Και όχι μόνον αυτό. Ο Οργανισμός του κ. Λαμπράκη **εξαιρείται του Φ.Π.Α.** (κάτι που δεν συμβαίνει με τους υπόλοιπους κρατικούς φορείς που αναφέρονται στο νόμο). Έτσι το Μέγαρο καθίσταται ανταγωνιστικό στις τιμές των εισιτηρίων.

Άρθρο 8, §10: «Ο Οργανισμός [σ.σ. του κ. Λαμπράκη], απολαμβάνει όλων γενικά των δικαστικών και ουσιαστικών προνομίων και ατελειών οι οποίες προβλέπονται για το Ελληνικό Δημόσιο στο Κ.Δ. 26/7/10.8.1944. [...] οι συμβάσεις δωρεών, οι προς τον Οργανισμό

χρηματικές παροχές, επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις, κληροδοσίες και δωρεές οποιουδήποτε φυσικού προσώπου απαλλάσσονται κάθε φόρου, τέλους, χαρτοσήμου, δικαιώματος ή εισφοράς υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων ή εισφοράς υπέρ του Ταμείου Συντάξεως Νομικών». Καμία αναφορά στον Φ.Π.Α. Αντίθετα **όλοι οι άλλοι Οργανισμοί που αναφέρονται στο νόμο υποχρεούνται στην καταβολή Φ.Π.Α.** Για παράδειγμα, όσον αφορά τη Λυρική: άρθρο 11, §18: «Η Ε.Λ.Σ. έχει όλα τα δικονομικά και ουσιαστικά προνόμια του Δημοσίου που προβλέπονται από το από 26.7/10.8.1944 Κ.Δ. ή από άλλες διατάξεις και απαλλάσσεται γενικά από κάθε φόρο, τέλος χαρτοσήμου, δασμό, δικαίωμα ή εισφορά υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου, **εκτός από το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας**».

Ανεξέλεγκτους καλλιτεχνικούς διευθυντές, υπουργούς Πολιτισμού και διοικητικά συμβούλια — αυτό δημιούργησε ο νόμος του 1994. Θα πρέπει λοιπόν να ενημερωθεί η κοινή γνώμη πότε κατατέθηκαν ισολογισμοί και πότε ελέγχθηκαν. Και μάλιστα πότε ελέγχθηκαν οι αποφάσεις και τα συμβάντα στη Λυρική, ειδικά την τελευταία τριετία.

Αληθεύει πως ο κ. Καρυτινός ουδέποτε απάντησε και ουδέποτε χορήγησε οικονομικά στοιχεία σε μελέτη σκοπιμότητας της εταιρείας Makenzi (ανακαινίζει αυτή τη στιγμή το Μπολσό), για τη λειτουργία της όπερας, όταν μεγαλύτερες όπερες του εξωτερικού χορήγησαν πρόθυμα τέτοιου είδους στοιχεία;

Αληθεύει ότι ο κ. Καρυτινός κατήγγειλε και τυπικά την καλλιτεχνική επιτροπή της Λυρικής;

Είναι αλήθεια ότι, μεσούσης της κρίσης για το κτηριακό, ο κ. Καρυτινός δήλωσε ενώπιον συνδικαλιστών: «δεν θα με πείραζε να πηγαίνω στο Μέγαρο και να κάνω παραγωγές», αποδυναμώνοντας έτσι την άσκηση πίεσης για τη δημιουργία του κτηρίου της Λυρικής;

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ

Είναι σαφές πως η εξασφάλιση της λειτουργίας της Λυρικής εξαρτάται άμεσα από τη δημιουργία του νέου κτηρίου. Σ' αυτό συμφωνούν οι πάντες.

Ακόμα και ο κ. Καρυτινός, αφού παρόλο που «δεν θα τον πείραζε να πηγαίνει στο Μέγαρο και να κάνει παραγωγές», ωστόσο αυτός είναι επίσημα ο λόγος της παραίτησής του.

Ας δούμε όμως τι υποστηρίζαν πολιτικοί και καλλιτέχνες για το θέμα απόκτησης κτηρίου από τη Λυρική Σκηνή:

Ελισάβετ Παπαζώη (Πρακτικά ημερίδας για το κτήριο Όπερας και Μουσικής Ακαδημίας «Μαρία Κάλας»): *Έχω την εντύπωση ότι όλοι όσοι παρενέσκημαστε σε αυτή την ημερίδα είμαστε θερμοί υποστηρικτές ή τουλάχιστον ενδιαφερόμαστε να αποκτήσει επιτέλους η Εθνική Λυρική Σκηνή το δικό της κατάλληλο κτήριο.*

Αλέκα Παπαρήγα (χαιρετισμός στην ίδια ημερίδα): *Θα ήθελα να σας εκφράσω για μια ακόμα φορά τη σταθερή θέση και συμπαράσταση του ΚΚΕ στο δικαίωμα για την ανέγερση νέου κτηρίου της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.*

Φώτης Κουβέλης (χαιρετισμός στην ημερίδα): *Είμαι εδώ, ακριβώς γιατί αγωνίζομαι με όλες δυνάμεις διαθέτω, μαζί με άλλους, δυστυχώς ελάχιστους, συναδέλφους, στη Βουλή, προκειμένου αυτό το όραμα, όραμα πολλών, να γίνει πραγματικότητα.*

Γ. Κουρουπός: *Δεν εξυπηρετεί τις ανάγκες το κτήριο. Όσο αυξάνεται ο αριθμός των παραστάσεων η λειτουργία του θεάτρου δεν τις σηκώνει, δεν επαρκεί.*

Α. Μπαλτάς: *Σημαντικό το θέμα του κτηρίου. Στεναχώρια για πολλά χρόνια.*

Βάσω Παπαντωνίου (πρόεδρος της Εταιρείας για τη δημιουργία νέου κτηρίου Ελληνικής Λυρικής Σκηνής και Ακαδημίας «Μαρία Κάλας»): *Το μέλλον της Λυρικής είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη δημιουργία του κτηρίου.*

ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΤΕΓΑΣΤΕΙ Η ΛΥΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΟΠΕΡΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ;

Στο ερώτημα αυτό ας δούμε δυο απαντήσεις:

«Φαντάζομαι ότι θα υπάρχουν τρομακτικές δυσκολίες στο ιδιοκτησιακό θέμα, δεδομένου ότι μπορεί να έχει χρηματοδοτηθεί από το Δημόσιο, αλλά ανήκει σε ιδιωτικό φορέα» (Σ. Κονταράτος).

«Θα πρέπει να το ήθελαν και οι δύο.

Φρονώ ότι δεν το θέλουν και οι δύο: Οι εργαζόμενοι διότι φοβούνται ότι θα υπάρξει τελικώς καπέλωμα και ότι θα πάψει να είναι ανεξάρτητος εθνικός φορέας, και ο κ. Λαμπράκης υποθέτω επειδή φοβάται αυτές τις κατεστημένες νοοτροπίες των εργαζομένων της Λυρικής και γιατί κάτι τέτοιο θα μείωνε τη δική του φιλοδοξία για την πολιτική του Μεγάρου. Αν συμφωνούσαν και οι δύο, έστω και ως προσωρινή λύση, η κυβέρνηση θα έβρισκε τρόπο να λύσει το νομικό ζήτημα που προκύπτει από το ιδιοκτησιακό καθεστώς. Θα ήταν μια καλή λύση με μόνο φόβο το ουδέν μονιμότερο του προσωρινού» (Γ. Κουρουπός).

ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΑ ΑΛΛΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:

- Γιατί το Υπουργείο Πολιτισμού δεν έχει κάνει ακόμα αποδεκτή την παραίτηση Καρυτινού και δεν έχει ορίσει αντικαταστάτη, αφήνοντας έτσι ακέφαλη και πρακτικά αδιοίκητη τη Λυρική; Όταν μάλιστα αυτό χρονικά συμπίπτει με την έναρξη λειτουργίας της «Αίθουσας Τριάντη» (γνωστής και ως «Όπερας Λαμπράκη»);

- Πολέμησε ο κ. Λαμπράκης τη Λυρική;

- Ποιος ο ρόλος του Δήμου Αθηναίων (δημιουργεί εμπόδια στη χωροθέτηση του κτηρίου στον Κεραμικό);

- Γιατί από τον Αύγουστο δημιουργήθηκε ξαφνικά το θέμα, ενώ μέχρι εκείνη τη στιγμή λειτουργούσε «μια χαρά η Λυρική [Α. Μπαλτάς]»;

- Είναι κατεξοχήν πολιτικό το θέμα της Λυρικής;

- Μπορεί να συνυπάρξει η έννοια της δημοκρατίας με νόμους που δημιουργούν «αρχές ενός ανδρός»;

- Είναι δυνατόν δημόσιοι θεσμοί που χρηματοδοτούνται με δημόσιο χρήμα να εκπροσωπούνται από ένα άτομο και να δίνουν λογαριασμό μόνο στον υπουργό που διόρισε αυτό το άτομο;

- Μπορεί ο πολιτισμός ενός λαού, όπως και η παιδεία του εξάλλου, να «σχεδιάζεται» από ιδιώτες;

Πρόκειται για ρητορικά ερωτήματα βεβαίως, διότι οι απαντήσεις είναι αυτονόητες, όπως αυτονόητη είναι και η ανάγκη δημιουργίας του κτηρίου της ΕΛΣ.

Ο διπλοθεσίτης νομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού

Περιμέναμε κάποια αντίδραση στα όσα αναφέραμε σε άρθρο του προηγούμενου τεύχους για τον καθηγητή Νικ. Κλαμαρή, ο οποίος είναι νομικός σύμβουλος του πρωθυπουργού. Λάβαμε όμως μια αορίστου περιεχομένου επιστολή από τον Πρόεδρο του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών καθηγητή Ιωάννη Κ. Καράκωστα ο οποίος «εκφράζει την έντονη διαμαρτυρία του για τα απαξιωτικά και υβριστικά δημοσιεύματα δημοσιογράφων του τύπου και της τηλεόρασης, εις βάρος εκλεκτών συναδέλφων Καθηγητών.

Τα πιο πάνω δημοσιεύματα, που διαστρεβλώνουν την αλήθεια και παραβιάζουν τις αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και της προστασίας της προσωπικότητας των θυγομένων, αντανακλούν στην ίδια την Σχολή μας και τα μέλη της».

Σε ποιους «εκλεκτούς συναδέλφους του άραγε αναφέρεται ο κ. Καράκωστας; Και ποια είναι άραγε τα ακατανόμαστα δημοσιεύματα; Λέξη! Μόνον γενικές αοριστίες.

Και βέβαια όλα αυτά αντανακλούν στη Σχολή και τα μέλη της, κ. Καράκωστα! Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν ερείς αποσιωπάτε αντί να καταγγέλλετε τις παραβατικότητες μελών της Σχολής σας. Πιστεύουμε ότι είναι τουλάχιστον ντροπή να γίνεται αναφορά από πανεπιστημιακό σε «αρχές της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και προστασίας της προσωπικότητας των θυγομένων» όταν υπάρχουν όχι αόριστες αναφορές αλλά συγκεκριμένες καταγγελίες. Ποια προσωπικότητα διαθέτουν λοιπόν οι «θυγόμενοι»;

Η δημοσιογραφική έρευνα για την υπόθεση του καθηγητή Νικ. Κλαμαρή στηρίχθηκε σε συγκεκριμένα γεγονότα, από τα οποία προκύπτει μια σειρά αδικημάτων που τον εκθέτουν ανεπανόρθωτα και για τα οποία, δυστυχώς, δεν δίνει καμία απάντηση το αόριστο γράμμα του κ. Καράκωστα. Δεν απαντά στις συγκεκριμένες παράνομες πράξεις και παραλείψεις του Ν. Κλαμαρή, που επισημόναμε στο προηγούμενο τεύχος του Αντί και προκύπτουν αδιάσειστα από τις με αριθμ. 238/2002 και 1181/2004 δικαστικές αποφάσεις του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και του Εφετείου Αθηνών αντίστοιχα, οι οποίες εκ-

θέτουν ανεπανόρθωτα τον κ. Κλαμαρή.

Ειδικότερα:

Δεν απαντά ο εν λόγω καθηγητής της Νομικής κ. Ιω. Καράκωστας:

- Γιατί ο κ. Κλαμαρής μετά τη δημοσίευση του νόμου 2530/1997 που καθιέρωνε το ασυμβίβαστο της κατοχής και δεύτερης θέσης στο Δημόσιο, αυτός, καθηγητής της Νομικής Σχολής, περιφρόνησε το νόμο και συνέχιζε να εισπράττει από το ελληνικό Δημόσιο παράνομα μηνιαίους μισθούς, ενώ θα έπρεπε ήδη από το 1997 να έχει παραιτηθεί από τη δεύτερη θέση;

- Γιατί ο κ. Κλαμαρής μετά την αποκάλυψη από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας της παράνομης διπλοθεσίας του και τη διακοπή του μισθού του το 2001 με βάση την με αριθμ. 182/2001 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του κράτους, αυτός, καθηγητής της Νομικής Σχολής, προσπάθησε να καταστρατηγήσει το νόμο και να χαρακτηριστεί η απασχόλησή του στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ως άσκηση από αυτόν ελευθέριου επαγγέλματος (δηλ. δικηγόρου) και όχι νομικού συμβούλου με σχέση έμμισθης εντολής με πάγια αντιμισθία;

- Γιατί ο κ. Κλαμαρής δέχθηκε ο δικηγόρος που εκπροσωπούσε το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας να είναι ο επιστημονικός συνεργάτης και βοηθός του στο Πανεπιστήμιο Ν. Κατηφόρης ο οποίος μάλιστα, όπως αναφέρει η ίδια η απόφαση (238/2002), που εκδόθηκε από την επίορκο δικαστή Κωνσταντίνη Μπουρμπούλια, συνομολόγησε τους ισχυρισμούς του για παροχή δήθεν δικηγορικών υπηρεσιών από αυτόν στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας;

- Γιατί ο κ. Κλαμαρής ζήτησε να του καταβληθούν μισθοί από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας με τις διατάξεις μάλιστα του αδικαιολόγητου πλουτισμού, παρά το γεγονός ότι, όπως αναφέρει το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στο δικόγραφο της έφεσής του, δεν υπήρξε πραγματική προσφορά των υπηρεσιών του στο Πανεπιστήμιο ούτε απέδωσε ή επικαλέστηκε οποιοδήποτε πραγματικό πλουτισμό που να αποκόμισε το Πανεπιστήμιο εις βάρος του και ότι επομένως οι απαιτήσεις του αυτές ήταν καθαρά απαιτήσεις αργομισθίας;

- Γιατί ο κ. Κλαμαρής δεν επέστρεψε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας τους παρά-

νομα εισπραχθέντες επί μία τετραετία μισθούς αργομισθίας, ιδιαίτερα μετά την έκδοσή της 1181/2004 απόφασης του Εφετείου Αθηνών, που αναγνώρισε ως άκυρη τη σύμβασή του με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, από το 1997 έως το 2001, και αυτός συνέχιζε να εισπράττει παράνομα τους μηνιαίους μισθούς ύψους 1.408,77 ευρώ;

- Γιατί ο κ. Κλαμαρής απέκρυπτε τη δεύτερη απασχόλησή του από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Αθηνών και στις ετήσιες υπεύθυνες δηλώσεις που κατέθετε στην υπηρεσία διδακτικού προσωπικού δεν ανέφερε, όπως όφειλε από το νόμο, τη δεύτερη απασχόλησή του. Μήπως γιατί αν το έκανε, η Σύγκλητος ήταν υποχρεωμένη από το άρθρο 6 του Ν. 2530/1997 να τον παραπέμψει στο Πειθαρχικό Συμβούλιο, το οποίο αν διαπίστωνε την παράνομη διπλοθεσία του ήταν υποχρεωμένο να του επιβάλει την ποινή της οριστικής παύσης;

- Γιατί, κ. Καράκωστα, ως Πρόεδρος του τμήματος Νομικής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και επομένως καθ' ύλην αρμόδιος, αντί να ζητήσετε, ακόμη και σήμερα την παραπομπή του κ. Κλαμαρή στο πειθαρχικό συμβούλιο της Σχολής, προκειμένου να ελεγχθεί για τις παράνομες πράξεις και παραλείψεις του εις βάρος του ελληνικού δημοσίου, προσπαθείτε να ελέγξετε εμάς τους δημοσιογράφους που αναδείξαμε την παρανομία, όπως άλλωστε είχαμε υποχρέωση να πράξουμε;

- Τέλος, γιατί είπε ψέματα ο κ. Κλαμαρής σε επιστολή που απέστειλε σε εφημερίδα ότι τάχα έχει δικαιωθεί επί της συγκεκριμένης υποθέσεως με απόφαση του Αρείου Πάγου, ενώ όπως διαπιστώθηκε ύστερα από έρευνα, καμία απόφαση δεν έχει εκδοθεί από το παραπάνω δικαστήριο που να αφορά τον κ. Κλαμαρή;

Από όλα όσα εκτέθηκαν παραπάνω, μπορείτε ακόμα να υπερασπίζετε τον άνθρωπο αυτό, κ. Καράκωστα!

Ο πρωθυπουργός που τον τίμησε με την επιλογή του, είναι δυνατόν να εξακολουθεί να τον εμπιστεύεται ως Νομικό του Συμβούλο και ως Αντιπρόεδρο του Δ.Σ. του μεγαλύτερου Πολιτιστικού Ιδρύματος της χώρας που είναι η Εθνική Πινακοθήκη;

Η ευρωπαϊκή καταβύθιση των «μεγάλων» στην Ευρώπη και η αγωνία των «μικρών» στο ελληνικό πρωτάθλημα

του Νίκου Πρωινού

☞ Η απουσία της σπήλης στο προηγούμενο τεύχος σχετίζεται με το σοκ (λέμε τώρα) που προκάλεσε στο συντάκτη της η συντριβή του... δικομματισμού στο ποδόσφαιρο, και όχι η σύλληψη από μπράβους της αμερικάνικης πρεσβείας όπως συνέβη με τον εκδότη του περιοδικού και το φωτογράφο.

☞ Όταν μιλάμε για κυβερνήσεις στη χώρα μας, εννοούμε ΠΑΣΟΚ και ΝΔ. Όταν μιλάμε για πρωτάθλημα, εννοούμε Παναθηναϊκό και Ολυμπιακό.

☞ Η παρένθεση ΑΕΚ μοιάζει σαν το εικοσιτόσο τοις εκατό που πήρε η ΕΔΑ προδικτατορικά, άπαξ – έκτοτε πάλευε με ποσοστά διψήφια μεν, αλλά που ο πρώτος αριθμός ήταν πάντοτε 1.

☞ Ολυμπιακός και Παναθηναϊκός λοιπόν διασύρθηκαν από Γάλλους και Ισπανούς εισπράττοντας αντιστοίχως τέσσερα και πέντε τεμάχια, κι αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά τη γύμνια του ελληνικού ποδοσφαίρου και το εντελώς τυχαίο της κατάκτησης του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος από την Εθνική.

☞ Η οποία αποκλείστηκε βεβαίως από τη διοργάνωση στη Γερμανία και δεν θα συντρίψει τη Βραζιλία όπως επιθυμούσαν οι φανατικοί οπαδοί της και κάποιοι που αυτοαποκαλούνται δημοσιογράφοι.

☞ Ο Ολυμπιακός με το ΚΑΠΗ του Κρόκο κατόρθωσε να παραμυθιάσει εκ νέου τους πελάτες-οπαδούς του νικώντας την Ξάνθη μ' ένα εκπληκτικό γκολ που σημείωσε παίκτης της βορειοελλαδίτικης ομάδας (κι όχι δικός του) κι ένα πεντακάθαρο πέναλτι (όχι σαν τα πέτσινα που σφύριζαν οι αλήστου μνήμης Κουκούλας και Παπουτσέλης) στο οποίο υπέπεσε ο ίδιος παίκτης!

☞ Όχι, δεν υπονοούμε τίποτα. Απλά καταγράφουμε το γεγονός...

☞ Όμως ο εφιάλτης για τα παιχνίδια με τη Ρόζεμποργκ (εκτός) και τη Ρεάλ (εντός) караδοκεί.

☞ Δεν είναι τυχαίο ότι στο ματς (με τα 4 τεμάχια) η πλειονότητα των οπαδών γιουχάισε τον Κρόκο και τις επιλογές του, και πολλοί έκαψαν, στα επίσημα, τα εισιτήρια διαρκείας.

☞ Βέβαια το Κοκκαλοκάναλο λειτουργεί πυροσβεστικά υπέρ του αφεντικού. Το ζήτημα είναι: μέχρι πότε;

☞ Στην αντίπερα, πράσινη όχθη – με τον τουρίστα προπονητή να βρίσκεται πιο συχνά στην πατρίδα του παρά στην Παιανία – η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη μετά τον αποκλεισμό στο κύπελλο από τον Εργοτέλη.

☞ Το αφεντικό εκεί σπάνια κάνει τον κόπο να μιλήσει στους παίκτες· προσβέυει τη θεωρία περί αυτόματου πιλότου.

☞ Κι αν πήγαιναν τα πράγματα κατ' ευχήν, πάσο. Απ' το κα-

κό στο χειρότερο πηγαίνουν όμως.

☞ Κάτι από Καραμανλή έχει ο υιός Βαρδινογιάννη.

☞ Η κυβερνήσή του τα έχει κάνει μπάχαλο παντού κι αυτός ταξιδεύει στην Άπω Ανατολή ή συζητά με το Ρουσόπουλο και τον Μείμαράκη για τον καιρό ή για το περιεχόμενο των γευμάτων του.

☞ Θα μου πείτε, είναι μια άποψη κι αυτό.

☞ Στο πλαίσιο της αστικής δημοκρατίας όλα επιτρέπονται.

☞ Όμως οι φιλάθλοι λίγο θέλουν να σηκώσουν παντιέρα.

☞ Εδώ ξεσηκώθηκαν οι έφηβοι μετανάστες στη Γαλλία και οι κυβερνώντες τρέχουν και δε φτάνουν.

☞ Να υπενθυμίσουμε στον κ. πρόεδρο ότι επί ημερών του θείου του, όταν η δική του ενασχόληση ήταν αποκλειστικά οι αγώνες αυτοκινήτου, οι οπαδοί τον έκραξαν για «καβούρια» όταν δεν γίνονταν μεταγραφές.

☞ Και μάλιστα ο θείος έπαιρνε πρωταθλήματα και παίκτες του Ολυμπιακού. Τώρα ο Ολυμπιακός παίρνει πρωταθλήματα και παίκτες από τον Παναθηναϊκό. Άρα...

☞ Στο στρατόπεδο της ΑΕΚ οπαδοί και πρόεδρος, ο σύζυγος της αοιδού, κοντράρονται για το πού θα γίνει το γήπεδο, μια κόντρα που άναψε φωτιές και στους παλαιίμαχους που επιμένουν Φιλαδέλφεια.

☞ Αν δεν πάει καλά στο πρωτάθλημα, τότε κι εκεί θα έχουμε εξελίξεις.

☞ Ο Πανιώνιος των Κουτελάκη (δημάρχου), Μπέου (κυρίως φιλάθλου) και Πανταζή (τραγουδιστή) πάει από το κακό στο χειρότερο, όπως και η Καλλιθέα.

☞ Εντυπωσιακή είναι η πορεία της Ξάνθης, με εξαίρεση την άθλια εμφάνιση με τον Ολυμπιακό που ελπίζουμε να ήταν μια κακή παρένθεση, και της Λάρισας με το όμορφο επιθετικό ποδόσφαιρο και τους πολλούς φιλάθλους.

☞ Ο ΟΦΗ στη μετα-Βαρδινογιάννη εποχή θα παλέψει για τη σωτηρία του, μαζί με τον Ακράτητο, τον Ιωνικό, το Λεβαδειακό και την Καλαμαριά.

☞ Ο Ηρακλής κάτι θέλει να κάνει, αλλά τον κρατούν τα δεσμά του Μυτιληναίου.

☞ Κάτι σαν το Συνασπισμό, που όταν οι δημοσκοπήσεις τού δίνουν τη χαρά του 3,5%, εμφανίζονται οι Ανανεωτικοί –μπρρρ!– (γιατί, αλήθεια, δεν καταγράφονται ως Πασοκικοί;), τα κάνουν μπάχαλο, και βουτάει στα παγωμένα όρια του 2,9%!

☞ Στοιχήμα ο ΠΑΟΚ με τον Κωστίκο στο τιμόνι. Θα καταφέρει κάτι καλύτερο από τον Αναστασιάδη και τον Καραγεωργίου; Ίδωμεν.

☞ Διακοπή πρωταθλήματος και ανασύνταξη δυνάμεων.

☞ Ο (ιοι) αγώνας (/ες) συνεχίζεται (/ονται)...

δια λογος αναγνωστων

Ιουλιοβερνικά

Από τον κ. Κυριάκο Ντελόπουλο η επιστολή που ακολουθεί και αναφέρεται στο κείμενο του Ν.Δ.

Τριανταφυλλόπουλου «Μικρά Ιουλιοβερνικά», το οποίο δημοσιεύθηκε στο τχ. 850 (σελ. 40-41):

Αγαπητό Αντί

Ο φίλος Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος πολύ με χαροποίησε με τα «Μικρά Ιουλιοβερνικά» του. Πολλές φορές αυτά τα «μικρά» απορρίπτουν στα άχρηστα τα «μεγάλα». Πρέπει να τα προσέχουμε. Αποκαλύπτουν, οδηγούν σε σκέψεις και το καλύτερο σε συζητήσεις και προσθήκες. Διανύουμε ακόμη το Έτος Βερν, που νομίζω δεν έγινε ιδιαίτερα αντιληπτό εν Ελλάδι, με την ευκαιρία της εκατοστής επετείου από το θάνατό του (1828-1905). Δε χάνω την ευκαιρία που μου πρόσφερε ο κ. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, περισσότερο για να στηρίξω τις απόψεις του με, όπως νομίζω, ικανά τεκμήρια.

Θέμα αν ο Διονύσιος Σολωμός ήταν γνωστός στον Βερν. Γνωστό και συζητημένο από παλαιότερα ότι ο μεγάλος συγγραφέας προκειμένου να αρχίσει ένα νέο μυθιστόρημα φρόντιζε να γίνει πλήρως γνώστης των σχετικών με το περιβάλλον του θεματός του. Θαυμάστηκε επί πολύ για την επιστημονική του φαντασία, αλλά γνωρίζουμε πως παρακολουθούσε τις εξελίξεις από κοντά και με σχολαστική προσοχή που αυτή πράγματι εκπλήσσει. Η ένταξη των επιστημονικών επιτευγμάτων και των προσδοκιών των ασχολούμενων για το μέλλον στα μυθιστορήματά του ασφαλώς είναι για θαυμασμό. Περιορι-

ζουμε πια τη φαντασία του στην ανάπτυξη των μύθων του, δηλαδή στο καθαρά λογοτεχνικό μέρος της δουλειάς του. Εκτός από τα επιστημονικά παρατηρείται η βαθιά γνώση του και για τις χώρες όπου διακινούνται οι ήρωές του. Επίμονος μελετητής της ιστορίας τους, της ιστορικής προκοπής τους, των κατακτήσεών τους, διδάσκει τέρποντας. Υπήρξε ακαταμάχητος.

Στο «ελληνικό» του “L’Archipel en feu” (1884) με υπόθεση την επανάσταση του 1821 (α’ ελληνική έκδοση 1899 με τίτλο «Οι πειραταί του Αιγαίου», αργότερα και άλλες με διαφορετικούς τίτλους), υπάρχει η φράση “Il n’eut donc aucun signal à envoyer aux vigies du port, ni à relâcher dans cette île, qui fut la patrie de deux poètes célèbres, – l’un italien, Hugo Foscolo, de la fin du XVIIIe siècle, l’autre Salomos, une des gloires de la Grèce moderne”.

Ο Βερν φαίνεται πως όχι μόνο γνώριζε τον ποιητή, κατά πάσα πιθανότητα τον είχε διαβάσει, προφανώς από τη γνωστή μετάφραση “Dithyrambe sur la liberté” (έκδοση παρισινή: Didot, 1825).

Ο Πωλ Μενεστρέλ (ψευδώνυμο του Γιάννη Χιδίρογλου) (1903-1992), ο πασίγνωστος μεταφραστής και διασκευαστής των στίχων των μεγάλων ξένων τραγουδιών με περισσότερες από 2.000 συμβολές στον ελληνικό χώρο της ελαφράς μουσικής, υπήρξε ένας μεγάλος λάτρης του Βερν και ο μεγαλύτερος στην Ελλάδα, και με διεθνή αναγνώριση, συλλέκτης εκδόσεων στο πρωτότυπο και μεταφράσεων στην ελληνική και σε άλλες γλώσσες. Ήταν, απ’ όσο γνω-

ρίζω, ο μόνος Έλληνας μέλος της “Société Jules Verne”, που εδρεύει στη Νάντη, γενέτειρα του συγγραφέα. Η Ακαδημία Αθηνών τον είχε βραβεύσει για τη βιογραφία του του Βερν. Γνώρισα από κοντά τη μεγάλη συλλογή του: όλες οι σειρές των πρώτων εκδόσεων (πλήρης η ιστορική πρώτη του J. Hetzel “Bibliothèque d’Education et de Récréation”), οι πρώτες άλλων ευρωπαϊκών μεταφράσεων και μια σωρεία μεταφράσεων από πολλές χώρες απ’ όλον τον κόσμο. Φυσικά δεν του είχαν διαφύγει και όλες οι ελληνικές. Τα λίγα για τον ευπατρίδη αυτόν και θερμό φίλο, απλά και μόνο για να τον περιβάλλω με την εγκυρότητα της γνώμης και της γνώσης του για τον «Ζυλ», όπως πάντα τον ανέφερε –λέω τώρα πως «ζούσε» τον Βερν– κι αυτή ήταν σχετική με την αναφορά στον Σολωμό: με βεβαιώνει πως γνώριζε τον Έλληνα ποιητή τουλάχιστον από τον «Ύμνο» και μάλιστα υποστήριζε πως άντλησε απ’ αυτόν στοιχεία της ελληνικής ιστορίας και στήριξε το ελληνικό του πνεύμα που διαπνέει το βιβλίο. Επικαλούμαι τη μαρτυρία του μόνου ίσως που θα μπορούσε να την περιβάλλει με εγκυρότητα.

Λίγα σχετικά με τις συλλογές του, ειδικά για τις εκδόσεις Βερν. Με μεσολάβησή μου αμέσως με το θάνατό του έφθασαν στο Ε.Λ.Ι.Α. και διασώθηκαν όλες εκεί. Σήμερα οι μεταφράσεις τους βρίσκονται στο Σ.Ο.Φ.Ι.Α. (Σύνδεσμος Οργανωμένων Φιλολογικών και Ιστορικών Αρχείων), ίδρυμα το οποίο προετοιμάζεται πυρετωδώς να θέσει στη διάθεση του κοινού τις πλούσιες ποικίλες συλλογές του εισερχόμενο στο χώρο

των δραστηρίων πνευματικών μονάδων του τόπου.

Αυτά τα λίγα και «μικροβερνικά» ως συμβολή στην εκατοστή επέτειο από το θάνατο του πάντα παρόντος μεγάλου Βερν που σε πολλές χώρες γιορτάζεται μεγαλοβερνικά.

Κυρ. Ντελόπουλος

Εκκλησία και Γιωργάκης

Από τον Γιάννη Ζωχινό, πρώην Αντιπρόεδρο της ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ και υποψήφιο βουλευτή του ΠΑΣΟΚ, η επιστολή που ακολουθεί:

Ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, επισκεπτόμενος την Κέρκυρα για τη Σύνοδο των Πρυτάνεων, αντί να ζητήσει ανατροπές στην Παιδεία, πρώτα «προσκύνησε το λείψανο του Αγίου Σπυρίδωνα». Δεν μάθαμε αν ψάλλθηκε παράκληση.

Οι θαυματολόγες οργανωτές της περιοδείας πίστεψαν ότι, με μια περατζάδα και τις κάμερες ζουμ όταν θα κύπτει στον Άγιο, όλο και κάποιον θα κοιτιάνουν.

Μετά το «προεκλογικό φυλλάδιο», παρατηρείται μια συγχόρπητα τον Γ. Παπανδρέου σε προσκυνήματα, με έντονη την παρουσία κάμερας:

- Κοινώνησε, οπ κάμερα, στο Ολυμπιακό Χωριό.

- Περιφέρεται από μοναστήρια σε μεγαλοναούς, δεσποτάδες, πατριάρχες.

- Γίνεται προσκυνήτης σε λείψανα και εικόνες, ανάβει και το κεράκι του.

Εμφανίζεται δηλαδή σαν τυπικός δεξιός ηγέτης, ο οποίος υποχρεούται να δίνει συνεχώς εξετάσεις στους θρησκευτικούς ηγεμόνες και να διατηρεί το λαό σε νάρκη προκειμένου να τον εμπορεύ-

ονται, με αντάλλαγμα να του τον νοικιάζουν προεκλογικά. Αποδεικνύεται έτσι πως η μεθόδευση Αρχιεπισκοπής και Ρηγίλλης να κυκλοφορήσουν το «φυλλάδιο» εναντίον του (εμφανίζοντάς τον και ως άθεο) πέτυχε απόλυτα, αφού ο Γ. Παπανδρέου:

- Έχασε (και με τη συμβολή του) τις εκλογές και τις κέρδισε ο Κ. Καραμανλής.

- Νομιμοφρονεί έναντι της μουλάδικης εκκλησιαστικής ηγεσίας νομιμοποιώντας έτσι την τεράστια διαφθορά, φανατισμό και ρατσισμό, και ανεχόμενος την επιδίωξή της για διαίρεση του λαού και πρόκληση εθνικισμού, μισαλλοδοξίας, συγκρούσεων, ανισοτήτων, διακρίσεων, αδικιών και καθυστέρησης.

- Σιωπά στις μεθοδεύσεις για παραπέρα ισχυροποίηση του πλέον θεοκρατικού κράτους (προσφώνησαν *δούλο* και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κ. Παπούλια).

- «Έεχασε» το φυλλάδιο που του κυκλοφόρησαν το

2004 Χριστόδουλος-ΝΔ.

Και εδώ γεννιέται το ερώτημα: Πώς το ΠΑΣΟΚ θα πείσει ότι φέρνει το *διαφορετικό* για το λαό και τη χώρα όταν συμπεριφέρεται περίπου όπως η ΝΔ στην απαίτηση της χουντοδεξιάς ιεραρχίας για πλήρη υποταγή; Ποιο είναι το νέο στην πολιτική του αφού συνεχίζει να υπηρετεί τον θρησκευτικό σκοταδισμό, την καθυστέρηση, τον μεσαίωνα, την οπισθοδρόμηση; Πώς είναι δυνατόν να οικοδομήσουν μια άλλη Ελλάδα όταν εμφανίζονται συχνά να σκύβουν μπροστά στα σύμβολα ενός δόγματος; Ποιο δίδαγμα δίνουν στο λαό, κυρίως στη νεολαία; Αν ο λαός θέλει τέτοιο κόμμα και ηγέτη, τα έχει: τη ΝΔ και τον Κ. Καραμανλή: «Τη Δεξιά του Κυρίου».

Η εικόνα του Γ. Παπανδρέου κινδυνεύει να γίνει αυτή του Α. Παπανδρέου όταν η Δ. Λιάνη τον περιέφερε στις λιτανείες, με ξορκιστές-κομποσκοίνια.

Στην Κέρκυρα η Άντζελα

Γκερέκου (με εξουσιαστική οίηση), μαζί με τις άλλες θεούσες βουλευτίνες, ζήτησε τη δόξα της Δήμητρας Λιάνη. Δεν αντιλαμβάνεται πως η πολιτική καταξίωση δεν επιτυγχάνεται με συμπεριφορές «Αθανασίας του Αιγάλεω».

Αλλά και η κερκυραϊκή έκφραση του ΠΑΣΟΚ επιβεβαίωσε τη διαχρονικότητά της να εκτρέφει διαφθορά, αφεντισμό, καθυστέρηση, αναχρονισμό. Δεν είναι τυχαία η σταθερή πρωτιά της Κέρκυρας στον αναλφαβητισμό.

Αλήθεια, γιατί δεν πήραν τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ στην Ιόνιο Ακαδημία και στην Παλαιόπολη που συμβολίζουν αξίες και αγώνες του λαού; Τι γραμμάτια εξοφλούν στο τοπικό εκκλησιαστικό κατεστημένο και στον καθοδηγητή Παρασκευαΐδη που του στήνουν και υποδοχές αυτοκράτορα στο αεροδρόμιο;

Αξίζει να θυμηθούμε το κουκούλωμα στα τεράστια σκάνδαλα για το Συνεδριακό Κέντρο της Πλατετέρας, το Ίδρυμα Πασχόντων, το Μέγαρο Αγίων Θεόδωρων και τα 100 εκ. δρχ. για το καμπαριό του Αγίου, ενώ τα σχολεία είναι τρώγλες, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο άστεγο και το νοσοκομείο δράμα. Δεν ξεχνούμε, την προστασία και προβολή ύποπτων –φασιζόντων– προσώπων (σχετιζόμενα με τη θρησκεία), αν και επιδίδονται σε κάθε μορφής απάτες.

Παρά τις εντυπώσεις, το ΠΑΣΟΚ στην Κέρκυρα απέδειξε ότι εμμένει στη δεξιόστροφη πορεία του. Η εικόνα δε από τον κινηματογράφο Ορφέα, όπου μεταξύ των διάπυρων χειροκροτητών ήταν και οι μπαμπούλες του παρθενόφροντος, οι δεξιότερες εκφράσεις που πούλησαν και τον Κ. Σημίτη (τον άφησαν

σχεδόν μόνο στη σημαντικότερη ιδεολογική και πολιτική του σύγκρουση με αφορμή τις ταυτότητες, ενώ στύλωναν οτιδήποτε αντι-λαϊκό), επιβεβαιώνει ότι από την Κέρκυρα δεν ξεκίνησε καμιά «Νέα Πορεία».

Αντίθετα, διαπιστώθηκε πως το ΠΑΣΟΚ συνεχίζει δίχως αριστερή πολιτική, χωρίς οργάνωση και δημοκρατική λειτουργία. Τίποτε για τα τμήματα του λαού που δυστυχούν, ενώ και σαν κυβέρνηση ενίσχυσε αφάνταστα (μαζί με το μεγάλο κεφάλαιο) το κράτος Αγιατολλάχ, με τεράστια οικονομικά και εξουσιαστικά προνόμια στην μουλάδικη Εκκλησία, εκτρέφοντας τη μεγάλη συντηρητικότητα της ελληνικής κοινωνίας, σύμφωνα με γκάλοπ.

[...]

Και στο ΠΑΣΟΚ συνειδητά συγχέεται η αναγκαιότητα για απόλυτη θρησκευτική ελευθερία όλων, με τη θρησκευτική κυριαρχία και υποταγή πάντων.

Δυστυχώς, η Αριστερά (κομμουνιστική-σοσιαλιστική) απεμπολεί την αυτονομία της και το πλεονέκτημά της έναντι της θρησκείας. Υποτάσσεται και εθελοντφλεί απέναντι στην παγκόσμια θρησκευτική κυριαρχία, η οποία ευλογεί, οργανώνει και επιβάλλει την εκμετάλλευση, ανισότητα, καταπίεση, δυστυχία και σχεδιάζει εισβολές, πολέμους, σφαγές των λαών.

Αυτό αποτελεί και τη βασική κρίση της Αριστεράς. Αυτό, κυρίως, θα αποτελεί τη μακρόχρονη ήττα της. Μέχρι την απεξάρτησή της!

Γιάννης Ζωχιάς

Συγγραφέας, Επίτιμος Πρ.

ΟΚΕΣΑ, πρώην Αντ/δρος

ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ,

και υπ. Βουλευτής

izochios@tellas.gr

βιβλιοθήκη του ναυτίλου

Χαρ. Τρικούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
nafbooks@otenet.gr

επισημαίνουμε

Ανάθεμα τα τάλαρα!

Η τέχνη ξεκινά από ταπεινά κίνητρα· γι' αυτό είναι μεγάλη.
Κων/νου Θεοτόκη, Για την τιμή και το χρήμα.

Αν κάτι κυριαρχεί σήμερα στα πολιτιστικά μας πράγματα είναι είτε ένας αφόρητος ακαδημαϊσμός είτε ένας θεσμικός «μοντερνισμός» που καθιστά το κλίμα ακόμη πιο δυσοίωνα. Και το χειρότερο: η όποια απόπειρα διαλόγου καταλήγει σχεδόν de facto είτε στη χλεύη είτε στον σιωπηρό παραγκωνισμό του όποιου τόλμησε να χαλάσει τη σούπα. Ξέρετε ποια είναι η φράση του συρμού των μόνιμα «εμπλεκομένων» προς τους «αντιδρώντες»; «Αυτός δεν είναι συνεργάσιμος» (sic). Που θα πει, δεν παίζει με τους όρους του παιχνιδιού και άρα δεν «παίζεται». Απ' την άλλη, η πρωτοφανής για τα καλλιτεχνικά μας δρώμενα οικονομική στέγνια –ιδιαιτέρως μάλιστα μετά το λιπαρό 2004– αποδεικνύει ακόμη πιο εξόφθαλμα τη γύμνια των πολιτιστικών μας μάντατζερς και των ταγών πολιτισμού.

Έχουμε πει πολλές φορές πως το τελευταίο πράγμα που χρειάζεται η πολιτική του πολιτισμού είναι τα κεφάλαια. Πρωτίστως απαιτούνται ιδέες, πρωτότυπες παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες για τη συμμετοχή του ευρύτερου κοινού σε διαδραστικούς ρόλους. Τώρα, σε καιρούς δηλαδή οικονομικής στενότητας, μπορεί να κριθεί η επάρκεια των υφισταμένων πολιτιστικών θεσμών. Όταν μ' άλλα λόγια μπορούν να βρουν οι ίδιοι και εκ των ενόντων δυναμικές λύσεις και να ζωντανέψουν τα μουσεία, τους συναυλιακούς χώρους, τα θέατρα, τους πολυχώρους τέχνης, τις σινε-αίθουσες χωρίς να απαιτούν και να απαιτούν συνεχώς προς την Πολιτεία.

Συχνά στους φορείς αυτούς το budget δεν είναι ευκαταφρόνητο και είναι απαράδεκτο να ζητούν συνεχώς περισσότερα, όπως συμβαίνει λ.χ. με την Εθνική Πινακοθήκη. Έναν χώρο που του πήρε σχεδόν δέκα χρόνια για να εκθέσει τις μόνιμες συλλογές του και ακόμη δεν έχει οργανώσει σταθερές ξεναγήσεις, παιδικά προγράμματα ή εργαστήρια τέχνης, σεμινάρια ή ποιητικές και μουσικές βραδιές, παρουσιάσεις νέων εκδόσεων ή συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης. Πράγματα δηλαδή που δεν θα κοστίσουν τίποτε στους νομομαθείς και τους τραπεζίτες της δόλιας ΕΠΜΑΣ αλλά θα φέρουν κόσμο και θα επιτελέσουν γόνιμο εκπαιδευτικό έργο. Αντ' αυτών οι φωστήρες-σύμβουλοι του πρωθυπουργού απεργάζονται τη μετατροπή του ιδρύματος σε Ν.Π.Ι.Δ. και άρα την εκχώρηση δραστηριοτήτων του σε πρακτικές της αγοράς.

Όλοι πλέον κουτσοβολούνται με επιδείξεις επαρχιώτικου γκλάμουρ μέσα από το κυνήγι χορηγών και διαφημιζομένων (κανένα υπονοούμενο για τον κ. Τατούλη). Το ΕΜΣΤ πάει Μέγαρο με τα καλά του και δείχνει video-πολλαπλά στην ΑΣΚΤ, ενώ στην όποια κριτική απαντά αντί της ηγεσίας ο ερωτευμένος Σαίξπηρ. Το Εθνικό Θέατρο ακόμη να ξαναλειτούργησει, ενώ η ΕΛΣ έχει πρόγραμμα μόνον ως το Δεκέμβριο κι από εκεί και πέρα το χάος! Έτσι μετά τη «Τζοκόντα» θα επακολουθήσει μια δυσοίωση «Αρπαγή από το Σεράι» και μετά πάπαλα. Εφόσον οι συνδικαλιστές της ΕΛΣ δηλώνουν ότι δεν υπάρχουν χρήματα ούτε για το δώρο των Χριστουγέννων των μονίμων(!), καθώς ο προϋπολογισμός του ΥΠΠΟ δεν προβλέπει ανάλογο κονδύλι (sic). Απ' την άλλη, το Μέγαρο, πάλι με κονδύλια του ΥΠΠΟ, έχει πλήρη προγραμματισμό για το 2006 και μάλιστα προγραμματίζει «Ντον Κάρλος» για τον Μάιο. Δύο μέτρα και δύο σταθμά! Να πούμε, τέλος, για τους θιάσους εκείνους που περιμένουν επιχορήγηση έχοντας επιτελέσει σημαντικό έργο, δεν θα 'χε νόημα. Όπως επίσης να ξαναθυμίσουμε πως ολόκληρα κοινοτικά πακέτα επιστρέφονται επειδή δεν απορροφήθηκαν εγκαίρως και αυτό αποτελεί ντροπή για όλο τον καλλιτεχνικό μας χώρο. Ο κ. Καραμανλής επιμένει να μην αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, να μην ακούει συμβούλους ή εισηγήσεις και να παραμένει αόρατος από την Μπουμπουλίνας. Η πιο σωστή επιλογή του είναι κατά τη γνώμη μας η παρουσία του Γιώργου Λούκου στο Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου και πέραν ου. Ο χαρισματικός Κωνσταντίνος Ρήγος παραιτήθηκε από το Χορόδραμα του Κ.Θ.Θ. κι αυτό είναι μια ακόμη απώλεια. Η σημασία της οποίας μάλιστα δεν μπορεί ν' αποτιμηθεί με οικονομικές προσεγγίσεις.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

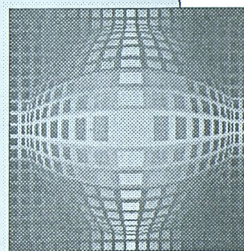
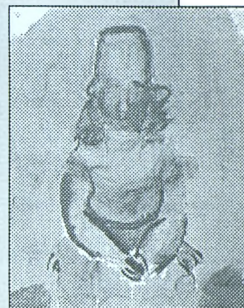
• Την περασμένη Τρίτη 15/11 εγκαινιάστηκε στο Μουσείο Μπενάκη (Κουμπάρη 1, Κολωνάκι) έκθεση αφιερωμένη στον μεγάλο εξπρεσιονιστή ζωγράφο Γιώργο Μπουζιάνη (1885-1959), με 70 συνολικά έργα του (σχέδια, παστέλ, ακουαρέλες και λάδια) από τη συλλογή του Βασίλη Ι. Βαλαμπού, που αναδεικνύουν τον πολύ ιδιαίτερο ζωγραφικό του τρόπο. Μην παραλείψετε να την επισκεφθείτε. Διάρκει μέχρι 5/2/06.

• Στην Εθνική Πινακοθήκη πάλι, την περασμένη Δευτέρα 14/11 εγκαινιάστηκε μεγάλη αναδρομική του Γιώργου Ιακωβίδη (1853-1932). Τα 200 περίπου έργα που περιλαμβάνει συνθέτουν μια αντιπροσωπευτική εικόνα της δημιουργίας του από τα πρώτα σπουδαστικά χρόνια ως το τέλος της ζωής του. Δίνεται έτσι η δυνατότητα για μια πληρέστερη γνωριμία με το έργο του και, ενδεχομένως, για την επανεκτίμησή του.

• Στο ιδιωτικό μουσείο Herakleidon στο Θησείο (Ηρακλειδών 16) επισκεφθείτε την έκθεση «Το Απόλυτο Μάτι», αφιερωμένη στο έργο του ούγγρου ζωγράφου Victor Vasarely, ενός από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της optical art.

• Στην ίδια γειτονιά, στη γκαλερί Bernier/Eliades (Επταχάλκου 11) την Πέμπτη 24/11 εγκαινιάζεται η έκθεση του διάσημου αμερικανού εικαστικού Ed Ruscha, με τίτλο «Books». Παρουσιάζει μια σειρά από μικρά ζωγραφικά έργα, με κύριο θέμα μια επιγραφή, υποδηλώνοντας την λεκτική και οπτική κυριαρχία των σλόγκαν (θα διαρκέσει έως 14/1/06).

• Δείτε επίσης: την έκθεση γλυπτικής του Αλέξανδρου Pfaff στο lab art projects (Μιαούλη 6, 6ος όροφος, Μοναστηράκι – έως 25/11)· την τελευταία ζωγραφική δουλειά του Ξενοφώντα Μπήτσικα, στη γκαλερί Ζουμπουλάκη (πλ. Κολωνακίου – έως 10/12)· την έκθεση ζωγραφικής της Πελαγίας Κυριαζή στην Galerie 3 (Φωκυλίδου 3, Κολωνάκι – έως 3/12), και του Κλεομένη Κωστόπουλου στην «έκφραση, γιάννα γραμματοπούλου» (Βαλαωρίτου 9Α – έως 26/11).

Αλέκος Αλεξανδράκης (1928-2005)

Συμβαίνει συνήθως, περισσότερο για τους ανθρώπους του θεάματος, ο θάνατος να είναι ένα είδος μετάλλιου. Όλα τα μεγέθη που αφορούσαν την αποδεκτή πλευρά της ζωής τους, προσauξάνονται ενώ τα τυχόν αρνητικά παραλείπονται. Έτσι κι αλλιώς, ο νεκρός δεδικαιώται.

Το πανελλήνιο αποχαιρέτησε με απειδωλήνη συγκίνηση και αγάπη τον Αλέκο Αλεξανδράκη στο «τελευταίο ταξίδι» του. Δικαίως. Δεν αποχαιρέτη-

σε μόνο τον καλό ηθοποιό αλλά και ένα πρότυπο ανθρώπου που η μεγάλη δημοσιότητα πρόβαλε. Η έμφυτη ευγένεια και η αριστοκρατικότητα των συγγραμμένων τρόπων του, η εύνοια που είχε του θεού του έρωτα, ο οποίος για πολλά χρόνια τού χάρισε τη φαρέτρα του με το περιεχόμενό της, ήρθαν να προστεθούν στα αξιολογα υποκριτικά του προσόντα. Δεν υπήρξε εκλεκτικός στις επιλογές του δραματολογίου του. Υποδύθηκε ρόλους από ολόκληρη την κλίμακα των θεατρικών ειδών· από την αρχαία τραγωδία και το κλασικό ρεπερτόριο μέχρι το μοντέρνο θέατρο, την ηθογραφία και το μπουλβάρ.

Εκείνο όμως που τον κατέστησε δημοφιλή και πρόσωπο οικείο στο μεγάλο κοινό ήταν ο κινηματογράφος. Ξεκίνησε από κομπάρσος το 1944 στα *Χειροκροτήματα* του Γιώργου Τζαβέλα και τελείωσε με την πραγματικά ώριμη συμμετοχή του στην ταινία του Βασίλη Ντούρου *Το φως που σβήνει*, το 2000. Αναρίθμητες είναι οι ταινίες στις οποίες πήρε μέρος, στις πιο πολλές ως πρωταγωνιστής και κυρίως σε ρόλους ζεν πρεμιέ. Η αλήθεια είναι ότι και εδώ δεν αντιστάθηκε στις επιλογές του. Γι' αυτό και ο εμπορικός ελληνικός κινη-

ματογράφος τού χρωστάει χάρες, αφού η συμμετοχή του ονόματός του σε αρκετές δεύτερης διαλογής δημιουργίες (*βιονιές* τις λέμε σήμερα) χάριζε πιστοποιητικό αναβάθμισης. Χωρίς αμφιβολία, ως παρτενέρ της Αλίκης Βουγιουκλάκη και της Τζένης Καρέζη η δημοτικότητα του συμπορεύθηκε ανοδικά μαζί με τη δική τους, ρίχνοντας όμως σε διακριτική σκιά την αρυτίδωτη μέχρι σήμερα ταινία του *Συνοικία το όνειρο*, όνειρο κοινωνικό και προοδευτικό δικό του και της αλησμόνητης τότε συντρόφου του Αλίκης Γεωργούλη. Ένας άλλος Αλεξανδράκης, των χρόνων της Κατοχής, του ΕΑΜ και της ΕΠΟΝ. Με κοινωνικό περιεχόμενο ήταν και ο *Θρίαμβος*, η δεύτερη και τελευταία προσπάθειά του ως σκηνοθέτη.

Ακατάβλητος στη θεατρική σκηνή, στην κάμερα, στον έρωτα, και αθόρυβος στην προσωπική του ζωή, της οποίας τα βασικά κεφάλαια ήταν, λίγο-πολύ, γνωστά δίχως ποτέ να σκανδαλίζει. Η αξιοπρέπεια και το privacy χαρακτήρισαν τον βίο του. Η τηλεόραση θα μας τον κρατάει με τις ταινίες του πάντοτε κοντά μας. Ευπρόσδεκτα.

Δημήτρης Χαρίτος

Έλλη, Γιάννα, Βαλέριος

Στις 8 Νοεμβρίου παρουσιαζόταν το βιβλίο της Έλλης Παπά με τίτλο *Μακιαβέλλι ή Μαρξ* (εκδ. Άγρα). Η σύντροφος του Νίκου Μπελογιάννη και αδελφή της Διδώς Σωτηρίου αποδεικνύεται πρωτοπόρα και στο φρόνημα και στην ευθυκρισία και στην διεισδυτική επιστημονική άποψη. Λίγες φορές ένα βιβλίο μ' έχει γεμίσει αισιοδοξία με την υποβόσκουσα μελαγχολία του. (Ίσως επειδή η συγγραφέας έχει διαβάσει τόσο σωστά τον Επίκουρο).

Το ίδιο βράδυ η Γιάννα Περσάκη είχε εγκαίνια της μικρής αναδρομικής της στην αίθουσα «Το Μήλο» στο Παγκράτι. (Δες το αφιέρωμα του περασμένου *Αντί*). Εκεί η ογδονταετήχρονη καλλονή Περσάκη μου επιηγείτο πώς έφτιαχναν αφίσες με τον Κώστα Κουλεντιανό και τις τοιχοκολλούσαν τα βράδια με την καθοδήγηση της ΕΠΟΝ. Το 1945 ο Κουλεντιανός έφυγε με το «Ματαρόα» και η Γιάννα τον ακολούθησε το 1946.

Επίσης την περασμένη Δευτέρα 7 Νοεμβρίου παρουσιάστηκε στα Χανιά η αναδρομική του Βαλέριου Καλούτση, πρωτοπόρου δημιουργού που γεννήθηκε το 1927. Κατά τη διάρκεια των εγκαινίων αφηγήθηκε κι εκείνος τη δράση του στην ΕΠΟΝ. «Γιατί δεν την αναφέρεις στο βιογραφικό σου;», τον ρώτησα. «Το ξέχασα!», μου απάντησε μ' ένα παιδικό χαμόγελο.

Έλλη, Γιάννα, Βαλέριος, τρεις αριστεροί μιας άλλης εποχής, που δεν έχουν σχέση με τα σύγχρονα ανδρουλοδαμανάκια και τις τάσεις, υποτάσεις ή επιτάσεις του ΣΥΝ. Ούτε βέβαια με τον διαφημιστικό ή επικοινωνιακό ορμαγάδο που είναι τόσο του συρμού.

ΥΓ.: Τι θλιβερή αλλά και αποκαλυπτική σύμπτωση. Και τα τρία αυτά γεγονότα πέρασαν στα ψιλά ή αγνοήθηκαν παντελώς απ' τα ΜΜΕ. Αν επρόκειτο όμως για τον Νταλάρα!...

Μ.Σ.

Γιάννα Περσάκη και Μ. Σαχτούρης

Ο τεχνωχώρας «Το Μήλο» και το περιοδικό *Μανδραγόρας* σας προσκαλούν το Σάββατο 19 Νοεμβρίου 2005 στις 1 το μεσημέρι στο χώρο της γκαλερί (Αμύντα 11, Πλ. Προσκόπων, Παγκράτι) σε εκδήλωση προς τιμήν της ζωγράφου **Γιάννας Περσάκη** και του συντρόφου της, που πρόσφατα χάθηκε, ποιητή **Μίλτου Σαχτούρη**, στα πλαίσια της αναδρομικής έκθεσης της ζωγράφου που πραγματοποιείται στον ίδιο χώρο.

Για τη ζωγράφο θα μιλήσει ο ιστορικός και κριτικός τέχνης Μάνος Στεφανίδης. Για τον Μίλτο Σαχτούρη θα μιλήσει η κριτικός λογοτεχνίας Αγγελική Κωσταβάρα. Ο ποιητής Θανάσης Κωσταβάρας θα διαβάσει ποιήματα του Μίλτου Σαχτούρη.

Ένας άνθρωπος κι ένα εύρετικό Εύρετήριο

(Μαρία Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, † Οκτώβριος 2005)

Βλέποντας στην εφημερίδα τό ἀγγελτήριο τοῦ θανάτου της εἶπα «Θεὸς σχωρὲς την!» καὶ ἄρχισα νὰ λογαριάζω πόσα χρωστᾶω στὴ γυναῖκα αὐτὴ πού δέ γνώρισα ποτὲ μου.

Μέ τὴν ἐπιστὴμη πού διακόνησε, τὴ Λαογραφία, μολονότι τὴ διδάχτηκα στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ ἀπὸ λαογράφου τῆς περιωπῆς τοῦ Γεωργίου Α. Μέγα, δὲν εἶχα μεγάλη ἀλίσβερίσια, τουλάχιστον ὥς τὸν καιρὸ πού μέ ἀπασχόλησε καὶ φιλολογικὰ ὁ Παπαδιαμάντης. Τότε μέ ἔφερε πλησίον στὰ νερά της ὁ τετράτομος καὶ σπουδαῖος *Σκιάθου λαϊκὸς πολιτισμὸς* τοῦ μακαριστοῦ παπα-Γιώργη Α. Ρήγα. Χρειάστηκε ὥστόσο νὰ περάσουν ἀρκετὰ χρόνια, ὥσπου νὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ μου Δημήτρη πὼς ὑπῆρχε *Γενικὸν Εὐρετήριον* τῶν εἴκοσι πρώτων τόμων (1909-1962) τοῦ περιοδικοῦ *Λαογραφία*. «Δέ γίνεται», μοῦ εἶπε, «νὰ παλεύεις μέ τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἰδιωματικά, δίχως νὰ ἔχεις δίπλα σου τὸ Εὐρετήριον τῆς *Λαογραφίας*», καὶ γιὰ νὰ πειστώ μού τὸ ἔκανε δῶρο τὸ 1981. Ἀπὸ τότε δὲν ἔπαυα νὰ περιδιαβάζω κάθε τόσο στίς σελίδες του, συχνὰ χωρὶς ν' ἀναζητῶ κάτι συγκεκριμένο, μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴ χαρὰ τῆς περιδιάβασης σ' ἕναν ἄλλο κόσμο.

Τὸ *Γενικὸν Εὐρετήριον*, πού ἀποτελεῖ τὸν ΚΓ' (1964) τόμο τῆς *Λαογραφίας*, ἀριθμεῖ 571 σελίδες, δισητὲς καὶ τυπωμένες μέ μικρὰ στοιχεῖα. Στὴ Μ. Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου ἀνατέθηκε ἡ σύνταξη τὸ 1954 καὶ τὸ *Εὐρετήριον* ἐκδόθηκε τὸ 1970. Μακρὺς καὶ δύσκολος δρόμος, ὅπως συνάγεται καὶ ἀπὸ τὸν βραχὺ πρόλογο τοῦ Μέγα, πού σημειώνει ὅτι «Ὁ ἀείμνηστος Στίλπων Κυριακίδης ἐπεχείρησε νὰ παρασκευάσῃ τὴ βοήθειά τῶν μα-

θητῶν τοῦ εὐρετηρίου τῶν δέκα πρώτων τόμων τῆς Λαογραφίας, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ δὲν ἐτελεσφόρησε.»

Ὅ,τι ὅμως δὲν κατόρθωσε ὁ χαλκέντερος Κυριακίδης καὶ οἱ μαθητὲς του, τὸ ἄρχισε καὶ τὸ τέλειωσε μέ τὸν εὐτυχέστερο τρόπο ἡ Μαρία Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου.

Ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ Μέγα ἀντιγράφω καὶ αὐτά: «Ἡ εὐρύτης, τὴν ὁποῖαν ἡ συγγραφεὺς ἐξ ἰδίας αὐτῆς πρωτοβουλίας ἔδωκεν εἰς τὰ περιεχόμενα τοῦ Εὐρετηρίου πρὸς τὸν σκοπόν, ὅπως τοῦτο χρησιμεύσῃ καὶ εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς γλωσσικὰς καὶ διαλεκτικὰς μελέτας, ἐπέφερεν ἐπιβράδυνσιν (...)»

Δυὸ καὶ τρεῖς φορές εὐλογημένη ἡ πρωτοβουλία τῆς συντάκτριας νὰ διευρύνει τὰ καθορισμένα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία ὅρια. Ἄλλο τόσο εὐλογημένη καὶ ἡ ἐπιβράδυνση τῆς ἐκδόσεως τοῦ Εὐρετηρίου. Χάρη σ' αὐτές, τὴν πρωτοβουλία καὶ τὴν ἐπιβράδυνση, ξελασπώνει πολλὰς φορές πολὺς κόσμος ἀπὸ τὰ βαρὺ καὶ χῶματα τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας.

Μοῦ συμβαίνει συχνὰ νὰ παίρνω τὸν τόμο στὰ χέρια μου γιὰ συγκεκριμένο λόγο καὶ ὕστερα νὰ ξεχνιέμαι περπατώντας φαιδρὸς ἀνάμεσα σὲ λήμματα ἀσχετα μέ τὴν ἀπορία μου. Ἡ ἀνάγνωσή τους, ἰδιαίτερα τῶν γενικῶν, εἶναι ἀρκετὲς φορές συναρπαστική. Καὶ σκέφτομαι πὼς ὁ Σκαρίμπας θὰ πέταγε ψηλὰ τὴ σκούφια του διαβάζοντας μόνο τὸ ἄλφα ἀπὸ τίς ἀρρώστειες τῶν ἀνθρώπων στὸ λῆμμα *ἀσθένεια*: ἀβασκαμὸς, ἀγγελικὸς, ἀδερφικὸς, ἀερικὸς, αἱματοπύρωμα (...), ἀλαφροσιὰ, ἀλογόστροφος, ἀμολόγητο, ἀμπελοκλάδι, ἀμπενοκλάδι, ἀνάγκη (ἐπιληψία), ἀνάδιο, ἀνεμικὸ(ν), ἀνε-

μοβλόι, ἀνεμοπύρωμα, ἀντερόπονος, ἀντημιά, ἀντίγλωσσο, ἀπανόγουμπος, ἀσβολιά, ἀστέρας, ἀστροπύρωμα, αἰγολίθι, ἄφτρα-ες, ἀχαμνὸ, ἀχελωνιές.

Ἀλλὰ μόνον ὁ Σκαρίμπας; Ὁ κάθε ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ μερακλωθεῖ μέ τὰ γενικὰ λήμματα –εὐρετήρια ἐν εὐρετηρίῳ– *γλυκύσματα, ἐδέσματα*, προπάντων ὅμως μέ τὸ ἐκτεταμένο *ἄσματα* –σελ. 65-90–, ὅπου συχνὰ τὰ ἐπιμέρους λήμματα εἶναι οἱ ἀρχικοὶ στίχοι δημοτικῶν τραγουδιῶν, λόγου χάρι, «τῆς γαλανῆς τὸ φόρεμα, τῆς ρούσας τὸ φουστάνι» ἢ «το γιὰλό γιὰλό πηγαίνω, / τὴν ἀγάπη μου νὰ βρῶ» ἢ «τὸ θαυμάζουμε κι' ἐγὼ / τί λουλούδι θὰ γενῶ», κι ἀκόμα ἐτοῦτο πού θὰ κατέθελε τὸν Παπαδιαμάντη: «στοῦ βοριᾶ τὸ μπαλκονάκι / στῶσε μου νὰ κοιμηθῶ».

Ἡ Μαρία Ίωαννίδου-Μπαρμπαρίγου ἐκπόνησε τὴ διατριβὴ τῆς τὸν καιρὸ πού τὰ διδακτορικὰ διπλώματα δίνονταν στάγδην καὶ ὄχι ράγδην. Δὲν ξέρω οὔτε τὸν τίτλο του κἂν, ἀλλὰ δὲν ἀμφιβάλλω καθόλου γιὰ τὸ ποιόν του. Οὔτε τίς ἄλλες τῆς ἐργασίες γνωρίζω, παρεκτός ἀπὸ τοὺς τίτλους τῶν δέκα δημοσιευμάτων πού ὑπάρχουν στὸ *Γενικὸν Εὐρετήριον*, παρὰ ταῦτα πιστεύω πὼς συντέλεσαν οὐσιαστικὰ στὴν προαγωγὴ τῶν λαογραφικῶν σπουδῶν. Ἀσφαλῶς οἱ συνάδελφοί της θὰ μιλήσουν μετὰ γνώσεως καὶ ἀγάπης γιὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο της, γιὰ νὰ μάθουμε, ὅσοι εἴμαστε πιὸ μακριά, ποιά ἦταν ἡ γυναῖκα πού μᾶς χάρισε τὸ ὑποδειγματικὸ *Γενικὸν Εὐρετήριον*, πού ἀποτολμῶ νὰ χαρακτηρίσω ὡς *opus vitae*. Ἐλπίζω πὼς δὲν τὴν ἀδικῶ.

Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος

Ἀγαπητός Γ. Τσοπανάκης (1908 - Ὀκτώβριος 2005)

Ο καθηγητής τῆς Κλασσικῆς Φιλολογίας στή Φιλοσοφική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καί μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Ἀγαπητός Γ. Τσοπανάκης κοιμᾶται πιά στό χῶμα τῆς πατρίδας του Σαλάκου, στή Ρόδο. Ὁ μόνος πού ἀπομένει ἀπό ἐκείνη τήν παλαιά φρουρά τῶν δύο ἀρχαιότερων Φιλοσοφικῶν Σχολῶν μας εἶναι ὁ Ἐμμ. Κριαρᾶς – ὁ Στυλιανός Ἀλεξίου βρίσκεται σέ κάποια χρονική ἀπόσταση.

Ἐνα ἰδιάζον στοιχεῖο κοινό στόν Ἀγ. Γ. Τσοπανάκη καί στόν Ἐμμ. Κριαρᾶ, δημοτικιστές διαφορετικῆς κατεύθυνσης, εἶναι ὅτι καί οἱ δύο θεώρησαν πῶς ἡ πανεπιστημιακή ἔδρα πού κατέλαβαν τοὺς ἔβγαλε ἀπό τά νερά τους, τοὺς ἐξέτρεψε ἀπό τή φυσική τους κλίση, πού γιά τόν ἕνα ἦταν ἡ Γλωσσολογία καί τόν ἄλλον ἡ Νεοελληνική Φιλολογία.

Γιά ἀνθρώπους μέ ἰσχυρές ἀγάπες οἱ γάμοι αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι μιά λύση πολύ ὀδυνηρή. Τά ὄρια πού χωρίζουν τήν Ἱστορική Γλωσσολογία ἀπό τήν Κλασσική Φιλολογία δέν εἶναι ἀνυπερβλήτα –τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τά ὄρια μεταξύ Μεσαιωνικῆς Δημῶδους Γραμματείας καί Νεοελληνικῆς Φιλολογίας–, ὥστόσο ὑπάρχουν. Ἐνας εὐσυνείδητος ἀνθρώπος, ὅπως ὁ Ἀγ. Γ. Τσοπανάκης (καί ὁ Ἐμμ. Κριαρᾶς, βέβαια), δέ θά μπορούσε ν' ἀπαρνηθεῖ ἐντελῶς τήν Κλασσική Φιλολογία, γιά τήν ὁποία ἐκλέχθηκε, καί νά διακονήσει ἀποκλειστικά τή Γλωσσολογία. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, θά ἦταν ἀφύσικο νά καταπνίξει ἐκεῖνο μέ τό ὅποιο ἐκ γενετῆς ἦταν προικισμένος.

Στόν τιμητικό τόμο *Φιλερήμου Ἀγάπης* πού τοῦ ἀφιέρωσαν τό 1997 συνάδελφοι, μαθητές καί φίλοι, δημοσιεύεται καί τό κείμενο προσφίλους του μαθητῆ, τοῦ μετέπειτα Καθηγητῆ στήν ἴδια Σχολή Δημητρίου Λυπουρλή, «Τό φιλολογικό ἔργο τοῦ Καθηγητῆ Ἀγαπητοῦ Τσοπανάκη», ἀπό τό ὁποῖο παραθέτω ἀπόσπασμα, πού φανερώνει ὅτι ὁ Τσοπανά-

κης, μολοντί ἀλλιῶς εἶχε ὄνειρευτεῖ τή διδακτική του σταδιοδρομία, δέν ἀδιαφόρησε γιά τόν καταρτισμό τῶν μαθητῶν του στά κλασσικά: «Ὁ γράφων», λέει ὁ Δ. Λυπουρλή, «θυμᾶται μέ ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση τή διδακτική δραστηριότητα τοῦ δασκάλου τοῦ Ἀγαπητοῦ Τσοπανάκη κατά τήν περίοδο αὐτή, μιά διδασκαλία πού κινοῦσε τό ἐνδιαφέρον τῶν φοιτητῶν ὄχι μόνο μέ τή μορφή καί τή μέθοδό της (συχνές παρεκβάσεις γιά συσχετική συζήτηση ἀρχαίων καί σύγχρονων θεμάτων), ἀλλά καί μέ τήν πρωτοτυπία της στήν ἐπιλογή συγγραφέων καί κειμένων (Ἡσίοδου *Ἔργα καί ἡμέρες*, Πλουτάρχου *Λυκοῦργος*, (ἀργότερα) Ἀριστοτέλη *Ρητορική καί Πολιτικά* – Βιργιλίου *Βουκολικά* κ.ἄ.).»

Καρπός αὐτῆς τῆς στενότερης ἐπαφῆς μέ τοὺς κλασσικούς καί τῆς φροντίδας γιά τοὺς φοιτητές του ἦταν καί ἡ μετάφραση τῆς ὀγκώδους *Ἱστορίας τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας* τοῦ Albin Lesky, βιβλίό ἀπό τά βασικότερα γιά τοὺς φιλολόγους καί ἰδιαίτερα ἀγαπητό στό εὐρύτερο κοινό. Γιά τά ἄλλα φιλολογικά ἔργα, τά σχετικά πάντοτε μέ τήν ἀρχαία γραμματεία, ἐμπεριστατωμένα μιλάει στό ἄρθρο πού ἀνέφερα ὁ Δ. Λυπουρλή.

Ἡ φιλοτιμία του νά φανεῖ ἀντάξιος τῆς θέσης πού τοῦ δόθηκε δέν ἐμπόδιζε τόν Τσοπανάκη νά θεραπεύει καί τή Γλωσσολογία. (Βλ. στόν Λυπουρλή ἕνα ὠραῖο ἀπόσπασμα ἀπό τό ὑπόμνημα πού ὑπέβαλε ὁ Τσοπανάκης τό 1942 στή Φιλοσοφική Σχολή τῆς Θεσσαλονίκης διεκδικώντας τή θέση τοῦ ὑφηγητῆ τῆς Γλωσσολογίας). Οἱ γλωσσολογικές ἐργασίες του ἔχουν περιληφθεῖ σέ δύο πολυσέλιδους τόμους μέ τόν τίτλο *Συμβολές στήν Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας*, πού τοὺς συμπληρώνει ἕνα *Εὐρετήριο* περίπου 250 σελίδων. Γιά τή σημασία τους βλέπε τό ἄρθρο τοῦ Καθηγητῆ Χριστόφορου Χαραλαμπάκη «Τό γλωσσολογικό ἔργο τοῦ Καθηγητῆ Ἀγαπητοῦ Τσο-

πανάκη» στήν *Φιλερήμου Ἀγάπην*.

Θυμοῦμαι πάντοτε τήν ἀψιμαχία του μέ τόν πολύν J. Chadwick. Ὁ Τσοπανάκης, πού πίστευε ὅτι τό ζητούμενο εἶναι πάντοτε ἡ ἀλήθεια καί ὄχι ἡ τυφλή ὑποταγή στίς αὐθεντίες, διατύπωσε εὐθαρσῶς διαφορετικές ἀπόψεις γιά ὀρισμένα προβλήματα τῆς Γραμμικῆς Β', ἀλλά δέν ἦταν ἐκεῖνο πού ἐκτράχυνε τή συζήτηση. Καί πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ πῶς τό θάρρος ν' ἀμφισβητεῖ παγιωμένες ἀντιλήψεις ἦταν ἀρετή παράλληλη μέ τήν προθυμία του νά δέχεται ὑποδείξεις ἄλλων γιά τά δικά του ἔργα.

Γιά τή *Νεοελληνική Γραμματική* του μίλησε ψυχραῖμα ὁ Χριστόφορος Χααραλαμπάκης. Ἦταν ὁ κολοφῶνας τῆς συγγραφικῆς του δραστηριότητας, ἔργο ἀπαραίτητο ἀκόμα καί γιά ἐκείνους πού δέν ἀσπάζονται τίς γλωσσικές πεποιθήσεις τοῦ Τσοπανάκη. Ἀπαλλαγμένη ἀπό τή ρευστή ὀρολογία τῆς σύγχρονης γλωσσολογίας, καί ἄρα εὐανάγνωστη, ἡ *Νεοελληνική Γραμματική*, ὅπου θησαυρίζεται μεγάλο μέρος ἀπό τόν πλοῦτο τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, εἶναι, προσώρας, ὁ σπόρος πού ἔχει θαφτεῖ στή γῆ, γιά νά βλαστήσει, ὅταν φτάσει ὁ καιρός του.

Στόν ἐπιβλητικό τόμο (σελίδες 892) *Φιλερήμου Ἀγάπης* ὑπάρχει καί τρίτο ἄρθρο, τοῦ Καθηγητῆ Κωνσταντίνου Μηνᾶ, γιά «Τό ὑπόλοιπο ἔργο τοῦ Καθηγητῆ Ἀγαπητοῦ Τσοπανάκη», ὅπου διαπιστώνει ὁ ἀναγνώστης, μέ τή βοήθεια τῶν τίτλων, πῶς ὁ Ἀγ. Γ. Τσοπανάκης δέν ἦταν μονόχωντος φιλόλος οὔτε ἀνθρώπος ἀποκομμένος ἀπό τά καθημερινά προβλήματα τοῦ τόπου.

Ὁ Ἀγ. Γ. Τσοπανάκης δέ μυθοποιήθηκε οὔτε θά μυθοποιηθεῖ, ὅπως, π.χ., ὁ Γ. Χατζιδάκης ἢ ὁ Ἰωάννης Συκουτρῆς. Κατά τή μαρτυρία τοῦ Δ. Λυπουρλή, παλαιός καί διακεκριμένος συνάδελφος τοῦ Τσοπανάκη εἶχε πεῖ: «Ὁ Τσοπανάκης μπορεῖ νά χάνει, κερδίζει ὅμως πάντοτε στό Ἐφετεῖο.» Ὡραῖος λόγος, ἀλλά ὑπερβολικό τό πάντοτε. Τό βέβαιο πάντως εἶναι ὅτι, παρά τό γεγονός πῶς ἀναγκάστηκε νά συζευχθεῖ τή Λεία, ἔμεινε ἀμείωτη ἡ ἀγάπη του καί γιά τήν Ραχήλ. Ἐμεῖς καρπωνόμαστε ὅσα προῆλθαν καί ἀπό τοὺς δύο γάμους.

Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος

Πνευματικά ο Κλάιστ είναι παιδί τριών αιώνων: γαλουχήθηκε σα γνήσιος διαφωτιστής, πέθανε –ή, μάλλον, αυτοκτόνησε– σα γνήσιος ρομαντικός και αναστήθηκε στον εικοστό αιώνα σα γνήσιος προφήτης του μοντερνισμού. Τα ευάρισμα θεατρικά έργα και φιλοσοφικά του δοκίμια κατάφεραν να φτάσουν το διαφωτισμό του Μονταίνιου και του Καντ από την αφετηρία στο τέλος του· από τη βεβαιότητα μιας γνώσης που ακόμα και αν δεν είναι απόλυτη μπορεί να είναι γενικά παραδεκτή, το ανήσυχο πνεύμα του Κλάιστ γρήγορα κατακύλησε στην παραδοχή ενός σύμπαντος που τελεί εν γένει και πλήρως υπό αμφισβήτηση. Ο παλιός και κοινόχρηστος μύθος του Αμφιτρύωνα του παρέδωσε το κατάλληλο υλικό για τη στέγαση αυτής της μόνης βεβαιότητάς του. Εφόσον δεν φαίνεται να υπάρχει κάτι σαν βέβαιη ανθρωπινή γνώση, τότε δεν υπάρχει και κανένα σοβαρό στήριγμα για την ανθρωπινή ηθική, για την αξία ή ακόμη για την ατομική αξιοπρέπεια.

Η εκπλήρωση ενός παλιού χρέους

Πρώτη φορά παρουσιάζεται από την ελληνική σκηνή αυτός ο δύστροπος, –ευριπίδειος κατ’ ουσίαν– τραγικός αντιλαλος του κωμικού του Κλάιστ, σε μια παράσταση του «Αμόρε» άξια για κάθε έπαινο. Το χρέος μας προς τον γερμανό κλασικό υπήρξε μέχρι τώρα μάλλον τυπικό. Το θέατρό του, είναι αλήθεια, είναι γεμάτο από θεατροκτόνο φιλοσοφική διάθεση, ώρες ώρες μάλιστα υπερβολικά εύγλωττη για την αντιληπτική δεινότητα του σύγχρονου θεατή. Και από την άλλη, η ίδια η κοσμοθεωρία του, ο διάχυτος, πικρός και αρνητικός του λόγος για τα πράγματα, καθιστά τις παραστάσεις των έργων του toλμηρό εγχείρημα για κάθε θεατρική σκηνή. Το ότι σήμερα ο *Αμφιτρύων* παρουσιάζεται έστω και με καθυστέρηση από τη σκηνή μας, τιμά το ίδιο το θέατρό μας, αυτούς που το υπηρετούν και τους θεατές του. Και όπως αρμόζει σε μια σημερινή παράσταση κλασικού ρεπερτορίου, η παραγωγή του «Αμόρε» αποδεικνύεται γοητευτικά ανιχνευτική και περιπετειώδης. Βλέπει κανείς στην προσπάθεια της φοβερής ομάδας των ηθοποιών του «Αμόρε» την περιπετειώδη διάθεση

και την τόλμη μιας ακροβασίας πάνω στο σχοινί της δύστροπης σύνταξης του πρωτότυπου, την οποία υπηρετεί με αναλογική διάθεση η μετάφραση του Γιώργου Δελάστα, και στη συνέχεια πάνω από την αναμμένη φωτιά μιας κωμωδίας που παίζει με τα πιο επικίνδυνα υλικά: την απώλεια της ανθρωπίνης ταυτότητας και την τρέλα.

Όπως είναι γνωστό, σύμφωνα με το μύθο ο Αμφιτρύων θα χάσει την αποκλειστικότητα της συζύγου του προς δόξαν του ερωτύλου Δία. Στη διασκήψη του Κλάιστ όμως, είναι μάλλον η γυναίκα του Αμφιτρύωνα, η Άλκηστη, που θα δώσει στη μυθική πλοκή την πιο τραγική της διάσταση. Ουσιαστικά έχουμε στο έργο του Κλάιστ μια σταδιακή ανέλιξη από την πρώτη, μπουφόνικη ανταλλαγή των «εγώ» ανάμεσα στον υπηρέτη Σωσία και τον Ερμή, στην κωμικοτραγική, σχιζοφρενική κατάσταση

του απατημένου συζύγου Αμφιτρύωνα και, τέλος, στην πλέον τραγική, υπαρκτική διάσταση της άδικα και αναίτια έκπτωτης Άλκηστης. Υπό το φως όλης αυτής της ανέλιξης, το τελικό «Αχ!» της Άλκηστης, στο τέλος του *Αμφιτρύωνα*, μοιάζει να είναι το πιο σύντομο, ολοκληρωμένο φιλοσοφικό και θεολογικό δοκίμιο που ακούστηκε ποτέ.

Όπως είπαμε, η παράσταση του Νίκου Χατζόπουλου προσέγγισε το έργο με ένα γόνιμο εργαστηριακό τρόπο. Στόχος ήταν να αναπτυχθούν ερμηνευτικά τα αντιθετικά δίδυμα και να φανεί ότι τα δύο υποκριτικά ζευγάρια του Ερμή-Σωσία και Δία-Αμφιτρύωνα πλαισιώνουν και οδηγούν στον εσωτερικό διχασμό της Άλκηστης. Στο ζευγάρι αφέντη και υπηρέτη, πράγματι η σχέση των «εγώ» είναι εξωτερική, εμπειρική, άσχετο αν τα πρόσωπα την παραδέχονται, όπως ο Σωσίας, ή την αρνούνται, όπως ο Αμφιτρύωνας. Η Άλκηστη, αντίθετα, πρέπει να συμβιβαστεί με ένα διχασμό εσωτερικό, που αποκαλύπτεται ανάμεσα σε αυτό που η ίδια πιστεύει και σε αυτό που πράγματι ισχύει. Η Μαρία Σκουλά έδωσε τον καλύτερο εαυτό της στην υπηρεσία της συμπαντικής αυτής τρέλας που ενσκήπτει αναπάντεχα στο κορμί της τίμιας κοπέλας. Ο Αμφιτρύων του Νίκου Καραθάνου φοράει το αμφίβολο κοστούμι του κεντρικού ήρωα και το τυλίγει γύρω του σαν ζουρλομανδύα. Απέναντί του βρίσκεται ο «ολύμπιος» Δίας του Γιάννη Νταλιάνη, σαν γνώστης όχι πλέον της σημασίας αλλά της ματαιότητας των πάντων. Και δίπλα του παραστέκει, για μια ακόμη φορά άξιος κουβαλητής της σοβαρής κωμωδίας, ο Κοσμάς Φοντούκης, με το σκούφο του ρωμαίου δούλου φορεμένο πάνω στη σοβαρότητα του ελισαβετιανού τρελού. Κάποιορό του είναι ο Ερμής του άλλου σπουδαίου καρατερίστα, του Θανάση Δήμου. Και η Άννα Μάσχα κερδίζει, τέλος, τις εντυπώσεις, παίζοντας με άνεση το ρόλο της γήινης Χάριτος, «κόντρα» στην εμφάνιση και στους τρόπους της. Σε δευτερεύοντες ρόλους εμφανίζονται επίσης με συνέπεια ο Δημήτρης Κουτρουβιδέας και ο Δημοσθένης Ελευθεριάδης.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Εξήντα χρόνια με το όπλο «παρά πόδα» και το μολύβι ανά χείρας

του Κώστα Δ. Μουτζούρη

Στις 8 Αυγούστου 2005 πραγματοποιήθηκε στα Χανιά εκδήλωση αφιερωμένη στο ζεύγος Αργυρώς και Νίκου Κοκοβλή, που οργάνωσε ο Σύλλογος Φιλολόγων του νομού. Οι εισηγητές αναφέρθηκαν στα βιβλία των δυο αγωνιστών της Αριστεράς, βιβλία που παρουσιάζουν ιστορικό και λογοτεχνικό ενδιαφέρον. Στις επόμενες σελίδες δημοσιεύουμε κάποιες από τις ομιλίες εκείνης της βραδιάς. Ομιλητές ήταν οι Κ. Μουτζούρης, Γρηγόρης Γεωργουδάκης, Άννα Μαγουκάκη-Μεταξάκη, Ελπινίκη Νικολουδάκη-Σουρή και ο Γιώργος Μαργαρίτης.

Αργυρώ και Νίκος: Πάντα και παντού μαζί. Στη μαδάρα, στη λέσκα, στην προσφυγιά, στην Τασκένδη, στο Βαμβακόπουλο. Ένας κοινός αγώνας εξήντα χρόνων. Και έπεται η συνέχεια.

Ο Νίκος Κοκοβλής γεννήθηκε στη Μικρά Ασία το 1920. Δύο χρονών, το 1922, με τον ξεριζωμό του μικρασιατικού ελληνισμού έρχεται στα Χανιά, στο Βαμβακόπουλο, με την οικογένειά του.

Η γερμανική κατοχή τον βρίσκει φοιτητή στην Αθήνα. Εδώ ξεκινά η αντίστασή του μέσα από τους φοιτητικούς πυρήνες Αντίστασης.

Τον Ιούνιο του '41, μετά την κατάληψη και της Κρήτης από τους Ναζί, καταφέρνει να επιστρέψει στα Χανιά, συνδέεται αμέσως με τις οργανώσεις του ΚΚΕ και του ΕΑΜ και αναδεικνύεται στέλεχος της Αντίστασης. Εκλέγεται μέλος της Επιτροπής Πόλης του ΕΑΜ.

Αμέσως μετά την απελευθέρωση, το 1945, εκλέγεται γραμματέας του Εργατικού Κέντρου Χανίων.

Τον Οκτώβριο του 1946 συλλαμβάνεται αλλά αφήνεται ελεύθερος ύστερα από κινητοποιήσεις των εργατών.

Μετά από άγριες διώξεις στις αρχές του 1947 περνά στην παρανομία και σε λίγο βγαίνει στο βουνό, όπου τον επόμενο χρόνο, 1948, γνωρίζεται με την Αργυρώ.

Μετά την απώλεια των κομματικών καθοδηγητών και καπετάνιων του Δημοκρατικού Στρατού Γιώργη Τσιτήλου, γραμματέα περιοχής Κρήτης του ΚΚΕ, και Δ. Μακρινάκη, γραμματέα της Νομαρχιακής Επιτροπής, αναλαμβάνει τη θέση του δεύτερου με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Ανταρτών.

Με τον τερματισμό του ένοπλου αγώνα το 1949 και μέχρι το 1962, που δραπέτευσε στο εξωτερικό, είναι μαζί με την Αργυρώ υπεύθυνοι των παράνομων οργανώσεων στο Νομό.

Η Αργυρώ Πολυχρονάκη-Κοκοβλή κατάγεται από τη Δρακώνα Κυδωνίας. Οργανωμένη στα Αετόπουλα και στην ΕΠΟΝ συμμετέχει στην Αντίσταση.

Το 1947 φυλακίζεται αλλά, λόγω έλλειψης στοιχείων, μετά από λίγο ελευθερώνεται.

Στις αρχές του 1948 βγαίνει στο βουνό, όπου γνωρίζεται με τον Νίκο.

Η Αργυρώ και ο Νίκος ένωσαν τις τύχες τους μετά τον τερματισμό του εμφυλίου πολέμου, όταν από το 1950 ανασυγκροτούν και καθοδηγούν τις παράνομες οργανώσεις του ΚΚΕ και της ΕΠΟΝ στα Χανιά.

Μένουν καταδιωκόμενοι και επικηρυγμένοι μέχρι το 1962 που δραπέτευσαν κρυφά στο εξωτερικό μαζί με τέσσερις ακόμα συντρόφους τους ύστερα από εντολή της Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Μετά από περιπέτειες έξι μηνών φθάνουν στη Σοβιετική Ένωση, όπου έζησαν δεκατέσσερα χρόνια.

Ο Νίκος στη νέα πατρίδα του συνεχίζει τις σπουδές του και παίρνει το πτυχίο των Οικονομικών Επιστημών.

Η Αργυρώ παίρνει πτυχίο Κοινωνικών Επιστημών και Δημοσιογραφίας.

Το 1964 αποκτούν το γιο τους, τον Γιώργο.

Το 1976, ύστερα από τέσσερις απορριπτικές αιτήσεις, επιστρέφουν στην Ελλάδα. Επαναπατρίζονται.

Ο Νίκος και η Αργυρώ έχουν γράψει μαζί τα βιβλία:

1) *Βάσανα και καημοί* (διηγήματα), 1965, Πολιτικές και Λογοτεχνικές εκδόσεις, με το

ψευδώνυμο Ν(ίκος) και Α(ργυρώ) Μαδαρίτη.

2) *Στα βουνά της Κρήτης και στην Παρανομία*, 1979, εκδόσεις 70 - Πλανήτης, πάλι με το ψευδώνυμο Νίκος και Αργυρώ Μαδαρίτη, αληθινές ιστορίες.

3) *Ε.Σ.Σ.Δ. Προσδοκίες και Πραγματικότητα*, 1986, εκδόσεις Μνήμη.

Σ' αυτό το βιβλίο τους ο Νίκος και η Αργυρώ παρουσιάζουν με μεγάλη παραστατικότητα το πραγματικά περιπετειώδες ταξίδι τους σε ξένους τόπους, τον τρόπο λειτουργίας των οργανώσεων του ΚΚΕ στο εξωτερικό, τη ζωή των πολιτικών προσφύγων και τους διωγμούς των αντιφρονούντων. Προβάλλουν γεγονότα από τη ζωή στη Σοβιετική Ένωση, όπου έζησαν δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια.

Αφηγούνται με ειλικρίνεια τι περίμεναν να δουν σ' αυτή τη χώρα και τι είδαν. Μιλάνε τη γλώσσα της αλήθειας χωρίς φόβο και χωρίς πάθος.

4) *Μνήμες που ποτέ δεν σβήνουν*, Αυτοέκδοση, Χανιά 1994.

Πρόκειται για μια συλλογή δώδεκα ιστορικών διηγημάτων που αναφέρονται στη Μάχη της Κρήτης και την Αντίσταση του κρητικού λαού.

Στο βιβλίο αυτό «παρατίθενται σημαντικές στιγμές της τραγωδίας και του έπους» από τη σύγκρουση του χιτλερικού φασισμού και του λαού μας που τα 'δινε όλα για τη λευτεριά.

«Στιγμές μίσους και βαρβαρότητας από τη μια, γενναιότητας, αυτοθυσίας και μεγαλείου από την άλλη. Στιγμές αδυσώπητης πάλης ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, ανάμεσα στο σκοτάδι και το φως».

5) *Άλλος δρόμος δεν υπήρχε (Αντίσταση-Εμφύλιος-Προσφυγιά)*, 2002, εκδόσεις «Πολύτυπο», σελ. 600.

Σ' αυτό το βιβλίο οι συγγραφείς ζωντανεύουν την περιπετειώδη ζωή τους. Μέσα από τα προσωπικά τους βιώματα αναδεικνύονται οι βασικές πτυχές της ζωής της χώρας και ιδιαίτερα στην Κρήτη, σε μια περίοδο η οποία καλύπτει περίπου ογδόντα χρόνια.

Πρόκειται για επεξεργασμένη σύνθεση των προηγούμενων βιβλίων τους.

Υπό έκδοση βρίσκεται το 6ο τους βιβλίο *Ο ήλιος επιάστηκε*, που έχει τον τίτλο ενός από τα διηγήματά τους.

Πρώτη φορά ο Νίκος και η Αργυρώ ασχολήθηκαν με το γράψιμο το 1960. Τότε έγραψαν το διήγημα *Βάσανα και καημοί* στην κρητική ντοπιολαλιά και, όντας παράνομοι, το έστειλαν στο περιοδικό *Επιθεώρηση Τέχνης* που το δημοσίευσε αμέσως με το ψευδώνυμο *Μαδαρίτη*, χωρίς να γνωρίζει τους συγγραφείς, και τους συνέστησε να γράφουν.

Το ίδιο τους συνέστησε και ο Θέμος Κορνάρος, στον οποίο έστειλαν άλλα διηγήματα.

Πριν από λίγους μήνες η Αργυρώ Κοκοβλή και ο Βαρδής Βαρδινογιάννης επιμελήθηκαν το βιβλίο *Φυλακές της Αγιάς 1941-1945*, που τόσο πολύ κάποιοι το πολέμησαν και το κάνουν.

Πρόκειται για τριανταδύο μαρτυρίες ανθρώπων που φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν στην Αγιά, μέχρι να μεταφερθούν αλλού.

Ο Νίκος και η Αργυρώ έχουν μεταφράσει από τα ρώσικα στα ελληνικά βιβλία λογοτεχνικού και ιστορικού περιεχομένου.

Διηγήματα των συγγραφέων έχουν δημοσιευθεί στον περιοδικό και ημερήσιο Τύπο. Και αυτά πρέπει να τα συγκεντρώσουν σε τόμο, γιατί τα έχουμε ανάγκη. Και οφείλουν να το κάνουν.

Ο Νίκος και η Αργυρώ παρακολουθούν τις εξελίξεις, γι' αυτό βρίσκονται συνεχώς «με το όπλο παρά πόδα» και ποτέ δεν το εναποθέτουν κατά γης, και με σημειώματά τους στον Τύπο παίρνουν θέση σε επίκαιρα θέματα που αφορούν την κοινωνία.

Είναι ενεργοί πολίτες και αγωνίζονται, με άλλα όπλα τώρα, τη συμμετοχή στο κοινωνικό γίγνεσθαι και την πέννα τους, για μία κοινωνία δίκαιη, ειρηνική, ανθρώπινη.

Τον τελευταίο καιρό ο Νίκος και η Αργυρώ δραστηριοποιούνται για τη διάσωση της ιστορικής μνήμης. Πέραν από τα κείμενά τους στον Τύπο, αγωνίζονται για τη συγκέντρωση ιστορικών κειμηλίων.

Η συμβολή τους στην ίδρυση και λειτουργία του Μουσείου της Εθνικής Αντίστασης στο Θέρισο είναι σημαντική. Κυρίως της Αργυρώς. Η Αργυρώ είναι και η ψυχή του Πολιτιστικού Συλλόγου Βαμβακόπουλου.

Η κάθε εποχή έχει και τα δικά της όπλα. Ο Νίκος και η Αργυρώ είχαν κάποτε «πάρα πόδα» το Μάλιχερ. Η αποστολή όμως αυτού του όπλου εδώ και πολλά χρόνια έχει τελειώσει. Σήμερα έχουν παρα πόδα τα σημερινά όπλα, τα οποία είναι πολλά και διάφορα. Και έχουν ανά χείρας την πέννα, το μολύβι. Και τα χρησιμοποιούν καλά. Και τα όπλα και το μολύβι τους. Τα χρησιμοποιούν για τον ίδιο σκοπό, για μια κοινωνία δίκαιη, ειρηνική, ανθρώπινη. Ξέρουν να τα χρησιμοποιούν καλά.

Και εμείς τους ευχαριστούμε γι' αυτό.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή Ποιο το διαφορετικό στη γραφή τους;

Αγγαντεύουν, γράφουν, τώρα τα χρώματα (ύστερα από τόσο δρόμο) τριανταφυλλένια και βυσσινιά, αγγαντεύουν και μιλούν για χώρο σκληρό, κοφτερό, μαδαρό-πετρα, για χρόνο σκληρό σκισμένο, μαδαρόπετρα.

Έτσι όπως ακροπατούν, αλαφροπατούν τη Μαδάρα, έτσι απλά, απαλά, χωρίς στόμφο, ως αναπνοή, γράφουν.

Πολλά χρόνια μαζί, στιγμές ίδιες, χτυποκάρδια ίδια, εικόνες ίδιες, ήχοι ίδιοι, η ανάσα στον ίδιο ρυθμό. Ποιο χνώτο δικό του; ποιο δικό της; ποια σκέψη δική του; ποια δική της;

Τόσα χρόνια στο ίδιο μικροκλίμα, στον ίδιο μικροχρωόχρονο, στο ίδιο αόρατο δωμάτιο (σπήλιος, τρουλίτης, βράχος ή κυπάρισσος) είναι φυσικό πια η σκέψη τους, η γραφή τους, να μην ξεχωρίζει εύκολα, ποια λέξη του Νίκου και ποια της Αργυρώς;

Η σκέψη (η ψυχή τους) αλέθει τις παραστάσεις, τις εμπειρίες, τα χρώματα, τα βουνά, τον πόνο και τη χαρά, τη ζωή, τον έρωτα, το θάνατο, το αίμα και το ηλιοβασίλεμα, την καταγίδα, την κομμένη ανάσα, την απογοήτευση και την ελπίδα και πλάθει κάτι σαν το ζεστό ψωμί, με μια γαλήνη, με μια προσήνεια.

Πιστεύω πως θα 'ναι το μοναδικό φαινόμενο, τούτης της δυσπρόστατης γραφής που είναι γέννημα της πολυτάραχης συζευγμένης ζωής τους.

Η γραφή τους ζωντανή, ορθή, οικεία, φιλική, ρέουσα. Μια κουβέντα όπως αυτές που γίνονται στην αυλή αντίκρυ της θάλασσας κάτω από τη Μαδάρα. Χωρίς πλεονασμό, δαιδαλώδεις διαδρομές, μεγαλοστομίες:

(Άλλος δρόμος δεν υπήρχε, σελ. 221)

«Ελάτε», φωνάζει η Ηλέκτρα. Τρέχουμε. Η Γεωργία, η Μαριώ, η Αθηνά... Στις κόυφες ρίζες των αιωνόβιων κυπαρισσιών βρισκόμαστε μια υγρή μαύρη πηχτή ύλη από σάπια φύλλα και κόπρανα αγριοκατσικιών. Την παίρνουμε και τη στείβουμε στα

μαραμένα μας χείλη. Κάποιες μαύρες πικρές στάλες πέφτουν... Με τη μαύρη λάσπη στα χέρια, στα χείλη, στο σαγόνι, στο κίτρινο κουρασμένο πρόσωπο, με τα μάτια να γυαλίζουν από την αυπνία και την κόπωση, μοιάζουμε σαν νεκροί σε κίνηση. Ο ένας κοιτάζει τον άλλο με φόβο. Κι όμως, έτσι είμαι κι εγώ σκέφτεσαι, χωρίς να τολμάς να το πεις...

(Άλλος δρόμος δεν υπήρχε, σελ. 275-6)

Κρυφτήκαμε απέναντι σε μια πλαγιά και περιμέναμε όλη τη μέρα να βραδιάσει. Πιο κάτω περνάει ένα δρομάκι, το μοναδικό που οδηγεί στο μιτάτο. Κατά το μεσημεράκι ένας άνθρωπος βαδίζει προς τα πάνω. Ξαφνιαζόμαστε. Στη Μαδάρα απαγορεύεται να βγει κανείς! Μόνο στους βοσκούς επιτρέπεται. Παρατηρούμε με περιέργεια. Ποιος να 'ναι άραγε; Ξαπλώνουμε, γινόμαστε ένα με τη γη και πίσω από τις πέτρες ανασηκώνουμε προσεχτικά το κεφάλι. Ο άνθρωπος είναι ηλικιωμένος. Ξάφνου η Αργυρώ τον αναγνωρίζει.

«Ο πατέρας μου!» λέει τρεμουλιαστά.

«Ναι, είναι ο πατέρας μου!».

Με το κεφάλι σκυφτό κατευθύνεται προς το μιτάτο. Κοντεύουν δύο χρόνια που έχει να τον δει. Ο Νίκος, ο Σωκράτης, της τραβούν το χέρι... «Σσς, μη μιλάς... Θα προδοθούμε...».

Ο πατέρας απομακρύνθηκε. Η Αργυρώ έμεινε σιωπηλή με τον πόνο της. Αυτή ήταν η σκληρή μας μοίρα...

«Τον έβγαλαν από τη φυλακή», μας είπε το βράδυ ο Πέτρος. Τον εφοδίασαν μ' ένα χαρτί-άδεια και του είπαν να πάει να περάσει τα χωριά, να σκαρφλώσει στις Μαδάρες να ψάξει στα βουνά, να ρωτήσει, να μάθει, να βρει τη θυγατέρα του και να της πει «Παρουσιάσου να γλιτώσεις!».

«Μήπως την είδες, σύντεκνε;» ρώτησε τον Πέτρο. «Μήπως φάνηκε κατά δω; Πες μου, σύντεκνε Πέτρο, στα παιδιά σου...».

«Δεν την είδα, σύντεκνε. Δεν επέρασε

από τα δικά μας», τον είπε ο Πέτρος με σφιγμένη την καρδιά. «Τον λυπήθηκα», είπε «και δεν ξέρω πώς άντεξα να πω αυτό το μεγάλο ψέμα, σ' αυτό τον άνθρωπο που έχουμε φάει μαζί ψωμί κι αλάτι και ποτέ ο ένας τ' αλλουνού τίποτα δεν έκρυψε».

Κι έφυγε –λέει– ο γέρος και τράβηξε για άλλα μιτάτα: των Κοκολογιάννηδων, των Βαγιωνήδων και των Μαντάδων προς τ' ανατολικά. Των Λεβέντηδων, των Τσιραντώνηδων και των Βούρηδων προς τα δυτικά. Περπάτησε μέρες πολλές να βρει κι άλλους ανθρώπους και να μάθει –χωρίς να το πετύχει– αν ζει ή αν πέθανε η θυγατέρα του...

Ίσως ο άνθρωπος δεν αντέχει το ακραίο, η συναισθηματική ένταση δεν κάνει καταβυθίσεις ή άλματα στα ύψη, είναι συγκρατημένη, μαγλιτισμένη από την οδύνη και τον θάνατο, μια αφήγηση λαϊκή, γι' αυτό ίσως πιο αντικειμενική η γραφή τους, πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Να το διαφορετικό λοιπόν:

Γράφουν δυο συγγραφείς ως ένας, γιατί ένας είναι οι δυο τους... Έχουν το δικό τους ύφος (αφηγηματικό, βιωματικό, σαφές, λαϊκό). Τα συναισθήματα αλαφροχορεύουν, παίζουν κρυφτό, ανταρτοπόλεμο. (Κάποτε έρχονται όταν όλοι φεύγουν...).

Το έργο τους αυτό, περνά πάνω από στραλίκια, γίνεται μια αξιοζήλευτη πολιτιστική οντότητα που λόγω της αφηγηματικότητας και πραγματικότητας που περιέχει αποκτά και ιδιαίτερη αξία ως ιστορική πηγή.

Αξία τεράστια έχει η εργασία, η προσφορά αυτού του έργου, το μήνυμα που αναβλύζει: ποτέ πια και σε κανένα λαό αυτό το τραγικό δυσβάσταχτο του πικρού εθνοκτόνου εμφύλιου πολέμου, του πολέμου... και το δέντρο το πλατύφυλλο: όχι φανατισμός, όχι το αλάθητο, όχι όποιος δεν συμφωνεί μαζί μας βάρβαρος... και η άμπελος η συστρέφουσα το πνεύμα του κόσμου: Κράτα την καθαρότητα της άποψής σου, ο αγώνας της αλήθειας και της δημοκρατίας δεν έχει σύνоро.

Ευχαριστούμε Αργυρώ και Νίκο, να 'στε καλά.

Γρηγόρης Γεωργουδάκης

Οι μικρές ιστορίες της Αντίστασης στα Χανιά

της Ελπινίκης Νικολουδάκη-Σουρή

Η αφηγηματογραφία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή εντάσσεται στην πλούσια παράδοση της μεταπολεμικής νεοελληνικής λογοτεχνίας που κινείται μέσα στο πλαίσιο των εμπειριών του πολέμου και των συνεπειών του. Με την πρόσφατη έκδοση του έργου ζωής *Άλλος δρόμος δεν υπήρχε*, οι συγγραφείς ολοκληρώνουν την αυτοβιογραφική τους μαρτυρία ως δρώντα πρόσωπα της περιόδου από τη Μικρασιατική καταστροφή μέχρι τα πρώτα χρόνια της Μεταπολίτευσης.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Το 1994 ο Νίκος και η Αργυρώ Κοκοβλή εξέδωσαν στα Χανιά μια συλλογή δώδεκα μικρών ιστοριών με τίτλο *Μνήμες που ποτέ δεν σβήνουν*, ο θεματικός πυρήνας των οποίων είναι οι δοκιμασίες από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και η Αντίσταση των Κρητικών εναντίον των Ναζί στη διάρκεια της Κατοχής. Τα γεγονότα καλύπτουν την περίοδο από τις παραμονές του ελληνοϊταλικού πολέμου (φθινόπωρο του 1940) έως τις τελευταίες επιθέσεις των κατακτητών σε χωριά των Χανίων (άνοιξη 1945), με εξαίρεση την τελευταία ιστορία που ο επίλογός της γράφεται τον Δεκέμβριο του 1949 στη Γέφυρα του Κλαδισού. Ο πρόλογος ορίζει τους χώρους και τους συντελεστές του πολεμικού δράματος: Υποκινητής του κακού, ο χιτλερικός φασισμός έχει κατακτήσει όλη την Ευρώπη, αλλά η Κρήτη αντιστέκεται στις επιχειρήσεις της εισβολής αρκετές μέρες μετά την πτώση των αλεξιπτωτιστών. Δύο σημεία προκαλούν την προσοχή:

1. Την αναμέτρηση την ονομάζουν οι συγγραφείς σύγκρουση, κατάσταση που προϋποθέτει για τους αντιπάλους την επίγνωση της δύναμής τους και την εμπιστοσύνη στον εξοπλισμό τους. Πράγματι, οι κατακτητές βασίζονται στο «κράτος» της ύλης, ενώ οι Κρητικοί στο ψυχικό τους σθένος και τα ιστορικά τους παραδείγματα. Οι δυνάμεις του σκότους και του θανάτου αναμετριώ-

νται με τις δυνάμεις του φωτός και της ζωής! Με ποια μέσα; Με το μίσος, τη βία, την αλαζονεία και τα όπλα οι μεν, με τη γενναιότητα, την αυτοθυσία και το ηθικό μεγαλείο οι δε.

2. Ο σκοπός δεν διατυπώνεται με όρους ιστορικούς αλλά με ηθικούς: υποδούλωση και ταπείνωση για ανθρώπους που γεύονται την αξία της ζωής μόνο όταν την κοινότητά τους κυβερνά η ανεξαρτησία, το δίκαιο και η αξιοπρέπεια, όροι απαραίτητοι για να αισθάνεται κάποιος ελεύθερος!

Ο Νίκος και η Αργυρώ Κοκοβλή στις μικρές ιστορίες αφηγούνται με απλότητα πώς μπορούν οι άνθρωποι να μετατρέψουν την καθημερινή τους ζωή, όταν το απαιτεί η συλλογική ευθύνη, σε αγώνα για την ποιότητά της.

ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ

Η μικρή ιστορία (short story, Kurzgeschichte) είναι μια συνοπτική αφήγηση φανταστική ή ρεαλιστική – με μικρό αριθμό χαρακτήρων, απλή πλοκή και δράση, επικεντρώνεται σε ένα θέμα κυρίως και περιορισμένο χώρο. Σκοπός της είναι να προκαλέσει τη συναισθηματική και κριτική ανταπόκριση του ακροατή ή του αναγνώστη στα όσα αυτός ακούει ή διαβάζει.

Στη λογοτεχνία εμφανίζεται η προφορική ή η γραπτή μαρτυρία, ο λόγος του ίδιου του υποκειμένου που έδρασε: σ' αυτό στρέφεται η μικροϊστορία και ψά-

χνει να βρει το μέγεθος της συμβολής του στα ιστορικά γεγονότα, να μάθει τη σκέψη του και τις αξίες που το οδήγησαν στις επιλογές του, τα οράματά του, όλα όσα καθορίζουν και τη στάση του απέναντι σε οποιαδήποτε βίαιη ανατροπή. Οι *Μνήμες που δεν σβήνουν ποτέ* εντάσσονται σ' αυτή την κατηγορία κειμένων, αντικατοπτρίζουν την ακτινοβολία των πατροπαράδοτων αξιών σε δυσμενείς ιστορικές συνθήκες και επαληθεύουν, ακόμη μια φορά, ότι ο ηρωισμός και ο πατριωτισμός είναι και ιστορικές δυνάμεις.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΞΙΕΣ

Η πρώτη ιστορία με τον τίτλο «Χαλάλι» λειτουργεί ως συμβολικό προοίμιο της προσφοράς των απλών ανθρώπων στον ελληνοϊταλικό πόλεμο. Οι υπόλοιπες ιστορίες έχουν ταξινομηθεί στο βιβλίο, έτσι ώστε η δράση να καλύπτει τις δύο μεγάλες φάσεις του αντιστασιακού αγώνα στην Κρήτη:

- τη Μάχη, τα αντίποινα και τις πρώτες αντιδράσεις στα χωριά του χανιώτικου κάμπου και

- την ένταξη στο ΕΑΜ και τον ένοπλο αγώνα.

Στις ιστορίες αυτές κυριαρχεί το αγωνιστικό πνεύμα και η δομή τους συμφωνεί με τις κατηγορίες και τις λειτουργίες της ηρωικής αφήγησης, συνθήκη που μας επιτρέπει να προχωρήσουμε στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

1. Η κάθε ιστορία αφηγείται επεισόδια της αντίστασης που συνεπάγεται η έμπρακτη απόρριψη της ευτελιστικής σύμβασης του εχθρού κατακτητή. Ο αγώνας αποφασίζεται από κοινού και συμμετέχουν σ' αυτόν όλοι, αφιψώντας τα εμπόδια που προβάλλει η επίσημη διοίκηση: «—Δε μας εδούδουνε τουφέκια μουδ' οι δικοί μας άρχοντοι μουδ' οι γ' ιγγλέζοι καπετανέοι. Οι φαντάροι 'ντωνε, λέει, πολεμούνε, μα οι επικεφαλής δεν έχουνε διαταγή να μας εδώσουνε. Μλούσε ο Χαρακομιχάλης κι η φωνή του έτρεμε από οργή. Τότε ο μπάρμπα Νικόλας μπήκε στη μέση: —Δε θέλουνε να μας εδώσουνε τουφέκια; Δεν πειράζει. Ως θωρώ μουδ' αεροπλάνα, μουδέ κανόνια είχαν επάε όσα 'πρεπε να μας υποστηρίξουνε. Μα δε μας εγνοιάζει. Πολεμούμε και μοναχοί μας. Δεν είναι η πρώτη βολά».¹

2. Το χρέος εκπέμπεται ως μεταφυσική και ιστορική εντολή από τα ιερά κείμενα και από τα παραδείγματα της νεο-

ελληνικής Ιστορίας. Γι' αυτό η αντίσταση, είτε καταλήγει σε νίκη των ντόπιων είτε σε ήττα και θάνατο, έχει ως στόχο την υπεράσπιση της πατρίδας και αναδεικνύεται ως λογική συνέπεια απέναντι πολιτισμικών και εθνικών παραδόσεων. Χαρακτηριστικός είναι ο πλάγιος εσωτερικός μονόλογος του παπα-Γιώργη που συμβιβάζεται με την ιδέα ότι μπορεί και να σκοτώσει: «Ο παπάς στα θρησκευτικά του βιβλία δεν είχε, βέβαια, συναντήσει ποτέ την έννοια Αντίσταση. Μα θεωρούσε χρέος του ιερό την υπεράσπιση του πάτριου εδάφους. Μήπως κάτι τέτοια εξάλλου δεν είχε ακούσει και για τον Παπαφλέσσα και για τον άλλον τον ηγούμενο Γαβριήλ στο Αρκάδι, αλλά και για τόσους άλλους παπάδες, τότε στον Αγώνα του '21; Και πίστευε με πεποίθηση πως τούτοι οι άρπαγες που πέφτουν τώρα στη γη μας δεν μπορούν να 'χουν καμιά θέση στη συνείδηση του Θεού. Έτσι, κάθε φορά που πίεζε τη σκανδάλη του καινούργιου πυροβολακίου, που με το μπράτσο του κατάχτησε, λέει: Στ' όνομα του Θεού».²

3. Στην ιεράρχηση των αξιών πρώτη θέση κατέχει η ελευθερία, το κοινό αγαθό που απαιτεί τόλμη, κόπο και θυσία των μικροαπολαύσεων της ζωής. Όταν η Οργάνωση π.χ. εντέλλεται τις επικίνδυνες αποστολές, η νεολαία, ως συλλογικός ήρωας, τις εκπληρώνει με αυτοπειθαρχία, περιορίζοντας τις ατομικές επιθυμίες: «Έτσι, αισθάνονταν την υποχρέωσή τους απέναντι στη λευτεριά, από τότε που μπήκαν στην Οργάνωση. Η παρευούλα, η βόλτα, τα σουρτα-φέρτα, όλ' αυτά που απαιτούσε η ηλικία τους, όπως ήταν φυσικό, όλα υποτάχτηκαν με μιας στη δραστηριότητα για τον κοινό σκοπό: το διώξιμο του κατακτητή».³

4. Μοναδικός σύμμαχος στον αγώνα είναι η ομοψυχία της κοινότητας, ο ενθουσιασμός ή η οργή των μελών της, που συνειδητοποιούν την κατάκτηση ως κοσμική αδικία και την αντίσταση ως τιμωρία των υβριστών της φυσικής ευδαιμονίας: «Παναγία μου!... κι ο ήλιος επιάστηκε!... Ξεφώνησε η Ελένη μια στιγμή που άφησε τη ματιά της να ψάξει τριγύρω. Ναι! αλήθεια! Κι ο ήλιος πιάνεται, κι ο αέρας χάνεται σαν θα πατήσουν οι καταχτητές σ' έναν τόπο, σκέφτηκε ο μπαρμπα-Νικόλας».⁴

5. Την απόφαση για τον αγώνα την παίρνουν συνήθως οι άντρες, αλλά στην εξέλιξή του οι γυναίκες και τα παιδιά συμβάλλουν αποφασιστικά, συμμετέ-

χουν στις δοκιμασίες, ζουν σε διαρκή κίνδυνο ή πληρώνουν με τη ζωή τους τις θαρραλέες πράξεις τους και αλλάζουν τα σχέδια των εχθρών. Η Λεβεντοκατερίνη π.χ., μητέρα τεσσάρων παιδιών, αφήνει τη φροντίδα τους στις ηλικιωμένες γυναίκες σε μια σπηλιά του Φουρνέκι εκείνη πιάνει το ντουφέκι και πολεμά: «Η Λεβεντάκη Αικατερίνη, χήρα του Θεοδώρου, κουβαλούσε από την πρώτη στιγμή μέσα από τις φωτιές νερό και ψωμί στους πολεμιστές... Τη δεύτερη μέρα οπλίστηκε και πολεμούσε ωσάν να ήταν άντρας... [...] Στη δεξιά πλευρά της γέφυρας του ποταμιού Κερίτη, λείπει μια καντονάδα. Από κει πολεμούσε, προς τη μεριά του κάμπου η Λεβεντο-Κατερίνη. Ήτονε τότενες εικοσιεννιά χρονώ...»⁵

6. Όσο το πατροπαράδοτο ήθος υπογορεύει στο άτομο ότι η ζωή αξίζει μόνο σ' ένα τόπο ελεύθερο, άλλο τόσο ο άνθρωπος έχει την ανάγκη να ζήσει στο σπίτι του· όταν επιλέγει τη στοιχειώδη άνεση μέσα σ' ένα περιβάλλον που έχει σφετεριστεί ο κατακτητής, εκείνος παγιδεύεται θανάσιμα. Το μπλόκο της 1ης Αυγούστου 1941 στην περιοχή του Αλικιανού και οι εκτελέσεις στον ποταμό Κερίτη είναι τραγικά επακόλουθα της παράλογης βίας που χτυπά ύπουλα μια φυσική επιθυμία και τη μετατρέπει σε παγίδα: «Στον Αλικιανό έγιναν μεγάλες μάχες και η εκδίκηση ήταν αδυσώπητη. [...] Τώρα λέγανε πως τα πράγματα θα ησύχαζαν. Θα ζούσαν, βέβαια, οι άνθρωποι με το φόβο και την ταπείνωση. Θα τον είχαν τον κατακτητή στα μάτια τους κάθε μέρα και κάθε στιγμή. Κυρίαρχος ήταν· αφέντης, νικητής. Το ξέρανε. [...] Οι όμηροι δεν μιλούν. Γνωστοί, συγγενείς, φίλοι ανταλλάσσουν ματιές ύστατες, ματιές πονεμένες, αλλά και ερωτηματικές. Γιατί αλήθεια; [...] Θα 'ταν δέκα η ώρα το πρωί. Όλοι οι όμηροι διατάσσονται να σταθούν στη σειρά. Οι Γερμανοί πλησιάζουν· διαλέγουν μια δεκαριά, τους παίρνουν και φεύγουν. Σε λίγο ακούγονται πυροβολισμοί και μετά λίγα λεπτά κρότοι πιστολιού. Είναι οι χαριστικές βολές ψιθυρίζει κάποιος».⁶ Υπ' αυτές τις συνθήκες, η υπεράσπιση του τόπου ταυτίζεται με την υπεράσπιση της ζωής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

7. Είτε πρόκειται λοιπόν για ηρωικές πράξεις, είτε για άδικα πάθη, οι πραγματικές ιστορίες των απλών ανθρώπων του χανιώτικου κάμπου και των ορεινών χωριών διακηρύσσουν ως ποιότητα ζωής τον αγώνα για την ελευθερία και γι-

νονται μέρος του συλλογικού αρχετυπικού μύθου της Απάνω Κρήτης.⁷

8. Σε όσες ιστορίες διαρκεί η Αντίσταση, θριαμβεύει το καλό, όπου βρίσκεται νόημα η κάθε θυσία. Αντίθετα, το τελευταίο αφήγημα, που αναφέρεται στην προσφορά της Βαγγέλας Κλάδου⁸ και στο φρικτό της τέλος, επισημαίνει με θλίψη το ποιόν της αναγνώρισης που επεφύλαξε η μετεμφυλιακή Ελλάδα στους αγωνιστές της: «Μια κρύα χειμωιάτικη μέρα του Δεκέμβρη 1949 φέραν καρφωμένο σ' ένα ξύλο ένα γυναικείο κεφάλι και το θεσαν πάνω στη γέφυρα του Κλαδισού προς κοινήν θέαν. Εδώ στη θέση αυτή είχαν φέρει κι άλλα κεφάλια κατά καιρούς. Και μαζεύονταν ο κόσμος. Οι περισσότεροι με συντριμμένη καρδιά έψαχναν μήπως αναγνωρίσουν κανένα συγγενή ή φίλο τους. Έτρεξε κι ο Μανούσος που τώρα ήταν γυμνασιόπαιδο και παρατηρούσε με αγωνία. Σαν αντίκρυσε το γυναικείο κεφάλι, τα παιδικά του πόδια λύγισαν, τα μάτια του σκοτεινίασαν. Έβγαλε μια κραυγή: Θεέ μου! Είναι το κεφάλι της δασκάλας μου! Της Βαγγέλας Κλάδου...».⁹

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ

Αν όμως η κάθε ιστορία αντιστοιχεί σε έντονες βιωματικές εμπειρίες των συγγραφέων, που ο τίτλος της συλλογής τις αξιολογεί ως ανεξίτηλες μνήμες, ο σύγχρονος αναγνώστης μπορεί άραγε να ανταποκριθεί στην πρόκληση του τίτλου; Να γνωρίσει αυτές τις μνήμες, να τις αναγνωρίσει ως αποφάσεις ζωής μέσα στο αντίξοο πολεμικό περιβάλλον τους και να τις εκτιμήσει ως ιστορικοπολιτικό και ηθικό παράδειγμα στη ροή του χρόνου; Η απάντηση, νομίζω, πρέπει να είναι θετική για τους εξής λόγους:

- Ως υλικό αφηγήσεων για τη Μάχη της Κρήτης και την αντίσταση των Χανίων αποτελούν αυθεντική πηγή της Τοπικής Ιστορίας: οι τόποι είναι κοντά μας και η μνήμη των ανθρώπων ακόμη ζωντανή, συγκεκριμένη, πρόσφορη να τη μετατρέψουμε σε δική μας γνώση. Γι' αυτό το βιβλίο λειτουργεί και ως οδηγός προσκυνηματος στους ιστορικούς τόπους της δράσης και του μαρτυρίου.

- Ως κείμενο έχει τη χάρη της προφορικής αφήγησης: σύντομες περίοδοι, παρατακτική σύνδεση, διάλογοι στο ιδίωμα της περιοχής, οικονομικές παραστατικές περιγραφές της φύσης και των χαρακτήρων, ξεκάθαρες συμπεριφο-

ρές, αγνοί ντόπιοι τύποι. Δίπλα σ' αυτές τις χάρες, η γλώσσα φαίνεται να κάνει τη δική της αντίσταση: α) οι κατακτητές γελοιοποιούνται με τα παρατσούκλια (παρανόμια) που πλάθονται από τις ίδιες τις γερμανικές λέξεις (π. χ. γιαβόληδες και φρίτσηδες), και β) οι συναισθηματικές καταστάσεις, ο θαυμασμός για τον αγώνα των ντόπιων και η αγανάκτηση ή η οργή εναντίον των εχθρών εκδηλώνονται με σύνθετες παραστατικές λέξεις (π.χ. Λεβεντοκατερίνη, φασιστόλκοι).

- Αν και ο χρόνος της αφήγησης είναι μεταγενέστερος των γεγονότων, ο αφηγητής άλλοτε χρησιμοποιεί τον ιστορικό χρόνο και άλλοτε τον ενεστώτα, τεχνική που φανερώνει την αδιάκοπη κλιμάκωση στην ένταση της μνήμης και την πρόθεση να οδηγηθούμε εμείς οι αναγνώστες όσο γίνεται πιο κοντά στα πρόσωπα και τα συμβάντα της εποχής.

- Οι θλιβερές στιγμές εναλλάσσονται με τις αστείες καταστάσεις και το χιούμορ, που με τον τρόπο του διασφαλίζει την επιβίωση των πολιορκημένων. Ποιος θα περίμενε ότι ο γερο-Ξηρομιχάλης, που αμύνεται στις επιθέσεις των Γερμανών ταμπουρωμένος στο σπίτι του, καταφέρνει να σωθεί από το κρασί που αφήνει ο ίδιος να τρέξει από τα βαρέλια του; «Ο μπαρμπα-Μιχάλης είναι αποφασισμένος. Δεν το βάνει κάτω. Σκαρφαλώνει στην καμινάδα, πάνω από το τζάκι. Σαν βλέπει πως οι σπίθες μεταφέρουν τη φωτιά παντού μέσα στο σπίτι κατεβαίνει. Προσπαθεί να την κατασβήσει όπου μπορεί. Μα... χωρίς αποτέλεσμα. Το σπίτι χωρίζεται από ένα μεσότοιχο. Στο μισό, στην αποθήκη, στέκονται καμαρωτά τέσσερα βαρέλια γεμάτα κρασί. Ανοίγει τις κάνουλες. Το κρασί τρέχει στο πάτωμα κι εκείνος στα πιο ψηλά σημεία καταβρέχει. Μαύροι καπνοί τυλίζουν μέσα κι έξω το σπίτι. Του παίρνουν την ανάσα. Τον πνίγουν. Τον τυφλώνουν. Οι Γερμανοί περιμένουν χαρούμενοι: Πού θα πάει; Δεν γλιτώνει...!».

- Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι λιτές ιστορίες που αναφέρονται στην καίρια αντιστασιακή δράση των παιδιών. Σε κάθε τι που κατορθώνουν πολύτιμος αρωγός είναι η «μητίς», η πολυμήχανη και πολύτροπη σκέψη τους. Στις επιχειρήσεις του ΕΑΜ δημιουργούν αντιπερισπασμό, οι πράξεις τα δένουν οργανικά με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας και χαρίζουν την ηρωική ποιότητα στο χαρακτήρα τους, πολύ πριν

ωριμάσουν στα χρόνια, όπως γίνεται στα παραμύθια.¹⁰ Στο παρακάτω απόσπασμα η τόλμη του παιδιού συνδυάζεται με το ευφυές τέχνασμά του να παγιδεύσει τους Γερμανούς σε ανοιχτό χώρο, όπου οι συγχωριανοί του βρίσκουν την ευκαιρία να τους εξοντώσουν: «Το Μανωλιό, κει που πίσω απ' το βράχο κάθονταν και κρατούσε συλλογισμένο το κεφαλάκι του ανάμεσα στα χέρια του, πετάχτηκε ξαφνικά πάνω. Το βρήκα, φώναξε και τα ματάκια του άστραψαν. [...] Μόλις άρχισε να ξεφεγγει, το μάτι του μπαρμπα-Λάμπη σύλλαβε το Μανωλιό στη γωνιά της στέγης κεινού του σπιτιού. [...] Όμως πριν προλάβει καλά καλά να σκεφτεί, το είδε να τραβά από δίπλα του έναν όγκο, κάτι σαν κασόνι και να το ρίχνει μέσα στο σπίτι. [...] Η πόρτα άνοιξε. Οι Γερμανοί ξεμπουκάρισαν κι έτρεχαν σαν τρελλοί προσπαθώντας να ξεφύγουν το μελισσοσύννεφο που τους κυνηγούσε. Κάμποσοι πέσανε κάτω τουμπαλιασμένοι από τ' αμέτρητα κεντρίσματα των μελισσών. Οι χωριανοί με τα παλιοντούφκα αποτέλειωσαν τους αποδέλοιπους».¹¹

- Οι Μνήμες που ποτέ δεν σβήνουν λειτουργούν, τέλος, ως αναλυτικό διακείμενο πληροφοριών που η ομόθεμη ποίηση –λαϊκή και λόγια– συμπύκνωσε με επιγραμματική οικονομία σε επικούς και ελεγειακούς στίχους.

Από την επισήμανση αυτή προκύπτει μια πρόταση προς τους φιλόλογους των Χανίων, που την καταθέτω αντί για επίλογο. Να διαβάσουν τις Μνήμες και μαζί με τους μαθητές να δουλέψουν τα κείμενα, έχοντας δίπλα τους τα Ριζίτικα για τη Μάχη της Κρήτης και την Αντίσταση, τον Άρειο Ύμνο της Βικτωρίας Θεοδώρου, την ποιητική συλλογή του Γιώργη Μανουσάκη Άνθρωποι και σκιές και το αυτοβιογραφικό μυθιστόρημά του Όταν το πέλμα μας πατούσε το χώμα.¹² Στα κείμενα αυτά αναφέρονται παρόμοια γεγονότα και συναφή βιώματα, που η μελέτη τους αξίζει τον κόπο. Τότε στη συνείδηση του κάθε αναγνώστη θα διασταυρωθούν η βροντερή αφήγηση του ριζίτικου, η απρόσημη αποφασιστικότητα του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή, το τρυφερό «ανακάλημα» της Βικτωρίας Θεοδώρου, οι εφιαλτικές ποιητικές εικόνες του Γιώργη Μανουσάκη σαν μια πολυφωνική μαρτυρία από το πέρασμα του Πολέμου, που ανεβάζει τα Χανιά στη σφαίρα του συμβόλου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Νίκου και Αργυρώς Κοκοβλή, *Μνήμες που ποτέ δεν σβήνουν*, Χανιά 1994, σ. 27. Το απόσπασμα ανήκει στο διήγημα «Επιάστηκε ο ήλιος ...».
2. Ό.π., σ. 21.
3. Ό.π., σ. 74. Το απόσπασμα ανήκει στο διήγημα «Η αποστολή».
4. Ό.π., σ. 20. Το παράθεμα προέρχεται από το κείμενο «Ο ήλιος επιόστηκε». Τα λόγια της Ελένης και του μπάρμπα-Νικόλα απηχούν τη γενικότερη αντίληψη του Έλληνα για τη σκλαβιά, ότι δηλαδή μαζί με τον άνθρωπο υποφέρει και η φύση. Η εισβολή των Γερμανών προσλαμβάνεται και ως προσβολή των στοιχείων της φύσης που αναστέλλουν τη λειτουργία τους. Το μοτίβο της προσωρινής αποδυνάμωσης του ήλιου το συναντούμε και στο παρακάτω ριζίτικο:
*Στα φλώρια πέφτουν μπαλοτές, στην αγριμοκεφάλα,
κι είναι πιασμέν' οι Γερμανοί μαζί με τσι δικούς μας.
Τρέμει και σειέται το βουνό και σταματά κι ο ήλιος,
Μα πιάνουν τσι, τσι Γερμανούς.
Σταμάτης Αποστολάκης, Ριζίτικα, τα δημοτικά τραγούδια της Κρήτης, φιλολογική επιμέλεια: Δημήτρης*

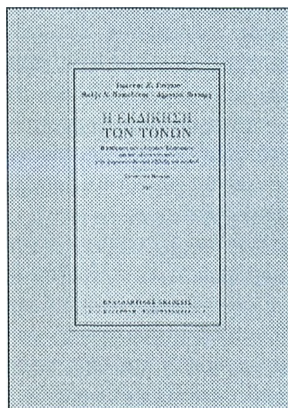
Παπακώστας, εκδ. Γνώση, Αθήνα 1993, σ. 167.

5. Το παράθεμα προέρχεται από το αφήγημα «Η Λεβεντο-Αικατερίνη» ό.π., σ. 35.
6. Το παράθεμα από την ιστορία με τίτλο «Έξι και τέταρτο», (ό.π., σ. 51). Την οδύνη της ομαδικής εκτέλεσης απηχεί και το ριζίτικο:
*Φωνή και κλάμαν άκουσα στ' Αλικιανού τον κάμπο.
Σε ποια μεριά τ' Αλικιανού, σε ποια μεριά του κάμπου;
Είς τον Κερίτη το 'λεγε μια όμορφη μανούλα
Κι έκλαιγε τον υγιούκα τζη κι' έκλαιγε τον υγιό τζη:
«Γιε μου, πού σ' ήύρα οι Γερμανοί και σ' αδικοσκοτώσαν,
γιε μου, πού 'ν' η γυναίκα σου και πού 'ναι τα παιδιά σου
και πού 'ναι το τουφέκι σου και η παλικαριά σου;»
Σταμάτης Αποστολάκης, ό.π., σ. 167.*
7. Ο Παντελής Πρεβελάκης ονομάζει απάνω πατρίδα ή Απάνω Κρήτη κάθε τόπο του νησιού που υπερασπίζεται μέχρι θανάτου τα ιδανικά του Γένους. Σχετ. βλ. Παντελής Πρεβελάκης, *Ο Κρητικός. Η πρώτη λευτεριά*, Εστία, χ.χ., σ. 283.
8. Η Βαγγελιώ Κλάδου σκοτώθηκε σε

συμπλοκή, σύμφωνα με τη μαρτυρία της Αργυρώς και του Νίκου Κοκοβλή, στις 7 Δεκεμβρίου 1949 στις Χώσες. Η αποκομιδή των λειψάνων της από τη Σπηλιά στις Χώσες έγινε το καλοκαίρι του 1978. Σχετ. βλ. Νίκου και Αργυρώς Κοκοβλή, *Άλλος δρόμος δεν υπήρχε. Αντίσταση-Εμφύλιος-Προσφυγιά*, σ.285 και 570. Στη Βαγγέλα Κλάδου έχει αφιερώσει τα ποιήματα «Στην κορφή», «Τα όρη», «Η σπηλιά» η Χανιώτισσα ποιήτρια Βικτωρία Θεοδώρου. Σχετ. βλ. Βικτωρία Θεοδώρου, *Άρειος Ύμνος*, εκδ. Του Συνδέσμου Φιλολόγων Νομού Χανίων, Χανιά, 1998, σ. 44 κ.ε.

9. Παράθεμα από την ιστορία «Η δασκαλίτσα», Νίκου και Αργυρώς Κοκοβλή, *Μνήμες που ποτέ δεν σβήνουν*, ό.π., σ. 88.
10. Στην ιστορία «Τ' αετόπουλο» τα παιδιά μαζεύουν ψίλους από τα κατοικίδια ζώα σε δυο σπιρτόκουτα και τους πετούν στους κοιτώνες των Γερμανών, όπως κάνει και ο Μαλλιάρος στο ομώνυμο παραμύθι, για να αποδυναμώσει τον αντίπαλο Δράκο!
11. Παράθεμα από την ιστορία «Εγώ θα τσι βγάλω...», ό.π., σ. 42.
12. Τα αναφερόμενα λογοτεχνικά κείμενα προτείνονται ενδεικτικά.

Ιωάννης Κ. Τσέγκος
Θαλής Ν. Παπαδάκης
Δήμητρα Βεκιάρη
**Η ΕΚΔΙΚΗΣΗ
ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ**

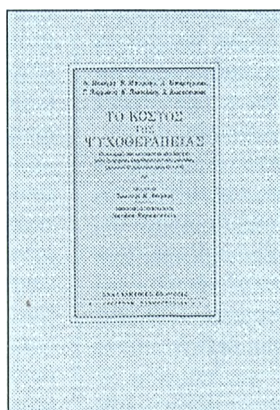

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

κυκλοφορούν

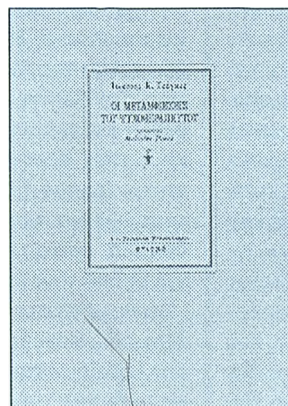
Ν. Πολύζος,
Β. Μπαρδής,
Δ. Μπαρτζώκας,
Γ. Πιεράκος,
Κ. Παντελάκη,
Χ. Κωστόπουλος

**ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ
ΤΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ**

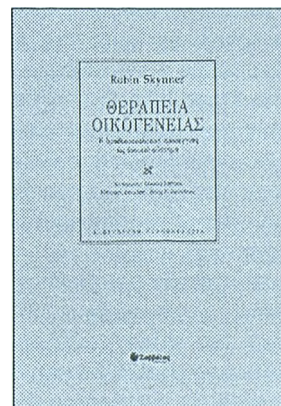
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ιωάννης Κ. Τσέγκος
**ΟΙ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΟΥ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΙΓΜΗ

Robin Skynner
**ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΒΒΑΛΑΣ

αναζητείστε στα βιβλιοπωλεία

Η δύναμη της πίστης σ' ένα ιδανικό

της Άννας Μανουκάκη-Μεταξάκη

Ο Νίκος και η Αργυρώ Κοκοβλή, δύο άνθρωποι που έδωσαν τα πάντα αγόγγιστα στον αγώνα του λαού μας για ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη, αφού επέζησαν από θαύμα, έρχονται σήμερα με το ποιοτικό συγγραφικό τους έργο, ο Νίκος με τη λιτή πολιτική του γραφή και η Αργυρώ με την πιο συναισθηματική, τη σπαρακτική της θα 'λεγε κανείς γραφή, να μας δώσουν την επική εποχή της Αντίστασης και κυρίως τις ιδιαίτερες στην Κρήτη μορφές του Εμφυλίου, για τον οποίο έχουμε ελάχιστα στοιχεία.

Δε θα πω πολλά για την προσφορά αυτού του έργου στην ιστορία του αριστερού κινήματος και της σημαντικότητας παραγμένης περιόδου των χρόνων που μεσολαβούν ανάμεσα στο Μεσοπόλεμο και στη μετεμφυλιοπολεμική εποχή. Για τα μοναδικής σημασίας στοιχεία που δίνουν εξαιτίας της ώριμης και βαθιάς τους γνώσης της ιστορίας. Για το πόσο βοηθούν με το έργο τους όσους και στο Ηράκλειο ερευνούμε αυτή την περίοδο και κυρίως όσους προσπαθούμε σε δύσκολες συνθήκες (εξαιτίας των εμφυλιοπολεμικών προκαταλήψεων και στερεοτύπων) να συγκεντρώσουμε και να περισώσουμε τα λίγα στοιχεία που διασώθηκαν για τους δυο μήνες που κράτησε ο Εμφύλιος στο νομό.

Για τα στοιχεία που βρίσκομε, κυρίως στο τελευταίο τους βιβλίο, σχετικά με τον απόηχο της στυγνής δολοφονίας του προέδρου του Ε.Κ.Η. Στρατή Περγαλίδη, πρόσφυγα και στενότητας συγγενή του εθνικού ήρωα Ναπολέοντα Σουκατζίδη, σχετικά επίσης με τα όσα φοβερά δραματίστηκαν στην Έμπαρο (το χωριό

του Βασίλη Πλαγιωτάκη), με τα όσα έγιναν στους στάβλους του Μπαντουβά, με το Γιάννη Ποδιά και την εξόντωση της ομάδας του στον Ψηλορείτη, με την εκτέλεση του γενναίου παλληκαριού Νίκου Σαμαρείτη, χωρίς τον οποίο η Αντίσταση στην Κρήτη θα 'ταν φτωχότερη.

Θα πω όμως για το τελευταίο τους βιβλίο ότι διαβάζοντας και ξαναδιαβάζοντάς το αχόρταγα, κάθε φορά περισσότερο γοητευμένη, είχα την αίσθηση πως εμπέδωσα ό,τι είχα μελετήσει ως τώρα για τα γεγονότα από το 1920 ως σήμερα. Για το συνδικαλιστικό κίνημα κυρίως στο Ηράκλειο και στα Χανιά όπου γιγαντώθηκε, για το κίνημα του 1938 και το κίνημα στη Μάχη της Κρήτης και στην Αντίσταση.

Βίωνα με θαυμασμό και πόνο τις ωδίνες της ταξικής πάλης, το λαογενές φαινόμενο του Σοσιαλισμού. Το πέρασμα και το ριζωμά του στο υποσυνείδητο και στην ψυχή του λαού της Κρήτης. Τη νέα εκδοχή της Αριστεράς, που ορθώνεται στη Μεσοπολεμική Ελλάδα ως ένα διέξοδο στο τέλμα της Μικρασιατικής καταστροφής. Τη θέληση για αλλαγή των εξεγερμένων και ταλαιπωρημένων εργατών, μικροαστών, προσφύγων, διανοούμενων οι οποίοι ζώντας τις αντινομίες του χώρου τους έψαχναν μακριά πια από το μεγαλοϊδεάτικο εθνικισμό, λύσεις ρεαλιστικές για τη ζωή τους και την κοινωνία.

Βίωνα μέσα στο βιβλίο του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή τους καρπούς αυτής της λαϊκής κινητικότητας στο θαύμα της αντοχής των τσακισμένων υπολειμμάτων του Δημοκρατικού Στρατού και στην αυτοθυσία των απλών ανθρώπων που τους τροφοδοτούσαν και τους έκρυβαν τόσα χρόνια.

Βίωνα τις σοσιαλιστικές ιδέες, στις οποίες μεταπλάστηκε αυτή η λαϊκή κινητικότητα και τη δύναμη που έδινε στην

Αργυρώ, στο Νίκο και στους συντρόφους τους η πίστη σ' αυτές τις υψηλές αξίες. Ερμήνευα μελετώντας το βιβλίο τους Άλλος δρόμος δεν υπήρχε απορίες μου συσσωρευμένες. Διέκρινα και εξηγούσα τραγικά λάθη. Και σταματούσα συνεχώς στην πρωτοβουλία και στην έμπνευση, στην υπεράνθρωπη δύναμη των αγωνιστών-μελών του λαϊκού κινήματος, που είχε γαλβανιστεί με τις ιδέες του σοσιαλισμού. Σταματούσα στον τρόπο των αντιπάλων οι οποίοι με τη βοήθεια του συμμαχικού παράγοντα έκοψαν την ορμή τους και βέβαια τη ζωή πολλών από αυτούς «εν στόματι μαχαίρας». Πράγματι, (και αυτή είναι η άποψη όλων των πολλών γνωστών μου που διάβασαν το βιβλίο) με κομμένη την ανάσα παρακολουθεί ο αναγνώστης τον αγώνα και την αγωνία, τα ανείπωτα βάσανα των συγγραφέων και των συναγωνιστών τους να επιβιώσουν, όχι για να γλυτώσουν, αλλά για να συνεχίσουν τον αγώνα μέχρι να γίνει πραγματικότητα το όραμα του Σοσιαλισμού.

Αλλά πώς άντεξαν αυτά τα ανείπωτα βάσανα, κυνηγημένοι σαν τ' αγρίμια από πολυάριθμους άνοπλους και φανατισμένους κυνηγούς, μέσα στις σπηλιές των βουνών και της θάλασσας, στους στάβλους, στους βόθρους, σε κρύπτες κάτω από τα θεμέλια των σπιτιών νησι-κοί και διψασμένοι, γυμνοί και ξυπόλυτοι, παγωμένοι και άρρωστοι;

Πώς άντεξαν να θυσιάσουν τη νιότη τους, την καριέρα τους, τη ζωή τους, να νιώθουν τις οικογένειές τους να αγωνιούν, να κινδυνεύουν κάθε στιγμή, να σέρνονται στις φυλακές και στις εξορίες; Πώς ξεπεράστηκαν στερεότυπα και προκαταλήψεις, παράλογοι φόβοι, δεισιδαιμονίες ριζωμένες στο υποσυνείδητο; Πώς άντεξαν να χάνουν τους συντρόφους τους και πού βρήκαν το κουράγιο να δημιουργούν παράνομες οργανώσεις

Η Άννα Μανουκάκη-Μεταξάκη είναι φιλόλογος-γυμνασίστριας, μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης Φιλολόγων του Νομού Ηρακλείου.

και να εκδίδουν παράνομα έντυπα, ενώ ο αγώνας είχε χαθεί μετά την ήττα;

Αλλά ας μας τα πουν οι ίδιοι: Παρακολουθήσετε τη σκηνή της φυγής της Αργυρώς στο βουνό (σελ. 165-66) και εκείνην που η Αργυρώ ακούει το μοιρολόι της μάνας της για την αδερφή της, τη Μηλιά, που πέθανε την προηγούμενη μέρα στη γέννα της, καθώς πλησίασαν με συναγωνιστές της στο χωριό της, για να βρουν τρόφιμα (σελ. 272-73). Και δείτε τις συνθήκες της ζωής τους επάνω στο βουνό, καθώς τ' αεροπλάνα βομβαρδίζουν τον Ομαλό και το φαράγγι της Σαμαριάς κι εκείνοι είναι αποτραβηγμένοι στο Ξυλόκαστρο (σελ. 190-91).

Κι ακούσετε δύο αποσπάσματα που μας καθηλώνουν:

Πού βρήκαν λοιπόν τη δύναμη;

«Δούλεα 15 ώρες με άδειο στομάχι», γράφει ο Νίκος. «Η πίστη ότι παλεύουμε για μια κοινωνική αλλαγή, για να ζουν όλοι καλά και χωρίς άγχος μάς έκανε ν' αδιαφορούμε για τις όποιες ταλαιπωρίες. Δεν πρέπει να αρνηθώ τη συμβολή μου στον αγώνα για μια καλύτερη κοινωνία. Θέλω να 'μαι με τους αδικημένους».

«Απόλυτη προτεραιότητα έχει ο αγώνας», γράφει η Αργυρώ. «Είχαμε επιγνώση ότι ενταχθήκαμε, για να υπηρετήσουμε ιδέες. Τα τυχόν προσωπικά μας αισθήματα τα κρύβαμε στο βάθος της ψυχής μας και περιμέναμε να τα εκδηλώσουμε, όταν τελειώσει ο αγώνας. Ξεχνούσαμε ότι είμαστε διαφορετικού φύλου ακόμα κι όταν ξαπλώναμε κάτω από την ίδια κουβέρτα κι εσμίγαμε τις πλάτες μας, για να μην ξυλιάσουμε από την παγωνιά... Πολύ μεγάλες για την ανθρώπινη αντοχή δυσκολίες... Η κομματική σύσταση νόμος και η έξαρση η αγωνιστική επέβαλαν αυτοπεριορισμό».

Την ίδια πίστη και δύναμη βλέπομε και στη στάση των άλλων αγωνιστών: του Τζίτζιφιανάκη, του Πυροβολάκη, της Κλάδου, του Τσιτήλου, του Χ. Κουτρούλη, του Β. Κουταλώνη, του οποίου τον ηρωισμό θαυμάζουν και οι αντίπαλοι, και αναρίθμητων άλλων που φλέγονταν για Δημοκρατία, Ελευθερία, Κοινωνική Δικαιοσύνη.

Ήταν λοιπόν η δύναμη των ιδανικών που τους ατσάλωνε;

Σίγουρα. Πρέπει όμως να μην ξεχνάμε

ότι αυτά τα ιδανικά φώλιαζαν μέσα σε ψυχές ανδρείες, σε χαρακτήρες δυνατούς, σε ανθρώπους ελεύθερους εσωτερικά, έντιμους, έξυπνους, λογικούς, με κριτική σκέψη και νηφαλιότητα, που έγιναν μολυβένια στρατιωτάκια και έπνιξαν ένα μέρος της υπόστασής τους, για να τα υπηρετήσουν. Άνθρωποι τέτοιας δύναμης και ποιότητας οι συγγραφείς, χωρίς φανατισμό και εμπάθεια κρίνουν με μεγαλοψυχία και κατανόηση τους δηλώσεις ακόμη και τους αντιπάλους, διατηρώντας την απόλυτη αίσθηση του μέτρου ως το τέλος.

Αλλά η πίστη τους και η δύναμή τους φάνηκαν κυρίως μετά την πίκρα και τη διάψευσή τους στη Σοβιετική Ένωση, όταν είδαν αυτά που δεν περίμεναν. Και δεν είδαν αυτά που ονειρεύονταν.

«Θα συνεχίσουμε να παλεύουμε όχι για έναν ανύπαρκτο σοσιαλισμό, αλλά για την κοινωνία που ονειρευτήκαμε... Άλλος δρόμος δεν υπάρχει». Έτσι αποφασίζει η Αργυρώ.

«Κέρδισα. Έχω την ικανοποίηση ότι αγωνίστηκα, για να ζουν οι άνθρωποι με ελευθερία και δικαιοσύνη. Δεν μένει άλλος δρόμος και ο άνθρωπος θα τον βρει...» γράφει ο Νίκος.

Άντεξαν λοιπόν σ' όλους τους πειρασμούς η Αργυρώ και ο Νίκος. Δεν ενέδωσαν, δεν απελπίστηκαν, δεν παραιτήθηκαν. Έμεναν ακλόνητοι, γιατί ο αγώνας και η θυσία τους είχαν λόγο και στόχο.

Ενδεικτικό της αντοχής του Νίκου και της Αργυρώς είναι η συγγραφή αυτού του βιβλίου, που αποτελεί έναν ύμνο στα «πιστεύω» τους και αναζωογονεί στις συνειδήσεις των ανθρώπων την ελπίδα και την πίστη για έναν καλύτερο κόσμο. «Άλλος δρόμος δεν υπάρχει», βεβαιώνει ο τίτλος του.

Οι σκηνές του τελευταίου βιβλίου των Κοκοβλήδων, εκείνες οι τραγικές των παλληκαριών πάνω στα Λευκά Όρη, η μελαγχολία του ετοιμοθάνατου ψύματικού πάνω στ' άλογο, του πληγωμένου που βασανίζουν φρικτά οι αντίπαλοι, εκείνων που πέφτουν στην άνιση μάχη σαν κυπαρίσια κατά το κλέφτικο τραγούδι φωνάζοντας «*χτυπάτε μωρέ φασίστες*», της Βαγγέλας Κλάδου που παρακαλεί να την αποτελειώσουν για να μην πέσει ζωντανή στα χέρια των αντιπάλων,

ή των αγωνιστών που παραγγέλνουν ξεψυχώντας να δοθούν τα όπλα τους στους δικούς τους, μας θυμίζουν τα όμορφα κλέφτικα τραγούδια, τα τραγούδια της φυλής μας. Και είναι κρίμα που οι ιδιαίτερες συνθήκες του Εμφυλίου, ο φόβος δηλαδή και η προπαγάνδα, δεν άφησαν να θρηνήσει ο λαός μας και να υμνήσει το ηθικό μεγαλείο μεγαλείο αυτών των απλών και αγνών ανθρώπων που έδιναν και τη ζωή τους για μια κοινωνία καλύτερη. Να υμνήσει ο ταλαντούχος λαός μας με δημοτικά τραγούδια την ατσάλινη και πεντακάθαρή τους συνείδηση, τη σφυρηλατημένη στους κοινωνικοπολιτικούς αγώνες του Μεσοπολέμου και της Δικτατορίας.

Η αφηγηματική ομορφιά και αξία, κυρίως του τελευταίου βιβλίου των συγγραφέων, μαζί με την ιστορικότητά του και την πίστη στον άνθρωπο και στις αξίες του ανθρωπισμού που εμπνέει, το κάνουν πολύτιμο ανάγνωσμα. Αποσπάσματά του θα 'πρεπε να μπουν στα σχολεία ως αντίδοτο στην επικείμενη σήψη.

Γιατί η εμπειρία των συγγραφέων και η δική μας δείχνουν ότι οι ιδέες διαμορφώνουν, βέβαια, τον άνθρωπο, αλλά και παραμορφώνονται ή δολοφονούνται από αυτόν, όταν έρχεται η ώρα να τις εφαρμόσει, να στηρίξει πάνω σ' αυτές ένα κοινωνικό σύστημα. Γι' αυτό πρέπει να κοινωνικοποιηθούν οι πολίτες με τον πολιτισμό και την ευγένεια της ψυχής.

Το συγγραφικό έργο της Αργυρώς και του Νίκου ήρθε να συμπληρώσει την προσφορά τους στην Κατοχή και στην Αντίσταση, δίνοντας αγωνιστικά σύμβολα αυταπάρνησης, συνέπειας, εντιμότητας και ανιδιοτέλειας. Απόλυτης συνέπειας ιδεών-λόγων-πράξης, απόλυτου αυτοσεβασμού και ανθρωπισμού. Σύμβολα και πρότυπα σπάνιας προσωπικότητας και ουσιαστικής ποιότητας ζωής δυσέυρετα στη σημερινή εποχή του άκρατου καταναλωτισμού και ατομισμού, της υποβάθμισης του ανθρώπου και των πολλών κρίσεων.

Για τούτο τα βιβλία τους είναι πολύτιμα:

Γιατί δακτυλοδεικτούν τους άλλους τρόπους και δρόμους, της κοινωνικής συνειδήσης, της συλλογικότητας, του «εμείς» ως διέξοδο μοναδική της ανθρωπότητας.

Για την καλύτερη κατανόηση της ταινίας καλό θα ήταν ο θεατής που θα πάει να δει το *Manderlay* να έχει προηγουμένως δει το προπέρσινο *Dogville*, πρώτο μέρος της τριλογίας του Δανού Λαρς φον Τρίερ: «Αμερική: Γη της Ευκαιρίας» (υπάρχει το dvd στα σχετικά καταστήματα δανεισμού). Το τρίτο μέρος θα έχει τον τίτλο *Washington*. Όλα δείχνουν ότι πρόκειται για μια πολιτική saga οξύτατης κριτικής, την οποία ασκεί ένας ευρωπαίος σκεπτόμενος-κινηματογραφιστής, στο πολύσημο φαινόμενο που λέγεται ΗΠΑ.

Ασκήσεις και επιτεύγματα

Περισσότερο ώριμο και θεματικά αυτόνομο το *Manderlay*. Το *Dogville* αποτελούσε καταγγελία της πολιτικής υποκρισίας με κάλυμμα τη θρησκευτικο-ηθική υποκρισία η οποία δεν διστάζει να μεταβληθεί σε αυτοδικία. Τώρα, στο *Manderlay*, στόχος του Τρίερ είναι ο ρατσισμός ο οποίος, παρά τους νόμους και τις φανφάρες, παραμένει βαθιά ριζωμένος σε (λευκούς) θύτες και (μαύρους) θύματα. Τη συνέχεια, εντούτοις, τη βλέπουμε τόσο στο μεγάλο, μπρεχτικό, πλατό-σκηνικό με, ξανά, την ιχνογραφημένη χωροταξία της περιοχής Manderlay, στην Αλαμπάμα, καρδιά του αμερικάνικου Νότου, με τα ελάχιστα σκηνογραφήματα οικοσκευής που διευκολύνουν τη σκηνική δράση αυτού του θεατρο-κινηματογραφήματος. Η δράση λαμβάνει χώρα, σωτηρώς έτι 1933 –70 χρόνια μετά την κατάργηση της δουλείας-, σε μια βαμβακοφυτεία, όπου τα λευκά αφεντικά, ιδιοκτήτες της φυτείας, αρνούνται να αποκαλέσουν εργαζόμενους τους μαύρους («πρώην») δούλους. Η μεγάλη σιδερένια καγκελόπορτα που σηματοδοτεί την είσοδο στη φυτεία δυνητικά παραπέμπει σινεφιλικά στην αντίστοιχη χιτσκοκική είσοδο στον πύργο Manderlay της *Ρεβέκκας*.

Εγκαταλείποντας το *Dogville* ο πατέρας της Γκρέις, συνοδευόμενος από αυ-

Από το *Manderlay* του Λαρς φον Τρίερ.

τήν και την πολυμελή συμμορία του των γκάνγκστερς, από συμπτωματική αιτία σταματάει στο Manderlay, γεγονός που γίνεται η αφορμή ώστε η Γκρέις να εγκατασταθεί εκεί προκειμένου –με τη συμπαράσταση αριθμού οπλοφόρων γκάνγκστερς που της παραχωρεί ο πατέρας της– να «επιβάλει» την ελευθερία και τους δημοκρατικούς κανόνες διαβίωσης ανάμεσα σε λευκούς και μαύρους και, κυρίως, ανάμεσα στους ίδιους τους μαύρους. Το μακρόχρονο καθεστώς της δουλείας με τις ζωώδεις συνθήκες διαβίωσης, η εντέλεια της ίδιας της ζωής τους, έχουν μαζί με το μίσος ως συγκάτοικο στην ψυχή τους και το φόβο. Αρνούνται τις ελευθερίες και την ισότητα που ο νόμος τούς έχει αναγνωρίσει και αυτοπεριορίζονται σε μια πραγματικότητα του: τίποτα δεν έχει αλλάξει. Η νεαρή Γκρέις εμπνεόμενη από έναν αγαθοποιό ρομα-

ντισμό και φιλελεύθερο ορθολογισμό θα παλέψει να επιβάλει –πάντα με το δέος των όπλων– μιαν ιδεατή ισονομία και εξανθρωπισμένη κοινωνική συμβίωση. Όλα δείχνουν ότι η ουτοπία έχει πραγματικό πρόσωπο. Μόνο που η ανθρωπινή φύση κρύβει μέσα της και εχθρικό πρόσωπο, ακόμα και στον έρωτα. Ότι πιστεύει ο Τρίερ, ελευθερώνεις τον άνθρωπο, δεν απελευθερώνονται μόνο τα αγαθά του συστατικά.

Η ταινία χωρίζεται σε 8 κεφάλαια. Τομές μεγάλες στην αφήγηση την οποία την κυριαρχεί ο λόγος. Διάλογοι και λόγος σχολιαστικός συμπρωταγωνιστούν με την αφαιρετική, σε μινιμαλιστικά όρια, εικόνα. Δαιμονικά κινούμενη η κάμερα βρίσκεται σε ακατάπαυστη διαλεκτική με το φορμαλισμό των γενικών πλάνων και τα κοντινά που αποδίδουν το πάθος, την ελπίδα, την αμηχανία, τον φανατισμό, τον άγριο ερωτισμό, την απόγνωση και την ήττα. Λέει και υποστηρίζει, συχνά με δογματική εμμονή, ο Λαρς φον Τρίερ ότι η σύγχρονη Αμερική είναι ο βασικός αίτιος των δεινών που διέρχεται η διεθνής κοινότητα. Σπάνια τον αμφισβητείς γιατί είναι όχι μόνο η μοραλιστική ορθοδοξία του αλλά και η τέχνη του. Τελικά, όσο και αν δεν είναι εύκολο να αποσυμβολοποιήσεις πρόσωπα και γεγονότα, αποδέχεσαι ότι το *Manderlay* δεν είναι μόνο η αποκαθήλωση της *Καλύβας του Μπαρμπα-Θωμά* αλλά και μια καταγγελτική ερμηνεία του σύγχρονου ρατσιστικού προσώπου της επίσημης Αμερικής. Δεν θέλει μεγάλη σοφία για να εξαργυρώσεις ερμηνευτικά την επιβολή της δημοκρατίας στο Manderlay με το αντίστοιχό της στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ με την «βοήθεια» των όπλων. Γιατί όχι, ο αρχιγκάνγκστερ, πατέρας της μοναχοκόρης του Γκρέις (λέγε, Αμερική) δεν συμβολίζει τις διαχρονικές παρουσίες των κατ'αιρούς Μπους;

ΜΙΚΕΛΑΝΤΖΕΛΟ ΑΝΤΟΝΙΟΝΙ - ΣΤΗΒΕΝ ΣΟΝΤΕΡΜΠΕΡΓΚ - ΓΟΥΟΝΓΚ ΚΑΡ ΓΟΥΑΙ: EROS

Τρεις σπουδαίοι σκηνοθέτες, τρία επεισόδια μιας σπονδυλωτής ταινίας, άνισης και χωρίς φανερό λόγο της δημιουργίας της. Το πιο πιθανό μοιάζει να είναι η συμπαράσταση δυο σχετικά νέων σκηνοθετών στον 93χρονο(!) μεγάλο ευ-

Μαρία Κεχαγιόγλου, από την ταινία *Πριν τη νύχτα*.

Ο Α. Καραζήσης, ο Γ. Χωραφάς και το «μήλον της έριδος» Μαρία Ναυπλιώτου, στην ταινία *Η χορωδία του Χαρίτωνα*.

ρωπαίο καλλιτέχνη, αφού το μόλις 30 λεπτών επεισόδιό του μόνο σαν μικρού μήκους ταινία θα μπορούσε να προβληθεί. Ο Θεός να μας συγχωρέσει, αλλά άλλα πράγματα εξακολουθούν να ενδιαφέρουν, στο σινεμά που κάνει, π.χ. τον 100χρονο Ολιβέιρα και άλλο τον Αντονίνι. Κατανοούμε την ακόρεστη αγάπη του για το γυμνό νεανικό κορμί. Κάτι είπε ο Καβάφης για τη «φριχτή πληγή των γερατειών». Το «Επικίνδυνο νήμα των καταστάσεων» (αυτός είναι ο τίτλος του δικού του επεισοδίου) ήταν φορές που θύμιζε ταινίες του Τίντο Μπρας. Έλεος! Λες και έκανε τα γυρίσματα για να «παίρνει μάτι». Άλλωστε το ίδιο είχε κάνει και το 1995 με το *Πέρα από τα σύννεφα* (σε σκηνοθεσία με τον Βιμ Βέντερς) ξετσιπιδώνοντας μέχρι και τη Σοφί Μαρσώ. Παρόλα αυτά, η αισθητική του, το μετέ και η επιλογή των εικόνων του, η ποιότητα της φωτογραφίας του, η διάχυτη ποιητική νοσταλγία του των χώρων, των χειρονομιών, της αδυσώπητης ροής του χρόνου, αυτή η συμβολική, θαρρείς, χρονική επιλογή: το τέλος του καλοκαιριού, βάζανε τη σφραγίδα του κατακτημένου ύφους. Αντίθετα, μας άφησε αδιάφορους το εγκεφαλικής κατασκευής επεισόδιο με τον τίτλο «Equilibrium» του Στήβεν Σόντερμπεργκ μ' έναν πληκτικό Άλαν Άρκιν. Παρωδία παρωδίας της ψυχανάλυσης μιας εμμονής ενός αισθησιακού ονείρου. Και χρειάστηκαν ο Γουόνγκ Καρ Γουάι (ο σπουδαιότερος ερωτικός σκηνοθέτης σήμερα), ο μάγος φωτογράφος του Κρίστοφερ Ντόιλ και η touch me not ομορφιά της Ανγκ Λη για να φωτίσει την οθόνη το ερωτικό, το βασανιστικό μαρτύριο του ανικανοποίητου έρωτα. Επιτόλαια γράφτηκε ότι το επεισόδιο έγινε με τα υπόλοιπα της ταινίας

του 2046. Είναι ένα ολοκληρωμένο επεισόδιο που αφηγείται τον βουβό έρωτα ενός ράφτη για μια μεγάλο-πόρνη.

ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΑΡΑΝΤΙΝΑΚΗ: *Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΙΤΩΝΑ*

Μας ενοχλεί όταν η ελληνική ταινία είναι πολύ αφαιρετική, μας ενοχλεί επίσης και όταν είναι παραγεμισμένη με (κινηματογραφικούς) χυμούς. Όλα μας ενοχλούν. Ζητείται λοιπόν σημείο ισορροπίας ανάμεσα σ' έναν «λιπόσαρκο» ελληνικό κινηματογράφο και σ' έναν «πληθωρικό». Η αλήθεια είναι ότι η πρώτη μεγάλο μήκους ταινία του Γρηγόρη Καραντινάκη είναι μεν πληθωρική, αλλά ευπρόσδεκτη. Συνήθως οι νέοι σκηνοθέτες μας τεντώνουν μια μικρού μήκους ταινία σε διάρκεια και πιστεύουν ότι έκαναν ολοκληρωμένη ταινία. Είτε πολλά και ευφρόσυνα, είχε ιδέες κινηματογραφικές στις οποίες συχνά έδινε καλή λύση για να προχωρήσει η δράση. Είχε τρέλα, είδε τους ήρωες ως κινηματογραφικούς και όχι σαν εκείνους του δελτίου ειδήσεων. Σίγουρα η Χούντα δεν ήταν ακριβώς (και ως διακωμώδηση) έτσι, αλλά το κατάπινε εύκολα. Αυτή η ιστορία με τις χορωδίες «έμπαιζε» αρκετά, μύριζε προχειρότητα ο χειρισμός της. Αλλά κι αυτό δεν πείραζε. Είχε τόσο ερωτισμό, τόση χαρά ζωής, τόσο χαβαλέ ζωής που μακάρι να τον είχαν και άλλες ταινίες μας. Λογικά, είναι μια ταινία που πρέπει να αρέσει σε πολύ και διαφορετικό κόσμο. Και βέβαια να μην ξεχάσουμε να πούμε για το θαυμάσιο καστ. Από τον Χωραφά και την κούκλα Μαρία Ναυπλιώτου και μέχρι τον Αλέξανδρο Λογοθέτη, τον Πιατά και τον Στέργιογλου, όλοι στον ίδιο ρυθμό «χόρευαν». Δεν είναι ώρα για «κριτικές» μίζεριες.

ΤΙΜΩΝΑ ΚΟΥΛΜΑΣΗ: *ΠΡΙΝ ΤΗ ΝΥΧΤΑ*

Εδώ είναι απόλυτα δικαιολογημένος ο αφαιρετικός μινιμαλισμός. Έμπειρος ντοκιμαντερίστας, με σημαντική παιδεία και πολύ καλή γνώση του μέσου, ο Κουλμάσης επιχειρεί τη σύμπλευση του κοινωνικού δρώμενου, της πολιτικής του διάστασης, με τον ποιητικό εξαγνισμό, γιατί διαφορετικά δεν δημιουργείται συγκινησιακό αποτέλεσμα. Σε τι άλλο χρειάζεται η τέχνη; Στο κέντρο του σεναρίου του είναι η τρομοκρατία, όχι ως πράξεις ιστορικά συγκεκριμένες, αλλά ως συμπεριφορά ζωής που πολλές φορές οι ηθικές της διαστάσεις ταυτίζονται με τις ίδιες τις υπαρξιακές. Ο φόβος και η άρνηση να τον αποδεχτείς είναι κιόλας μια αμφίδρομη δράση που αργά ή γρήγορα γίνεται περιεχόμενο, συνήθως ελεγειακό, της μνήμης.

Τρεις γυναίκες, τρεις ιστορίες, τρεις συμπεριφορές καλύπτουν την ταινία με καθαρή γραφή αλλά ποτέ της ευκολίας, της δήθεν (κινηματογραφικής) δυναμικότητας και του εκρηκτικού εντυπωσιασμού. Τα τρία γυναικεία πρότυπα δεν αντιπροσωπεύουν φεμινιστικές καταβολές. Όσο πικρά είναι τα γεγονότα τόσο δοξάζουν το αίτημα μιας άλλου είδους ζωής πριν χαθούν όλα. Να προλάβουμε όσο ζούμε να δούμε την ελπίδα πριν πέσει η «μεγάλη» νύχτα. Εξαιρετική στους ασπρόμαυρους τόνους η φωτογραφία του Boris Brecoff και η μουσική του Laurent Delanoy. Από τις τρεις κυρίες που σήκωσαν το βάρος της ταινίας (Μαρία Κεχαγιόγλου, Μαρία Πρωτόπαπα, Anne Leroy) η διαφορά είναι σαφώς υπέρ της πρώτης. Η Κεχαγιόγλου είναι μια από τις ελάχιστες μεγάλες δραματικές ερμηνεύτριες που διαθέτει η χώρα μας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Μεταμοντέρνες ενοχές

του Γιώργου Αγγελή

Τον τελευταίο καιρό παρουσιάζεται στη σχετική κειμενογραφία, όλο και συχνότερα, ένας ειδικός τρόπος ανάλυσης και ερμηνείας της σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής –του παρελθόντος και του (αγνώστου ευτυχώς) μέλλοντός της– που ευαγγελίζεται με ένταση τον «εκσυγχρονισμό» και το «άνοιγμά της προς τα έξω».

Ος βασική προϋπόθεση γι' αυτό θεωρείται η απεμπλοκή της τόσο από το «παρελθόν» όσο και από τον «τόπο», καθώς συνεπάγονται δεσμεύσεις, περιορισμούς, εμπόδια στη νεωτερική εξέλιξή της.

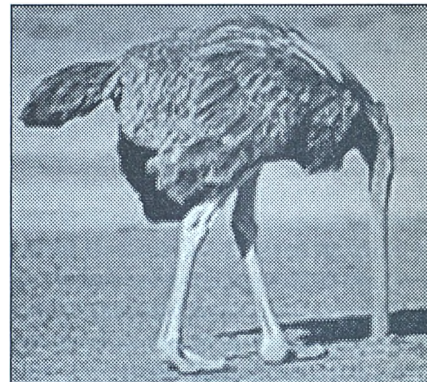
Σε ορισμένες περιπτώσεις, προτείνεται το παρελθόν και ο τόπος ακόμη και να εξορκισθούν ως φαντάσματα. Ειδικά για το παρελθόν, το αίτημα του εξορκισμού του τίθεται τόσο πιο επιτακτικά όσο από μακρινό γίνεται εγγύτερο (όπως π.χ. η «αρχιτεκτονική άνοιξη» του '60). Όταν δηλαδή πλησιάζει τόσο πολύ τους μεγαλύτερους σε ηλικία από όσους τους ενοχλεί, ώστε να τους αφορά ακόμη και προσωπικά, σε σχέση με θέσεις, επιλογές και πράξεις. Ίσως αυτό εξηγεί γιατί το κομψό ύφος ενός, συνήθως άνετου, εκσυγχρονιστικού λόγου, αποκτά ξαφνικά έναν τόνο προσωπικού άγχους και ανασφάλειας, έτσι καθώς καλεί στο θάψιμο(!) ειδικά του πρόσφατου παρελθόντος. Πέραν όμως των υποδόριων αυτών ενοχικών ενδείξεων –που μόνο με τη διαίσθηση μπορεί κανείς να διαβλέψει– η συγκεκριμένη θεώρηση χρήζει διεξοδικότερης ανάλυσης.

Παρατηρεί λοιπόν κανείς ότι, αν και ανεκτική ή και υπέρμαχος προς ένα γενικής χρήσης *Laisser faire*, κατά βάθος υποθάλπει και συντηρεί δυο αντιθετικά και ανταγωνιστικά δίπολα, στα οποία στηρίζει το σκεπτικό της, αποδίδοντάς τους εμμέσως σχηματοποιημένα ποιοτικά χαρακτηριστικά του τύπου «κα-

λό»-«κακό». Έτσι, αφενός αντιπαράθετει τον ανανεωτικό εκσυγχρονισμό του ζωντανού παρόντος και μέλλοντος της ελληνικής αρχιτεκτονικής απέναντι στο λειτουργικά τελειωμένο και γι' αυτό «συμπλεγματικό» παρελθόν της. Αφετέρου, τοποθετεί τη διευρυμένη, απελευθερωτική παγκοσμιοότητα σε αντιδιαστολή προς τον εγκλωβισμένο στον εαυτό του τοπικισμό.

Ασφαλώς, δεν προτείνουμε την απλοϊκή αντιστροφή των αξιών, ώστε το καλό να θεωρείται κακό και το κακό καλό, καθώς κάτι τέτοιο θα ήταν η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος. Επισημαίνουμε όμως κατά τη συγκρότηση των διπολών ένα στερεότυπο και απλοϊκό τρόπο ερμηνείας και αντίληψης του χρόνου, ως γραμμικής, προσθετικής εξέλιξης. Δηλαδή παρελθόν, παρόν και μέλλον νοούνται ως ανεξάρτητες και αυτόνομες περιόδους, οι οποίες παρατίθενται εν σειρά. Η μια διαδέχεται την άλλη τελεσιδικά και ανεπιστρεπτή: εκεί που τελειώνει η προηγούμενη, ξεκινά η επόμενη και σ' αυτό εξαντλείται η αλληλεξάρτησή τους. Σα να μη συναποτελούν ένα συνολικό φαινόμενο, που παρουσιάζει κατά την εξέλιξή του και επιστροφές, επαναφορές, αναταλάσεις. Σα να μην μεταβαλλόμενες ή ανατρεπτικές αλλά και σταθερές ή διαρκείς δυνάμεις που διαχέονται σε όλη την έκτασή του. Σαν να μην είναι όλο μαζί το φάσμα του χρόνου αιωνίως παρόν όπως γράφει ο Μ. Χατζιδάκις.

Το ίδιο στερεότυπη είναι και η αντίληψη για τον «τόπο» και τον «κόσμο», πάλι ως δυο χωριστών και αντιτιθέμενων περιοχών. Δεν διακρίνεται ο «τόπος»

μέσα στον «κόσμο», ούτε ο «κόσμος» μέσα στον «τόπο». Φαίνεται σα να πρέπει κανείς να διαλέξει ή το «άνοιγμα προς τον κόσμο» –στροφή προς το «νέο» και το «καλό»– ή τον «αποκλεισμό του στον τόπο» – στο παλιό και το «κακό».

Σε μια προσεκτική τους διερεύνηση, τέτοιου τύπου τακτοποιητικές αντιλήψεις και απλουστευτικές σχηματοποιήσεις περιορίζονται στα στενά όριά τους. Αυτό ωστόσο δεν δυσχεραίνει τη διάδοση, ακόμη και την επικράτησή τους για κάποιο διάστημα, αφού ως εύληπτα και εύχρηστα συνθήματα προσφέρονται για κατανάλωση. Όμως η βιωμένη πραγματικότητα, όσον αφορά στην αρχιτεκτονική κι όχι μόνο σ' αυτήν, καθώς ξετυλίγεται στον χρόνο, στον τόπο και στον κόσμο, αποκαλύπτεται ως πολύ συνθετότερο ή και μπερδεμένο φαινόμενο.

Προκειμένου να ξεπεράσει αυτή η θεωρία τη συνθετότητα της πραγματικότητας (αλλά και τη δική της αδυναμία ή άρνηση να την ερμηνεύσει σε βάθος και να την εκφράσει ιδεολογικά) επιχειρεί να τη φέρει στα μέτρα της, επικαλούμενη ή και εφευρίσκοντας κάθε τόσο πρωτοποριακές τάσεις ή και πρωτοπορίες ακόμη. Αυτές, αντί για εκείνη, αναλαμβάνουν να φέρουν εις πέρας την τελεσιδικία των ανοιχτών λογαριασμών του παρελθόντος και τον τελετουργικό ενταφιασμό του. Γι' αυτό, στα

Ο Γιώργος Αγγελής είναι νέος αρχιτέκτονας (κάτω των 35), Λέκτορας / Π.Δ. 407/80 - Τμήμα Αρχιτεκτόνων Δ.Π.Θ.

έργα των πρωτοποριών της προτίμησής της, π.χ. εκδόσεις, παραστάσεις, εκθέσεις και –σε σπάνιες περιπτώσεις– κτήρια, αποδίδει μέσω συνοπτικών αγγελτηρίων οδηγιών, σημασία και ρόλο νέων маниφέστων που δήθεν αντιμάχονται τα παλαιά. Πέρα όμως από αυτές τις σύντομες ανακοινώσεις, δεν συνοδεύει την ανακήρυξη των маниφέστων της με εξηγήσεις ή διευκρινίσεις για το συγκεκριμένο νέο που προσκομίζουν αυτές οι πρωτοπορίες. Δεν αντιστοιχίζεται το νέο σε συγκεκριμένες πτυχές της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας, π.χ. ως πρόταση για έναν καλύτερο, δικαιότερο, φυσικότερο, συλλογικότερο τρόπο ζωής. Ούτε συνδέεται κριτικά με συγκεκριμένες ανάγκες και επιθυμίες που πηγάζουν από το κοινωνικό γίγνεσθαι που όμως είναι εκείνο το οποίο γεννά και δέχεται την ίδια την αρχιτεκτονική και διαμορφώνει τους όρους κατανόησης και λειτουργίας της. Άλλωστε, πώς θα μπορούσε η συγκεκριμένη θεωρία να αποκαλύψει το κοινωνικό, ιδεολογικό και ηθικό περιεχόμενο των «πρωτοποριών» που ερμηνεύει, αφού στα ερμηνευτικά της εργαλεία (δίπολα «παλιό-νέο» και «τοπικισμός-παγκοσμιοποίηση») δεν έχει αποδώσει διευκρινιστικό και αυτο-δεσμευτικό νόημα που να οδηγεί τη σκέψη και να αιτιολογεί την πράξη.

Ωστόσο, παρά την ιδεολογική ασάφεια τόσο της ίδιας της θεωρίας όσο και των προβαλλόμενων από αυτή νέων πρωτοποριακών αρχιτεκτονικών, στο πεδίο της συγκεκριμένης εφαρμογής των τελευταίων στην πράξη, τα πράγματα αποσαφηνίζονται. Τότε αναγκαστικά η θεωρία αποκτά υλική υπόσταση και ιδεολογικό στίγμα. Εκεί, έμμεσα ή άμεσα, ταυτίζεται:

- Η νέα αρχιτεκτονική με την αρχιτεκτονική του διεθνούς θεάματος.

- Το νέο της περιεχόμενο, με το διεθνές life-style και την συμβολική προτροπή του: anything goes.

- Η αρχιτεκτονική πρωτοτυπία, με τα εντυπωσιακά τεχνάσματα των πολυμέσων.

- Το εμβληματικό νόημα και το ειδικό βάρος των ιστορικών маниφέστων, με την υψηλή τεχνική της επεξεργασίας των εικόνων και των ακραίων μορφο-

πλαστικών γυμνασμάτων,

και τελευταία όλο και συχνότερα

- η πρωτοπορία με την ηλικιακή νεότητα.

Έτσι, η θεωρία και η «πρωτοποριακή» αρχιτεκτονική της βρίσκονται σε απόλυτη σύμπτωση με την επικρατούσα τάση των καιρών. Και αυτό γιατί η παραπάνω καταγραφή συνιστά την επιτομή του νοήματος της σημερινής «μεταμοντέρνας κατάστασης» που κυριαρχεί, φανερά ή κρυφά, στην αρχιτεκτονική, αλλά και πολύ πιο πέρα απ' αυτήν.

Εστιάζοντας στην ηλικιακή νεότητα και την πρωτοπορία, η συσχέτισή τους αρχικά φαίνεται φυσική και εύλογη. Οι νέοι σήμερα είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση των πολυμέσων. Επίσης θεωρούνται εκ φύσεως ανήσυχοι και γι' αυτό πιο έτοιμοι να ανταποκριθούν στα καλέσματα των καιρών. Κυρίως όμως θεωρούνται οι περισσότεροι αποστασιοποιημένοι από το (πρόσφατο) παρελθόν. Ωστόσο, η γενικευμένη ταύτισή τους, ως ενιαίου, ομοιογενούς και ομονοούντος συνόλου, με πρωτοπορίες *κένες από ιδεολογικό περιεχόμενο*, μοιραία μεταφέρει και χρεώνει αυτή την κενότητα στους ίδιους τους νέους συλλήβδην. Έτσι η νεότητα περιορίζεται στη μορφή της και ταυτίζεται με τη νεανικότητα και το fitness, δηλαδή τη βιολογική ευρωστία της. Ουσιαστικά οι νέοι στερούνται της πνευματικής ταυτότητάς τους, που τους τη διασφαλίζουν οι αντιθέσεις, η ανομοιογένεια και η –όποια– ακηδεμόνευτη ανατρεπτικότητα τους. Ειδικότερα, η έλλειψη-απώλεια ουσιαστικής αρχιτεκτονικής ταυτότητας συνεπάγεται την αγχωτική αναζήτηση του «διαφορετικού» και της «προσωπικής διάκρισης», που προσφέρονται από τον συνεχώς «νέο» και «πρωτότυπο» μορφοπλαστικό σχεδιασμό. Το φαινόμενο λειτουργεί όπως ένα μονίμως ανικανοποίητο σύνδρομο εξάρτησης που συντηρούν τακτικές «ενέσεις πρωτοπορίας», μέσα σ' έναν ατελέσφορο, ανώφελο, φαύλο κύκλο. Σε αυτά τα πλαίσια, το «τι» και το «γιατί» της αναζήτησης παραμένουν ασαφή ή άγνωστα, χαμένα μέσα στην ιδεολογική αφασία. Το μόνο που υποδεικνύεται στους νέους είναι ένα συγκεκριμένο «πώς». Διακρίνεται στο λόγο, στο έργο και κυ-

ρίως στην επαγγελματική επιτυχία επιλεγμένων διεθνών αρχιτεκτονικών διασημοτήτων –συνήθως ώριμων σε ηλικία– που προβάλλονται ως πρότυπα από τα ΜΜΕ. Με αυτό το «παίξε και μπορεί να κερδίσεις» συντελείται η ποθούμενη απεμπλοκή από το παρελθόν και τον τόπο, τακτοποιείται βολικά η σύγχρονη αρχιτεκτονική και προεξοφλείται το μέλλον της, δήθεν με την αποδοχή, και για τη χάρη, των νέων στο σύνολό τους! Αλλά η προδιαγραφή του μέλλοντος μαρτυρά περισσότερα για εκείνον που εγγράφει γραμμάτια για το μέλλον, παρά για το μέλλον το ίδιο.

Καταλήγοντας έτσι πάλι στο ζήτημα της ερμηνείας του χρόνου και στη σχέση ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, ας θυμηθούμε τον L. Benevolo και την *Ιστορικότητα του αρχιτεκτονικού έργου*. Στο βιβλίο αυτό, γράφοντας για «Πολιτική και Αρχιτεκτονική», θεωρεί ότι η ιστορικότητα όντως υφίσταται και για παράδειγμα επισημαίνει ότι το Μοντέρνο Κίνημα μας κληροδότησε μια *μέθοδο έρευνας*. Εντοπίζει δηλαδή τη συνέχεια και τη διάρκεια του παρελθόντος, στο μεθολογικό πεδίο της αρχιτεκτονικής θεωρίας και πράξης. Έτσι λοιπόν το παρελθόν μπορεί και επηρεάζει το παρόν και το μέλλον: όχι ως στατικό, νεκρό μόρφωμα περασμένης χρονικής περιόδου, αλλά ως *ζωντανή διαδικασία σκέψης*, άρα και ως τρόπος έρευνας και δράσης. Γι' αυτό το παλιό μπορεί να παραμένει και νέο και ως τέτοιο να βρίσκεται συνεχώς σε εξέλιξη. Αλλιώς... «να αφεθούμε στην αιώνια ροή των «τάσεων» και να ξαναρχίζουμε κάθε πέντε χρόνια από την αρχή».

Με ενοχές, θα συμπληρώνα.

(Με αφορμή την αναφορά στο Μοντέρνο θα συμπλήρωνα ακόμη: φάσκο-ντας και αντιφάσκοντας. Καθώς σήμερα θα θάβαμε ως εξορκισμένο παρελθόν τον ελληνικό Μοντερνισμό του '60, μαζί με τον Κωνσταντινίδη ή τον Ζενέ-το που τον σημάδεψαν βαθιά. Για να τους ξεθάψουμε –καταπώς μας βολεύει– αύριο, αυτή τη φορά υμνολογώντας τους δύο αρχιτέκτονες ως αναγκαία και πολύτιμα στηρίγματα ή και προάγγελους ακόμη, της όποιας νέας αρχιτεκτονικής του μέλλοντός μας).

«Η γλυπτική του Κράσπεργκ είναι ένα γιγάντιο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας», είχε αποφανθεί ο Πιερ Ρεστανύ για τον σημαντικό γλύπτη ο οποίος και του ενέπνευσε το Μανιφέστο του Απόλυτου Νατουραλισμού (1978).

Fr. Krajcberg: «Τα γλυπτά μου είναι κραυγές θυμού»

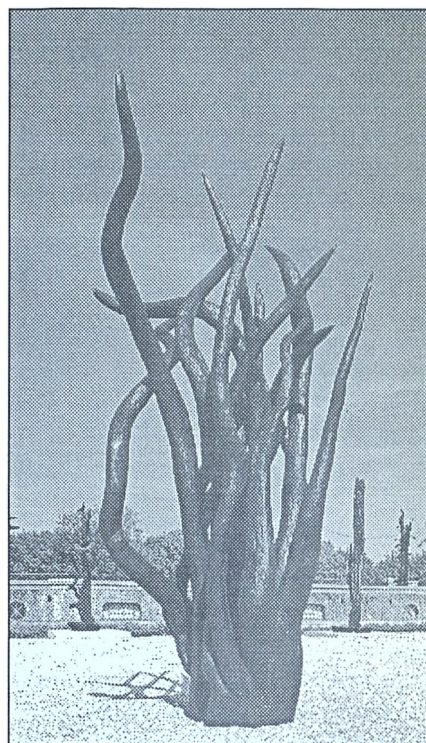
Πολωνός στην καταγωγή (γεννήθηκε το 1921 στην Κοζιένιτσε), ο Κράσπεργκ εγκαταστάθηκε το 1948 στη Βραζιλία, για να καταστήσει 10 χρόνια αργότερα τον Αμαζόνιο ορμητήριο του αγώνα του ενάντια στην καταστροφή των δασών του από τον άνθρωπο, κυρίως όμως για να προβάλει μες από την πρώτη ύλη –τους καμένους κορμούς δέντρων– τις εφιαλτικές καταστροφές που προκαλεί γενικότερα ο άνθρωπος στον ίδιο του τον εαυτό και στη φύση. Πράγματι, τα γλυπτά του Κράσπεργκ, καθώς μετουσιώνουν τη φύση σε τέχνη και αντίστροφα, αποκαλύπτουν «τα βιώματα ενός ανθρώπου με πλανητική τροχιά που, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, ανήκουν σε όλη την ανθρωπότητα», όπως δήλωσε χαρακτηριστικά ο γνωστός τραγουδιστής και μουσικός Gilberto Moreira, υπουργός Πολιτισμού της Βραζιλίας, που επισκέφθηκε την πρόσφατη έκθεσή του στο Παρίσι.

Ευρωπαίος και στην αισθητική διαμόρφωση του ταλέντου του (με σπουδές στη Σχολή Καλών Τεχνών και το Πολυτεχνείο του Λένινγκραντ και τη Σχολή Καλών Τεχνών της Στουτγάρδης, και με εξάσκηση δίπλα σε κορυφαίους της τέχνης στο Παρίσι) ο Κράσπεργκ, που ανδρώθηκε μες στις φρικαλεότητες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (στράτευση, ορφάνια από γονείς θύματα των Ναζί, αιχμαλωσία, αργρώσιες) που γνώρισε σε Πολωνία, Ρωσία, Τουρκεστάν και Γερμανία, ξαναγεννήθηκε, όπως δηλώνει ο ίδιος, στη Βραζιλία όπου είναι εγκατεστημένος από το 1948. Εδώ είναι που ο βραβευ-

μένος σε δύο Μπιενάλε γλύπτης (Σάο Πάολο 1957, Βενετία 1964) ολοκλήρωσε και οδήγησε σε αποκορύφωμα τα πνευματικά και αισθητικά του ερεθίσματα ταυτίζοντάς τα με το παράστημα των έργων του: το καθένα κι από μια δυναμική κραυγή ενάντια στις τραγωδίες στις οποίες εμπλέκει την ανθρωπότητα η οικολογική καταστροφή.

«Οι κούφιοι κορμοί, τα γυρτά κλαδιά, οι ελικοειδείς, φιδίσιες ρίζες, οι καρκινωειδείς σχηματισμοί όμοιοι με παράδοξα άνθη του κακού. Όλη η γλυπτική του Κράσπεργκ αποτελεί ένα γιγάντιο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας...», είναι μερικοί από τους χαρακτηρισμούς που δίνει ο Ρεστανύ στα γλυπτά του καλλιτέχνη, που πέρα από τις Μπιενάλε έχει καταξιωθεί διεθνώς με δυο μεγάλες εκθέσεις στο Παρίσι: «Villette-Amazone», στη Villette το 1996, και «Διάλογοι με τη Φύση», φέτος στη Bagatelle, με επίτροπο την S. Depondt, στο πλαίσιο της Χρονιάς της Βραζιλίας, καθώς και με την ίδρυση το 2003 του Μουσείου Κράσπεργκ στο Μονπαρνάς.

«Δεν είναι εύκολο να κάνεις ένα έργο που να μπορεί να φωνάζει στη θέση σου», ομολογεί ο γλύπτης, που έχει κτίσει το σπίτι του πάνω σ' ένα δέντρο στον Αμαζόνιο, στη Nova Vicosia, και επαναστατεί διαρκώς μες από το έργο του ενάντια σε κάθε είδους καταστροφή, ενάντια στη φτώχεια και την κοινωνική αδικία. Δηλώνει μάλιστα ότι δεν τον ενδιαφέρουν οι εκθέσεις σαν μέσο προβολής των έργων του αλλά αποκλειστικά σαν κραυγή απελπισίας ώστε να ευαισθητοποιηθεί η ανθρωπότητα. Για να

συμπληρώσει χαρακτηριστικά: «Το να βρίσκουν ωραίες τις εκθέσεις μου είναι δουλειά των άλλων. Εγώ απλά θέλω να φωνάξω. Και αν φωνάξω στο δρόμο, θα με κλείσουν σε ψυχιατρική κλινική. Γι' αυτό και είναι καλύτερα να δημιουργώ καινούργια έργα».

Πράγματι, τα έργα του Κράσπεργκ, δυναμικοί αυτόπτες μάρτυρες κάθε ανθρωπίνης τραγωδίας, σε αντιπαραβολή με το ήρεμο αρχιτεκτονημένο περιβάλλον των κήπων της Bagatelle προβάλλουν, ακριβώς γι' αυτό, ιδιαίτερα έντονες διαμαρτυρίες από μέρους του μοναχικού αυτού ανθρώπου. Γλύπτης, χαράκτης με ιδιωματική έκφραση σε πέτρα, ξύλο, χώμα, φωτογράφος-καλλιτέχνης και φωτογράφος-ρεπόρτερ κάθε καταστροφής συγχρόνως, επενδύει όλη του την ενέργεια στο να πείσει τους ισχυρούς, τους παράγοντες και τους πολιτικούς, για τον κατεξοχήν προκλητικό οικολογικό κίνδυνο που μας απειλεί ολοένα και περισσότερο, όπως επισημαίνει ο Cl. Mollard σ' ένα από τα βιβλία που έχει γράψει γι' αυτόν, καταλήγοντας ότι ανέπτυξε έναν ολόκληρο τρόπο ζωής σε πλήρη αρμονία με τη φύση.

ΝΤΟΡΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ

Β ΚΡΙΤΙΚΗ βιβλίου

Πολύτιμο βοήθημα

M.H. Abrams,
Λεξικό λογοτεχνικών όρων,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2005.

Η δημοσίευση του λεξικού και στα ελληνικά, έστω το 2005, πρέπει να θεωρηθεί γεγονός. Ο συγγραφέας του, καθηγητής της λογοτεχνίας σε αμερικανικά πανεπιστήμια, έδωσε την τελευταία ως σήμερα έκδοση στα 1999, «έβδομη και σημαντικά αναθεωρημένη», ενώ η πρώτη χρονολογείται από το 1957. Στα ελληνικά δεν υπάρχει τέτοιο και μάλιστα τέτοιας πληρότητας βιβλίο. Και, βέβαια, δεν είναι πολύτιμο για σπουδαστές μόνον, αλλά και για λογοτέχνες, και για επίδοξους της λογοτεχνίας και κριτικούς, και εραστές των «ωραίων γραμμάτων», όπως έλεγαν στα γαλλικά. Μέχρι και φιλοσοφικούς όρους, συγγενέστερους με ορισμένα καλλιτεχνικά θέματα, θίγει το βιβλίο.

Ο αναγνώστης έχει τη δυνατότητα να πληροφορηθεί, όσον αφορά την ποίηση, από τα ομηρικά μέχρι και θέματα της τελευταίας ώρας. Το ίδιο και για θέματα της πεζογραφίας και του θεάτρου. Βιβλιογραφία, έργα, παραθέματα, στίχοι, παραπομπές, ονοματολογία – αμέτρητα.

Διαβάζω, σε λεξικό ελληνικό, άλλου είδους, για την έννοια του μεταμοντερνισμού ότι χρησιμοποιεί ποικιλία παραδοσιακών (και διαφόρων) στοιχείων σε πρωτότυπες καλλιτεχνικές συνθέσεις, χωρίς αρχές και σταθερά σημεία αναφοράς. Αλλά τούτο θίγει μόνο τους τρόπους εκφράσεως και όχι την ουσία. Ιδού τι λέει, ανάμεσα σε άλλα, στο οικείο λήμμα, το λεξικό του Abrams: Ο όρος χρησιμοποιείται για τη λογοτεχνία και την τέχνη μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Ο μεταμοντερνισμός δεν επιχείρησε απλώς να συνεχίσει –ενίοτε σε ακραίο βαθμό– τους πειραματισμούς του μοντερνισμού εναντίον της παράδοσης, αλλά και ν' αποκηρύξει με διάφορους τρόπους τις μορφές του μοντερνισμού, καθώς και ν' ανατρέψει τον ελιτισμό της μοντερνιστικής «υψηλής τέχνης», υιοθε-

τώντας πρότυπα «μαζικής κουλτούρας» απ' τον κινηματογράφο, την τηλεόραση, τα κόμικς και τη λαϊκή μουσική. Πολλά απ' τα έργα της μεταμοντέρνας λογοτεχνίας (αναφέρονται απ' τον Abrams ονόματα συγγραφέων) αναμειγνύουν σε τέτοιο βαθμό τα λογοτεχνικά είδη, τα πολιτισμικά και υφολογικά επίπεδα, το σοβαρό και το παιγνιώδες, που είναι ανέφικτη μια παραδοσιακή λογοτεχνική ταξινόμηση. Στόχος ορισμένων κειμένων είναι να καταλύσουν τα θεμέλια των παραδεδεγμένων τρόπων σκέψης και εμπειρίας, έτσι ώστε ν' αποκαλυφθεί η α-νοησία της ύπαρξης και η υποκείμενη «άβυσσος» ή το «κενό» ή το «τίποτα, επί του οποίου κάθε υποτιθέμενη βεβαιότητα βρίσκεται σε επισφαλή μετεωρισμό». Ο μεταμοντερνισμός στη λογοτεχνία και στις άλλες τέχνες αντιστοιχεί στο κίνημα το οποίο στη γλωσσολογία και στη θεωρία της λογοτεχνίας είναι γνωστό ως μεταδομισμός.

Επίτηδες παρέθεσα εκτενές απόσπασμα (για τον μεταμοντερνισμό το λεξικό διαλαμβάνει μία σελίδα και πλέον), για να δείξω ότι δεν πρόκειται για πολύ συνοπτικά πράγματα. Το σύνολο των σελίδων υπερβαίνει τις 500. Αυτός που και μόνο θα το φυλλομετρήσει, θα βρει και όρους που τους συναντά, ίσως, για πρώτη φορά: κειμενική θεωρία της κριτικής, αρχετυπική κριτική, διακειμενικότητα, αγωνία της επίδρασης, κριτική της αναγνωστικής ανταπόκρισης, μεταφυσική εκζήτηση, ρητορική κριτική, λογοτεχνικός κανόνας, λυδία λίθος της λογοτεχνίας, σχήματα σχετικά με το νόημα, υπερβατικό σημαντικό, ψυχολογική κριτική, φαινομενολογική κριτική κ.λπ.

Περαιτό, βέβαια, να γράψω πόσον εκτενώς εξετάζει τις γνωστές στην εξέλιξή τους έννοιες, π.χ. ψυχανalyτική ερμηνεία, σοσιαλιστικός ρεαλισμός, φορμαλισμός, ρομαντισμός, υπερρεαλισμός, νέα κριτική, ιμαζισμός κ.λπ.

Θαυμάστε τώρα με πόση δεξιοότητα δίνει τον ορισμό του κλασικού: Απ' τη μεγάλη

Θα μπορούσε να γίνει υπόδειγμα διδασκαλίας των θρησκειών και να καταστεί βοήθημα για τους δασκάλους των σχολείων σε όλη την Ελλάδα ένα βιβλίο γραμμένο με γνώση και ευαισθησία από τον δρ. θρησκευτολογίας **Φραγκίσκο-Λουμπάλα Καμπασελέ**, έναν έλληνα με αφρικανική καταγωγή, που ζει στην Αλεξανδρούπολη (eyowa@otenet.gr). Το βιβλίο του *Μιλώντας για τις θρησκείες με τα παιδιά* (Κομοτηνή, 2005) αξίζει να προσεχτεί από τους ανθρώπους της εκπαίδευσης, καθώς συνθέτει μια πλούσια γνώση γύρω από τις θρησκείες και απομακρύνει τον νέο άνθρωπο από κάθε μορφή φανατισμού και μισαλλοδοξίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα δημοσίευμα το οποίο εντοπίσαμε στο καλό περιοδικό της Κέρκυρας *Πόρφυρας* (τχ. 116, Ιούλ.-Σεπτ. 2005). Πρόκειται για μία ακόμη συνεισφορά του **Εμμανουήλ Κριαρά** στη μελέτη του ψυχαικού έργου, αυτή τη φορά σε συνδυασμό με τον Γιώργο Θεοδοκά: «Πώς είδε τον Ψυχάρη και το Δημοτικισμό ο Γιώργος Θεοδοκάς». Φέτος γιορτάζονται τα εκατό χρόνια από τη γέννηση του Θεοδοκά και η ενδιαφέρουσα επισήμανση είναι ότι το πρώτο πολιτικό του κείμενο, γραμμένο το 1925, αναφέρεται στην κοινωνική σημασία του ψυχαικού έργου και

συνδέεται με την υποδοχή Ψυχάρη από τον Γιώργο Θεοτοκά στην Χίο το ίδιο έτος.

Κάθε τολμηρή συγγραφική προσπάθεια απαιτεί και την αντίστοιχη αναγνωστική τόλμη. Μ' αυτά τα λόγια υποδέχομαι το βιβλίο της **Ευτυχίας Καλλιτεράκη, Διονύσιος Σολωμός. Μια ψυχαναλυτική προσέγγιση** (εκδ. Γαβριηλίδης, 2005), που καταθέτει γνώση και ψυχή, συζητώντας από τη σκοπιά του ψυχαναλυτή ζητήματα ευπαθή όπως ο βίος και το έργο του ποιητή. Η προσέγγισή της ξεκινά από την ομολογία της βιωματικής σχέσης και ανοίγει τον «διάλογο» εξετάζοντας με όρους ψυχαναλυτικούς τα βιογραφικά και τα κειμενικά τεκμήρια. Κείμενο γραμμένο με ιδιαίτερη ευαισθησία, διατηρεί στο ακέραιο τη δύναμή του ακριβώς γιατί δεν αμελεί να προσκομίσει στοιχεία ικανά να διαμορφώνουν όρους πειθούς για τη σχετική επιχειρηματολογία. Συγχρόνως βέβαια πρέπει να επισημάνουμε τη μεθοδολογική εμμονή στην ψυχαναλυτική οπτική, που ωστόσο είναι εξαιρετικής δηλωμένη και γι' αυτό το λόγο και αποδεκτή.

Λαϊκός λόγος, που διατηρεί την απλότητα της προφορικής αφήγησης και συμπυκνώνει την ατομική ιστορία στο πλαίσιο της ιστορίας της

εκτίμηση για τα λογοτεχνικά επιτεύγματα της κλασικής αρχαιότητας, ο όρος «κλασικό» έφτασε να χρησιμοποιείται για κάθε λογοτεχνικό έργο που πιστεύεται ότι έχει κατακτήσει ένα βαθμό τελειότητας κι έχει καταστεί πρότυπο στο είδος του.

Αν διαβάσετε επίσης τα σχετικά με την τεχνική του στίχου, ελεύθερου και παραδοσιακού, λεπτομερή και έξοχα, θα βρείτε και το εξής: «Νέος φορμαλισμός». Εκεί αναφέρεται ως αίτημα η επιστροφή στον παραδοσιακό στίχο, στα μέτρα και την ομοιοκαταληξία δηλαδή, στιχουργικό τρόπο για τον οποίο η προσωπική μου άποψη, που την έχω αιτιολογήσει αλλού, είναι ότι αυτό δεν πρόκειται να συμβεί, ούτε να γίνει αποδεκτό. Και, βέβαια, με τον ελεύθερο, να μη χαθεί ρυθμός και μουσική.

Όταν γράφει για την τραγωδία, αναφέρει κάτι που σπάνια θα το βλέπατε σ' άλλο βιβλίο: Ο Αριστοτέλης επιχειρεί να εξηγήσει το αναντίρρητο –αν και αξιοπερίεργο– γεγονός ότι πολλές τραγωδίες, που αναπαρι-

στούν τα βάσανα και την αποτυχία των ηρώων, δεν αφήνουν στους θεατές ένα αίσθημα κατάθλιψης, αλλά ανακούφισης ή ακόμη και αγαλλίασης.

Η μετάφραση των κυριών Γιάννας Δεληβοριά και Σοφίας Χατζηιωαννίδου, σαφής και άνετη. Πολλούς από τους στίχους των ποιητών που παραθέτουν, τους μετέφρασαν οι ίδιες με επιτυχία. Για τους λοιπούς παραθέτουν ποιος ο μεταφραστής. Επίσης έχουν παραθέσει σε υπερεκατοντάδα όλα όσα λογοτεχνικά έργα έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά (και αναφέρονται στο βιβλίο με όνομα συγγραφέα, μεταφραστή και χρονολογία εκδόσεως).

Το έργο θα έχει κι άλλη χρησιμότητα. Είναι έτσι γραμμένο, ώστε ο νέος που θα επιμείνει στη μελέτη του, αν είναι άξιος να γράφει, θα ενθαρρυνθεί. Αν δεν είναι άξιος, θα πάψει να γράφει, αν διαθέτει, έστω λίγη αυτεπίγνωση.

Δημήτρης Μαλακάσης-Τσέκος

Όσο κρατάει η ανάγνωση, Μοιάζει σαν να μη νιώθεται η πληγή

*Όσο κρατάει η ανάγνωση,
Έκδοση αφιερωμένη στη μνήμη της
Αντωνίας Κατσιαντώνη-Πίστα,
Θεσσαλονίκη 2005, σελ.724.*

Με τον τίτλο *Όσο κρατάει η ανάγνωση* κυκλοφόρησε ο αφιερωματικός τόμος στη μνήμη της Αντωνίας Κατσιαντώνη-Πίστα. Η αξία της έκδοσης αυτής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το πρόσωπο της Αντωνίας Κατσιαντώνη, συζύγου του Παναγιώτη Σ. Πίστα, η οποία υπήρξε πραγματικά μια σπάνια φυσιογνωμία. Όπως γνωρίζουν οι φίλοι της, η ζωή και η προσωπικότητά της έχουν προκαλέσει τη συμπάθεια και τον έπαινο.

Ενεήντα γνωστοί επιστήμονες, λογοτέχνες και καλλιτέχνες συνέβαλαν με τα κείμενα των μελετών τους στη συγκρότηση του παραπάνω τόμου. Η θεματική του καλύπτει, από τοπική και χρονική άποψη, ευρύτατο φάσμα: Γαλλία, Ισπανία, Αμερική, κτλ., κλασική αρχαιότητα, Μεσαίωνας, Αναγέννηση, νεότεροι χρόνοι. Τα κείμενα, που έχουν πολυδιάστατο ενδιαφέρον, αναφέρονται στους ακόλουθους τομείς: λογοτεχνία, παραλογοτεχνία, μυθολογία, κινηματογράφος, ζωγραφική, γλυπτική, μουσική, αρχαιολογία, γελοιογραφία, γλωσσολογία, μαγειρική, κτλ.

Όπως συμβαίνει σε αφιερωματικούς τό-

μους, έτσι και στον παρουσιαζόμενο παρατηρεί κανείς τον πλούτο και την ποικιλία των διερευνώμενων προβλημάτων. Είναι δύσκολο να διαβαθμίσουμε με ακρίβεια το επιστημονικό βάρος των ειδικών μελετών. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε πολύπλευρη ειδικέυση, πράγμα ανέφικτο στην εποχή μας. Θα περιοριστούμε επομένως στην καταγραφή ορισμένων –πολύ χρήσιμων για τη συνθετική τους προσπάθεια– μελετών.

Πρώτα πρώτα ως προς τη διάταξη της ύλης. Συνολικά ο τόμος διαιρείται σε τρεις αυτοτελείς ενότητες με εσωτερική συνάφεια (σε σχέση με το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται): I. Αντωνία (σελ. 21-164), II. Πάνω σε αγαπημένα της θέματα (σελ. 165-685), III. Επίμετρο Α', Επίμετρο Β' (σελ. 686-720). Σε ό,τι αφορά τον τρόπο με τον οποίο παρατίθενται οι μελέτες, φαίνεται ότι ακολουθείται κάποια ειδολογική διάκριση (π.χ. εφηβικό μυθιστόρημα, μυθιστορία του κύκλου του Αρθούρου, παιδική και νεανική λογοτεχνία, γυναικεία λογοτεχνία, κτλ.).

Ιστορικό και φιλολογικό χαρακτήρα έχουν οι μελέτες των: Μ.Α. Teodori (Το «Ωραιότερο βιβλίο του κόσμου». Από το τυπογραφείο Alberto Tallone στο Alipignano), Μ. Μπακογιάννη (Γάλλοι συγγραφείς και συνεργάτες της «Κριτικής»), Ζ.Ν. Τσιεπανλή (Ο Camille

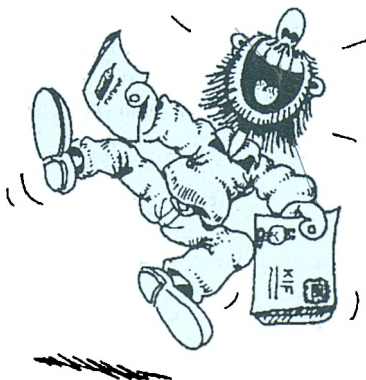
Βαγγέτη και η ιταλοτουρκική διένεξη για το Καστελλόριζο στα 1923), Η. Σπυρόπουλου (Η Ελένη στην «Ιστορίνη» του Ηροδότου), Θ. Μαυρόπουλου (Η λειτουργία των γυναικείων προσώπων στο έργο του Ευριπίδη), Ε.Α. Κοκόλη (Στιχάκια του φλαμένκο), Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλου (Γ.Α. Ρήγα, *Σκιάθου λαϊκός πολιτισμός*). Ένα έξοχο βοήθημα για την αποκατάσταση και την ερμηνεία του παπδιαμαντικού κειμένου), Μ. Θωμαΐδου-Μώρου (Καρυωτάκης-Σεφέρης: Μια συνομιλία), Ι.Α. Ναούμ (Η ποίηση χωρίς στίχους: Το είδος του ποιήματος σε πεζό. Γύρω από το διπλό παράδειγμα των Κ. Μπωντλαίρ και Κ.Γ. Καρυωτάκη), Π.Δ. Μαστροδημήτρη (Νοσταλγία και ιστορία στο μυθιστόρημα «Λεωνής» του Θεοτοκά), Γ. Σκούρη (Η γυναίκα στη ζωή και στη λογοτεχνική δημιουργία του Flaubert), Ν. Παπατριανταφύλλου-Θεοδωρίδη (Από τη βυζαντινή επιστολογραφία. Το θέμα των συνοδευτικών δώρων), Χ. Θεοδωρίδη (Στίχοι και λήμματα από τους κανόνες των ποιητών Ιωάννου Δαμασκηνού και Κοσμά Ιεροσολύμων στο λεξικό του Ζωναρά), Μ.Καρπόζηλου (Η «Αποθήκη των Παίδων» του Νεόφυτου Δούκα), Μ. Μεσημέρη-Μυκονιάτη (Beatrix Potter 1866-1943), Ε. Παπαμάνου-Μπακογιάννη (Η λογοτεχνική ύλη των περιοδικών «Ελληνόπουλο» και «Ο θησαυρός των παιδιών», 1945-1952), Β. Καλλιπολίτη (Για το αγγλικό ποίημα μυθιστόρημα), Ε. Κακουλίδη-Πάνου (Σαν αληθινό παραμύθι. Θρύλοι από τα παιδικά χρόνια του Χριστού), Α. Παρίση (Φράγκικη κουζίνα στην αυλή των πρώτων Μαυροκορδάτων και των καλοφαγάδων γραμματικών τους), κ.ά. Δεν απουσιάζει επίσης ο τομέας της συγκριτικής λογοτεχνίας. Αν και αρκετοί μελετητές κάνουν νύξη για το θέμα των σχέσεων με τις δυτικές λογοτεχνίες ή αντιμετωπίζουν διάφορα συγκριτικά προβλήματα (βλ. Ε.Γ. Καψωμένος, Τα χαρακτηριστικά της ισπανικής κουλτούρας μέσα στο έργο του Ν. Καζαντζάκη· Η. Hokwerda, Ο Παπαδιαμάντης στην Ολλανδία· Ν. Παπαδοπούλου-Ευαγγέλου, «Ευγενική κυρά». Ένα ποίημα του Bernard de Ventadour σε μετάφραση Ανέστη Ευαγγέλου· Α. και Τ. van Gemert, Ο «Απόκοπος» και το τραγούδι του Egidius, κ.ά.), οι μόνες μελέτες που ασχολούνται με το θέμα της μετάφρασης είναι αυτές των Μ. Μπακογιάννη (Γάλλοι συγγραφείς και συνεργάτες της «Κριτικής») και του Γ. Κεχαγιόγλου (Πρώτες ελληνικές περιπέτειες του «Δον Κιχώτη»: Παλεύοντας, δίχως ισπανική πανοπλία, με ασυγκίνητους ανεμόμυλους, δειλούς γιατρούς/φλάρους και αυθάδεις σωματοφύλακες). Η τελευταία αποτελεί ευπρόσδεκτη συμβολή στον τομέα των μεταφράσεων της περιόδου 11ου-18ου αι, τον

οποίο έχει εμπλουτίσει ο Κεχαγιόγλου και με άλλες σημαντικές μελέτες. Χρήσιμη είναι η θεωρητική συζήτηση γύρω από τον όρο «παραλογοτεχνία» που προτείνει ο Π. Μουλλάς (Παραλογοτεχνία: Όροι και ορισμοί). Αναφέρουμε επίσης συμβολές με πιο περιορισμένα θέματα, όπως αυτές των: Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Επιθήματα της νεοελληνικής που κατασκευάζουν επίθετα· Χ. Συμεωνίδη, Μια νέα θεώρηση του νεοελληνικού επιθήματος -ίλα· Μ. Τρικούκη, Το ιστορικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του νεορεαλισμού· Ν. Σκουτέρη-Διδασκάλου, Ε. Βουτσινά, Γεύσεις καλώς συγκερασμένες, κι αυτές σαν γνώριμες από καιρό, κ.ά. Ενδιαφέροντα, τέλος, και για τους μη ειδικούς αναγνώστες είναι τα έργα δημιουργικής λογοτεχνίας, καθώς και οι μεταφράσεις ξένων λογοτεχνικών κειμένων και δοκιμίων.

Ο τόμος προλογίζεται από τον Π. Πίστα. Εδώ (σελ. 15-17) εξαιρείται η προσωπικότητα της Αντωνίας Κατσιαντώνη και υπογραμμίζονται οι δύο βασικές ιδιαιτερότητες του προσώπου της: η έντονη προσήλωση στη πράξη της ανάγνωσης και η τήρηση ορισμένων αρχών προσωπικής πνευματικής ελευθερίας. Ξεφυλλίζοντας τον τόμο ο αναγνώστης βρίσκει στη συνέχεια ένα συνοπτικό βιογραφικό της τιμώμενης.

Κλείνοντας την παρουσίαση σημειώνω πως όσα έγραψαν οι συνεργάτες του τόμου, φίλοι και γνωστοί της πρόωρα χαμένης Αντωνίας Κατσιαντώνη, την τιμούν επάξια. Οι αναφορές στο πρόσωπό της παρουσιάζουν στον αναγνώστη μιαν εικόνα αληθινή: την εσώτερη ύπαρξη, τον έντονο αγώνα της να βρει πνευματική τελείωση, τη διάθεσή της για υπέρβαση των εξωτερικών καταστάσεων και αντιξοοτήτων. Καταληκτικά πρέπει να πούμε ότι ο μόχθος και ο κόπος του ανθολόγου επέτρεψαν να αποκτήσουμε μια θέα στον τόσο γνωστό όσο και άγνωστο χώρο των «άδολων» ανθρώπινων αισθημάτων, και γι' αυτό του είμαστε ευγνώμονες.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

νεότερης Ελλάδας, κυριαρχεί στο βιβλίο του **Τάσου Π. Καραντή**, ο οποίος είχε την πρωτοβουλία να καταγράψει την αφήγηση του ΕΑΜίτη και ΕΛΑΣίτη από τη **Σαλαμίνα Βαγγέλη Π. Σαλματάνη**: *Οι αναμνήσεις του αγωνιστή Βαγγέλη Π. Σαλματάνη* (εκδ. Στοχαστής, 2005). Παράλληλα, στην έκδοση παρουσιάζεται ένα πλούσιο υλικό τεκμηρίων από το αρχείο του Σαλματάνη, που φωτίζει πλευρές της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής κατάστασης της Σαλαμίνας την κατοχική περίοδο.

Μια πρωτοβουλία να παρουσιαστεί συστηματικά το πεζογραφικό έργο του **Α.Π. Τσέχοφ** από τον εκδοτικό οίκο «Κέδρος»: Έδη διαθέτουμε δύο τόμους που συγκεντρώνουν πλάι στα κείμενα, κριτικές και σχόλια που δημοσιεύτηκαν στον τύπο της εποχής μετά την πρώτη δημοσίευση κάθε έργου, καθώς και συμπληρωματικά σχόλια για πρόσωπα και τόπους που προσφέρουν πληρέστερη ενημέρωση στον αναγνώστη. Στον τρίτο τόμο *Επιλογή από το έργο του* (πρόλογος: **Κώστας Γεωργουσόπουλος**, μετάφραση: **Γιάννης Στυλιάτης**, 2005) περιλαμβάνονται πέντε διηγήματα και τρεις νουβέλες του μεγάλου συγγραφέα του λυρισμού και της κοινωνικής παρατήρησης.

ο χαρτοκόπτης

Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ

Στον ουρανό του τίποτα με ελάχιστα
εκδ. Καστανιώτη, 2005

Για την ποίηση-ποταμό της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ υπάρχει πάντα μια θέση στην καρδιά των αναγνωστών. Η αμεσότητα και η λυρική της τόλμη είναι δύσκολο ν' αφήσουν ασυγκίνητο τον ακροατή της. Γραφή και φωνή σε αγαστή συμπόρευση χαρακτηρίζουν τα ποιήματά της.

«ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ: Να 'ταν τα φιλιὰ τοπία / να τα σκαρφάλωνα / να με ρουφούσαν / ρουφήχτρες της γης / να κατρακυλούσαν τα λιθάρια χείλια / να τα 'ψαχνα να τα 'βρισκα δροσερά / στους χάρτες των αναμνήσεων / να τα 'νιωθα ξεστά λαχανιαστά / πίσω από τους θάμνους του αισθήματος / τοπία απόκρημνα / φιλιὰ γκρεμοί».

Δήμητρα Χ. Χριστοδούλου

Ελάχιστα πριν
εκδ. Νεφέλη, 2005

Με στίχους που λάμπουν ξαφνικά και απροειδοποίητα, με χιούμορ πικρό και έναν αέρα αβέβαιης αίσθησης, που ωστόσο κυριαρχείται από ένα βέβαιο ποιητικό βηματισμό η Δήμητρα Χ. Χριστοδούλου κατορθώνει κάθε φορά και ανανεώνει την εκφραστική της ομιλία. «ΑΠΟ ΜΗΧΑΝΗΣ ΘΕΟΣ: 'Ηρθε η ώρα των τρυφερών αποφάσεων: / Να κόψουμε τις φλέβες μας; / Να πιούμε ένα ποτό με την παρέα; / Θα μπορούσαμε και να τα σπάσουμε όλα, / Πιάτα, ποτήρια, ανθοδοχεία... / Θα μπορούσαμε να κάνουμε ένα μπάνιο / Με άλατα σκορπιού και κρύας λάβας. / Κλειστή η μύτη, μέσα τα κεφάλια. / Θα μπορούσαμε και ν' αρπάξουμε το φεγγάρι / Να το γεμίσουμε φιλιὰ, / Που έλειπε καιρό και ξαναπέρασε. / Κι έχει κουράγιο να κοιτά προς το σπίτι μας».

Αθηνά Παπαδάκη

Προς άγνωστον
εκδ. Καστανιώτη, 2005

Διεισδυτική έκφραση που περνά με ακαριαίο τρόπο από το φως στο σκοτάδι και πάλι στο φως, με μια απροσδιόριστη αίσθηση του ωραίου και επικίν-

δυνου συνάμα, η Αθηνά Παπαδάκη αναγνωρίζει κάθε φορά το ποιητικό έδαφος και κατορθώνει να απογειώνει την έκφρασή της.

«ΚΩΠΗΛΑΤΗΣ ΟΝΕΙΡΩΝ: Έπεσε ο καταπέλτης / και ο ταξιδιώτης πάτησε ξηρά. / Έσταξαν από πάνω σύννεφα αργά / παλμό τόπου ο άντρας να σφυγμομετρήσει. / Καλά του πήγαινε για κυνήγι ο ρυθμός / και απ' το πραγματικό / τοιμάστηκε να θησαυρίσει. / Όπλισε αλλά δίστασε, / όταν κατάρματα κωπηλάτης ονείρων / σε βάρκα τον προσκάλεσε προς κεκαλυμμένο. / Έσκυψε το κεφάλι ο άξιος και πήδηξε. / Στη χίμαιρα».

Αλίνα Πασχαλίδη

Αφοσίωση
εκδ. Πατάκη, 2005

Ηχηρός ο ποιητικός τόνος που εκπέμπουν τα ποιήματα της Αλίνας Πασχαλίδη, φέρνει στο προσκήνιο μια ιδιότυπη μορφή βίας που γίνεται μέρος της γοητείας που ασκεί ο ποιητικός της τόπος.

«ΣΤΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ: Η μέρα μου χαράζει γοερή / σαν ματωμένη Ασιάτισσα στις όχθες / Βουίζουν ανθισμένες κερασιές / και σκάβουνε / τα μαύρα τους κλαριά / τη μαύρη χλόη / Ένα σκυλί σκατεμένο απορεί / ένα βουβάλι κλαίει μες στο χιόνι / κι ένας τσομπάνος βγάζει το μαντίλι του / σφουγγίζει ζεστό αίμα απ' την κοιλιά του / Στα καταφύγια! / ουρλιάζει ένας ένοπλος / πέφτουνε χώματα, και σίδερα και τζάμια / μύγες ολόχρυσες ρουφούν τα σωθικά / ρόδες παχιές λιώνουνε πληγωμένους / Κι εσύ που έγειρες, γιατί δεν μου μιλάς; / Μαξέψανε σκοτάδι τα χεράκια / Ξύπνα, δεν πέθανες, λακκάκι της χαράς / γύρνα ξανά αναπνοή μες στο λαιμό μου / Και τάφε, κλείσε / Έχω αγκαλιά / ασάλευτο κι αστόλιστο / το φως μου».

Γιώργος Γεωργούσης

Γραμμική γραφή ΙΔ'
εκδ. Γαβριηλίδης, 2005

Μέσα από τους ήχους της παράδοσης και με διάθεση συχνά ανατρεπτική ο Γιώργος Γεωργούσης διαμορφώνει ένα ευανάγνωστο χρονικό της εσωτερι-

κής ζωής που διαλέγεται συστηματικά με την απώλεια και τον θάνατο κάθε μορφής. Το ενδιαφέρον ωστόσο βρίσκεται στη συνοχή που διαπερνά το σύνολο της ποίησής του, σαν ενιαίος ποιητικός στοχασμός.

«ΕΛΞΗ ΤΗΣ ΓΗΣ: Την ίδια μέρα ο θεός φτιάχνει νερό και δίψα / την άλληνα τον θάνατο και πιο μετά τις λέξεις. / Χαίρετε, σεις, πειθήνια πουλιά, αρχάριοι του πόνου / που σκιάζετε τον άγγελο με τις μελλοντικές φωνές σας / άλλα μας λέτε το πρωί κι άλλα το βράδυ-βράδυ».

Γιάννης Βαββέρης

Πεταμένα λεφτά
εκδ. Κέδρος, 2005

Ο Γιάννης Βαββέρης γνωρίζει να μας οδηγεί διαρκώς από διαφορετικούς δρόμους. Γνωρίζει τον τρόπο να δημιουργεί τις ρωγμές απ' όπου παρακολουθούμε κάθε φορά και μια νέα εικόνα του κόσμου. Ο εαυτός μας μπορεί να σαρκάζει και να αυτοσαρκάζεται, ωστόσο συνεχίζει τη ζωή, παρατηρώντας το άδειο κέλυφός της.

«ΠΑΡΑΙΝΕΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΘΟΔΕΣΜΗ: Ξεφτίζουμε / σαν υγρασία πάνω σε κάγκελο, το θέρος. / Τι παρδαλός καιρός / τότε ήλιος τότε αφρός / τι βαρετός μοχλός / για να φουντώνουνε παράκτιες χαρές / πριονίζοντας των μισθωτών την κατάνυξη. / Ζηλεύουν / τους τόκους που θα πάρουμε απ' το λύκο / δανειζοντάς του πρόβατα / τον κόκκο εκεί πληροφορίας / που μας μαρκάρει πια στα λιπαρά / και στα καφέ λουλούδια και στα μωβ πουλιά. / Όχι, δεν θα κωφεύσουμε ποτέ / σε τέτοια κελαηδίσματα / σε τέτοιο αναβρασμό των λουλουδιών, ποτέ. / Ω ιδιοκτησία, γοερή ανθοδέσμη».

ο συλλέκτης

ΟΠΑΠ

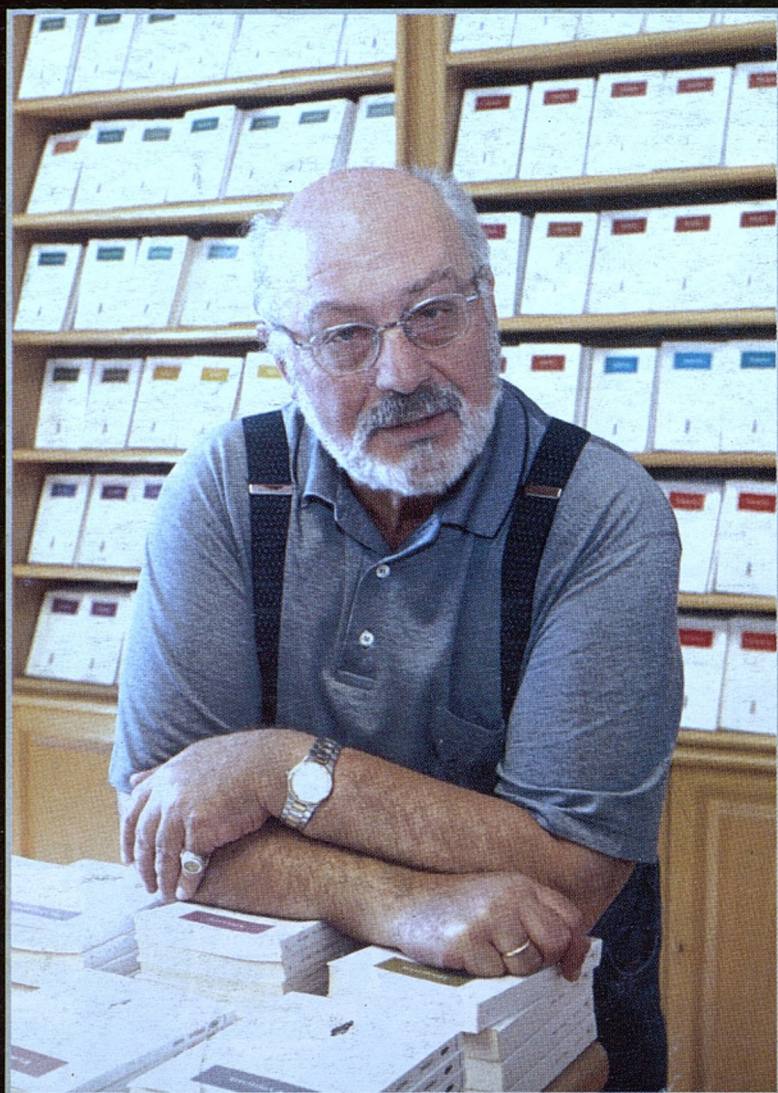
SPOT / WT

Τζοκερ

Δεν θα ξέρεις τι έχεις!

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

«Τα κείμενα
της Αρχαίας Ελληνικής
Γραμματείας
δεν είναι παλιά.
Είναι το σωσίβιο
του μέλλοντός μας.
Ο ΚΑΚΤΟΣ
είναι η μοναδική κιβωτός
που διασώζει
τα πρωτότυπα κείμενα
μεταφρασμένα
και σχολιασμένα,
σε καιρούς
που ο κατακλυσμός
των σκουπιδιών
απειλεί να μας πνίξει».

ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΣΕΙΡΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ 700 ΤΟΜΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 46, ΑΘΗΝΑ 106 78

ΤΗΛ.: 210.38.40.524, 210.38.44.458. FAX: 210.33.03.098